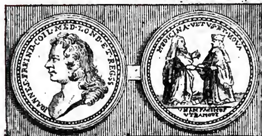
JOHANNIS FREIND,
MEDICINÆ DOCTORIS,

HISTORIA MEDICINÆ
A
GALENI TEMPORE
USQUE AD
INITIUM SÆCULI DECIMI SEXTI.

In qua ea præcipue notantur quæ ad PRAXIN pertinent,

Anglice ſcripta
AD
RICARDUM MEAD, *M. D.*
Latine converſa a
JOANNE WIGAN, *M. D.*
Cum Indicibus Locupletiſſimis.

LUGDUNI BATAVORUM
Apud JOH. ARN. LANGERAK,
MDCCXXXIV.

VITA
JOHANNIS FREIND. M.D.
conscripta per
JOHANNEM WIGAN. M.D.

ECTORIBUS, præsertim Exteris, credo me non displiciturum, si de Vita Auctoris, & de Scriptis ejus Medicis antea separatim, nunc vero junctim editis, pauca fuero præfatus. Nam nostrates quidem fortasse, cum nihil de eo novum aut inauditum dici senserint, Mortui desiderium in se frustra renovari querentur.

JOHANNES FREIND natus est A. D. 1675, in oppido Croton, in Com. Norhantoniæ Patre, Ecclesiæ ejusdem oppidi

Rectore, Sacerdote docto, pio, probo. Cui Filii in Templo ejus loci Marmor pulchrum, cum eleganti nec, uti mos est, mendaci Epitaphio posuerunt. Is a Parœcia non discedens ipse, Filios a se mature removit, publicaque eos educatione instituí curavit quam ipse expertus esset optimam. Hos itaque in Schola Regia Westmonasteriensi collocavit, a celebri Præceptore Busbeio iis temporibus gubernata. Unde, cum justos in litterarum primordiis progressus fecissent, Oxonium in Ædis Christi Collegium translati sunt. Collegio huic tum præerat Aldrichius, Vir ad hanc provinciam natus factusque. Mira quippe in eo erat morum suavitas quæ Juvenum animos alliceret, munificentia quæ accenderet, tanta vero doctrinæ varietas & copia, ut in plerisque singulatim disciplinis primi ubique ab omnibus habiti Aldrichidium nominari secundum facile paterentur. Hic singulos imperio suo subjectos ad studia cujusque naturæ & indoli maxime convenientia flectens, unumquemque dirigens, hortans, adjuvans, munerans, Ædem jam ante celebrem multo clariorem reddidit. Flagrabant cuncti certatim amore literarum, ne otiosus quidem illic sine aliqua doctrinæ aura habitare poterat: verum

omnia

omnia fervere vidisses, nec facile quenquam invenisses qui non inter Socios eminere niteretur. Solent enim ingenia etiam mediocria ex magnorum consortio flammam concipere, unde & ipsa aliquando haud solum elucescunt, sed aliis quoque facem præferunt. Quamobrem haud aliunde quam ex hoc Collegio major Virorum eruditione præstantium proventus extitit, neque in aliud, institutionis gratia, frequentior Procerum numerus confluxit: inter quos splendida nec defuere nec desunt eorum exempla, qui, utut in arduis Regni Muneribus diu multumque occupati, scientiam hoc in loco acquisitam excolere adeo non destiterunt, ut haud minorem in Litteris, quam in Re Politica, laudem locumque obtinuerint. Cum istiusmodi Viris,, sive altæ, sive inferioris conditionis essent, amicitias statim contraxit Johannes Freindus; quas ita sancte coluit, tam eas quæ sibi usui essent, quam eas in quibus ipse aliorum commodis multum inservire posset, ut nullas deinceps potiores haberet. Ac vehementi semper in Ædem hanc amore incendebatur: huic omnem in litteris profectum, huic Artis primordia, huic nominis incrementum, huic opes, huic amicos, huic omnem vitæ jucunditatem ac-

ceptam se referre prædicabat. Per primos aliquot annos, ut in Academia fieri solet, in communi Philosophia & in Veterum Poëtarum Oratorum & Historicorum tractatione versatus est. Horumque lectioni & imitationi deditus, in prolusionibus Academicis stylum adeo exquisite perpolivit, ut postea in Medico certamine nitorem ejus atque aciem vehementer omnes admirati sint. Quam cito autem ad optima quæque perrexerit, declarat celebre illud Orationum par, Æschinis altera, altera Demosthenis, quas opera cum Amico Erudito collata, ineunte Anno Ætatis 21, intra biennium postea quam Oxonium venerat, in publicum emisit; in quo Libro nitida Interpretatio, una cum Indice Alphabetico ubi res paulo difficiliores breviter docte ac dilucide exponuntur, multorum magni nominis Editorum obscuram diligentiam longe superat. Harum vero litterarum dulcedine haud ita abreptus est, ut non ad sublimiores utilioresque scientias mature contenderet. Itaque Mathematicis disciplinis animum adjunxit, quarum studia non modo rectam ratiocinandi methodum sanamque de rerum veritate judicandi facultatem menti conciliare, sed, uti ad aliarum Artium, ita quoque ad Medicinæ, cui sese

ab

ab Adolescentia destinaverat, provectionem multum conferre existimavit. Tamen & his etiam nimis immorari periculosum ratus, ne alia ad rem haud minus pertinentia præteriret, melioris notæ quosque in Arte Medica Scriptores, tam Veteres quam Recentes, diligenter pervolvit, multorum ita Sæculorum Experientia sese instruens: Anatomiæ simul & Chymiæ incumbens, quoniam ex hac optime Medicamentorum naturam, ex illa Corporis Humani fabricam, e conjuncta autem rei utriusque notitia minime fallaces erui medendi vias perspiceret. Nullo enim modo fieri potest, ut homo quivis, sine studio sine litteris, quantumcunque is acumine ingenii præcellat, in dignoscendis curandisque Affectibus consummati Artificis partes expleat, utut hanc in populo, vel astu, vel imperio, vel felicitate fidem de se procreet. His autem ille præsidiis munitus ad Artis suæ exercitationem Juvenis accessit. Juvenis etiam adhuc, Anno scilicet 1703. fructus ingenii & industriæ suæ præcoces ostendit, Emmenologia sua tunc temporis conscripta impressaque. Qui quasi cunarum labor, (nam hoc opus absolutum est, cum Medicinæ Baccalaureus esset) dignus videri potest Athletis in nostra hac Palæstra ex-

ercitatiſſimis. In eo rationes Geometricæ cum Experimentis ſenſui obviis, morborum notitia cum Medicamentorum exploratione, dilucida Theoria cum Praxi proſpera conjunguntur. Unde magno & Medicorum & Mathematicorum plauſu ſtatim exceptum eſt. E ſtructura Uteri, ex Vaſorum capacitate & ſitu, ex Solidorum actione, ex Fluidorum motibus, tam Theoriæ Phænomena, quam Medendi indicationes & modi, ſimpliciſſima & cohærenti ſibi ratione exponuntur. Mechanica Principia Medicinæ inſervire, ſicuti in Emmenologia notatum eſt, olim perſpexit Hippocrates: qui Theſſalum Filium hortatus eſt ut "Figuram proprietates, & "Numerorum ſcientiam cognoſceret; & "diſciplinæ iſti, quæ illas edocet, & magnitudines quaſcunque metitur, multum "ſtudii adhiberet." Eandem viam tenuit, Vir & in Epicurea Secta & in Medicina jure magni nominis, Aſclepiades. Cujus Sectæ Elementa jam primum ab ipſis iſtius Philoſophiæ inter Græcos initiis, qui Hippocrati coævus & familiaris fuit, reconditiſſima inſtructus Geometria Democritus, adeo ſtabiliter firmaverat, ut deinceps Epicuri Schola, licet in Re Mathematica rudis plerumque, multa Naturæ ſecreta arti-

tificiose admodum ac subtiliter revelarit' Quænam vero alia rerum primordia saniores hodie Philosophi amplectuntur, quam Vacuum, & Atomos, harumque magnitudinem, figuram, situm, soliditatem, motum, gravitatem, declinationem. Hæc eadem in Medicam Artem, nec imperite, advocavit celebris ille Asclepiades. Nam etsi fidenter quædam, ut isti solent, asserat, tamen multa nuper in medium adductis rationibus & inventis congruentia exponit. Hic enim, referente Cœlio Aureliano, "primo Corporis primordia constituerat Atomos, Corpuscula intellectu sensa, sine ulla Qualitate solita atque ex initio comitata, æternum se moventia, quæ suo incursu offensa mutuis ictibus in infinita partium fragmenta solvantur magnitudine atque schemate differentia: Quæ rursum eundo sibi adjecta vel conjuncta omnia faciant sensibilia, vim in semet mutationis habentia, aut per magnitudinem sui, aut per multitudinem, aut per schema, aut per ordinem. Fieri etiam vias ex complexione corpusculorum intellectu sensas, magnitudine atque schemate differentes, per quas Succorum ductus solito meatu percurrens, si nullo fuerit impedimento retentus, Sanitas maneat, im-

„ peditus vero Statione corpusculorum „ Morbos efficiat. Fit autem eorum Sta- „ tio, aut magnitudinis aut schematis aut „ multitudinis aut celerrimi motus causa, „ aut viarum flexu & conclusione. Varias „ autem fieri passiones locorum aut viarum „ differentia, & non omnes Statione corpu- „ sculorum; sed solubiles Liquidorum at- „ que Spiritus turbatione, & viarum rarita- „ te fieri. Typum Febris Quotidianum „ majorum corpusculorum Statione fieri as- „ severat, cito etenim ea inquit exantlari at- „ que impleri: Tertianum vero minorum „ Statione corpusculorum: Item Quarta- „ num minutissimorum, difficile enim im- „ pleri atque exantlari possunt. Et neque „ inquit esse in passionibus statos dies, quos „ κρισίμες appellant; etenim non certo aut „ legitimo tempore ægritudines solvuntur. „ Et opportunitatem temporis fieri magis ab „ Artifice posse, quam sua sponte aut Deo- „ rum nutu venire. Omnia præterea fieri „ necessitate, & nihil sine causa; neque Na- „ turam aliud esse quam Corpus & ejus „ Motum." Hæc quasi initia rationalis Medicinæ quanto longius provexisset, si Geometriæ & Anatomiæ uberiorem cognitionem habuisset. Quibus freti inter Recentiores Borellus & Bellinius Itali, Pit-

cair-

cairnius Keiliusque nostrates, plurimis in rebus veritatem conati sunt si non prorsus assequi, tamen ad eam quamproxime accedere. Similiter Freindus Fluxus Muliebris Menstrui Phænomena, Periodos, & Vitia, cum Medendi Methodo, ad rationes Mechanicas exegit. Verum hoc haud ita intelligi vult, quasi omnia pariter absolutissima Demonstratione illustraverit. Nam & Mechanici paulo laxiorem sibi Geometriam concedi postulant; quoniam in explicanda corporum natura haud prorsus eadem accuratio requiri debet, quæ in linearum & figurarum proprietatibus demonstrandis observatur. Illud sufficiat, si solidis fundamentis inædificata compages stabilis maneat, & tota in seipsa teres ac rotunda. Assignata sua rei Mathematicæ provincia, Auctor ea Sensibus tribuit quæ sub judicium eorum recidunt: Experimenta scilicet instituendo, quibus nunc Medicamenta cum emisso Animalium Sanguine commiscet; nunc eadem in viventium venas adigit, harumque rerum observatis effectibus de vi & facultate Remediorum eleganter disserit. Quod si Geometricæ rationes in hoc itidem argumento magis valere potuissent, iis profecto sensuum testimonia confirmasset. Verum hic Scientia ista hæret,

etsi Medicamenta, sicuti cætera corpora naturalia, mechanice quoque & ipsa agant. Neque enim dubitari potest quin Materiam omnem Deus ipse ab initio Geometrice disposuerit, ac proinde cuncta jugiter secundum leges Mechanicas oriantur, crescant, multiplicentur, intercidant. Quoniam vero sæpe motuum vis & origo incerta est, & corpusculorum formæ, juxta quas motus ipse infinitis modis variatur, augetur, minuitur, ita sunt perplexæ atque involutæ, ut neque sensibus percipi neque ratione investigari queant, necesse est ut de rerum longe plurimarum natura causis & operationibus usu tantum atque observatione judicemus. Quid quod Anima, quæ Corpus Hominis, hospitem & comitem suum, ita variis modis afficit atque ab eo vicissim afficitur, ejus naturæ est ut omnem Matheseos subtilitatem longe effugiat, & omnia melius quam ipsa sese cognoscat. Igitur in Medicina γεωμετρητέον quidem, sed paucis; nam omnino, haud expedit. Ecquis enim ita demens est ut Facultates, sive Vitales sive Sensitivas, per notas materiæ motusque leges explicari posse confidat? aut Specificas Humorum qualitates per Hydrostaticen exponi? aut Medicamentorum vires & effectus ad regulas Proportionum exigi?

Sua quidem a Freindo Anatomiæ, sua Geometriæ, sua Sensibus, sua propriæ, sua aliorum Experientiæ provincia demandata est. Atque hæc disquisitio adeo docta utilis & jucunda plerisque visa est, ut inter Exteros non desint Medici celebres, qui honorificam admodum ejus mentionem fecerint. Omnibus tamen haud æque placuit; quippe contra doctrinam hanc, brevi post ejus vulgationem, contraque omnem Theoriam Mechanicam insurgens, Librum, magna indignatione percitus, nautico potius quam Medico more conscripsit Belga Snellenus: convitia in Auctorem inficeta, ne dicam obscæna, satis intemperanter jaciens. Causa rixæ, quod Plethoram singulis mensibus accumulatam Catameniorum causam esse noster statuerat: & Chymicorum vanitates e Medicinæ Theoria ut pellerentur optaverat. Ipse Snellenus ab Igne Philosophus pro Fermentis stat, explosam cantilenam de novo canens; Mechanicorum quidem argumenta vix intelligit, nedum refellit. Post hunc Emmenologiam edidit, Anno 1712, Petrus Fresart, Medicus Leodiensis, in qua Fluxus Menstrui Phænomena ad rationes Medico-Physicas exiguntur. Hic quidem satis candidus & ingenuus Scriptor multa Freindi argumenta ita impugnat, ut

in aliis cum eo consentiat, ipsumque multa cum laude prædicet. Fresartius tamen, qui Plethoram non admittit, & Fermentorum Peculiaritatem mere commentitiam & gratis edoctam esse contendit, Peculiarissimum quoddam ipse affert, scilicet, Sal evectum purgaminis Uterini in vasis collecti genuinam Fermentationis Menstruæ causam esse. Hoc cum sit nihil dicere, nihil contra dici potest. Post mortem Freindi haud ita pridem Thomas Simson qui in Cathedra Academica Sancti Andreæ Medicinæ Professoris munus a liberalissimo Litterarum fautore Jacobo Duce de Chandois institutum & locupletatum sustinuit, Plethoram in Mulieribus accumulari negavit. Ipse Eruptionem Mensium causam esse statuit cur Uterus ad magnitudinis suæ ἀκμὴν perveniat: Incrementum vero Uteri sensim factum causam esse cur iidem erumpant; idque eo quod Sinus per Uterum dissemimentur, qui processu temporis, sicuti Seminis viæ in Maribus, aperiantur, & Sanguinem affluentem intra se recipiant. Hanc opinionem Propositionibus quibusdam & Scholiis confirmare nititur, quæ nec mei instituti, nec mearum fortasse virium, est refellere. Ignoscet tamen mihi Vir Doctissimus, si in eorum veritate non acquiescere

me

me profitear. Vereor enim, ut is qui Uterum Fætui tantum inservire, neque item ad Matris negotia quicquam pertinere contendit; quique Fluxus Menstrui nullam utilitatem nullamque Causam esse Finalem asserit, in explicanda ejusdem Efficiente Causa scopum attigerit. Nuperrime autem Tellierus, natione Gallus, libero & erudito ingenio præditus, ex Emmenologia quidem Freindi multum se profecisse testatur, opus illud ob operis perspicuitatem, rationum vim, & observationum utilitatem summis laudibus extollens: Plethoram quoque ad Fluxum Menstruum haud parum conferre judicat; sed ab eo tum in aliis rebus, tum in hac potissimum diffidet, quod Freindus Fluxum per Vasorum Capillarium Ruptionem, ipse vero per Influxionem Sanguinis in Vasa Lymphatica, sive ut ab Helvetio vocantur, Arterias Lymphaticas fieri statuat. Profecto quanquam Freindus Vasa perrumpi sæpe dictitet, haud ita censendum est quasi præternaturalem quandam & vulnificam Vasorum Ruptionem intelligi voluerit, cum alibi „ per impulsum Sanguinis eorum Orificia „ dissilire" diserte pronuntiet. Quo concesso, non video quæ tanta sit, quanquam aliter censeat Vir Doctissimus, inter eorum The-

Theorias discrepantia. Neque hujusce Sanguinis vias, sive is per Vasa Lymphatica, sive per Sinus, sive per Arterias aut Venas Capillares effluat, unquam adhuc fuisse credo oculis Anatomicorum subjectas. Non inficior quin Viri tres postremo memorati contra Freindi doctrinam nodos nectant, qui solvi mereantur; hunc in levioribus quibusdam lapsum esse, & quædam hic iis quæ maturiore ætate scripsit haud usquequaque congruentia reperiri facile concedo. Ac pro certo habeo, in Secunda, quæ Londini prodiit, hujus operis Editione quædam illum reformare, quædam adjicere, quibusdam objectionibus respondere voluisse; sed negotiorum mole præpeditus consilium illud abjicere coactus est. Verum ea quæ contra dicuntur haud ita magni momenti sunt, ut non etiamnum summa ejus doctrinæ, scilicet Plethoræ veritas, stabilis & inconcussa maneat.

Anno 1704, Chymiæ Prælector in Academia Oxoniensi designari meruit: quod munus obiens Prælectiones, ob doctrinæ novitatem & perspicuitatem magna Auditorum frequentia celebratas, habuit; quas post aliquot annos impressas vulgavit.

Non ita multo post, Anno scilicet 1705, Freindum Illustrissimus Comes Petribur-

gen-

gensis, in Exercitu, cui ipse in Hispana Expeditione Imperator præerat, Medicum Castrensem constituit. Qui quidem ibi per duos prope Annos magna cum laude hoc officio functus est: ac postea domum reversus, eodem animi vigore, quo ille bellaverat, res ejus gestas in Hispania conscripsit. Verum in itinere a via divertens Romæ Veteris relliquiis paulisper immorari concupivit, tantique olim Imperii sedem, tam feracem clarissimorum hominum parentem, tot Antiquitatis monumenta lectione pridem ab eo cognita, oculis perlustrare. Medicis etiam in Urbe illa celeberrimis, ad quos antea nomen ejus & scripta pervenerant, Baglivo & Lancisio familiariter usus est.

Anno 1709, Prælectiones Chymicas prælo subjecit. Erant antea prope publicæ: cum earum Exemplaria, quæ Auditoribus suis Prælector describenda permiserat, avide a quamplurimis exciperentur. In his Operationes omnes Chymicas juxta Newtoni Principia explicuit, scilicet per Corpusculorum magnitudinem, figuram, superficiem, gravitatem, ictum, & Attractionem; atque has eidem summo Viro jure inscripsit. Res quidem istas non desperare se quin ita explicari possent, in Emme-

menologiæ Præfatione dudum innuerat, hic autem adeo breviter & enucleate præstitit, ut Chymicis jam abunde ab eo satisfieri debuerit, cumque eo & Mechanicis in gratiam redire Snellenus. Ac meruit certe Chymia, ut cum Experimentis ope ejus factis Attractionis doctrinam stabiliverit Newtonus, ipsiusque Lucis naturæ lumen attulerit, vicissim ipsa ab eodem Principio illustraretur. Hæc quidem Ars in Medicina dominationem adeo licentiosam affectaverat, ut etiam in Animato Corpore Furnos suos erigere voluerit: Partesque Hominis ad Instrumentorum suorum officia revocando, Sanguinisque & Humorum ac Spirituum productiones & motus Operationibus suis comparando, omnem diu præ se tulit Medicinæ Theoriam explicasse. Illud interim minime animadvertit, harum ipsarum Operationum causas a se minime intellectas, ipsamque in miraculis a se præstitis hærere & obstupescere. Hanc nubem dispulit Freindus, & quasi velo reducto omnia Chymiæ mysteria in aperto lumine atque omnium conspectu posuit. Tamen haud ita visum est Lipsiensibus, quibus Cartesii Materia Subtilis, cæteræque non ex Naturæ sinu depromptæ sed in cerebro ejus confictæ opiniones arridebant. Hi in

Actis A. 1710 editis Prælectionum harum recensionem dederunt: in qua Authorem queruntur Figmento mero & Qualitate occulta pro Principio usum esse, cujus causa neque ab ipso neque ab alio quoquam prolata sit. Lectionum Vindiciæ a Freindo scriptæ in Actis Philosophicis Anni 1711 continentur, & Secundæ earundem Editioni adjectæ sunt. Objecta ab iis diluens neque se neque Newtonum in Attractionis, magis quam Gravitatis, causam, inquirere respondet: illam vero, perinde atque hanc, indubitato Experimentorum atque Observationum testimonio revera existere. Audiamus autem ipsum de hac re Newtonum, qui in Optice hæc habet: " Qua causa Efficiente hæ Attractiones peragantur, in id vero hic non inquiro. Quam ego Attractionem appello, fieri sane potest ut ea efficiatur Impulsu, vel alio aliquo modo nobis ignoto. Hanc vocem Attractionis ita hic accipi velim, ut in universum solummodo vim aliquam significare intelligatur, qua corpora ad se mutuo tendant: cuicumque demum causæ attribuenda sit illa vis. Nam ex Phænomenis Naturæ illud nos prius edoctos oportet, quænam corpora se invicem attrahant, & quænam sint leges & proprietates istius Attractionis; quam in id in-

" quirere par ſit, quanam Efficiente cauſa
" peragatur Attractio. Attractiones Gravi-
" tatis, virtutiſque Magneticæ & Electri-
" cæ, ad ſatis magna ſe extendunt illæ qui-
" dem intervalla, adeoque etiam ſub vulgi
" ſenſum notitiamque ceciderunt. At vero
" fieri poteſt, ut ſint præterea quoque aliæ
" aliquæ, quæ tam anguſtis finibus conti-
" neantur, ut uſque adhuc omnem obſer-
" vationem fugerint." Chymicis deinde Experimentis Philoſophus ille inſignis veritatem hujus argumenti confirmat. Lipſienſes quidem dum Attractionem rejiciunt, Operationes interim Chymicas in his Prælectionibus eidem convenienter exponi minime negant. Cujus Operis quænam major poteſt eſſe commendatio, quam quod Auctor rem adeo perplexam juxta univerſum illud Newtoni Principium primus feliciter explanaverit.

Anno 1712, Societati Regiæ aggregatus eſt: quod quidem multis nominibus meruit, tanquam Medicus aut Philoſophus, Geometres aut Mechanicus, Chymicus vel Anatomicus. Anatomicæ quædam Obſervationes ab eo Oxonii factæ in Actis Philoſophicis extant: peritiam ejus tum in hac re tum in cæteris ſcripta hæc declarant. Quanta vero lætitia affici debuit, cum Patro-

tronum ac Magiſtrum ſuum Newtonum Societati jura dantem conſpiceret; Geſtiebant omnes Humanæ Naturæ decus illud intueri, ſuis temporibus natum, ſuo conſeſſui præſidere gloriantes. Omnium quippe rerum ſcitu maxime utilium ſpeculationes animo comprehenſas habebat; non ignota ei erant Inſtrumenta Arte fabrefacta, non Experimenta ullius generis, non ratiocinia maxime ſublimia: ſiquid de terra aut mari, ſi quid de cælo & aſtris diceretur, id omne Newtoni calculo, tanquam lapide Lydio, probabatur. Primas poſt hunc tenebant Halleius Keiliuſque, & alii complures in ſuis quiſque diſciplinis inſigniſſimi. Nondum enim Sodalitium hoc illuſtre malæ artes partiumque ſtudia perpulerant, ut Viros Supellectile tantum, non Scientia quoque Naturali inſtructos, in aliquo apud ſe numero eſſe paterentur. Newtono Præſide, Freindus in Societatem Regiam cooptatum ſe gaviſus eſt. Quam cooptationem etſi inter laudes ejus minime ponam, quoniam hæc gratia vix ulli unquam denegata ſit litterarum artiumve vel mediocriter ſtudioſo, qui eam favore aut opibus aut nomine augere cuperet, tamen in adeo florenti ſummorum ingeniorum cætu eminere, uti eminuit Freindus, res perquam honorifica eſt.

*** 2 Lon-

Londini, ab Anno 1707, litteris & doctorum colloquiis & ægrorum curationibus intentus, mansit usque ad Annum 1712. Quo tempore cum Jacobo Ormondiæ Duce, Copiarum Britannicarum Imperatore, cujus saluti præfuit, in Flandriam profectus est; unde intra Annum rediit, ætate maturus, nulla dote, in Medico perfecto requirenda, non ornatus. Prodestne adjumenta Artis exercitationi prævia comparare? Ea abunde comparaverat Freindus. Juvatne ad eam exercendam mature accedere? Is quidem, qua ætate alii solent Tyrones esse, Senioribus tam Theoriæ quam Praxeos Magister extitit. Numnam expedit regiones longe dissitas invisere, differentias Aëris Aquarum & Locorum, & discrepantem illic Hominum naturam, consuetudinem, victum, mala & remedia contemplationi subjicere? Is, sui instar Hippocratis, qui non modo in patria Insula Co, aut Delo, aut Thaso, aut Peloponneso, aut Thessalia, aut Hellesponto, aut Asiæ Minoris Urbibus, Græcis lingua sibi & stirpe conjunctis opem attulit, sed in Barbaras Nationes, ut res istas omnes penitius cognosceret, perfectiusque Artem tractaret, Pontum & Scythiam navigavit: ita, inquam, Freindus, Hipsaniam, Lusitaniam, Italiam, atque

que Flandriam peregrinatione Medica circumivit. Annon eximie confert, varios homines, iisdem partim, partim diversis affectibus, idque variis ex causis, languentes visitare? Id certe nullibi melius fieri potest, quam in Castris atque Classibus; ubi ingens quotidie ægrorum numerus ex mutatione cæli, æstu, frigore, vento, pluvia, vigiliis, vulneribus, defatigatione, malo victu & fame, otio vicissim & intemperantia; nunc usitatis, nunc Epidemicis morbis conflictantur. Si quod lumen diversæ Artes sibi invicem accendunt, quis Freindo doctrinæ varietate excultior? Siquid emolumenti, sermones commiscendo cum ejusdem Artis Professoribus, hauriendum est, quis Societatis Medicæ amantior? Sicui usui est, Scientiam cum nitore copia ac vi verborum universis hominibus pervulgare, quis eloquentior? Quid igitur ei tum, præter Artis præmia, defuit? Quid ulterius moliri poterat, nisi ut in Civitate domicilium poneret, in qua honeste commodeque institutum vitæ genus sequeretur, & facili doctorum commercio gauderet, inter quos tamen plus doceret quam disceret? Itaque Londini consedit, neque ab hac Urbe unquam postea migravit. Ubi statim ab initio, neque potentioribus adu-

lando, neque vilioribus submittendo se, opes famamve quæsivit. Solis enim Ingenii & Eruditionis & Experientiæ adminiculis in Arte suâ cæpit inclarescere: in ea Arte, quæ, quoniam circa res latentes atque ancipites haud raro occupatur, Viris in ea non versatis, utut alioqui solertissimi sint, nedum vulgo qui etiam a vulgarissimis decipi solet, facultatem de effectibus ejus judicandi minime concedit; cujus igitur exercitatio quæstuosa assentatiunculis & ostentatione & vaniloquentia multo magis, quam acumine & doctrina & judicio, nititur. Is autem ita longe abfuit ab hujusmodi fuco & fallaciis, ut illum ex ægris nonnulli tanquam haud satis obsequentem & officiosum, ex Medicis vero pauci quidam velut receptis opinionibus nimis fidenter adversantem, minus dilexerint. Tamen in proposito perstans, ubi semel emerserat, omnes cito nominis sui celebritate præstinxit.

Anno 1716, Librum Hippocratis Epidemiorum Primum atque Tertium edidit, hisque accommodavit Novem de Febribus Commentarios. Dignum profecto Argumentum, in quo Viri duo Arte & Facundia ita insignes pro virili elaborarent. Nam Acutæ quidem Febres Mortalium partem longe maximam & afficiunt & interimunt.

Nunc

Nunc latenter ac pedetentim, nunc temporis puncto violentissime invadunt; nunc lento, nunc præcipiti motu, feruntur in salutem, aut exitium. Nullum æque Morbi genus omnibus Ætatibus commune est; nullum sanos ac valentes homines æque corripit; nullum ex magis diversis contrariisque caussis originem ducit, nullum est quod pluribus ac magis perniciosis Affectibus viam sternat. Nihil singulas vel universas Corporis partes gravius affligit, nihil potentius Animæ facultates evertit. Eadem remedia, pro diverso morbi tempore, & ægri statu, nunc salutaria sunt, nunc mortifera. Ubinam igitur requiri potest curiosior in Medico diligentia? ubinam animus in judicando acrior, in agendo præsentior? Nunc audacem & expeditum, nunc cautum & dilatorem esse convenit. Modo viam institutam sequi necesse est, modo cursum relinquere, modo relictum iterare. Igitur in hoc maxime studium atque operam suam videtur posuisse Hippocrates, ut ea quæ ad Febrium notitiam pertinent & accurate ipse investigaret, & aliis diserte distincteque exponeret. Varia primo Tempestatum genera describit, & succedentes sibi invicem Cœli mutationes; cumque ex hac caussa Morbi Epidemici præcipue nascantur, animadver-

tit quibusnam Temporibus singulæ Febrium Species invaluerint, quæ prout diversa facie se ostendunt, aut aliam aliamve Corporis partem cæteris magis vehementer impetunt, varia quoque nomina sortiuntur; harumque frequentiam, malignitatem, durationem, & eventum docet; docet etiam cujusnam ætatis, temperamenti, consuetudinis, & victus homines adortæ sint, quibusque Symptomatis stipatæ; omnia denique notatu digna commemorat quæ in plerisque ægrotantium generaliter acciderint, Sed quod ad rem maxime pertinet, vias omnes accurate indicat, quibus Natura laborantes ad sanitatem perduxerit; quo collimans Artifex, vel hujus conatibus obsecundare, vel eos imitari semper sedulo debet. Particulares deinde Ægrorum Historias subjicit; quod eo magis utile ac necessarium, quod eadem Febris ab eadem causa, pro differente cujusque Vasorum capacitate & Fibrarum textura, ac Fluidorum quantitate, consistentia, motu, & secretione dissimili, varios homines gradu modoque multum variante afficit. Etiam in eodem Corpore, nunc adeo rapidus Sanguinis impetus ac violenta huc illucve inclinatio, nunc contra is Circulationis languor: & humorum modo ita subitæ largæque pro-

profusiones, modo ita pertinax eorundem retentio est, ut qui ad Morbi nomen potius, quam ad diversos ipsius effectus diversamque ægri conditionem respicit, nihil memorabile unquam in Curationibus præstare valeat. Hoc igitur institutum merito probat, qui progressus & defectus in Scientiis & vera ad augmentum earum adjumenta optime perspexit, Verulamius : " intermissam querens illam Hippocratis diligentiam utilem admodum & accuratam, " cui moris erat narrativam componere Casuum circa ægrotos Specialium; referendo " qualis fuisset morbi natura qualis medicatio qualis eventus. Atque hujus rei nactis " nobis jam exemplum tam proprium atque insigne in eo scilicet Viro, qui tanquam " Parens Artis habitus est, minime opus erit " exemplum aliquod forinsecum ab alienis " Artibus petere; veluti a prudentia Jurisconsultorum, quibus nihil antiquius quam " illustriores casus & novas decisiones scriptis mandare, quo melius se ad futuros " casus muniant & instruant. Istam proinde continuationem Medicinalium Narrationum desiderari video, præsertim in unum Corpus cum diligentia & judicio digestam. Quam tamen non intelligo ita " fieri debere amplam, ut plane vulgata &

 "quæ

" quæ quotidie obveniant excipiat, (id e-
" nim infinitum quiddam esset neque ad
" rem:) nec rursus tam angustam, ut so-
" lummodo mirabilia & stupenda (id quod
" a nonnullis factum est) complectatur.
" Multa enim in modo rei & circumstan-
" tiis ejus nova sunt, quæ in genere ipso
" nova non sunt. Qui autem ad observan-
" dum adjiciet animum, ei etiam in rebus,
" quæ vulgares sunt, multa observatu dig-
" na occurrent." Ad hanc formam deli-
neantur Historiæ ab Hippocrate traditæ,
quæ partim quidem satis frequentes, par-
tim vero rariores, omnes morbum circa vi-
tæ mortisque confinia fluctuantem expri-
munt. Alii enim Phrenitide, alii Angina,
aut Pleuritide, aut Ileo, aut Inflammatio-
ne Gangrænosa correpti sunt. Neque hic
quenquam reperias, quem non aut ingens
Capitis dolor, aut Coma, aut Delirium,
aut Convulsio, aut plura ex his mala, ten-
taverint. Videas ægritudines easdem ex in-
temperantia Vini, Cibi, Veneris, ex nimia
Quiete, & Exercitatione, ex pravo Victu,
ex Mærore contractas; febricitantes videas
Viros Ætatis, Temperamenti, & Consue-
tudinis diversæ: Virgines, quibus Purga-
tiones Menstruæ jam tum fluere incipie-
bant, Mulieres Prægnantes, Abortum pas-
sas,

ſas, Parturientes, Puerperas. Quidam Primo, Secundo, Quarto, aut Quinto Die: quidam, non niſi poſt Octogeſimum, aut Centeſimum & viceſimum Diem, mortui ſunt, vel ſervati. Hi ex toto liberati, illi Recidivam paſſi ſunt. Neque vero hæc famæ inhians, ut plerique ex Recentioribus, literis conſignavit Hippocrates: in quorum ſcriptis Convaleſcentium Hiſtorias ſatis multas legimus, mortuos tegit terra. Plures enim ab illo memorantur, qui perierint. Id quidem ſapienter factum; quoniam & ad Præſagitionem inſtituendam, & ad ordinandam Curationis normam, & ad explorandas Remediorum vires, haud minus dirigi poteſt Medentis conſilium ex attenta obſervatione eorum qui moriuntur, quam eorum qui ad ſanitatem perveniunt. De Medendi Methodo pauca admodum in hoc opere tradit Hippocrates: quod inde obtigiſſe credo, quod alibi ſigillatim de Acutorum Morborum Curatione egerat, in hunc finem Sanguinis detractionem, Alvuum Evacuantia, Fomenta, ac Ptiſanæ Hordeaceæ potum, maxime commendans. Ac Sydenhami noſtri præcipua laus eſt, quod in deſcribendis Febribus hos Epidemiorum Libros, in medicandis Librum de Victu Acutorum ante oculos habuerit. In Scripta

hæc

hæc adeo numeris omnibus absoluta, sive potius in Naturam ipsam, Commentarios exaravit Freindus. Cumque ægroti qui evaserint, Humorum aut per unam, aut per plures Corporis vias, Excretione, omnes restituti sint: & ex Mortuis hi diutius traxerint, quibus larga fuerit eorundem profusio, quam illi quibus nulla aut exigua pro vi ac duratione Morbi Evacuatio obtigerit, Febrium Curationem perite judicavit maxima ex parte in iisdem Evacuationibus Arte opportune moliendis consistere. Is itaque de Missione Sanguinis, de Sudoribus, de Vomitione, de Exscreatione, de Purgatione, & de Urinæ Profluvio, ac de horum commodo & tempestivo usu disserit: Commentario uno de Vesicantium, quæ Cantharidas recipiunt, virtute adjecto, quas haud modo per Cutim Seri fluxum ciendo, sed Sanguinem quoque exagitando, & exilissimos Corporis meatus reserando, mirificam sæpe opem afferre indicat. Hæc ille omnia si luculenter præstiterit (præstitit autem cum sagacitate & nitore admirabili) quid jam restat, nisi ut præcepta ejus solerter adhibeamus, atque Experientia confirmemus. Nam ut ad singulos quosque casus cum fructu accommodentur, multum certe uniuscujusque judi-

cio

cio relinquendum eſt. Harum omnium Evacuationum commoditatem, noxamque aut inutilitatem, & intellexit & explicuit Freindus; cum haud ita pauci, una alterave earum freti, quaſi in Sectas abierint. Aliorum in Miſſione Sanguinis, aliorum in Sudorificis, aliorum in Vomitione omnis fere Medicina conſiſtit. Quidam Purgationem omnino damnant, quidam parum emolumenti abſque hac provenire poſſe contendunt. Vix aliud eſt, in quo omnes conveniant, niſi de Emeticis ubi nauſea eſt, & Clyſteribus in Alvi aſtrictione. Quanquam enim Venæ ſectionem vix quiſpiam nunc dierum ex toto rejiciat, tamen de mittendo Sanguine haud minor controverſia eſt, cum alii hunc frequenter admodum ac liberaliter, alii raro parceque detrahi velint. Ita ſuis quiſque Remediis unice fidentes, cætera, tanquam inutilia vel etiam noxia, experiri metuunt. Diverſas quidem in diverſis Regionibus curandi vias magis prodeſſe, & Rationi & Experientiæ congruit; verum uni cuivis perpetuo adhæreſcere abſurda plane res eſt. Britanni, propter moderatam Cæli temperiem, ſiquidem ob Maris circumfluentis viciniam raro vehementi vel calore vel frigore infeſtemur, haud ita violentis Inflammationibus opportuni

tuni sunt; verum, ob frequentes tempestatum mutationes, frequentius ægrotant: &, quia cibo solido crassoque indulgent, Aëremque spirant valde humidum, magis lentis atque obstinatis Febribus languescunt. Quid quod Hypochondriacis, Hystericisque, & cæteris Nervorum Affectibus, nulla gens peræque obnoxia est. Unde & parciorem Sanguinis missionem, & Victum liberaliorem requirunt, & Remediis Diaphoreticis ac Vesicantibus magnopore juvantur. Galli autem esca levi ac digestibili maxime delectantur, vinis tenuibus, odoratis, concoctioni utilibus: corpus ambulatione multa, ludis & occupationibus frivolie mentem recreant. Unde Cruditates patiuntur nec frequentes nec longas; ubi vero nauseam aliquam aut bilis fluctuationem in Stomacho persenserint, ad Abstinentiam statim, & ad Juscula vel simplicia vel medicata confugiunt, quorum ope his incommodis brevi liberantur. Utque nos in initiis languorum vinosum aliquid & ardens pro more expetimus, ita ii contra, utpote Febriculis ex levi quavis occasione tentati, humectantia & refrigerantia desiderant. Veruntamen, quia cibis succulentis & variis & Aromatum copia conditis bis in die ad facietatem vescuntur, Morbis omnibus

a nimio Sanguinis motu & abundantia productis patent, ac præcipue Febribus Inflammatoriis, Putridis, Biliosis. Quamobrem Evacuationes largás, tam per Alvum, quam per Venæ sectionem, & mature postulant, & repetitas sustinent. Hispani vero Lusitanique victu utuntur probo, parco, uniformi, simplici. Quare ex eó infirmitatibus minime obnoxii, morbis duntaxat e temporum mutationibus & Aëris qualitate ortis infestantur; contra quæ omni cautione sese muniunt, in tuenda sanitate usque ad superstitionem religiosi. Igitur ad senectutem viridem atque vegetam vulgo perveniunt: nîsi si qui Veneris usu vel contagioso vel immódico, ad quam ultra vires, cum ob alimenti tenuitatem corporis habitu sint exsangui & exsucco, a calore & desidia sollicitantur, vivendi sibi tempora præcidant. Febres quidem Ardentes, ob siccam atque torridam in his Nationibus Cæli constitutionem, Caput & Pulmones subito ac vehemener affligunt; raro autem evenit ut Homines magnam humorum in Intestinis putrescentium copiam accumulent. Quoniam in calidis regionibus valde imbecillis concoctio est, harumque incolæ statim levi quolibet in victu errore offenduntur, & ibidem intemperantiæ & indigestioni

ni Vomitus Biliosi cum Febribus, Diarrhoeæ ac Dysenteriæ exitiales frequentissime superveniunt; ex quo, malorum imminentium gnari, ebrietatem & ingluviem summopere detestantur. Itaque Purgationes etiam crebras defugiunt; & præcipuam in frequenti admodum missione Sanguinis, in emollientibus Alvi Lotionibus, in Liquorum Diluentium potitatione, Acidisque Fructuum succis, medelæ fiduciam recte ponunt. Galli quoque, perinde ac hi, venam octies deciesve incidere haudquaquam reformidant; nobiscum præclare agitur, si id sine homicidii suspicione bis terve iterare liceat. Hoc tamen modo, sive nimia Sanguinis & Humorum Copia est, ea expeditissime minuitur: sive Rarescentia nimia, optime cavetur ne Vasa ulterius distendant perrumpantque: sive nimius Lentor, spatium ad dimotionem ipsorum ampliatur: sive quaquaversum Motu citatiori feruntur, Celeritas eorum inhibetur: sive in partes aliquas violentius impinguntur, eorundem impetus alio derivatur. Febres certe peracutæ, larga detractione Sanguinis, intra breve temporis spatium, miro sæpe cum successu tolluntur: unde istarum Gentium Medici audentiores facti, ægris etiam ab hoc auxilii genere minime alienis, ni-

nimis pertinaciter eidem viæ insistunt, cum non jam eadem maneat cubantis conditio; nam si Febres diutius inhæreant, Homines continuata exinanitione, aut viribus defecti cito intereunt, aut in morbos insanabiles decidunt, qui ex debili Circulatione & Stagnatione humorum in extremis vasculis oriuntur, uti sunt Cæcitates, Marasmi, Viscerum Obstructiones, Scirrhi, & Hydropes. Idemque de Purgatione dici potest. Et in hac quidem re potissimum, etiam quoad populares suos, Medici mihi videntur isti peccare; nostrates autem, quorum neque temperamentum, neque habitum, neque victus consuetudinem satis diligenter attendunt, valetudinis causa peregrinantes frequentius pessundant. Utinam & nos pravis astantium præjudiciis & ægrorum cupiditatibus obsequendo, in horum perniciem non nimis aliquando gratificemur. Multæ passim audiuntur de Nervorum Affectibus querimoniæ; unde siquis gravitatem Capitis, Artuum inpotentiam, & Spirituum dejectionem, cum siti & calore non immodico, persentiat, Nervosa quadam Febre correptum sese conjicit, & calida statim exposcit Cardiaca. Verum hoc prætextu Evacuantia negligere, & Pulveres Aromaticos, Salesque Ardentes, & Spiritus quasi liqui-

di Ignis vim habentes Febricitantibus indesinenter devorandos exhibere, imperiti aut adulantis Medici est. Quod ad Venæ sectionem attinet, hæc in Acutioribus Morbis paulo liberius usurpata, non omnibus hodie, perinde ac olim fuit, terrori est; at Purgatio, nisi forte in Infantibus ac Pueris, haud ita multum in usu est. Quasi vero ii aut ex firmiore materia, aut alio artificio contexti sint, quam natu grandiores: aut quasi Liberi magis intemperantes essent eorum Patribus. Annon, ex inordinata victus ratione & minus curioso ciborum delectu, Stomacho & Intestinis insigniter laboramus? Itaque de tempestivæ Vomitionis usu nemo disputat; nemo item Clysteres vel præcipere vel assumere metuit. Cumque Primarum, uti dicuntur, Viarum principio finique concedantur hæc Evacuantia, quid causæ potest esse cur media pars earum ejusdem generis Remediis privetur? præsertim cum in tenuibus Intestinis multo uberiores humorum secretiones fiant, & Vasorum Lacteorum pars longe maxima ex iis originem suam ducat. Clysteres quidem, licet ad superiora Intestina non pervadant, tamen inferiora vacuando facilem quoque ab alteris istis stercori descensum expediunt; verum Enemata, haud

uti

uti Purgantia, crassam illam atque viscidam superiorum Intestinorum Tunicis agglutinatam materiam abstergunt depelluntque: cujus magnam illic sæpe copiam diu hærere deprehendimus e solidarum fæcum cumulo quæ in fine Febrium, licet ægri vix aliud quam Liquida assumserint, Alvo vel naturaliter vel per Artem sollicitata, egeruntur. Atque etsi Catharticorum ope Materiam quandam Febrilem a Sanguine segregari excernique haud credibile putem, tamen eorum virtus ex eo tantum, quod Intestinis afferunt, levamento minime æstimanda est. Alias enim, easque eximias utilitates præstant. Primo enim, corruptis humoribus ejectis, alimentum, quod ingeritur, purum & integrum ad Sanguinem defertur: deinde, Intestinis depletione subsidentibus, Viscera atque ingentia Sanguinis Vasa quæ Abdomine continentur, minus coarctata, liberius Circulationi spatium præbent: postremo, Jecoris, Pancreatis, & aliarum Glandularum exitus reserantur. Unde Diaphragma & Pulmones respiratione faciliori gaudent, in Caput haud ita violenter propellitur Sanguis, per universum Corpus turbatus Circulationis cursus in ordinem revertitur; Alvique fluxus & promoventur Critici, & arcentur Symptomatici.

Huc accedit, quod Sudorificorum usus longe tutior sit & efficacior post Venæ Sectionem & Purgationem, inanitis laxatisque Vasis, & patefactis eorum osculis. Ex quo facilius per Cutis poros desiderata promovetur Evacuatio, & ab eo cavetur, quod maxime metuendum est, ne dum in ciendo Sudore toti sumus, Remedia huc spectantia Inflammationes internas & Obstructiones augeant. Igitur ubi Morbus Alvo, ut fieri solet, diu astrictæ supervenit, ubi post Vomitionem nausea cum ructu graveolenti etiamnum inhæret, ubi pituita stomacho molesta est, ubi os amarescit, ubi abdomen aucta viscerum mole aut flatibus distenditur, ubi intestina cum ventris siccitate vel etiam fluore torquentur, ubi corpus pravis succis abundat, quid obstat quo minus lenia, quorum copia nobis suppetit, præsertim in initiis Febrium, Purgantia imperemus? Certe Hippocrates, licet haud alia ei cognita fuerint quam calida & vehementia Cathartica, tamen & hæc etiam aliquando in Febribus necessario adhibenda esse perspexit. Is enim in Aphorismis ita præcipit, --"Incipientibus Morbis, siquid movendum "videtur, move: vigescentibus vero, qui-"escere melius est." Et -- "In Acutis Af-"fectionibus, raro, & in Principiis, Pur-

"gan-

"gante utendum: atque hoc, diligenti prius "adhibita cautione, faciendum." Et--" Pur-"gandum in valde Acutis, si turgeat Ma-"teria, eadem die: morari enim in talibus, "malum est." Atque in his versimiliter ille Ægyptios secutus est, a quibus Medicina cum cæteris Artibus ad Græcos derivata est. Ii enim solebant, teste Diodoro, Morbos "præoccupare, Corpora curantes Clysteri-"bus, & Potionibus quibusdam Purganti-"bus, & Abstinentia, & Vomitione: id-"que interdum singulis diebus, interdum "post tres aut quatuor dies interpositos. "Nam, distributo omni nutrimento, majo-"rem ejus partem esse superfluam, atque "hinc morbos creari; ideoque Curationem "modo expositam, qua principia morbi tol-"luntur, ad recuperandam valetudinem "maxime conferre affirmabant." Similiter, Medici suorum temporum felicissimi, in Belgio Lommius, in Gallia Fernelius, in Anglia Sydenhamus, Purgantibus in Curatione Febrium primas post Venæ sectionem tribuere non dubitarunt. Sydenhamus quidem in eo, quod postremum scripsit, Opusculo, hæc de iis habet: "Cum Catharsis "imperata curationi hujus Febris obesse "nonnullis forte videatur, pro comperto "affirmo, nihil ita certo atque ita potenter

„ ægrum refrigerare atque Catharsin, post
„ Venæ sectionem, quæ ubique præmitten-
„ da est, celebratam. Tametsi enim Medi-
„ camentum Purgans eo ipso quo sumitur
„ die, atque adeo inter operandum majorem
„ impræsentiarum & in Sanguine & in re-
„ liquis Humoribus, quam qui ante fuit,
„ tumultum excitet, & proinde Febrem in-
„ tendat; id tamen noxæ emolumento mox
„ inde subsecuturo plus satis pensatur. Te-
„ statur enim Experientia, Catharsin modo
„ post eductum Sanguinem tentetur, qui-
„ buslibet aliis Remediis felicius certiusque
„ Febrem perdomare; tum quatenus fædam
„ illam Humorum illuviem e corpore exigat,
„ a quibus ut a causa antecedente Febris ac-
„ cendebatur: vel si non antea peccabant ii,
„ jam saltem concalefacti, & a Febris ardo-
„ re quasi cocti & constipati, ad ejusdem
„ moram diuturniorem multum faciunt,
„ tum etiam quatenus Anodyno viam ster-
„ nit, quod tutius longe certiusque officio
„ suo fungitur, quam si Humores peccan-
„ tes, qui Paregorici vires aliter potuissent
„ infringere, Purgatione non fuerint elimi-
„ nati." Post hunc in commentariis hisce
Freindus quoque Purgantium utilitatem ad
curandas Febres eximie prædicat: sed non
ita indiscriminatim, ut ea semper in usum

du-

ducenda contendat. Neque vero totum illud argumentum pertractavit, id solum in se suscipiens ut enarraret virtutem eorum in Febre, quæ Variolas Confluentes, maturitate Pustularum aut vigente aut jam inclinata, semper excipit. Cumque hæc Medendi ratio, licet a Sydenhamo præmonstrata, apud nos pene exoleverat, doctrinam suam Virorum aliquot in Arte Medica maxime illustrium consensu munire idoneum judicavit: quorum Epistolas, graves sane ac perutiles, huic Operi insertas legimus. Eodem ipse auxilio & in aliis Febribus frequenter usus est: &, quantopere id ei placuerit, constat ex iis quæ de hac re in Historia Medicinæ postea a se scripta tradidit. De Alexandro Tralliano agens, "In Causo, sive Morbo qui ab illo Febris Ardens
" Spuria dicitur, ubi redundat Bilis, & ma-
" teria Evacuationi sese offert, & Febris
" haud intensa est, Purgationem Venæ
" sectioni præfert: cum alii Sanguinis mi-
" ssioni maxime nitantur. Observationem
" hanc adjicit peracutam & perutilem: Me-
" mini me, inquit, etiam Acuta laboran-
" tem Febri purgasse; verum hæc res non
" modo multam & exquisitam animadversi-
" onem ac judicium, sed & Medicum
" quoque desiderat fidenti præsentique ani-

"mo. Ii qui Experientiæ rationem adjun-
"gunt, hujusce observationis facile vim per-
"spicient; neque viam hanc negabunt in
"quibusdam casibus, siquis huic prudenter
"institerit, mira cum felicitate tentari.
"Hic enim frequenter aut sequendæ aut ad-
"juvandæ Naturæ modus est aptissimus. Ca-
"put apud Oribasium est ex Archigene ad
"hanc rem spectans: idque recte animad-
"vertit Galenus, Diarrhœam ex naturali-
"bus iis auxiliis esse unam, per quæ Mor-
"bus iste ad Crisim perducitur. Porro neu-
"tiquam violenta Trallianus, sed lenia tan-
"tum, in Febre Tertiana, & Quotidia-
"na, exhibet Purgantia: quæ res animad-
"versionem seriam meretur, Virumque il-
"lum, non modo acri cum judicio, sed
"caute ac fideliter, Artem suam excercuisse
"comprobat." Per hæc omnia id laboro, ut licet Purgationem in Febribus prope ad extremum usque Spiritum, quod in Natione quadam non inusitatum est, minime iterari velim: tamen, viribus subsistentibus, haudquaquam formidabile Remedii genus esse ostendam. Neque video cur & in Meridionalibus Europæ plagis, sub Febre languida & imbecillo Corpore, Vesicantibus, tanquam nos, laudacter uti non possint: aut cur Vinum, ut a Græcis regio-

num

num æque calidarum incolis vel in Phrenitide aliquando fieri solebat, aut etiam Vino fortiora propinare dubitent, Febremque accendere. Nam in quolibet ægro, quovis in loco, quocunque tempore, ubi Dolor Calorque ingravescit, Respiratio arcta laboriosa & sublimis, Pulsus autem tensus fortisque est, ea necessaria sunt præsidia, quæ Materiæ Vasa onerantis copiam imminuant, ac Fluidorum impetum refrænent: contra, ubi robur infirmum est, Respiratio frequens parva ac debilis, Pulsus autem creber exilis & languidus, ea tentanda sunt quæ Spiritus refocillent, motumque Sanguinis torpentem exsuscitent. Illa denique in Initio & Incremento, hæc ut plurimum in Vigore & Declinatione Morbi conveniunt. Quod si contraria instituitur Medendi ratio, Alexipharmaca & Cardiaca Inflammationes & Deliria & spirandi angustiam & Calorem siccum movent: Evacuantia autem Vires jam attritas vexant & convellunt. His similia fuerunt, quantum ex Scriptis ejus assequi possum, in Curatione Febrium Freindi consilia. Cæterum in Commentariis continentur etiam Disquisitiones nonnullæ ad Oeconomiam Animalem & Pathologiam spectantes, uti de Sectione Venarum Jugularium, de Pleuritidis ac Peripneumoniæ Se-

de Excretione Cuticulari & Inteſtinali; ubi optimo in lumine collocantur quæcunque rationes ad explicanda hæc argumenta a penitiori Mechanices & Anatomiæ cognitione hauriri potuerint. Opus autem integrum Amico ſuo cariſſimo & ſtudiorum conſorti, Ricardo Frewin, eadem nominis fama eodemque cum amore hominum Oxonii, quo ipſe Londini, tunc temporis hodieque Medicinam exercenti dedicavit. In qua Dedicatione juvat profecto tramitem illum oculis ſignare, per quem Viri duo excellentis ingenii & induſtriæ, in eodem ſtadio decurrentes, una quoque feliciter ad Artis ſuæ metas pervenerint. De Epidemiorum Libris, Freindique in eos Commentariis, multa cum hujus laude, licet ab eo in quibuſdam rebus deſſentiens, Epiſtolam ad eundem ſcripſit Anno 1718 Vir Eruditiſſimus, a quo accuratam Hippocratis Editionem avide expectamus, Daniel Trillerus. Sed cum hæc ad rem Ctiticam magis quam Medicam ſpectent, & quæſtiones maximì momenti ab eo examinatæ hujuſmodi ſint, An Pulſuum notitiam habuerit, An Remedia Sudorifica adhibuerit, An externi Cantharidum uſus plus quam uno in loco meminerit Hippocrates? operæ pretium non videtur his minutiis immorari: præſertim cum

cum Johannes King in plerisque Trillero docte responderit.

Anno 1719, Freindus edidit, de Purgantibus in Secunda Variolarum Confluentium Febre adhibendis, Epistolam ad Virum Clarissimum Ricardum Mead, quicum amicitia & laborum societate conjunctissimus diu vixerat: cujusque Litteras perelegantes de eadem re ad Freindum scriptas, & Commentariis supra memoratis insertas, legimus. Freindus autem argumentum hoc ideo uberius illustrare voluit, quod multi vulgaria præjudicia mordicus tenentes doctrinæ huic tanquam novæ ac inutili acriter oblatrarent. Woodwardus autem in Libro quodam perinsulso, quem paulo ante hoc tempus vulgaverat de Medicinæ Statu, Purgantium in Variolis Patronos indignissimis contumeliis laceraverat. Is, ex Officina in Currum prorepens, Medici partes agere concupivit. Quod si aliquid incepto dignum præstitisset, id ei adeo non vitio verterem, ut summa potius laude prædicandum judicarem. Fuit autem ab initio, fuitque semper, & in communi vita & in Medicinæ usu Vir absurditatis perridiculæ. Huic Freindus nihil respondit serio: id idem fuisset ac cum Umbra pugnare; Libellum autem sub Empirici cujusdam no-

mi

mine edidit, ubi risu lepidissimo acrem exagitavit Hominis præfervidi Bilem, & acerbissimas injurias elegantibus facetiis propulsavit. Tamen ut reclamantium ora penitus occluderet, instituti sui utilitatem, & rationibus, & auctoritate idonea, & Historiis Hippocratico plane more scriptis, confirmavit; quarum veritatem ne malevoli ipsius fidei unice niti dicerent, cautum ab eo est nequam narraret, ubi adjutor ei in medicatione præsto non fuisset. Hæ etiam, ut ipse ait, "nota satis atque illustria, non ex otiosorum hominum cerebro effusa, sed ex ipsa Artis Magistra Experientia, eaque multiplici, deducta: non in angulis, non in gurgustiis, inter nutrices & aniculas clanculum conficta sed in luce atque in conspectu hominum, maximeque intra Nobilium parietes, coram Testibus idoneis gesta atque probata sunt." Purgantia in periculoso isto Variolarum statu, etiam ab Arabibus, qui Morbi descriptionem primi tradiderunt, usurpata; ac deinde a pluribus insequentium Sæculorum Medicis judicio & Artis usu præstantibus, passim commendata observat. Nihil autem de Remedii hujus modo ac tempore accurate præceptum indicat, ante Sydenhami tempora, qui & variolas luculentius depinxit & earum curationem felicius absolvit, quam om-

omnes omnium gentium atque ætatum Medici. Is in Variolis Confluentibus, Die Decimo tertio, si modo præmissa fuerit Venæ sectio, præ cæteris remediis Purgationem convenire arbitratus, prorsus interim ante hunc Diem tentari vetuit. Sed id, quemadmodum in Commentariis monuit Freindus, atque uti ex his quas recenset Historiis perspicue liquet, frigidum nimis consilium, nec satis pro periculo expeditum. Itaque siquid ille novi fecit, in eo novatum est, quod & interdum omissa Venæ sectione, &, cum citius plerumque, quam Die Decimo tertio, ad ultima ventum sit, hoc auxilii paulo maturius etiam arripi debere existimavit. Consilii sui rationes ab ipso deductas Lector magna cum voluptate perpendet; hoc tantum summatim dicam, Cum Pustulæ in siccam & Crustosam Scabiem abierint, ita parum sperari debere, vel ut libere peragatur ipsa, quæ naturaliter magna in copia fieri solet, Cuticularis humorum Perspiratio, nedum materiæ relictæ expulsionem, ut quicquid ab Evacuatione petendum sit, id in Venæ Sectione, Alvumque moventibus, maxime consistat. Nam licet copiosum Urinæ fluxum optare debeamus, Diureticorum tamen effectus eorum nomini rarius respondet. Vesicantia

nihil nisi tenue Serum eliciunt, cujus copia hic non obest: eorumque virtus interna magis attendi debet. Venæ sectio præsens periculum optime avertit, cui tamen ferendæ vires haud semper sufficiunt. Ac si ex longa Alvi astrictione, quæ huic morbo familiaris est, solidis crassisque fæcibus occluduntur earum partium ductus quæ ad Intestina tendunt, quonam Artis auxilio sanitas in integrum restitui potest, nisi per Purgantia? Natura autem, isto onere levata, inanitioni adeo non succumbit, ut quid inde commodi contingat in casibus tantum non desperatis, evidenter appareat; (nam & calor mitigatur, & mens magis constat, & somnus subsequitur, & cibi appetitus redit, & robur instauratur:) quomodo autem ad eorum vires, qui post hanc mortui sunt, conservandas (id enim duntaxat incommodi prætendi potest, ne imminuantur illæ) facere potuisset ingens Excrementorum cumulus, aut Secretio Intestinalis penitus intercepta, conjicere nequeamus. Quod si in quacunque Febre eadem Ventris siccitas perstaret, quis etiam in corpore imbecillo Laxantia formidare deberet, quorum & facultas esset lenis & quantitas mediocris? At in Variolis non modo plerumque Venter diu clausus permanet, sed Ma-

te-

teriæ putrefactæ pars hos ipsos, per quos exiit, Meatus Crusta tenaci obducit, pars intus relicta novam denuo Febrem accendit, cui, si præter modum sæviat, novæ quoque ad humorum corruptorum ejectionem aperiendæ sunt viæ. Neque alia adhuc commodior inventa est, quam quæ fit per Alvum. Quod nisi mature & abundanter fiat, etiam posteaquam Morbi æstus ita deferbuerit ut non jam amplius præsens discrimen intentet, frequenter ei succedunt Abscessus, Furunculi, Tusses, atque Tabes. Notatque Freindus, neminem unquam ex iis, quos servare non potuit hoc auxilii genus, Alvi unquam profluvio intercidisse, neminem in ipso Purgandi cursu periisse: hos ipsos vero qui, adhibitis utcunque Catharticis, perierint tamen, semper inde fere ad tempus aliquod fuisse levatos. Historiis in hac Epistola narratis magnopere debemus, quod quocunque Variolarum tempore, si atrocia urgent Symptomata, minori jam cum hominum præjudicio Sanguinem detrahere audeamus; quæ res, contra quam vulgo creditum est, faciliorem iis exitum aperit, nedum intercludit: ac præsertim in initio morbi opportuna est. An non enim ea materiæ frequenter subest copia, quæ per Eruptionis tempus expelli nequeat: at-

que

que ideo Cerebrum premat, Cordis motum perturbet, fauces ſtrangulet, & Pulmones inferciat? An non hinc Arteriæ adeo turgeſcere ac diſtendi poſſunt, ut, cum & ipſæ rurſus debito modo contrahere ſe non valeant, & Vaſa ipſis intertexta atque adjacentia coarctent, liber Fluidorum curſus præpediatur? An non, etiamſi materiæ quantitas non immodica ſit, tamen a vehementer incitata Sanguinis Velocitate iidem effectus oriri queunt? An non ex Fibrarum irritatione Pori Cuticulares conſtringi occludique: atque has ob cauſas eæ Partium Internarum labes contingere, quæ in apertis Mortuorum Cadaveribus conſpiciuntur, Tumores videlicet Inflammatorii, Extravaſationes, Abſceſſus, & Gangrænæ? Igitur ei, qui Cordis & Arteriarum Contractionem ac Dilatationem reciprocam, atque hoc modo jugiter continuatam Sanguinis Circulationem animo comprehenderit, luce debet eſſe clarius, quamobrem in repletis firmiſque Corporibus non modo ad avertendam a Capite ac Viſceribus Fluidorum violentiam, non modo ad Humores intra Vaſa ſua cohibendos fluxileſque reddendos, neque ad Secretiones ſolum & Excretiones cæteras moderate ac ſalutariter peragendas, ſed ad eam quoque quæ per Cu-

Cutim fit Sudorum atque Halituum expulſionem adjuvandam, liberali Sanguinis miſſione nullum aliud inveniri poſſit vel tutius vel efficacius vel præſentius auxilium. Ita quoque arcentur optime pericula, quæ in Variolis ſemper timeri debent, quæque exitium repentinum minantur, Phrenitis, Spirandi difficultas, & Angina. Quanto autem ſatius eſt, Remedio, a quo nihil noxæ metui, ingens emolumentum ſperari poteſt, mala imminentia mature præcavere, quam idem, utcunque idoneum, anceps tamen redditum, magis alieno tempore experiri. Hac de re in Hiſtoria Medicinæ verbis ſequentibus optime egit Freindus: " Nonnulla tradit Aëtius, quibus Medicus etiam utiliter inſtrui poſſit. " Unum eo ſpectans exemplum proferam, " in quo curandi nobis regula ad imitandum aptiſſima proponitur. Hæc in Capite quodam invenitur, quod ſi non omne, " pars ſaltem ejus de Herodoto ſumta eſt; " ubi tractantur Ἐξανθήματα, ſive Eruptiones Cuticulares cujuſcunque generis, quæ " vel Febri ſuperveniunt, vel huic ab initio junguntur: eæ præſertim, quæ pruritum movent, & in cute pulicum morſibus ſimiles effloreſcunt. In hoc caſu, " Naturam redundantibus ac vitioſis humo-

" ribus onerari dicit: quæ nisi Evacuatione
" aliqua, aut per vomitum, aut per Alvum
" exhauriantur, partes Vitales adoriendo mul-
" tum periculi intentant. Quamobrem in in-
" itio statim, si Febris violena exarserit, San-
" guinem mitti jubet. Minime dubito, quin,
" uti nunc obtinet, ita illis quoque tempori-
" bus vulgaris ista opinio obtinuerit, ut ab
" Eruptione Cuticulari hujusmodi medela
" vetaretur: cujus hæc plerumque ratio af-
" fertur, ne eo modo humor a Circumfe-
" rentia ad Centrum recedat. Verum argu-
" mentationis istius fallacia, si ad Oecono-
" nomiæ Animalis normam exigatur, facil-
" lime detegi potest: atque in promtu est
" demonstrare, quemadmodum in multis
" casibus, ubi abundat sanguis, vel is ni-
" mium glutinosus est, detractio ejus len-
" torem partium attenuet, ac liberiorem ea-
" rum reddat circulationem: quo fit ut
" non modo non cohibeatur, sed benignius
" etiam procedat Eruptio. Igitur in Erysi-
" pelate, Variolis, Morbillis, Febre Scar-
" latina, aliisque similibus vitiis, si vehe-
" mentia sint symptomata, & caput vel
" pulmonem afficiant, aut in alia quavis
" parte dolorem ingentem moveant, haud
" absque ratione ac tuto prorsus Vena inci-
" ditur. Ego certe, quanquam haud aliud

" fre-

" frequentius experimentum instituerim, " ne semel quidem animadverti quamlibet " harum Eruptionum post missionem San- " guinis retrocessisse, ubi affectus ipse id " auxilii requireret. In Erysipelate præser- " tim, sed & in aliis quoque casibus, ubi " Inflammatio adest, Experientia docet, " per ipsius partes affectæ Scarificationem, " cum Membranæ illic onere gravatæ cras- " siores appareant, frequenter malum omne " mira cum celeritate dissipatum evanesce- " re. Neque in alia fuit opinione, qui ante demonstratam, Sanguinis Circulationem floruit, Medicus cum primis sagax & experiens, Carolus Piso. Is ita loquitur, " De Curatione horum Exanthematum non " est instituti nostri minutius agere: hoc " tantum monendi Tyrones, Venæ sectio- " nem mature celebratam esse maxime con- " ducibile Remedii genus in omnibus hujus- " modi Febribus, in quibus Exanthemata " quacunque ratione erumpere solent: nul- " la vel habita ratione ætatis, nisi forte In- " fantilis, modo adsit Plethora, mature in- " quam, immo etiam quamprimum appa- " rentibus. Nam Experientia Ratioque do- " cent, Natura nonnihil levata ab onere, " hoc est Sanguinis plenitudine, longe fa- " cilius & in minori copia, quod sane op-

" tandum est imprimis, erumpere Exan-" thiemata, neque Corporis universum ha-" bitum tanta opprimi infestarique Putredi-" ne." Horum Virorum auctoritate ipsisque verbis in re tam gravi & controversiæ subjecta ideo potissimum uti volui, quod Willisius noster timide ac dubitanter hoc auxilium proponat, & Sydenhamus, unico eoque valde infirmo adductus exemplo, " Phlebotomiam, non perinde ac prius ar-" bitrabatur, Variolis intra justos limites " coercendis conducere" pronuntiet.

Anno 1720, Freindus Orationem habuit Anniversariam, ex Harvæi instituto, in eorum commemorationem, qui sua in Collegium Medicorum Londinense beneficentia claruerunt. Fuitque tanti Viri & præco & imitator optimus. Quippe cum ante Harvæum Ars nostra, verbis magis quam rebus, opinionibus magis quam veritate freta, quasi in tenebris jaceret, ipse tandem exortus novum atque inopinatum in plerasque hujus Scientiæ partes lumen diffudit. Ita ut Rationalis Medicina plus ei soli, quam cunctis eo ætate prioribus debeat; neque ex posterioribus quisquam huic aliquid memorabile adjecerit, qui non Sanguinis Circulantis inventum ut argumentationis suæ basin posuerit. Ecquid enim

de

de Nutritione & Auctu Corporis, ecquid de Sanitate ac Morbis. ecquid de Vitæ Mortisque Caufis, aliunde clare perfpicimus? Ecquid lucis in ea quæ manet rerum obfcuritate, nifi ab eadem lampade, petendum eft? Neque hanc ille veritatem cafu quodam aut conjectura affecutus eft: fed ex frequentibus tam mortuorum quam Vivorum Animalium diffectionibus primus deprehendit, & rationibus firmiffimis munitam ac demonftratione fenfibili confirmatam in æternum ftabilivit. Noverat Vir perfpicaciffimus Artem medendi ideo potiffimum per plurima retro fæcula manfiffe truncam & imperfectam, quod Profeffores ejus ob fuperftitionem quandam ab aperiendis Hominum Cadaveribus temperaffent. Igitur & Anatomiæ operam fedulo dedit, neque hanc tamen exercuit, tanquam Opifex merus, qui Machinæ partes exiliffimas ejusque conftructionem accurate callens, Motus interim principia legesque & mirificos effectus plane ignorat; verum ex Cordis Arteriarum Venarumque fabrica & fitu, motum ufusque harum partium, & perpetuum Sanguinis recurfum detexit. Refertque Boylius, cum percontatus effet Harvæum, quomodo ei in mentem veniffet cogitatio de Circulatione Sanguinis: hunc

 dixif-

dixiſſe, " cum Venarum Valvulas in Cor-
" pore ubique ita poſitas videret, ut libe-
" rum Sanguini verſus Cor præberent cur-
" ſum, verum eidem in contrariam partem
" fluxuro obſtarent, hinc collegiſſe ſeſe,
" haud ſine conſilio tot tali artificio Valvu-
" las a provida rerum omnium effectrice
" Natura collocatas: nullumque hujus rei
" probabiliorem eſſe finem, quam, quo-
" niam Sanguis, ob interpoſitionem Val-
" vularum, per Venas ad Artus devehi non
" poſſet, ut is per Arterias transmitteretur,
" perque Venas rediret, quarum Valvulæ
" ei hac via fluenti non obſiſterent." Neque
vero, intra notitiam inventi ſui ſubſiſtens
Harvæus, non intellexit etiam quantopere
poſſet id Medicinæ illuſtrandæ promoven-
dæque inſervire. " Ex iis, inquit ille,
" quæ in Circulatione, & hac poſita, ob-
" veniunt, uſus & utilitates inveſtigandæ
" veritatis ſunt plures. Sunt enim in Phy-
" ſiologia, Pathologia, & Therapeia rece-
" pta, quorum cauſas non novimus, eſſe
" tamen nullus dubitat: videlicet Febrium
" Putridarum, Revulſionis, & Purgatio-
" nis Excrementorum. Ea omnia tamen
" Circuitus beneficio intelliguntur." Et
" poſtea -- " Campum invenio, ubi lon-
" gius percurrere & latius ſpeculando ex-
" ſpa-

" ſpatiari poſſum. Sed enim tanta hinc ve-
" ritatis eluceſcit lux, qua tot problemata
" explicari, tot dubia ſolvi, tot affectio-
" num & morborum cauſæ & curandi oc-
" caſiones inveſtigari poſſunt, ut peculia-
" rem tractatum poſtulare videantur. De
" quibus omnibus, in Obſervationibus meis
" Medicinalibus, admiratione digna tra-
" dam." Et in fine Operis -- " Circuitus
" ſi vel impeditur, vel pervertitur, vel ni-
" mium concitatur, multa periculoſa mor-
" borum genera & Symptomata admiranda
" conſequuntur; tam in Venis, ut varices,
" apoſtemata, dolores, hæmorrhoides, hæ-
" morrhagiæ; quam in Arteriis, ut tumores,
" phlegmones, dolores intenſiſſimi & lanci-
" nantes, aneuryſmata, ſarcoſes, fluxiones,
" ſuffocationes ſubitaneæ, aſthma, ſtupor,
" apoplexia, & alia innumerabilia. Inter
" Medicinales Obſervationes, & in Patholo-
" gia, ea tradere potero, quæ nunquam hacte-
" nus a quovis obſervata comperio. Ve-
rum hæc omnia, magno Medicinæ dam-
no, inter chartas periiſſe credibile eſt,
quas, ardente bello civili, ex Muſæo ſuo
raptas, queritur in Libro de Generatione
Animalium Harvæus; uti & aliud opus
haud minus elaboratum ac utile. Usque
ad ſæculum poſtremo elapſum parum ex-

culta fuerat ea Anatomiæ pars, quæ in Morbidorum Cadaverum apertione versatur: quanquam olim "in Ægypto, Re-"ges corpora mortuorum ad scrutandos "morbos insecuisse" tradat Plinius. Harvæus autem Anatomiam suam ad Medicinæ usum maxime accommodatam litteris mandare decreverat. "Non enim, inquit "ille, ut alii, solum locos morborum ex "cadaveribus Sanorum indagando, & se-"cundum mentem aliorum; morborum "species, qui iis in locis videri potuissent, "recensendo: sed ut ex multis dissectioni-"bus corporum Ægrotorum, gravissimis "& miris affectionibus confectorum, quo-"modo & qualiter partes interiores in situ, "magnitudine, constitutione, figura, sub-"stantia, & reliquis accidentibus sensibili-"bus, a naturali forma & apparentia (quam "vulgo omnes Anotomici describunt) per-"mutentur, & quam variis modis & miris "afficiantur, enarrandum susciperem. Sic-"ut enim Sanorum & boni habitus corpo-"rum dissectio plurimum ad Philosophiam "& rectam Physiologiam facit; ita corpo-"rum Morbosorum & Cachecticorum in-"spectio potissimum ad Pathologiam Phi-"losophicam. Quippe eorum, quæ sunt "secundum Naturam, contemplatio Phy-

"sio-

" ſiologica eſt prius a Medicis noſcenda;
" quoniam, quod ſecundum Naturam eſt,
" id rectum, & tum ſui tum obliqui regu-
" la: cujus luce errores affectusque Præter-
" naturales definiendo, Pathologia poſtea
" clarius innoteſcit, & ex Pathologia uſus
" & Ars Medendi, novaque plurima Re-
" media inveniendi occaſiones occurrunt.
" Neque quiſquam facile crederet, quan-
" tum in Morbis, præſertim Chronicis,
" Interiora pervertantur, & quanta Partium
" Interiorum Monſtra gignantur. Auſim
" dicere, plus una diſſectio & apertio Ta-
" bidi, aut morbo aliquo antiquo vel vene-
" nato confecti Corporis, ad Medicinam
" attulit commodi, quam decem Corpora
" Strangulatorum." Hæc ſtudia, hi labo-
res ad felicem & occupatiſſimam Praxin,
ad ingentem nominis famam, ad Archiatri
munus extulerunt & Harvæum & Frein-
dum. Anatomiam Freindus miro ſemper
cum affectu coluit; hanc veritatis teſtem,
hanc erroris confutatricem, hanc in dubiis
rebus viæ ducem optimam arbitratus eſt;
ope hujus multa paſſim ipſe intricata &
perplexa enodavit. " Hæc, ut ipſe ait, la-
" te in omnem Medicinæ ambitum pertinet:
" ſine qua illa aut nulla omnino eſt, aut
" Empirica. Perpetuo quippe fluctuat Ar-

"tificis sententia, nisi Artis Fundamenta "exquisite percipiat, & sicui casu aliquo "res bene cesserit, nulla is alia laude dig- "nus est, quam quod omne consilium in "Fortuna posuerit." Idemque cum Harvæo Freindus argumentum sumens, Prælectiones Anatomicas in Theatro Chirurgorum Londinensium habuit: ubi de Cordis Arteriarum & Venarum Structura Motu Usuque, ac de harum partium Morbis Morborumque Curationibus docte & accurate disseruit. Quas Prælectiones publicas facere supervacaneum ideo visum est, quod, quæ in iis maxime notatu digna sunt, sparsa passim in Historia Medicinæ reperiri possunt, præcipue iis in locis, ubi de Syncope, Aneurysmate, ac Circulationis usu, sermo est. Neque vero Freindus unquam Morbidorum Cadaverum apertioni, cujus rei summam facultatem habuit cum in Castris versaretur, aut tunc temporis, aut in Urbe postea, quantumvis negotiis impeditus, interesse neglexit. Ejusque in hac re studium tum insignes aliquot hujusmodi dissectionum Historiæ ab eo enarratæ, tum sequentia ipsius verba declarant, "Optan- "dum esset, ut quemadmodum hæc Sano- "rum, ita & illa Morbidorum Corporum "inspectio apud nos in consuetudinem ve- "niret.

"niret. Etenim res minime controversa est, "lucem esse omnem ab Arte Anatomica "petendam, qua Medicus Morborum plu- "rimorum & proprias Sedes eruere possit, "& Signa legitima internoscere." Quod ad Sanguinis Circulationem attinet, hanc Auctori suo Harvæo Freindus ita asseruit ut nihil ultra de hac re ambigi queat; variasque hujus doctrinæ utilitates variis tum Exemplis tum Ratiociniis ubique, data occasione, illustrat. Quare in eo Patria nostra jure gloriari potest, quod & inventum hoc primus omnium tradiderit Harvæus, idemque nemo quisquam Freindo felicius ad usum Medicinæ accommodaverit. Harvæus, inter alia dona Collegio Medicorum impertita, Epulum quotannis suo sumtu fieri, & Orationem Anniversariam haberi curavit. Freindus, ut erat Medicorum concordiæ & festivitatis valde studiosus, cum primis elaboravit ut Epulum hoc, diu intermissum instauraretur: atque Orationem nulli earum, quæ illo in loco unquam pronuntiatæ sunt, secundam habuit. Harvæus eidem Collegio Fundum suum vivus donavit; Freindus etiam, cum in vivis esset, Theatrum Anatomicum in Æde Christi Oxonii ædificare decreverat, ac stipendium Prælectori liberale in perpe-

tuum constituere. Hoc immatura morte præpeditus non, uti statuerat, fecit: at moriens, post Familiam suam, Medicæ Familiæ consuluit. Nam si Filio ejus sine Liberis mori contigerit, mille Libræ ab eo in Usus supra dictos legatæ sunt; ac si duo Fratris Filii insuper sine Prole obierint, Hæreditas omnis ad ponenda in eadem Urbe Nosocomii initia eroganda est.

Per omne illius Parlamenti tempus, quod Anno 1722 congregatum est, in Curia Britannica Freindus Senator consedit: quod in præcedenti, non nisi per paucos Menses, fecerat. Illic in magno eloquentium Oratorum numero, ob summam ejus in dicendo vim ac leporem, magnopere inclaruit.

Sub initium Anni 1723 evidentissime ostendit, quam vehementi Artis suæ promovendæ studio flagraret; hanc enim, cum propter calamitatem, quæ sola ei per omnem vitam obtigit, ægros invisendi facultate privaretur, scriptis ornare non destitit. Quippe Epistolam illam elegantem, De quibusdam Variolarum Generibus, in Turri Londinensi exaravit. Quam ob causam illic esset inclusus, nón hic est inquirendi locus. Illud certe constat, nihil hujusmodi obstitisse quo minus postea, Augustissimi

Rex

Rex & Regina Britanniæ nunc auſpicato imperantes, tunc temporis Walliæ Principes, plenam in integritate & peritia ejus fidem ponerent. Nam cum Liberi ipſorum gravibus & periculoſis Morbis laborarent, Conſilio ejus uſi ſunt: quod ita proſpere ceſſit, ut præconceptam de eo opinionem haud mediocriter auxerint.

In eodem loco Hiſtoriam Medicinæ inchoavit, a Galeni tempore uſque ad initium Sæculi Decimi Sexti. Cujus Primum Volumen Anno 1725, & Secundum Anno proximo prodiit. Hæc, ab eo Anglice ſcripta, a me in Latinum ſermonem converſa eſt. Quam Traductionem qui evolverint, minime dubito quin futurum ſit ut Hiſtoriæ fide, rerum varietate, aliorum Auctorum examinatione, exquiſito ipſius judicio, præceptorum utilitate, & obſervationum delectu vehementer oblectatos ſe fuiſſe agnoſcant: etſi uſitatam Freindi facundiam & orationis nitorem valde deſiderabunt, quippe qui in iis omnibus quæ Latine ſcripſit Celſi ac Ciceronis inaffectatam elegantiam conjunxerit. Quod ſi verba ac ſententias ejus, id quod facere diligenter ſtudui, fideliter ac perſpicue reddidero, hanc mihi gratiam debebunt Exteri, quod Libri adeo utilis ac jucundi lectione non ul-

ultra carituri sint. Etiam Notulæ quædam, Manu ipsius scriptæ, & Codici impresso adjectæ, loco suo hic a me insertæ sunt. Quid in Historia hac præstiterit, breviter ac summatim percurram. In Primo Volumine de Græcis Scriptoribus agit, qui post Galeni tempora floruerunt. Oribasii, Aetii, Alexandri, Paulique Ætates designat: de qua re nihil antea apud optimos Historicos nisi perturbatum & confusum reperiri poterat. Atque etsi, ut Philosophiam Aristoteles, ita quoque Medicinam prope omnem absorbuerat Galenus, tamen & in his Auctoribus multa satis singularia occurrere animadvertit, ut omnino digni sint qui studiose versentur. Multa in his Medicorum illustrium, Galeno antiquiorum, fragmenta pretiosa conservantur. Multa in Chirurgia facta sunt incrementa. Quædam, Recentiorum Sæculorum inventa falso credita, iis adjudicantur: uti Glandularum Salivalium cognitio, Setacei, Cauteriorum ad aperiendos in Cute Fonticulos, & Acupuncturæ in Hydrope usus. Quid item certi de cæterorum Græcorum, qui istis posteriores fuerint, ætate investigari potuerit, persequitur. Pestis a Procopio & Evagrio narrata describitur. Liquorum Distillatorum prima apud Græcos mentio notatur.

tur. Nosocomium ab Alexio Imperatore magnificentissime exstructum, atque immensi in hujus usum reditus ab eodem donati commemorantur. Verum, uti Historia communis, si solummodo ad animi delectationem, non item ad informandos hominum mores, scripta est, neque nos hujus lectio & ad vitanda Antecessorum vitia hortetur, & ad imitandas eorum virtutes accendat, permediocris pretii est: ita quoque Freindus nihil memorabile se facturum judicavit, nisi Lucubrationes suæ ad Praxin Artisque usum præcipue spectarent. Morbos inusitatos, qui a Veteribus descripti sunt, exponit: uti Dracunculos, & Lycanthropiam. Medendi rationes ab iisdem usurpatas, quæ jam vel in desuetudinem abierint, vel rarius adhibeantur, commendat: uti Scarificationem, & Arteriotomiam. De Purgatione in Febribus, de eadem leniter admodum ac frequenter instituenda in Morbis Chronicis, de Venæ sectione in Exanthematis, & Syncope: de remedii utriusque usu in Cordis Palpitatione, egregie differit. De Aneurysmate, de Hernia Inguinali & Crurali, de Discutientium & Suppurantium indicatione, ac modo, & auxiliis ad utramque rem efficacibus, de Circulationis invento ac variis u-

ti-

tilitatibus ad Praxin, permulta habet lectu jucundissima. In fine Libri Veterum præstantiam eximie collaudat, & pro eo acriter contendit ne nuda tantum Experientia freti ea adjumenta despiciamus, quæ ex diligenti optimorum Auctorum pervolutione petenda sunt. Æquus profecto & idoneus hujus rei Arbiter, qui diuturnam Experientiam cum assiduo Litterarum studio conjunxerit: quique, ut ineunte ætate probatissimos Magistros, tanquam Viæ duces, elegerat, ita hos denuo consummatus jam Artifex, in conclusione vitæ, tanquam Judex Censorque, ad examen revocaverit. In Secundo Volumine, Litterarum omnium apud Arabas initia & progressum, & Chalipharum his faventium studia ac munificentiam, fuse exponit. Deinceps Medicorum ex isto populo, tam quorum scripta ad nos pervenerunt, quam qui nomine nobis antea inauditi erant, ætates evolvit: indicatque, quid quisque eorum ad Artis suæ incrementum contulerit. De Morbis agitur, qui vel hujus tantum Gentis Scriptoribus cogniti sint, ut Vena Medinensis: vel ab iis primo memorati, uti Spina Ventosa. Præclara multa, occasione ex eorum scriptis arrepta, de Affectibus, & rarioribus, & vulgariter grassantibus, dis-

differuntur: scilicet de Inflammatione & Abscessu tam in Mediastino quam in Pericardio, de Pericardii Hydrope, de Gulæ Paralysi, de Bronchochele, de Hydrocephalo, de Paracentesi in hydrope, de Calculi extractione e Mulieribus. Instrumenta Chirurgica ad Operationes singulas idonea ab Albucasi primum descripta, & Figuris delineata sunt: quem Albucasim eundem cum Alsaharavio esse discimus. Atque, ut inter Arabas Variolæ primum ortæ sunt, ita quoque descriptio earum, & differentia genera, & Prognostica, & curandi norma uberius a Rhaze, quam ab alio quoquam ante Sydenhamum, exposita est. Arabes, tam in Eruptione quam in Declinatione Pustularum, re exigente, neque Sanguinem detrahere, neque Purgationem præcipere metuebant. Hi quidem Græcorum vestigiis presse institerunt; tamen, præter alia singularia ex eorum Commentariis a Freindo, (cui gratia hæc habenda est, quod ab ingenti paleæ acervo exiguam at pretiosam frugis copiam secreverit) excerpta, hoc iidem præstiterunt, ut & leniora multa Catharticorum genera nobis indicarent, & moderatius, quam a Græcis factum est, Sanguinem educere nos docerent. Chymia apud illos ortum

habuit; multæ utilium Medicamentorum Compositiones ab iis inventæ sunt, quæ etiamnum in Pharmacopœis omnibus locum habent. Relictis Arabibus, ad inferiora Freindus Sæcula descendit: in quibus Medicinæ & Chirurgiæ instauratio facta est, Scholis ad hæc studia, Salerni, Neapoli, Monspelii, & Bononiæ fundatis. Ac præcipuos is Auctores excutit, qui Arti tunc temporis adaugendæ incubuerint. Chymia præsertim, & Anatomia, & Res Botanica magis magisque tum florere incipiebant. Chymiæ introductionem Populari nostro, Rogerio Baconi, maxime ascribendam judicat: qui in Sæculo tenebris spississimis obumbrato quasi Sidus lucidissimum effulsit. Fuit enim & Linguarum, & Mathematices, & Mechanices, & Astronomiæ, & Naturalis Philosophiæ cognitione recondita instructissimus. Ille primus Vitrorum Sphæricorum Concavorum naturam clarissime explicuit, atque vim eam quæ res longe dissitas combureret. Quantopere Opticen in singulis ejus partibus promoverit, e Libro illius de Perspectiva abunde manifestum est: in quo de Luminis Reflectione & Refractione disserit, Cameramque Obscuram, & omnia Vitrorum genera describit, quæ Objectum vel augeant,

vel

vel minuant, vel ad Oculum propius adducant, vel ab eo longius removeant; atque inter cætera Tubi Optici, sive Telescopii, usus ei plane innotuit. Ille Calendarium reformavit; ille Pulveris Pyrii compositionem ac vim primus tradidit. Sunt etiam quædam ab eo scripta ad Medicinam pertinentia. Dehinc Freindus Pestem illam universam commemorat, quæ Anno 1348 sævit; novosque Morbos, qui proximo Sæculo variis in locis emicuerunt; uti fuit Sudor Anglicus Anno 1483, qui rediit etiam quinquies succedentibus temporibus: Scorbutus, qui inter Nautas Lusitanos Indiam explorantes primum leviter sese declaravit, postea alio transplantata per Misniam Anno 1486 graviter lateque se diffudit, Sedemque in Dania aliisque Septentrioni vicinis Regionibus posuisse aliquandiu videtur, tandem circa Annum 1600 per omnem fere Europam disseminata est, malumque his diebus Epidemicum est: Lues Venerea, quæ mala merx ex America a Columbo apportata, in Italia primum Anno 1492 animadversa est, effecitque ut haud tanti fuerit Novi Orbis cognitio. Nam detestabile Virus illud duobus post Annis in obsidione Neapolis Gallicum infecit Exercitum, atque hoc modo intra

breve tempus per Italiam Galliam & Hispaniam Contagium propagavit, nec ita multo post per Europam omnem Asiam atque Africam. Atque ut hæc res fortasse omnium maxime mira est, quæ in tota Medicinæ Historia occurrant, si vel caussam productionis ejus, vel atrocitatem veneni, vel novitatem originis consideremus, haud abs re judicavit Freindus subnotare, qua primum forma apparuerit, & quemadmodum hanc postea variaverit, quos progressus fecerit, & quænam recentes medendi rationes tentatæ sint ad sistendam novæ hujusce Pestis violentiam. Igitur hanc delineat, prout sese per Annos 50 aut 60 ab ortu suo in his regionibus ostenderit; unde perspici potest & opinio & Praxis eorum qui hoc tempore vixerunt & aliquid de ea literis mandarunt. Item in hoc Volumine disquisitiones reperiuntur de Hernia Carnosa, ac de Veteribus Novisque Lithotomiæ modis. In conclusione totius Operis habetur Elogium Viri doctissimi optimique, Linacri; qui, cum in Anglia humilis esset Artis nostræ conditio, utpote ab illiteratis præcipue Monachis Empiricisque tractatæ, hanc non modo scientia & facundia admirabili illustravit, ac munificentia promovit: sed favore quo tum in

Aula

Aula pollebat Litteras Patentes a Rege obtinuit, postea Senatus auctoritate confirmatas, quibus Societas Medicorum Legalis Londini constituta est. Idemque Domum suam moriens eidem Communitati legavit, quæ etiamnum ab hac possidetur. Tanto tamque sapienti Fundatori contigerunt sperati ab eo successus; & non deesse jactamus, neque defuturos auguramur in hoc Collegio Viros, qui & ingenio & doctrina cum cæteris quibuslibet in quacunque Natione Medicis contendant. Anno 1727, Johannes Clericus in Bibliotheca Veteri & Nova Responsionem edidit ad censuram a Freindo prolatam Speciminis cujusdam, quod Daniel Clericus nobili Libro a se de Medicinæ Historia dudum scripto recenter attexuerat: quo in Specimine eadem Historia a Secundo Sæculo usque ad medium Decimi Sexti summatim continuari dicitur. Prius illud Clerici opus summa cum laude prædicavit Freindus, Specimen autem rem ita parum absolutam aut elaboratam credidit, ut multa ibidem negligenter, multa perperam dicta pronuntiaverit. Id cum ita revera sit, quanam ratione Freindus, de eadem re agens, temperare sibi potuit; quo minus & id in universum diceret, & errores ejus passim refutaret, tanti

Viri auctoritate apud homines aliter facile fidem inventuros? In Responsione lapsus ejus partim agnoscuntur, partim excusantur, alibi accusatur ipse Freindus, cujus verba & argumenta ob Traductionem haud prorsus accuratam aliquando vel male intellecta vel perversa sunt. Quandoquidem vero Responsionis Auctor, Vir lectionis & scriptionis adeo immensæ, a Fratre etiam pererudito adjutus, neque in Re Chronologica, neque in judicio de Scriptore quoquam prolato, neque in Præceptis Practicis, ullo modo Freindum redarguat, fatebimur Aëtium, non Ætium scribi oportere, item Affectionem Bovinam non fuisse a Clerico cum Vena Medinensi confusam, item Aquam Rosarum distillatam non a Mesue descriptam sed solummodo nominatam esse; &, si id valde vult, Antidotum Hippocratis ab Actuario memoratum non certis argumentis ad Medicinæ Parentem referri debere, concedemus. Cæteris ejus cavillationibus & verborum captiunculis accurate respondit Johannes Baillius. Nos autem defensionis istius molimen fraterno Johannis Clerici in Fratrem omni laude dignissimum amori condonemus; Danielem vero Clericum, propter ea quæ in Medicina eximie præstitit, cum Freindo aliisque

om-

omnibus vehementer admiremur: & eidem, licet errores aliquos in re, quod fatetur ipse, haud bene perpensa admiserit, parcamus: qui cum, sicut fortis Equus, Olympia gloriose vicerit, senio jam confectus quiescat. Ecce autem Alterum ab Edinburgo, qui Freindo infensus ideo quod Arcanorum Venditatores subsannaverat, irriseratque Alkindum facultates Medicamentorum Arithmeticas Supputationes redigere conantem, tam bellæ Theoriæ tamque circumforaneæ Praxeos, quas quidam amplectitur, Patrocinium in se suscepit, idque Animadversiones in Historiam Medicinæ nominavit. Fruatur iste his deliciis; nos contenti simus eo quod nihil gravius Freindo, præter Contumelias, ab acerbissimo, uti videtur, inimico objici potuerit. Nam ad illum quidem, posteaquam Historia sua Anglice vulgata, & in Gallicum sermonem conversa est, multi, tam in Patria nostra quam in aliis Nationibus, illustres Viri honorificas misere Litteras, miram Operis approbationem testificantes. Freindus itaque neque Woodwardo Linteario, neque Anonymo cuidam Medico Edinburgensi placuit: at placuit inter Germanos Hoffmanno, inter Batavos Boerhavio, inter Gallos Helvetio & Hecqueto, Popula-

ribus vero suis pæne cunctis placuit; & quamdiu vel Medicarum vel Politiorum Litterarum gustus aliquis superesit, universis placebit Freindus. Tamen iidem, qui, cum vivus esset, nec scribentis nec loquentis vim sustinere poterant, venenata rursus in memoriam ejus ex occulto tela conjecerunt. Libellum, non emi quidem, sed circumferri vidimus, cujus Scriptor Moribus magis illius, quam Scientiæ, detrahere conatur. Ad quem deferri proles hæc furtiva debeat, suspectum facit nimius hujus in Parentem amor. Sinamus autem ut is, qui Freindum vituperat, seipsum pro laudatore habeat. Freindi suavitatem Amici ac familiares ejus cum desiderio recordantur, probitatem & obstinatam fidem nemo non extollit, famam exteræ Gentes celebrant, peritiam præsens Ætas experta est, posteræ omnes cognoscent.

Cum Vir hic eximius summa Eruditionis laude, & felici Professionis suæ usu, magis magisque in dies floreret, nova subito, eaque insignissima, dignitate auctus est. Anno enim 1727, quo Serenissimus Rex Georgius Secundus ad Solium evectus est, primis Imperii diebus Freindum Reginæ Archiatrum suum constituit, & Stipendium ei perhonorificum assignavit.

Quan-

Quanto autem gaudio commoveri debuit, cum laudi suæ cumulum accessisse sentiret ex eo quod adeo subtilis & exquisita Rerum atque Hominum Judex, & Litterarum omnium Fautrix, multis ipsa haud mediocriter erudita, vehementer id comprobante Rege, cujus judicium de eo erat omnino idem, Munus ita arduum ita honoris plenum ei ultro detulisset. Quo testimonio quid illi gratius aut illustrius accidere potuit, quam quod usque ad mortem ejus Rex pariter ac Regina haud alius cujusquam consilio, in sua vel in Prolis Regiæ valetudine tuenda & restituenda, niti voluerint? Ita increscente in dies negotio, cum ei antea occupatissimo vix tempus aut vires sufficerent, media Anni sequentis æstate, aliorum saluti intentus suæque immemor, nimia defatigatione fractus cæpit languescere. Caput autem statim ab initio tentatum est; unde nec imminentis mali præscius, nec præsentis gnarus, ab ægris medicandis haud prius destitit, quam in ipsa circumcursitatione viribus plane defectus concideret. Quo audito, Rex & Regina graviter percussi, Medicis qui accersiti sunt, Viris ei Amicissimis Doctissimisque, nuntiari jusserunt, gratiæ loco se habituros, si præcipuam in illius curatione operam vellent

 im-

impendere. Id quidem ſedulo factum; verum invaleſcente Febre, & irritis quibuscunque Remediis, intra breve tempus diem ſuum obiit. Quod ubi reſcitum eſt, tantus homines mæror invaſit, ut luctum adeo publicum adeo univerſum in unius Viri morte vix unquam Civitas meminerit. Ita Vitæ curſus & finis æque glorioſus ei obtigit. Ac poſt Mortem ejus, e Regiis pectoribus non deletam eſſe meritorum ipſius memoriam, beneficia declarant in defuncti Familiam collata. Nam Viduæ ejus Regina liberalem in ſingulos Annos Penſionem elargita eſt, Filiumque omni gratia, quam recipit ætas ejus Juvenilis, amplectitur, Fratremque Rex amplis in Eccleſia Muniis repetito favore cohoneſtavit.

Haud alios ſuſcepit Liberos præter Filium unicum, quem Adoleſcentulum reliquit. Cui cum facultates, non amplas quidem, ſed honeſtas, ſuo labore partas legaret, tamen a Tutoribus ejus, ut ad Profeſſionis alicujus ſtudium educaretur, in Teſtamento ſuo enixiſſime petiit; illud utique animo perſuaſiſſimum habens, meliorem nullam iniri poſſe Vitæ rationem, quam quæ Homines in commune utiles efficeret. Itaque, domeſtico Exemplo, in Schola Regia Weſtmonaſterienſi, ſub Patruo ſuo,

Vi-

Viro doctrina pariter ac virtute præclaro, sedulo & amanter institutus, Oxonium nuper in Ædem Christi migravit. Cumque eximiis Ingenii dotibus inter Æquales emineat, spes est fore, ut in eo quod amplexurus est Vitæ genere haud minorem olim, quam Parens ejus in Medicina obtinuerit, laudem consequatur.

Johannes Freind vixit Annos 52, obiit A. D. 1728, sepultus est juxta Prædium suum, in Oppido Hitcham, quod est in Comitatu Buckinghamiæ. Cenotaphium vero ei positum est in Æde Westmonasteriensi, non modo ut illic, ubi prima Litterarum rudimenta hauserat, nomen ejus Lapidi sacro insculptum extaret: sed quoniam id majori in celebritate futurum videbatur, si in Templo statueretur Regum Sepulchris nobili, Ducumque ac Poëtarum maxime illustrium Tumulis refertissimo. Quibus quidem is ibi tanto magis locum meretur, quanto magis laudabile est Beneficia in Homines contulisse, quam aliorum Virtutes æternitati consecrasse, quantoque præstabilius Artes in Humani Generis Salutem, quam in eorum Perniciem inventas excolere. In quo tamen Filii magis erga illum Pietas apparet, quam ipsius Famæ quicquam adjectum est. Nam

viva

viva hæc Ingenii & Eruditionis ejus exquisitæ Monumenta a Posteris omnibus cum utilitate ac delectatione pari legentur, ubi Marmor illud vetustate collapsum interierit.

Cæterum hoc a me grati erga illum Animi testimonium Cognatos & Amicos ejus omnes oro ut benigne accipiant: cui quod vivo, & valeo, & medeor (si medeor) soli debeo.

LEC-

LECTORI.

CHARTÆ sequentes, magna ex parte, eadem quam nunc obtinent forma, pridem exaratæ sunt: eo tantum consilio ut horas aliquas subcisivas insumerem; neque de illarum Editione per aliquod tempus cogitaveram.

Has ut retractarem postea sum adductus; & pauca quædam, prout res exigebat, passim attexui. Quod plures mihi necessario excutiendi fuerint Libri, quam quos in ista temporum meorum asperitate adeundi copiam haberem, Lector facile existimabit. Quosdam sane adhibui post primam hujusce Operis compositionem publicatos (Chirurgiæ tamen a Garengoeto scriptæ Traductionem nondum videram, cum ea, in quibus de Hernia Inguinali agitur, Folia prælo jam

jam exierant: neque Auctorem, qui de Hernia Crurali mentionem fecerit, cognovi alium. Summa certe eorum, quæ de Argumento isto hic habentur, in Consessu Publico a me quatuordecim abhinc annis exposita est.

Quod si brevis hæc Medicinæ Historia iis qui in Antiquorum scriptis versati sunt utilitatem aut delectationem ullam afferre, vel alios ad pleniorem Veterum notitiam excitare poterit, non male operam meam posuisse mihi videbor; sin aliter, tamen haudquaquam me voluptatis in hac disquisitione captæ pænitebit.

Ad Virum Doctissimum

JOHANNEM FREIND, *M.D.*

FREINDE, *quem* Phæbus *Genio altiori*
Splendide ornavit, docuitque corpus
Morbidum letho eripere, & fugacem
Sistere vitam;

FREINDE, *Te Proli metuensve Sponso*
Anxie implorat Genitrix & Uxor;
Certa, Tu quoquo venias, Salutem
Ire sequacem.

Namque Tu nosti, Dea quot reclusa
Pyxide emisit, superare morbos;
Dura nec filum, nisi Te remoto,
Atropos occat.

Non tamen servas placuit per Artes
Surgere, & turpi obsequio aucupari
Lucra famamve; ingenuo sed actus
Impete sursum

Tendis, insueto super astra quærens
Tramite ascensum: probat omnis ausum
Turba Divorum, præiensque Phæbus
Firmat euntem.

Du-

Ductor hinc audis Medicæ cohortis;
Hinc Tibi in morbos domitu malignos
Traditur grande imperium --- I, potenti
Munere felix!

Perge per terras Opifer vocari;
Perge mortales ſtabilire vires,
Præpotens Cuſtos! tamen hac laborum
Mole retentus

Ne piger ceſſet Calamus, memento.
Evocat quoquo ſeries negoti,
Scribe: quod Mauro *faciat ruborem,*
Scribe. Medentum

Hoc rogant, palmam Tibi porrigentes,
Ordines cuncti; Duce Te, priorum
Acta rimari, medicosque docti ex-
quirere fontes.

Te Duce, antiquas Arabum *tabellas,*
Pulvere excuſſo, rapiunt; quid aptum
Uſui Rhazes, Meſuesve *ſcripſit,*
Volvere aventes.

Tu doces, primo repetens ab ortu,
Quem Pater Cous, *Medicique ab illo*
Tramitem Graji *tenuere: Tu per*
Barbara vectus

Se-

Sæcla, quantillis gradibus, quibusque Auctoribus, crescens fluitansve retro,
Artis undabat status, ordinemque &
Tempora signas.

O rudi natum dare scriptitantum
Cætui leges! Tua perlegendo
Scripta, vel discant studia æmulari, aut
Parcere chartæ.

O potens forti eloquio movere
Curiam! fidus patriæ, utilisque
Consili suasor, nec biante contra
Ore potentum.

Territus! quam Te variis refinxit
Dotibus Cæli favor! excolendis
Artibus donans Genium, & ferendis
Legibus aptum!

Quare age, oranti Medice ac Senator
Subveni late populo; vocarit
Civicum seu Jus, Britonumque *Causa,*
Strenuus adsis

Arbiter; seu Te morientium ægræ
Suscitent voces, Fer opem, precantes;
Sis bonus! morbi quate vim, proculque
Ire jubeto.

****

Sic

Sic Tibi fama ſuper ire cunctos
Det potens Artis Deus, inſolentes
Sub jugo Errones premere, & Medentum
Spernere vulgus.

A. ALSOP, B. D.

AMI-

AMICISSIMO VIRO

JOHANNI FREIND, *M.D.*

IN

Hippocratem Commentarios de Febribus edenti.

TU *Vitam* Hippocrati, *Vir Phœbo chare, recentem*
Largiris, Famam reddit & Ille Tibi.
Felix Ille Febres depingere, Tuque fugare,
Nempe dedit totam se Tibi Diva Salus.
†*Cantharidum stimulos* Cous *si nosset Alumnus,*
Et quo Musca nitens vellicat Ore Cutim,
Si nosset quæ nunc primum Tua Pagina pandit,
Clauserat Historias haud toties, Εθανε.

JOHANNES WYNTER, Medicus Bathoniensis.

† Vide Comment. 9.

******* 2 Ad

AD VIRUM CLARISSIMUM

JOHANNEM FREIND

Sereniſſimæ Reginæ CAROLINÆ
Archiatrum.

QUO *te merentem læta* Britannia
Honore tollat, quas Tibi gratias
Ob Principes *ſalvos rependet,*
Ingenio Vir & Arte præſtans?

Debere gaudet Rex *Tibi Liberos,*
Credit ſalutem non alii ſuam
Regina: *jam claris in Aula*
Muneribus Titulisque fulges,

Decus Britannum *grande Machaonum,*
Altricis Almæ nec tamen immemor,
O Freinde, *quem ſacrare plectro*
Meque decet Comitesque centum.

Nam pulchra moles, quæ nitet Italo
Decore felix, non Veterem magis
Clararit Ædem, *quam Latinæ*
Spiritus haud tenuis Camænæ,

Quæ, primum Eliſæ *ſub Lare proſpero*
Nutrita, doctam mox colit otia
Ad Iſidem, *cantuſque dignos*
Cæſareo modulatur ævo.

O!

O! Musa cordi si mihi vividum
Afflaret ignem, quæ * Hannesii *fides*
Tam suaviter pulsavit olim,
Nassovii *decorans triumphos:*

Vel quæ, † Gloverni *præproperam necem*
Dum luctuosis Hannesium *jubet*
Deflere chordis, triste funus
Ipsa dolet potiore versu;

Non sic maneres carmine Tu meo
Indictus. An non Tu Chymiam *sagax*
In lucis oras, involutam
Nocte prius tenebrisque, profers?

Tu multiformes Materiæ explicas
Nexus: in altum vi micet Ignea,
Vel Nube se convolvat atra,
Vel rutilus petat ima Pulvis,

Urges fugacem ac dissimilem sui
Neutonianis *Protea vinculis.*
Quæ sera Te non cantet ætas,
Et Siculi *Senis atque* Coi?

Instructus alta, Freinde, *scientia*
Causas Dolorum quod Muliebrium
Recludis, & blanda tenelli
Arte levas mala dura Sexus!

* Vid. Mus. Anglican. † Vid. Oden Johannis Freind ad Edwardum Hannes, M.D. in mortem Ducis Glocestriæ.

Nunc & Malignos Hippocrates *Pater*
Cum curat Æstus, muneris ardui
Te poscit in partem, cupitque
Egregio comes ire Nato.

Reperta Gentis nec Medicæ *finis*
Tenebricosi temporis obrui
Squallore, dum cura sagaci
Prisca Virum monumenta lustras;

Hinc quippe Messis relliquias breves
Tu granulatim colligis aureæ,
Quascunque Graiorum *recondit*
Cista nitens, Arabumve *stercus.*

At quis recenti præsidio novæ
Febri resistet, quæ populis gravi
Incumbit ardescens furore,
Pergameæ *male-nota* Sectæ,

Contagiosis halitibus nocens
Fædansque vultum & virgineam cutim,
Rugisque sulcans indecoris
Ante diem, maculosa Pestis?

Formas acerbæ Tu Luis horridas,
Tu vim latentem ac tempora dispicis
Dolosa: Naturæ fidelis
Auxilio Socius potenti

Mor-

Morbi minacem comprimis impetum,
Nunc læta faustæ signa sequens Ducis,
Nunc auspicato Ductor æque
Imperio præiens sequentem.

Hac arte late nobilis anxios
Prolem Parentes depositam vetas
Lugere, prælatamque vitæ
Virginibus speciem redonas.

Nam perspicaci judicio simul
Usuque pollens præcipites rapis
Occasiones, expeditus
Arbiter ambiguæ Salutis.

Hinc Te Domorum spes pereuntium
Extrema semper, Te Popularium
Tutela præsens, omnis Ætas
Freinde, *colit*, *colit omnis Ordo.*

Præbente Freindo *consilium*, *sui*
Secura prorsus, *vix* Soboli *timet*
Regina *charæ*, Principumque
Cincta choro vegetum superbit.

Ipsa auguratur perpetuum genus
Spe non inani, & Sceptra Britannica
Tradenda per seros Nepotes,
Magna Parens Carolina *Regum.*

At

At Tu saluti parce Tuæ, precor,
Nobisque saltem vive, Medentium
O prime, Morborumque felix
Et Necis Invidiæque victor.

JOHANNES WIGAN, M.D.
ex Æde Christi Oxon.
Die Jul. 15, 1727.

HIS-

HISTORIA MEDICINÆ
A
GALENI TEMPORE
USQUE AD
INITIUM SÆCULI DECIMI SEXTI.

In qua ea præcipue notantur quæ ad Praxin pertinent.

IGNOSCES mihi, Vir Amicissime, si novam Libri Editionem, quem de Medicinæ Historia conscripsit V. C. Daniel Clericus, aliqua cum aviditate expectaverim. Scis enim probe quanti semper fecerim Auctoris hujus gravissimi eruditionem ac judicium, quorum utrumque in tribus antea vulgatis ab illo super hac re Partibus summopere elucescit. In eo opere Historiam hanc ad finem usque Galeni temporum deduxit: cujus quidem Scriptoris Græci, uti aliorum quoque omnium, qui per sexcentos hunc ac supra annos antecesserunt, libris diligenter excussis, commentarios suos labore indefesso & exquisita arte contexuit. Ac Veterum quidem Medicorum Philosophiam, Theoriam, atque Praxin omnem ita fuse ac dilucide a Clerico explicatam invenimus, ut neque placitum

ullum, aut opinio quævis, neque morbi aut medicamenti Scriptoris quidem cujusquam nomen apud iſtos occurrat, cujus non enarrationem ille plenam & accuratam tradiderit.

Ad calcem novæ hujus Editionis, Specimen quoddam ſex & quinquaginta Paginis conſtans ſubjicitur; in quo eadem Hiſtoria uſque ad Medium Sæculi Decimi Sexti (nam quod in Libri Titulo, Decimi Septimi, legitur, id errore aliquo accidit) breviter continuari dicitur. Verum illud temporis ſpatium, utpote annorum mille ac ducentorum, nimis amplum eſt, quam ut in Opuſculo tam exili plene deſcribi potuerit: licet dimidia ejus pars in vanis obſcuriſque enarrandis non fuiſſet illiterati hominis ac Fanatici iſtius, Paracelſi, ſomniis abſumta.

Rogas ut meam de hoc Specimine ſententiam Tecum communicem. Utinam eſſet eadem quam de Hiſtoria ipſa jure optimo pronuntiavi. Sed, ut vera fatear, ita parum abſoluta aut elaborata mihi res videtur, ut ibidem multa negligenter, multa perperam dicta exiſtimem. Quare Tibi obſequens, de Medicinæ Hiſtoria intra idem ſpatium, pauca quædam obiter animadvertam. Quoniam vero ad Libros mihi aditus non ita facile pateant, licet otium abunde ſuppetat, cave ne perfectum aut limatum quippiam deſideres; ſparſas tantum Obſervationes aliquas velim expectes, quas mihi hoc tempore vetus præſertim recordatio, partim tamen etiam quorundam de his Auctorum feſtina retractatio ſuppeditavit.

Oribaſium, Aëtium, Alexandrum, Paulum-

lumque Clericus, sine ullo discrimine, in Quarto Sæculo ponit. Non diffiteor sane apud optimos Historicos de horum Virorum ætate perturbata omnia & confusa reperiri; iique haud magnopere laborant, modo non plus centum aut bis totidem annis a vero aberrent. Facile tamen animadverti potest, hunc, si, qua animi intentione atque cura Hippocratem & Galenum antea pervolverat, horum itidem Medicorum scripta versasset, sine ulla alia ope propius ad veritatem accedere potuisse. Id ego paucis ostendam. Oribasius, quanquam Collectiones suas Juliani Imperatoris temporibus, circiter A. D. CCCLX, conscripserit, tamen usque ad finem quarti Sæculi, uti ex eo ipso ac familiari ejus Eunapio [a] plene colligi potest, superfuit; Aëtiusque qui ex Oribasio quædam se desumere sæpe testatur, de eo minime, quasi de homine semetipso paulo duntaxat anteriore, loquitur. Quod ad Aëtium pertinet, ex ipsis ejus Libris constat, hos ab eo, ante finem Quinti, vel initium Sexti Sæculi, scriptos non fuisse: quoniam in his non modo Sanctum Cyrillum, Archiepiscopum Alexandrinum, qui A. D. CCCCXLIV obiit, sed Petrum quoque Archiatrum Theodorici Gothi Medicum, atque adeo Cyrillo ipso juniorem, nominat. Alexander Aëtio inferior est, siquidem hic ab illo prædicatur; tamen inter illos nonnisi exiguus annorum numerus intercessit. Nam præterquam quod is [b] Jacobum Psychrestum, Medicum

A 2 no-

a In Chrysanthio. b 5. 4. De Jacobo hoc plura in sequentibus.

nobilem, Leonis itidem Thracis, ante A. D. CCCCLXXIV, Archiatrum, extollat, cujus mentio pariter apud Aëtium reperitur: Agathias, qui Historiam suam sub initia Justini Junioris A. D. DLXV aggressus est, refert quanto in honore fuerit Alexander, imperante Justiniano Romæ agens; eumque una cum quatuor ejus Fratribus, quorum in suo quisque genere præcelluit, eximie collaudat. Neque Alexander fortasse multo tempore Agathiam præcessit; siquidem, ut ipse ait, eum quem habemus de Medicina Librum provectissima ætate contexuit, cum ob laboris intolerantiam artem hanc exercere jam desisset. Lindanus parum constare existimat, utrum A. D. DC, CCCCXIII, aut CCCLX, viguerit. Verum errores hi Chronologici, leves censeri debent in eo homine, qui Aretæum iisdem temporibus cum Strabone & Sancto Gregorio Nazianzeno vixisse scribit, omnesque sub imperio Cæsaris Augusti collocat.

Eo dehinc serior extitit Paulus, nam Alexandrum nominat: & Abulpharagius Arabs, qui explicatissimam temporum illorum Historiam reliquit, Paulum sub regno Heraclii, circiter A. D. DCXX, ponit: haud, uti perperam a [a] Fabricio dicitur, regnante Constantino Pogonato, circiter A. D. DCLXXX. Nam ab [b] Arabico isto Scriptore Paulus ante Othmanis Chaliphatum spatio perquam exiguo floruisse traditur. Et hic quidem A. D. DCXLIII, duobus post Heraclii mortem annis, imperare cæpit. Accedit ad

a Biblioth. Gr. Vol. 12. b 114.

ad hæc, quod ipse Paulus sese [a] Alexandriæ literis operam dedisse prodat; neque id fieri potuit, nisi antea quam civitas illa ab Amruo esset, A. D. DCXL, capta ac direpta. Id obiter ex hoc disci potest, Scholam Alexandrinam illis quoque temporibus fuisse celebrem, cum etiamnum ob Medicinæ studia nomen ejus inclaresceret. Quodque de homine pererudito, Johanne Grammatico, ibi tunc temporis degente, narrat [b] Abulpharagius, luculenter nobis ostendit, quam immensus fuerit illic, post Bibliothecæ Ptolemaicæ sub Julio Cæsare incendium, Librorum numerus, munificentia Principum congestus. Quippe cum Amruus Libros omnes a Chalipha jussus est comburere, illos Balneatoribus divisit; ac licet in ea Urbe Thermarum essent quatuor millia, iique harum usibus accommodati, vix tandem sex mensibus igne consumti sunt.

Ex brevi hac narratione disci potest, quantam erudito cuidam Tractatui [c] fidem adhibere debeamus, ubi Medicorum supra dictorum una cum Dioclis ætate hoc modo tempora distinguuntur.

	A. D.
Oribasius	CCCL.
Alexander	CCCLX.
Aëtius	CCCC.
Paulus	CCCCXX.
Diocles Carystius ...	D.

Incredibilis videtur error hic de Diocle;

 si-

[a] 4, 49. [b] Ibid. [c] Biblioth. Literar. N. 2. 4.

ſiquidem haud modo Epiſtolam ejus de tuenda Sanitate ad Antigonum in eo ipſo Scriptore, qui octoginta annis Diocle poſterior vixiſſe cenſetur, in Paulo conſervatam habeamus, ſed etiam omnibus notiſſimum ſit, Virum illum, uti Plinius loquitur, ab Hippocrate ſecundum ætate famaque extitiſſe, idque trecentis ad minimum annis ante Chriſti nativitatem. Igitur in hac una re lapſus eſt annorum fere octingentorum. Illud amplius animadvertam: ſi Epiſtola hæc germana eſt, ad Antigonum Gonatam Macedoniæ Regem, uti conjicit Fabricius, ſcribi non potuit. Rex enim iſte annos circiter CCXL ante Chriſtum floruit: ita ut ſub eo Rege Diocles nimio ab Hippocrate intervallo remotus videatur; ideoque magis veriſimile eſt miſſam fuiſſe ad antiquiorem aliquem Antigonum, illum fortaſſe qui Alexandro Magno ſucceſſit, Anno circiter CCCXX ante Chriſtum, ſive poſt Hippocratis ortum CXXX. Quod autem a Paulo ſenex dicitur, deſcriptioni huic Antigonus noſter æque, ac Gonatas, congruit: quippe cum interfectus ſit annos natus pluſquam octoginta.

Nonnullis fortaſſe primo intuitu Chronologicæ tantum videbuntur hæ minutiæ; eoſdem tamen re bene perpenſa faſſuros eſſe confido, non ſtatuta primum Auctoris cujuſque ætate, truncam omnem in Hiſtoria & confuſam de Medicinæ Statu narrationem futuram: neque ullo modo mutationes ejus ac progreſſus percipi poſſe, neque quemadmodum horum quodque ſingulis temporibus obtigerit.

Quæ

Quæ de quatuor supra memoratis Scriptoribus disserit, omnia quatuor paginis absolvit Clericus: atque idoneam brevitatis hujus causam afferre se credit, ideo quod Collectores sint. Fuerunt certe maxima ex parte ejusmodi, duo primi ac postremus. Longe vero abest, ut immensis illis quæ aliunde collegerunt Voluminibus non aliquid etiam recens ac de suo immiscuerint. Fateor equidem, si Librorum molem spectemus, haud utique in illis multa reperiri, quæ in Galeno aliisque Auctoribus desiderentur, (sunt tamen illic quoque quædam ad verum Artis nostræ incrementum pertinentia) nihilominus e Scriptoribus istis magna rerum sylva excerpi potest; quæ Medicinæ Historiam, (idque hujus disquisitionis argumentum est) copiose instruant: Medicique, si non ratiocinantis judicium dirigant, curiosi tamen animum oblectent. Id utique in Scientiarum pariter ac in Regnorum conditione obtinet: ut Lectori non minus utile ac jucundum sit, utrorumvis inclinationem sensim factam contemplari, quam aut adolescentium incrementa spectare, aut vigentium gloriam suspicere. Sed de his Auctoribus singulatim aliqua dicenda sunt.

ORIBASIUS Aëtiusque Volumina sua, & ea satis ampla, præcipue quidem ex Galeno, sed & ex aliis quoque plurimis Scriptoribus, contexuerunt. Oribasius magna in dicendo varietate utitur: ex qua re id emolumenti capimus, ut in eo alius alium vel Auctor Auctorem, vel sententia sententiam *ORIBASIUS A. D. 360.*

ORIBASIUS A. D. 360.

explicet; eique acceptum referri debet, quod ejus ope multa clarius in Galeno, tam ad Anatomiam quam ad Medicinam spectantia, intelligamus. Aëtii dilucidior est oratio; idemque de pluribus morbis agit, quam aut in Synopsi, aut in Libris ad Eunapium comprehendit Oribasius: eoque uberius & Symptomatum descriptionem & medendi rationem exequitur.

Ex his duobus haustum esse dicit Clericus quicquid in Theoria vel Praxi alicujus momenti sit, ac præsertim in re Anatomica & Chirurgica. Id autem animadvertere necesse habeo, ab Aëtio in prolixo ejus Opere penitus omissam esse Anatomiam, usumque Partium; quicquid autem unice ad Chirurgiam spectat hic atque illic confuse dispersum, mancum esse & ordinis expers, si cum iis conferatur, quæ de eodem argumento scripta sunt a Paulo; unde factum puto ut insignis ille Chirurgiæ Magister Fabricius ab Aquapendente semper fere hujus Scriptoris auctoritatem potius quam Aëtii sequatur. Oribasius quidem in duobus Libris haud exiguis (qui Collectionum ejus quæ restant sunt postremi) omnes tum cognitas humani corporis partes descripserat, & suum cuique assignaverat officium; verum is perpauca iis adjecit quæ in Anatomicis suis Operibus tradidit Galenus; atque hujus ratione Tractatus magis, quam alius cujusvis ab eo scripti, Simia Galeni, quod ei nomen inditum est, vocari meruit. Una duntaxat res, quæ vel a Galeno omissa est, vel cum deperditis Galeni Libris interiit, in Oribasio reperitur:

ritur: prima ſcilicet Glandularum Salivalium deſcriptio, Hæc verbis ſequentibus concepta eſt; „[a] Ex utraque Linguæ parte ora Vaſo„rum, quæ Salivam excipientia dicuntur, „invenies, in quæ deſcendere ſtylus poſſit. „Initium ducunt hæc Vaſa ab radice Lin„guæ, ubi ejuſdem quoque Glandulæ ſunt; „exoriuntur enim ex eis forma Arteriis per„ſimili, per quæ humor pituitoſus com„portatus & linguam ipſam & partes infe„riores, & item obliquas, & denique omnes „oris partes in orbem humectat. „ ORIBASIUS A. D. 360.

Quanquam vero Anatomiam Oribaſius ita plene explicet, in tribus tamen quæ ſuperſunt Operibus ab eo factis vix quicquam ad Chirurgiam ſpectans continetur, in quo quidem Artificis manus poſtuletur; niſi fortaſſe duo illi libelli de Laqueis & Machinamentis ex Heracla & Heliodoro contexti huic adſcribi debeant; qui ſi ad Oribaſium revera pertinerent, quantulam tamen Chirurgiæ partem comprehendunt? Aëtius, qui ſine dubio Chirurgiam ipſe [b] exercuit, narratiunculam aliquam operationis fere cujuſque tradit, ac præſertim in Oculorum morbis uberior eſt quam ipſe Celſus; nihilominus Chirurgiæ partem minime contemnendam, Fracturas & Luxationes, omittit: de quibus Librum Celſus integrum conſcripſit.

In Oribaſio atque Aëtio diverſa Veterum fragmenta, pretii non exigui, neque alibi extantia, conſervantur; multa ſcilicet, uti cætera omittam, ex Archigene, & Herodoto, Viris de Secta Pneumatica clariſſimis:

 ex

a Lib. 24. 8. b 4, 3. 3. 4. 4, 39. &c.

ORIBASIUS A. D. 306.

ex Posidonio, & Antyllo, quorum uterque Auctor insignis videtur. Tamen ex his is qui secundo loco ponitur, strictim tantum a Clerico memoratur, posteriores duo ne nominantur quidem, licet ambo, ac speciatim Posidonius, a Galeno multa cum laude celebretur. Antyllus, uti ex [a] Oribasio discimus, plures Libros composuit; quibus multa passim inserta sunt de Arte Gymnastica. In Fragmentis istis apud Oribasium extantibus, multa exercitationum genera reperimus, neque a Galeno, neque ab alio quovis qui huic præcesserit memorata: atque inter cætera, [b] Cricilasia est, uti perperam a Traductoribus dicitur, cum Cricælasia vocari debeat Hanc, cum per multas jam ætates in desuetudinem abierat, Mercurialis ipse, qui argumentum hoc exquisitissime pertractavit, explanare non aggreditur; & naturam ejus, utcunque ab Oribasio propositam, haud facile comprehendi posse arbitror. Quædam ex iisdem aliisque Antiquis Scriptoribus, e Sorano præcipue Methodico, & Leonide Secta quidem Episynthetico, Chirurgiæ vero peritissimo, subministravit nobis Aëtius. Illud his adjicere debeo, quod multa apud hunc & Oribasium medicamenta, a superioribus non descripta, occurrunt.

Oribasius, vel Apollonium secutus, vel sua ipsius authoritate, Sanguinis per [c] Scarificationem detracti commoda fuse prædicat. Cujus quidem medendi viæ a prioribus vix ulla mentio est. Is autem hanc sæ-

a Collect. 6. 21. b ib. 26. c Collect. 7. 20.

ORIBASIUS A. D. 360.

ſæpiſſime expertus, in Menſium Suppreſſione, in Oculorum Deſtillationibus, in dolore Capitis, in Spirandi difficultate, etiam ubi æger in extrema ſenectute eſſet, miros ejus effectus narrat. De ſe ipſo ſpeciatim commemorat, quemadmodum Peſte tunc per Aſiam graſſante correptus, poſtridie crure ſcarificato, duas inde ſanguinis Libras emiſerit: qua curandi ratione & ipſe convaluit, & alios complures ad ſanitatem perduxit.

Id hic animadverti debet, hanc ſcarificandi rationem ab ea diverſam eſſe, quæ Cucurbitularum ope efficitur. [a] Poſterioris tantum generis notitiam habuiſſe videntur Arabes: verum ex hoc loco, ſicut etiam ex aliis quibuſdam apud Galenum, patet, Veteres cutim alte ſcalpello incidiſſe; qui, eo quod magna Sanguinis copia iſto modo commode educi poſſet, idem in hoc auxilio, ac in Vena ſecta, præſidium eſſe cenſebant. Eodem uſque ad hunc diem utuntur Ægyptii; omnemque ejus Apparatum fuſe ita deſcribit [b] Proſper Alpinus: Arctam primum ſub poplite faſciam injiciunt, crus deinde, poſt ejus fricationem, in aquam tepidam demittunt, id poſtea arundinibus percutiunt donec intumuerit, atque ita demum ſcarificant. Ratio hæc omnis a Cucurbitularum uſu prorſus differt; ideoque Oribaſius, in Curatione Vertiginis [c], duas has Operationes luculenter diſtinguit.

In Auctore hoc miri cujuſdam morbi prima mentio eſt; is Λυκάνθρωπος, ſive Λυκανθρω-

πία

a Albucaſ. Lib. 2. b 3. 5. c Synopſ. 8. 5.

ORIBASIUS A.D. 360.

πία[a], dicitur, estque Melancholiæ, aut Insaniæ, species quædam ita ab illo descripta: „Quos hoc malum infestos habet, nocturno tempore domo egressi, Lupos in omnibus rebus imitantur, & ad diem [b] usque „circa tumulos vagantur mortuorum. Hos „ita cognosces; pallidi sunt, oculos hebetes & siccos, non illachrymantes, eosque „concavos habent: lingua siccissima est, „nulla penitus in ore saliva conspicitur, siti „enecti: crura vero, quia noctu sæpe offendunt, sine remedio [c] exulcerata.„ Eandem ejus, paucis immutatis, descriptionem facit Aëtius: cum eo, ut Κυνανθρωπίαν illam, perinde ac Λυκανθρωπίαν, nominet, & mense [d] Februario potissimum invalescere prodat. Locum hunc ille se desumere inquit, id est, fusius proponit, ex Marcello Sidete, qui sub Hadriano Marcoque Antonino floruit, Librosque duos & quadraginta de Morbis Versu composuit Heroico, uti liquet non e Suida modo, sed ex Epigrammate [e] antiquo etiam-

a l. 8. 10. b Actuarius addit, tunc eos reverti, & ad sese redire. Meth. Med. 1, 16. c Inter laxa & spinas, Actuar. & ex canum morsibus, Aet. 6, 11. d Vera hæc Lectio videtur, quanquam Lambecius φέροντα, loco vocis φευρυάριον, probet: ut per illud intelligatur, Mensis qui morbum infert. Sed is certe sensus per vim detortus est, neque sermo Græcæ linguæ apte congruit. Ac licet miras quoque quasdam Historias adducat, quas C. Peucerus Magiæ scriptor perquam credulus de Lycaonibus profert, qui quidem Lycaones, uti ab eo dicuntur, in Borealibus Europæ & Asiæ plagis degentes, hujusmodi morbo tentati solerent, idque nonnisi per duodecim a natali Christi dies, nullo modo hæc, ut mihi videtur, authoritatem Aëtii infirmare debent. Curatio Dæmoniaci a Christo facta hoc anni tempore obtigit. e Kuster in Suid.

etiamnum extante. De morbo eodem eadem ad verbum exscripsit Paulus, in eo capite cui Titulus est, περὶ Λυκάονος ἢ [a], &c. Quemadmodum vero in hunc locum error hic Λυκάονος, & in Suidam is Λυκάνου, irrepserit, ex abbreviatione in Manuscriptis Codicibus perperam lecta, recte videtur explanasse [b] Lambecius. In ea vero observatione, quam super verba quædam Aëtii profert, mihi cum illo dissensio est. Ea hoc modo, tam in Manuscriptis quam in impressis Codicibus, leguntur: καὶ μέχρις ἡμέρας τὰ μνήματα μάλιστα διανοίγουσι, unde Sepulcra ab ægris aperiri significatur. Locum hunc correxit Gorræus, atque ita legi debere scribit, περὶ τὰ μνήματα μάλιστα διάγουσι, ,, inter Sepulcra maxime vivunt, sive commorantur:,, nam Paulus eodem sensu habet, περὶ τὰ μνήματα διατελοῦσι. Emendationem hanc improbat Lambecius, quia contra stat Manuscriptorum Codicum authoritas; vereor autem ne is in hac re plusquam par est Librariis confidat, siquidem vox διάγουσι morbi hujus descriptioni, quæ a singulis his Scriptoribus proponitur, multo aptius respondet. Traductor Oribasii per vocem ,, vagantur ,,, id Latine exprimit; hominesque ita affectos per Sepulchra ac Deserta cursitare dicit Actuarius ὧδε κἀκεῖσε περιϊέναι, quæ fortasse verba ex Oribasio sumsit. Id utique ab aperiendis Sepulchris plurimum distat, de qua re in quovis horum Scriptore ne minima quidem habetur mentio. Interpretationem nostram confirmat etiam Dæmoniacus in Sacra Scriptura memoratus, qui eodem

ORIBASIUS A. D. 360.

a 3. 16. b Biblioth. Cæsar. lib. 6. 149.

Oribasius A. D. 360.

dem Insaniæ genere laborans, inter Sepulchra [a] habitare, & in Sepulchris [b] versari, & lapidibus sese incidere dicitur. Ad hæc, vox, μάλιϛα, Gorræi correctionem sanam esse declarat; neque enim ex ea, si cætera aliter legantur, ullus elici potest sensus; quanquam [c] Donatus ab Altomari utramque lectionem servet, vel potius confundat, locum ita convertens: „circa defunctorum „monumenta plerumque versantur, eaque „maxime aperiunt.„ Criticam hanc non fecissem digressiunculam, nisi ostendere vellem quemadmodum Viri etiam eruditissimi in errorem sæpe, circa res ad Medicam Artem pertinentes, delabi possunt, nisi aut scientia aliqua in hac Professione instructi sint, aut in singulis Auctoribus qui de eo Argumento scripserint probe versati. Quod ad morbum ipsum attinet, si peregrinantibus fides adhibenda est, fuit olim in quibusdam regionibus, ut in Livonia, Hibernia, & aliis locis, visu non infrequens; & ejusmodi quoque narrationes inter recentiores Medicos occurrunt. Duos homines ita affectos se vidisse testatur, modo memoratus Auctor, Donatus; & ea quam [d] Forestus refert singularis est Historia: nam Oribasii descriptioni plane convenit, non modo quoad Ulcera in Cruribus, verum etiam in illa re de qua supra disseruimus, Cœmeteriorum scilicet frequentatione. Græcum morbi nomen naturam quoque ejus valde significanter exprimit: tamen in scribendo ita negligens est Lin-

a St. Marc. 5, 5. b St. Luc. 8. 27. c Meth. Med. c. 9. d 10. 52.

Lindanus, ut id nihil aliud quam Luporum ipsorum Rabiem indicare proponat. ORIBASIUS

In Oribasio, vides, quantumvis Collectore, nova aliqua de Morbis occurrunt, vel talia certe qualia apud neminem eorum qui supersunt illo antiquiorum reperiuntur. Erat Vir ille, omnium testimonio, non modo excelsæ indolis, sed in morborum quoque curatione experientissimus: ac si diligenter ejus Commentarios evolvamus, quod a nemine eorum factum puto qui judicium de eo fidenter protulerunt, curandi regulas in variis ab illo casibus commodissime præceptas observabimus. Unum, de [a] Epilepsia, exemplum proferam, in qua medendi rationem, tam in acuto, quam in diuturno genere, describit, id est, in accessione, & extra hanc. Ubi accessio desiit, mitti sanguinem jubet: post dies quatuor vel quinque, refecto paulum corpore, Purgationem: tribus postea, Cucurbitulas, & Scarificationem. Easdem Evacuationes, adjectis interdum Sinapismis, repeti commodis intervallis præcipit; atque interea nutrimentum idoneum exhibet una cum calefacientibus Medicamentis, qualia sunt, Castoreum, Mentha, Ruta, Succus Cyrenaicus. An ex Posidonio hæc ista hauriantur, uti de eodem argumento [b] Aëtium consulens suspicari quispiam possit, equidem ignoro; ordo certe ac genus curationis & experientiæ & rationi convenit. In proximo quidem Capite, Epitome eorum quæ Galenus, de Epilepsia item, dixerat, neutiquam adeo plena est, ne-

A. D. 360.

a Syn. 8. 3. b 6, 11.

Oribasius A. D. 360.

neque Jres ita singulatim exponit. Illud etiam observatu dignum est, quod utcunque Oribasius de Specificis loquatur (etenim haud minorem quam nostræ ætatis homines de iis opinionem Antiqui conceperant) inter quæ Radix Pæoniæ èst, & ea Epileptici Torquis modo gerenda: adeo non his per se confidit, ut maximam spem, uti par est, in Evacuantibus ponat. Id insuper notabo, quod Galenus in celebri illa ad Cæcilianum Epistola, quod primum hujusmodi consultationis in Antiquitate exemplum est, tam accuratam medendi rationem non tradiderit: quamvis hanc consulto super ista re sola conscripserit, cumque singula ad morbum & ægrotantem pertinentia ignoraret, adversus omne quicquid evenire posset præmunire hunc debuerit: quare ipse huic Epistolæ Titulum dedit Υποθήκης In qua, cum satis longa sit, nullam tamen ordinate medendi rationem exequitur: sed post levem Purgationis mentionem, pauca quædam Medicamenta simplicia, Scillam nempe, Absinthium, &c. ad hunc morbum utilia commendat: postea vero victui præcipue insistit, quæ res fuse quidem ab eo tractata est. Ex iis quæ dicta sunt, cave ne in animum inducas me de Galeno inique sentire, quem & hominem doctum, & Medicum insignem, neque in ulla re Oribasio inferiorem cognosco; nunc enim, tanquam Historicus duntaxat, loquor, resque omnes ita propono quemadmodum eæ in Antiquorum monumentis apparent.

Animadvertis in Oribasio curationem Eva-

vacuantibus atque Corroborantibus maxime niti; quam Medici quidam judicio minus valentes non modo inidoneam sed secum discordantem existimarunt: multumque sane error iste obtinuit, ut cum Medicus alia ex his adhibeat, alia necessario damnare videatur. Ab Experientia docemur, utrorumque usum ita parum repugnantem esse, ut nihil magis rationi conveniat; ac persæpe, non modo in hoc cæterisque Capitis morbis, sed etiam in variis Febrium generibus, requiri. Id e sua ipsius Praxi facile peritus quisque perdiscat: & is qui Oeconomiæ Animalis notitiam animo perceptam habuerit, causam hujus rei satis comprehendet; ac necessitatem illam, quæ frequenter incidit, aut Evacuandi aut Revellendi, quo præsentius discutiantur obstructiones ab humorum sive redundantia sive viscíditate ortæ, facile concipiet; simul eodem tempore idem cognoscet, quanti vicissim usus esse poterit ejusmodi Remediorum administratio, quæ sanguinem exsuscitent, vel ut magis Physice loquar, quæ naturalem Fluidis circulationem, Solidisque Partibus Tonum suum restituant.

ORIBASIUS A. D. 360.

Ita Scriptor ille, quanquam Collectoris præcipue nomen mereatur, Observationes aliquas nobis in Medicina suppeditat recentes nec inutiles, uti ex paucis istis Exemplis liquet; quique hoc proposito ejus Opera pervolverit, is similia nonnulla, apud Antiquiores frustra quærenda, inveniet.

B Ori-

a Eunap. in Oribasio.

ORIBASIUS A. D. 360. Oribasius, Sardianus vulgo creditus, Pergami a natus est, ibique una cum Magno & Ionico, in Schola Zenonis Cyprii, institutus: quem quidem Zenonem Sardibus eo tempore docuisse conjicio, licet Alexandriam postea migraverit, in qua Urbe a Professor celebris evasit. Eunapius, qui Scientiam in Medicina haud contemnendam habuit, idemque verisimiliter cum eo est, cui quatuor de Euporistis Libri aliique nonnulli inscribuntur, Oribasium, & Virum sui temporis doctissimum, & inter Medicos peritissimum, & Sermonis admodum faceti ac jucundi fuisse prodit. Eodem teste, haud minus auctoritate quam doctrina viguit; nam Juliano ad Imperium obtinendum non mediocrem opem præstitit, qui vicissim Oribasio Quæsturam b Constantinopolitanam assignavit, & in eo summam, ut ex c Epistola quadam ab eo imperante scripta constat, posuit fiduciam. Sub proximo Imperatore, gratiam omnem amisit, bonis omnibus spoliatus est, in exilium missus, atque in Barbarorum potestatem traditus: inter quos brevi tempore, virtute ac medendi peritia tantum sibi amoris ac reverentiæ conciliavit, ut hunc illi, miris curationum successibus moti, quasi Deum suspicerent. Revocatus tandem a Romano Imperatore est, posteaque semper opibus atque dignitate floruit ad id usque tempus, quo Eunapius hæc de eo literis mandavit. Quod circa A. D. cccc incidere debuit: siquidem jam tum Eunapius, uti videtur, inter Medicorum primos ha-

a Julian. Epist. 47. b Suidas. c Epist, 17.

ᵃhabebatur, cum sub Juliani obitum A. D. CCCLXIII, duodecimum duntaxat ageret annum. ORIBASIUS A. D. 360.

Septuaginta, juxta Photium vel duo & Septuaginta, ut vult Suidas Collectionum Libros composuit Oribasius; quos non modo ex Galeno, sed ex aliis omnibus hunc ætate antecedentibus Medicis, & e propriis experimentis haustos, Juliani rogatu, in unum redegit. Horum supersunt soli quindecim priores, una cum duobus aliis Rem Anatomicam tractantibus, quos vigesimum quartum atque quintum ejus Collectionis vocat Traductor Rasarius. Scripsit etiam ille, sicut antea dictum est, ad familiarem suum Eunapium, de Morbis & Medicamentis Libros duos. Præter hæc, duo Volumina suo tempore extantia memorat Photius, quorum alterum ex quatuor, alterum ex septem Libris constabat; his continebatur Galeni Operum Epitome, Juliano pariter inscripta. Mentionem ejus habet Paulus; verum ea nunc desideratur, una cum aliis quibusdam tractatibus a Suida nominatis. Plurimæ Medicamentorum Compositiones apud Aëtium inveniuntur Oribasio tributæ. Spurii sine dubio sunt Commentarii in Hippocratem, sub ejus nomine a Guintherio vulgati. Quibus rationibus adductus illorum Editor, homo certe non ineruditus, germanos fuisse censuerit, non possum exputare; nam præterquam quod opus plane nugatorium est, & materia ejus neutiquam Oribasio digna; Auctor, quicunque is erat, ita parum artificiose nobis

 fu-

a In Chrysanthio.

ORIBASIUS A. D. 306.

fucum facit, ut Oribasium hæc impulsu Ptolemæi Euergetis [a], scripsisse ponat: cum hi duo Viri non modo non eodem tempore extiterint, sed eorum ætatibus sexcentorum annorum interponatur distantia. Id utique in eo etiam magis absurdum est, quod modo sacræ scripturæ modo Terentii ac Virgilii [b] lectionem in certis casibus utilem esse proponat, quodque Hemistichium hoc ex [c] Ovidio sumat „ Timor addidit alas. „ Ex his verisimile est Commentarios istos, quales quales sint, & Latine scriptos fuisse, & ab homine Christiano.

Oribasii, quoad Morbos, Theoriam nuper exposuit Barchusen: verum operæ sine ullo detrimento pepercisset, cum de hac re Scriptor iste Græcus ne verbum quidem proferat, quod non sit a Galeno mutuatus. Eadem illi, quam de Aëtio loquens affert, etiam hic tacenti causa valuisset; & eo magis, quod non modo juxta Galeni, sed & aliorum complurium ab Oribasio prætermissorum sententiam Aëtius de morborum causis prolixius disseruit. Sæpe mirari mihi subiit Recentis hujus Auctoris consilium ac judicium, qui sub diversis duabus formis, in elegantibus primo, uti hos credit, Dialogis, nuper autem in Dissertationibus seriis, longum de Medicinæ Historia opus conscibere aggressus, in explicanda uniuscujusque Medici Theoria sibimet ipsi satisfecerit: quasi minoris momenti sit eorundem in Arte Medica & Chirurgica Praxin contemplari, & hanc curandi modis tam per antecedentia quam insequentia sæcula adhibitis conferre. Dixi

a Præfat. b 2. 39. c 2. 35.

Dixi quædam antea de Aetio; nunc illud amplius animadvertam, quod in iis quæ ad Chirurgiam spectant multa sint notatu dignissima: varias enim quarundam Operationum vias docet, quarum & ipse non paucas suo tempore præstitas vidit: & ab experientia sua, non modo in Capite de [a] Castratione, sed etiam alibi sæpe loquitur. Multa in eo certe de Re Chirurgica continentur, de quibus tacent Celsus & Galenus: & administrationes quæ manum exigunt, ab Aëtio in hujusmodi casibus descriptæ bis totidem ad minimum sunt quot in illorum utroque reperiuntur; imo ab ipso quoque Paulo prætermissæ. Unum aut alterum Exemplum proferam: ex Asclepiade accuratissime tradit, quemadmodum [b] Hydrops Anasarca curari debeat; id fit interiorem crurum partem incidendo quatuor digitorum a talis intervallo, ea altitudine qua in missione Sanguinis vulgo fieri solet. Ita exiguus primo Sanguis profluit; dein, sine inflammatione, continuus aquæ cursus est, ita ut foramen usque pateat, dum humor omnis sit exhaustus, locusque detumuerit: morbus autem per hanc quasi sentinam effunditur, nullo medicamento intus adhibito. Leonides Alexandrinus, qui post Asclepiadem, Galeno propior floruit, is cujus fragmenta ab Aëtio potissimum conservata sunt, illud insuper addit, si per crurum incisiones humor non satis copiose emittitur, alias in aliis corporis partibus plagas esse faciendas, in femoribus nempe, aut in brachiis, aut etiam in Scroto, si id tumet, per quas ingens aquæ vis educi

Aetius.
A. D. 500.

a 4. 1. 122. b 3, 2, 30.

AETIUS. A. D. 500. possit. Archigenes autem affirmat per has Scarificationes, non modo crurum & brachiorum, sed nonnunquam ventris etiam Tumores subsedisse. Proculdubio, ubi Anasarca Asciti conjungitur, id auxilium opis alicujus esse possit; licet in Ascite simplici nihil conferre valeat. Ipsa Operatio ab Hippocrate memoratur, & ab ejus temporibus usque ad hunc diem multo sæpe cum successu adhibita est. Aliam, Puncturæ scilicet per Acum, viam proponit Sylvius de le Boe, hanc a se primo excogitatam glorians; quanquam evidens sit ea omnia ex hac descriptione desumta esse, atque totidem verbis ab Avicenna expressa. Verum haud sola hæc inventio recens dicitur, quam Antiqui nobis Medicinæ Scriptores diserte tradiderint. Id autem omnibus in Chirurgia vel minimum versatis constat, Lanceolam longe præferendam esse cuivis Acui, in aperiendis iis, quæ Anasarcam comitantur, Tumoribus.

E plurimis Auctoris hujus locis cognoscitur, quanto istis sæculis in usu fuerit Cauterium tam Actuale, quam Potentiale; ac speciatim in [a] Paralysi, ex Archigene, Escharam utrovis modo sine ulla cunctatione fieri jubet, idque in variis partibus: in Nucha, qua Medulla Spinalis ortum habet, unam; duas utrinque; tres vel quatuor in vertice Capitis, unam in ipso ejus medio, circaque hanc tres alias. Adjicit etiam, si per Ulcera diutius humor profluat, magnam spem esse de redintegranda hominis sanitate. Multi Fontanellorum inventionem re-

[a] 2, 2, 28.

recentem, nec ullatenus Veteribus cognitam existimant: verum is qui descriptionem hanc animo perpenderit, rem omnem, perinde ac nobis hodie, illis quoque olim innotuisse dispiciet. Neque in Aëtio id unicum hujus rei exemplum est. Nam de hoc auxilio subtilius etiam disserit in eo loco ubi id contra [a] Asthma inveteratum præcipit, postquam alia omnia remedia parum profecerint. Ulcus unum utrinque, prope mediam Claviculæ articulationem fieri vult, cum eo tamen ne Aspera Arteria convulneretur, duo deinde alia exigua prope Arterias Carotidas sub maxilla, utrinque unum, ita ut Cauterium haud ultra cutim pervadat: alia duo sub mammis inter tertiam quartamque costam: duo rursus alia in dorso juxta costam quintam atque sextam: aliud itidem in medio thorace prope ortum Cartilaginis ensiformis, supra os ventriculi: similiter unum utrinque inter octavam nonamque costam: tria demum in dorso, in medio scilicet ejus unum, ac paulo infra reliqua duo ex Vertebrarum parte utraque. Quæ infra collum sunt, satis ampla esse debent, neque superficiem tantum radentia, neque nimis alta; omnia vero diutius servanda. Eandem operationem in Empyemate ac Phthisi imperat: & in utroque casu Escharam circuli forma faciendam esse admonet, quæ res ulcera diutius a sanescendo prohibet: atque hoc modo Fontanelli Caustico hodieque inuruntur. Ea quæ de Asthmate dicta sunt fere ad verbum exscripsit Paulus; & idem consilium

AETIUS. A. D. 500.

b 2, 4, 68.

AETIUS. A. D. 500. præbet in curando Empyemate, hoc solum adjiciens quod radix Aristolochiæ oleo madens actuali Cauterio accendi debeat. In eodem morbo ex Leonide refert, quemadmodum per Pleuram ferramentum acutum igne candens demittatur, ad pus educendum ex Thorace. Vulgarem quoque Paracentesis faciendæ viam commemorat; cum eo tamen ut operationem hanc vel a subita morte excipi notet, vel a Fistula insanabili. Id ex Paulo sumit Albucasis. Nequaquam tamen perpetuum est, ut in hoc casu exitium ita immineat; atque in re tam ancipiti bene de eo agi putandum est, cui prioris mali loco Fistula tantum relinquitur. Aëtius & in aliis locis, & speciatim in curatione Ischiadis, varias Cauteriorum Potentialium, tam in cruribus quam alibi, efficiendi vias describit; docet etiam quemadmodum Ulcera servari possint ut ex iis humor diu profluat; nec ab eo in hac re unquam discedit [a] Paulus. Hæc quæ ex Aëtio hausi, ut mihi quidem videtur, diserte probant, Fontanellorum effectus ab Antiquis probe fuisse cognitos; simul etiam Operationem ab his Causticorum ope fieri consuesse, quæ plerumque commodissima istos efficiendi via est. Porro in iis ipsis Morbis, adversus quos ab Aëtio maxime prædicantur, etiamnum insigniter prosunt. Notari potest tria Capita, de Paralysi, Empyemate, & Ischiade, ex Archigene sumi; ideoque Operationis hujus vetustas Domitiani saltem tempora attingit. Cauterii modum utrumque nominat Cælius Au-

a 6, 2, 3, 73, 53.

Aurelianus in Dolore Capitis & Iſchiade, licet in priore caſu remedium illud improbet. Eo tamen referente, id in Phthiſi commendat, Celſo antiquior, Themiſon. Hunc Cauterii uſum Hippocrati notum fuiſſe liquido conſtat; idque diſerte a Celſo collaudatur, Actuale ſemper in [a] Hydrope, [b] Epilepſia, [c] Iſchiade, ac [d] Phthiſi; atque ut melius ſciamus quam ſane Vir ille judicaverit de materiæ per vulnus profluentis utilitate, legem hanc perpetuam tradit in omnibus hiſce caſibus: „Ut Ulcera aliquis ſaneſcere „vetet, & humorem fluere ſinat, donec is „omnis exhauriatur, & levetur morbus.„ Ita in rabioſi Canis morſu, aperta ſervari Aëtius per quadraginta aut ſexaginta dies, & ſi coierint, rurſus aperiri jubet. Fuit hic rei hujus apud Veteres uſus, modo nunc dierum uſitato idem ſine dubio valens. Quidam inter Veterum Cauteria & Recentiorum Fontanellos diſtinguunt; ſed ex iis quæ de auxilio iſto breviter dixi facile apparebit, inter res iſtas nullam momenti cujuſvis eſſe diſcrepantiam. Recentiores in eo quidem experimentum in melius deflexerunt, quod Rhaſem [e] ſecuti Fontanellos plerumque in carnoſa aliqua corporis parte, vel potius in Muſculorum interſtitiis fieri præcipiant; cum Antiqui illos aliquando juxta os aperuerint, ſicut in Sterno, Nucha, Claviculis, &c. quibus locis ſi qua res Ulceri inditur, quo diutius ſervetur, Perioſteo preſſo ingentem dolorem moveat neceſſe eſt, præterquam

AETIUS A. D. 500.

 quod

a 3, 21. b 3, 23. c 4, 23. d 3, 22.
e De Cauteriis.

AETIUS. A. D. 500. quod humor, in cujus exitu curationis cardo vertitur, nequeat ex istiusmodi loco ita copiose exire. Hæc sola Veterum erat, nempe Cauteriorum ope, Fontanellos efficiendi ratio; horum enim per Scalpellum incisio recentius est inventum. Multi Cauterium Actuale Potentiali anteponunt, quia citius Eschara secedit; sed quoniam prior modus crudelior videtur, posteriori frequentius utimur, ut ægrorum mollitiei indulgeamus: tamen ob hanc ipsam rem, commodissime hoc modo major fit ulceris profunditas. Glandorpius autem, qui argumentum hoc accuratissime tractavit, Actuale Cauterium adeo probat, ut sex hoc modo factos subire, quam altero unum malit: neque in quatuordecim annorum usu Potentiale plusquam bis adhibuit.

In hoc loco non ineptum erit aliqua de certo quodam genere Fontanellorum adjicere, quæ Setacea vocantur: a [a] Lanfranco quadringentis abhinc annis planissime descripta. Ac si Medicos Lanfranco priores consulamus, reperietur usus eorum etiamnum illo antiquior. Rolandus, qui maturius decimo tertio sæculo vixit, non modo rem sed [b] vocem ipsam exprimit: ac docet etiam quemadmodum acus cum filo trajici debeat. Camanusali, qui Baldachi, sive Bagdadi, Medicinam exercuit, vixitque, si non multo antea, saltem priusquam Civitas ista a Tartaris capta est A. D. MCCLVIII, quique, de Oculorum morbis scribens, omnia de eadem re ab Arabibus, Chaldæis, Judæis, In-

a 3, 3, 18. b 1. 34, 36.

Indis, dicta exposuit, Setacei bis mentionem habet: primo, in [a] Cataractæ curatione, deinde in affectu qui ab eo [b] Lunella dicitur, estque suppuratio inter Tunicam Corneam atque Uveam. Videtur etiam Operatio hæc ab Albucasi clarissime descripta in eo loco ubi agit de Cauterio axillæ applicando, quo curetur humeri luxatio, quando scilicet ab humorum nimio fluxu orta est; & ejusmodi Cauterio utitur quod duas vel tres cuspides tenues admodum atque acutas habeat, quodque ab una cutis parte inserta, altera [c] exeat. Idem facit in Lienis [d] Tumoribus, & ulcus diutius servandum esse præcipit. Franciscus Pedemontanus, Roberti Siciliæ Regis A. D. MCCCX Medicus, verba Albucasis exscribit, de luxatione ejusdem partis [e] loquens. His testimoniis jam tum illis temporibus innotuisse Setaceum evincitur; quin & Rhazis ætate id frequenti in usu fuisse, ex hujus Sermone de Cauteriis constat. Is enim locos diversos indicat, quibus id fieri convenit, cervicem nempe, costarum intervalla, in ventre, & aliis locis, nec non & contra quos morbos idem proficiat. A Traductore Sectorium appellatur; Ulcera vero aperta servari jubet „ cum tentis & petiis: „ ita ut Setaceum luculentius, quam per hæc verba depingi nequeat. Contra dolores aurium, oculorum atque dentium, id in Auris vel media vel molli parte factum magnopere commendat, fluxumque quam diutissime promoveri hortatur. Illud utique eo magis ani-

AETIUS. A. D. 500.

a 6, 3. b 6, 4. c 1, 26. d 1, 31. e Ægritud. Junctur. 3.

AETIUS. A. D. 500. animadvertere lubet; quod mihi haud improbabile videtur, auxilium hoc, ficut multa quoque alia, primo inſtitutum fuiſſe ad ſimilitudinem Operationis inter Medicos Veterinarios multum celebratæ. Quam Columella, qui Claudii temporibus floruit, ſequentibus verbis fuſe & eleganter exponit. „ [a] Præſens etiam remedium cognovimus radiculæ, quam paſtores conſiliginem vocant. „ Ea in Marſis montibus plurima naſcitur, „ omnique pecori maxime eſt ſalutaris. Læva manu effoditur ante ſolis ortum, ſic „ enim lecta majorem vim creditur habere. „ Uſus ejus traditur talis; ænea ſubula pars „ auriculæ latiſſima circumſcribitur, ita ut „ manante ſanguine tanquam O literæ ductus appareat orbiculus. Hoc & intrinſecus, & ex ſuperiore parte auriculæ cum „ factum eſt, media pars deſcripti orbiculi „ eadem ſubula tranſuitur, & facto foramini prædicta radicula inſeritur; quam cum „ recens plaga comprehendit, ita continet, „ ut elabi non poſſit: in eam deinde auriculam omnis vis morbi, peſtilenſque virus „ elicitur, donec pars, quæ ſubula circumſcripta eſt, demortua excidat, & minimæ „ partis jactura caput conſervatur. „ Ratio hæc inter Armentarios etiamnum obtinet; a Columella vero contra Boum Peſtilentiam vel Epidemicam contagionem proponitur. Igitur idem in eodem morbo remedium, ſub Fontanellorum ſpecie, humano corpori poſtea adhibitum videmus a Johanne primum Arculano, qui Sæculo decimo quinto viguit;

a De Re Ruſtica, 6, 5.

guit; cujus exemplum proximo Sæculo Medici complures secuti præsidium hoc ad cavendam Pestem efficacissimum concelebrarunt. A ETIUS. A. D. 50.

Quod ad Setaceum ipsum pertinet, id Albucasis tempore, & per annos postea quadringentos, video ope Cauterii semper fieri consuesse. Hollerius, vel primus, vel certe inter primos, rem hanc, uti nunc vulgo fit, Acu non candente præstitit; unde mirari subit, Hildanum ita multo post viam hanc, tanquam a se repertam, venditasse. Quanquam incisio Setacei sine Cauterio fortasse sit antiquior; nam Critica Severini observatio aliquo fundamento nititur, cum per vocem Sectorium, in versione Rhazis positam, declarari existimet non adhibitam fuisse Ustionem. Constat certe, duos Operationis hujus administrandæ modos, quorum alter incidendo, alter urendo fit (interdum autem una ambo junguntur) a Rhaze distingui. Porro in eo loco ubi Setaceum inter Umbilicum & Claviculam, adversus Asthma, Phthisin, ac Pleuritidem, incidi jubet, illud adjicit, ob easdem causas in eadem parte non alienum esse uti Cauterio. Id in argumento hoc amplius animadvertam, quod quicunque breve illud Rhazis capitulum perlegerit, consideraritque quibus in morbis varia hæc Fontanellorum genera sint præscripta, facile sibi persuadebit, haud minus ab Antiquis quam a Recentiorum quolibet vim eorum omnem esse perspectam. Disputationem hanc cum Severini observatione in sequentia Rhazis verba finiam: „Nota hoc

„ge-

AETIUS. A. D. 500. „ generale esse, in omni loco Fontium cauterizandum est, per quem Fluxus humorum „ transire videtur ad membrum aliquod, sive deorsum sive sursum, ad intercipiendum Fluxum. „ Huic loco Fonticuli vocem, sensu isto usurpatam, ortum suum debere conjicit. Quæ quidem observatio & acuta est & probabilis; ac prout ista appellatio sine dubio recens est, ita ab hac origine forsan optime derivatur.

Primus, ex Leonide, [a] Dracunculorum mentionem nobis tradidit Aëtius. Id Vermium genus est, modo exiguum, modo amplum, quod cruribus plerumque innascitur, aliquando autem in brachii musculis; costas quoque in pueris, si Paulo credimus, occupant. Pueros item morbus maxime invadit, & in Æthiopia præcipue Indiaque familiaris est. Hujusmodi affectum in [b] Arabia fuisse vulgarem auditione cognovit, sed nunquam a se conspectum perhibet Galenus: quare nullam ejus descriptionem aggreditur. Sub cute Vermes hi moventur, nec dolorem excitant, temporis spatio tamen locus circa Vermis extremitatem suppurat, cutis perrumpitur, & animalis caput prodit. In eo cura versari debet ut Vermis integer vel sponte exeat, vel saltem ope funiculi aut incisionis: nam si rumpitur, & ejus pars intus remanet, sævissimos dolores facit. Aliam ejus pars intus remanet, sævissimos dolores facit. Aliam ejus eliciendi viam proponit Paulus, qua ei plumbi pondus exiguum annectitur, ut ita sensim edu-

ca-

a 4. 2. 85. b 4. 59.

catur; quanquam alios vereri dicat, ne per hoc experimentum animalis ruptio contingat. Id aliquando longitudinis immensæ est, decem vero aut quindecim palmas ut plurimum exæquat; unum Albucasis viginti palmis non minorem vidit; Rhazes autem hominis meminit, qui cum quadraginta hujusmodi Vermes in corpore habuisset, ad sanitatem pervenerit. Multa eodem pertinentia in aliis quoque Recentioribus [b] Historicis occurrunt. Arabes, quia morbus Medinæ frequens esset, Venæ ei Medinensis nomen imposuerunt; Venamque ideo appellarunt, quod, sicut Soranus antea fecit, utrum animal vivens esset, annon materia potius aliqua concreta nervi similis, addubitarent; unde Avicenna, contra ordinem Pauli, de eo agit, haud inter Vermes, sed in Abscessibus. Verum hi proculdubio in errore versantur; animalque id Leonides, uti videmus, diserte vocat. Velschius, ut Arabicam eruditionem ostentet, qua quidem illum non mediocriter instructum video, Commentarii loco super Caput quoddam Avicennæ integrum de hoc argumento Librum conscripsit: verum Avicenna descriptioni ab Aëtio factæ vix quicquam adjicit; ac si Velschius Arabem duntaxat Auctorem commentari voluisset, Avicennæ Rhazem merito præferre potuit, cum hic multis ante illum annis rem istam haud minus copiose tractasset. Vena Medinensis & a multis Scriptoribus & ab ipso Clerico in Appendice idem

AETIUS. A. D. 500.

a Loc. affect. 6. 3. b Cleric. de Vermibus, Kempfer, & Acta Philosoph. No 125.

Aetius A. D. 500. dem atque alter morbus ab Arabibus descriptus putatur, qui Affectio Bovina dicitur, estque Vermis exiguus in Vaccis sæpe reperiendus. Verum Aëtius duo Vermium genera clarissime distinguit, amplum atque exiguum; & Albucasis [a] duo seorsim Capita habet de duobus his Affectibus, quorum descriptio quoque multum diversa est.

Morbo huic sæpe accedit Febris per duos vel tres dies continuans, isque nonnunquam horrenda inducit Symptomata, & in Abscessus desinit, quorum curatio multis mensibus vix absolvitur. Familiaris admodum in Guinea est, præcipue inter homines illic natos. Kempferus [b] frequentem quoque Ormuzi in Freto Persico esse repperit, ideoque Dracunculum Persarum nominat; & in Tartaria etiam vulgarem esse tradit. Vitium hoc in ferventissimis regionibus calidissimisque tempestatibus maxime sævire animadvertit; Vermiumque horum generationem stagnanti aquæ pluviali tribuit, cujus in his locis valde frequens usus est. In ea regione ubi oritur, uti inquit ille, facilius curatur. Bis hujusmodi Vermem vivum conspexit, ejusque extrahendi modum fuse narrat: qui ei fere similis est quo Chirurgi hodie per Indiam Occidentalem inter Nigros homines utuntur.

Aëtius externis ubique Remediis abundat, ac speciatim [c] Librum prope integrum in Emplastris ponit; ubi non modo illa congessit quæ in Galeni Commentariis de Medicamentorum compositione occurrunt, sed quot-

a 2, 91, 92. b Fascicul. 524. c 4, 3.

quotcunque etiam in Recentiorum Voluminibus reperire potuit, sive ii Græci fuerint, sive Persæ, sive Ægyptii. Hæc ille secundum varias facultates quibus prædita, variosque usus quibus accommodata sunt, ordinatim disponit. In explanandis rationibus, describendisque formulis eorum quæ longe majorem hujus Classis partem constituunt, & accurate & distincte disserit: de iis loquor quæ ad Discutiendos aut Suppurandos Tumores parantur. Scienter autem istam rem tractat in hunc modum scribens: „Inchoantibus ergo duritiis, & debilem aliquem sensum adhuc habentibus, „medicamenta Emollientia adhibebimus, „quæ simul moderate etiam discutiunt; & „talia sane sunt, quæ & molliendi ac dif„fundendi facultatem habent. Nam quæ „vehementer discutiunt, & sine mollitione „statim evacuant, manifeste quidem tumo„rem imminuunt, relliquias vero affectio„nis incurabiles efficiunt. Discussis enim te„nuioribus humoribus, quod exacte ter„reum ac solidum est pertinaciter restitat; „quapropter in hunc usum medicamenta „adhibenda sunt, quæ molliendi simulque „discutiendi vires habent. Primum igitur „mollientibus utemur, deinde ad discusso„ria procedemus, eaque mollientibus pau„latim miscebimus. Considerandus tamen „est & curandi corporis habitus, & affe„ctionis status quantum processerit. Hæc ve„ro si recte consideraveris, conjecturalem „quidem non tamen penitus arte carentem, „peritiam acquires; prima enim die statim

AETIUS. A. D. 500.

AETIUS. A. D. 500.

„mollientia adhibebis, altera deinde aut tertia transacta facile intelliges an augere aut „remittere medicamenti vim oporteat. „ Porro ad Discutientium ac Suppurantium Medicamentorum differentiam veniens, etiamnum explicatius loquitur: „Qui compositorum, inquit; pharmacorum facultates de„scripserunt, quædam Emplastra Attracto„ria appellaverunt, sicut quædam Discusso„ria: aliquibus vero testimonium præbue„runt utriusque facultatis: sunt enim vicinæ „inter se facultates, Attractoria ex profun„do, & Discussoria attractorum. Nam quæ „attrahunt, omnino etiam discutiunt: & „quæ discutiunt, etiam attrahunt; & præ„dominatur, in Discussoriis quidem medi„camentis facultas Discussoria, in Attracto„riis vero Attractoria. Quo itaque Empla„stri forma fiat, alii spuma argenti miscetur, „alii resina, alii oleum, alii cera, alii pix; „quum talia neque Discussoriam memorabi„lem, neque Attractoriam vim habeant. „ Nihilominus de Emplastris iisdem sigillatim agens, quod ad eorum Operationem pertinet, omnia confusa & incerta tradit; neque commode definit, quænam discutiendo, quænam Suppurando sint idonea; immo idem sæpe Emplastrum in utrumque opus commendatur. Et quæ de quibusdam Emplastris Discutientibus affirmat, mira, ne dicam, absurda sunt; unum habet, quod in Abscessibus[a] Discutiens mirificum appellat; & id, quod[b] Helladicum vocat Abscessus dissipare inquit jam in Pus conversos. Illud autem affir-

[a] 3 14. [b] ibid.

firmare non verebor, nullius cujusvis Medicamenti ope adeo miraculosam fieri posse in iis Abscessibus mutationem qui ab Inflammatione ortum traxerint. Nam uti frequenter nullo Remedio Puris in Tumore generatio prohiberi potest, ita hoc semel generato, pro certo credo nullam ab arte reliquam esse curationem, nisi qua id educitur. Quoniam vero argumentum hoc majoris explanationis indiget, de eo fusius lubet, quatenus Auctor iste viam mihi commonstrat, disserere. Haud sine causa quispiam existimaverit. Externorum Remediorum usum, cum hæc & ab initio Medicinæ adhibita sint, & per omnes ætates in honore permanserint, definire tandem describique summa cum accuratione potuisse. Nulli frequentius morbi visi sunt, quam Tumores Humorales: tamen si Chirurgiæ Scriptores vel Antiquos vel Recentes consulamus, quanquam ii de Tumoribus in suas species ac familias redigendis satis superque dixerint, argumentum hoc ita perplexe & confuse tractatum reperiemus, ut Indicationes ac Remedia pariter incerta videantur. Duos tantum retractabo maxime usitatos, quorum mentio supra facta est, modos, quibus Tumores curantur; (hi autem a se discrepant sibique invicem repugnant) Discussionem scilicet ac Suppurationem. Si medentis consilium a Librorum lectione dirigi debet, magna sæpe in dubitatione relinquemur, cuinam viæ potissimum insistere expediat: vel si de ea constat, tamen ambiguum erit quibusnam Medicamentis utendum sit, ut id

AETIUS. A. D. 500.

AETIUS. A. D. 500. quod volumus consequamur; siquidem inter Auctores alter id Discutiendo commodissimum inquit, quod ab altero, tanquam Suppurationi promovendæ efficacissimum, æque prædicatur; quanquam, si ea luce uti libeat, quam ad cognoscendam Cutis texturam nobis Anatomia prætulit, nihil profecto possit harum Operationum natura ac ratione dilucidius explicari. Ut igitur rectam Discussionis notitiam animo perceptam habeamus, primo ponendum est Fluida omnia, quæ his Tumoribus originem præbent, suis etiamnum Vasis comprehendi: verum incipiente in Arteriis Capillaribus obstructione, sive ex vitio sanguinis, sive ab externis causis, humores, quos per Circulationem propelli oportuit, in affecta parte stagnant, perpetuoque affluxu vasa ultra naturalem eorundem capacitatem ita distendunt, ut inde Tumor excitetur. Ex hoc Tumoris ortu rite cognito luculenter patet, quid per Discussionem apte moliri atque aggredi debeamus. Sunt autem duæ res: altera, ut aperiantur pori, quo facilius materiæ supervacuæ pars aliqua per transpirationem excernatur; altera, ut attenuentur & quasi refingantur humores (idque non per externa tantum, sed & per interna etiam remedia) quo per Vascula Capillaria usitatum cursum renovent. Has vero ambas res junctim promoveri oportet: quod cum probe administratum est, Tumor his modis discussus evanescit. Nam si primam duntaxat, Poros scilicet aperiendi, indicationem sequamur, tenuiori materiæ, sicut ab Aëtio recte animad-

madverſum eſt, exhalata, reliqua glutinoſior fit, & obſtructionem confirmans membranarum craſſitudinem auget. Hinc ita frequenter, ex eorum applicatione quæ, quoniam nimis calida ſunt nimiſque vehementer diſcutiunt, transſpirationem citant immodicam, fit, loco indureſcente, Schirrus inſanabilis; eodem plane modo, quo in quibuſdam Febribus, ac ſpeciatim iis quæ Lentæ vocantur, ex liberaliori Diaphoreticorum uſu, omiſſis Evacuantibus, viſcidior ſanguis magiſque in ſtagnationem proclivis efficitur; quæ quidem male inſtituta ac præpoſtera medendi ratio ita parum affectus a principio inhærentes levat, ut novorum complurium, quique illos malignitate exſuperent, fundamentum jaciat. Si rem hanc paulo attentius conſideremus, patebit illico quam male a quibuſdam Inſtitutionum Scriptoribus Diſcuſſio definiatur evacuatio inſenſibilis; ſecundo interim propoſito, humores nempe attenuandi ac refingendi, quod æque neceſſarium eſt, definitioni non addito. Aëtius autem, & poſt hunc Hildanus, quo Diſcuſſio melius procedat, aliquam ſemper eorum, quæ emolliunt, portionem admiſcent; ut hujuſmodi particulæ vim cæterarum temperent, nimiſque violentam ac præcipitem, quæ aliter contingeret, per cutim diſſipationem cohibeant. Eodem conſilio ita vehementer Scriptores quidam Practici Medicamentorum Spirituoſorum cum Oleis mixturam, non modo ad diſcutiendos Tumores, sed ad dolorem etiam levandum, prædicant. Et Experientia ſane

AETIUS. A. D. 500.

AETIUS. A. D. 500. commonstravit quantæ sit in istis casibus efficaciæ Oleum Terebinthinæ, uti cætera quoque Olea, quæ per Chymiam eliciuntur: sunt enim illa nihil nisi Spiritus conclusi, vel, ut vulgo dicitur, concentrati a materia aliqua Oleosa: idque argui potest ex rarefactione ista expedita celerique ascensu quem ab igne obtinent; ideoque Olea hæc, post repetitas Distillationes a glutinosis particulis liberiora reddita, in Spiritus, quod eorum quoque nomen est, convertuntur. Itaque necessario simul humorum attenuationem debemus, æque ac exitum, moliri. Unde eas compositiones, quæ Mercurii aliquid recipiunt, efficacissime discutere comperimus: & Medicamentum, quod ex Cinnabari maxime constat, præter alia omnia ab Alexandro celebratur, ad resolvendas eas, quæ oriuntur in Rheumatismo & Podagra concretiones. Neque effectum minus felicem sperare possemus, si Opium & Camphora, quæ sunt omnium fortasse Medicamentorum Attenuantium validissima, Compositionibus Discutientibus liberalius admiscerentur. Contra vero, id attenuandi institutum eo modo sequi par est, ut vitentur illa, quæ cutis exitus inferciunt atque obstruunt. Sub hoc genere Olea, utpote admodum glutinosa, comprehendi debent; quamobrem Aëtius, in applicatione Emplastri [a] Persici ab eo descripti & ultra modum prædicati magnam, ne pars Oleo inungatur, cautionem subjicit. Oleo Poros occludi, diserte tradit Galenus; & ob hanc ipsam causam post Balnea Unctionem præcipit, ne iis

[a] 14.

iis transpiratio nimia succedat. Et ab Auctore nostro Oleum Mastichinum [a] magni aestimatur ad sudoris immoderati cohibitionem, ideo quod Poros obstruat. Iisdem argumentis Cælius Aurelianus contra usum Olei Rosacei, in accessione Phrenitidis, disputat. Multoque magis ob hanc causam sine dubio Veteres Athletæ, quam ob illam, quæ vulgo fertur, ut ita melius ex amplexibus contendentium elaberentur, corpus oleo perungebant: nam transpiratione intercepta, majori copia musculis subministratur Sanguis ac Spiritus, quo fit ut in exercitationibus vis atque robur auctius suppetat. Hinc fortasse Unctionis inventio a plerisque Herodico tributa est, qui primus Medicinam instituit Gymnasticam. Usum olei atque adipis in recentibus vulneribus ulceribusque vetant Hippocrates & Galenus, ideo quod materiam, quæ exire debet, hæc intus concludunt, & Fungo sæpe originem præbent. Hildanus autem in Compositione Unguenti Ægyptiaci, tantopere ab ipso & aliis ad Gangrænam prædicati, licet id jam in desuetudinem abierit, neque Oleum neque adipem miscet: neque absurda cautio est quam de Cataplasmate ad idem valente profert, ut magna in eo cura ponatur ne farina fabarum, lentium, &c. quæ in ea compositione adhibentur, nimia coctione lentior evadat, ex quo transpiratio sisti possit. Caussa ejus rei facile cuivis patebit in harum Anatomia partium versato: siquidem Cuticulæ lamellas, quarum alia alii substernitur, ita dispositas videmus, ut ab illa ipsa mate-

AETIUS. A. D. 500.

a Lib.

AETIUS. A. D. 500. ria, quæ perſpiratur, tenui admodum ac ſubtili, ſæpiſſime conglutinentur. Ita in Inflammationibus & Contorſionibus, Olea glutinoſa valde nocent, ac Tumorem ita non diſcutiunt, ut Pus etiam moveant; quod ſi in ſuperficie juxta os inciderit, periculum eſt ne in eo caries oriatur. Idem incommodum deprehenſum eſt, cum in initio adhibita ſint Paronychiæ medicamenta vehementer ſuppurantia, quando Tumor altus fuerit atque oſſi vicinus: quo in caſu diſcrepantem huic curationem ab Aëtio [a] inſtitutam videbimus. Chirurgi noſtrates Tumorem hunc magno cum judicio ſecundum digiti longitudinem, ex altera Tendinis parte, aperiunt; quo facto, & multum doloris & diſcrimen omne æger effugit. Cera, quæ a Celſo Suppurantibus tantum annumeratur, ſine dubio ad hanc claſſem pertinet: quanta vero nunc dierum ejus partes ſunt in Remediis Diſcutientibus? Gummi, & Reſina, licet compoſitæ ſint naturæ, & partes aliquas penetrando aptas contineant, quaſdam tamen etiam glutinoſas habent, quæ, ut fatetur ipſe Aëtius, ad Poros occludendos potius quam reſerandos valeant; ideoque iſta a Fallopio, qui cæteris fere quibuſque Auctoribus Diſcutientium ac Suppurantium differentiam penitius intellexit, Diſcutiendo inidonea judicantur. Hildanus multa nobis noxarum exempla profert, quas, magnopere ad curationem vulnerum ſuo tempore jactatum, ediderat Sticticum Paracelſi Emplaſtrum: hoſque effectus Gummoſorum in

a 3. 2. 75.

in eo abundantium facultati tribuit, a quibus humorum in eam partem cui applicantur fluxum semper augeri contendit. Ita in Phlegmone, Emplastra Gummosa, maturius imposita, Tumorem augent, & dolorem intendunt. Nam cum rarefactis attractisque humoribus, simul obstruuntur pori, ac liber istis exitus negatur, adeo non promovetur Discussio, ut Naturam aliud longeque diversum opus, Suppurationem scilicet, aggredi cogamus. Tamen, si eorum quæ nunc obtinent Emplastrorum Discutientium compositionem inspiciamus, vereor ne multa ex his culpæ hujus argui possint. Fuit proculdubio magis simplex & uniformis Antiquorum ratio. Hippocrates, in qua re universi consentiunt, Chirurgiam probe intellexit: atqui in ejus scriptis nulla Emplastrorum mentio est: Ceratis tantummodo nonnullis, idque raro, utitur. Unguenta ab eo memorata iis, quæ hoc nomine hodie vocantur, neutiquam similia sunt: cum vel ex Oleo simplici, vel infusis Oleo herbis constent. In Discussione autem, Fomentis unice nititur: qua via fortasse, & optime vim Plantarum educi, & in vasa Tumorem constituentia facillime deferri posse, judicavit. Celsi ætate, Materia Medica multum ampliata est; utque in iis ille, quæ ad Chirurgiam spectant, Scriptis præcipue excellit, ita maximam horum partem Remedia implent Externa. Tamen si Malagmata examinemus, quæ Discutiendo apta proponit, minorem in iis, quam in Recentiorum Formulis, Olei, Adipis, & Ceræ portionem

AETIUS. A. D. 500.

AETIUS. A. D. 500. reperiemus. Medicamentorum compositio, Andromachi tempore, ulterius provecta est, ac magis etiam, Galeni ætate, perfecta: post quod, ut ex Aëtio disci potest, multum quoque huic Pharmaceutices parti adjectum est; & quanquam numerosa jam Simplicia commiscerentur, tamen haud prorsus sibi invicem repugnabant. Aut enim nihil erat crassæ istius materiæ Discutientibus admixtum, sicut observari potest in eorum plurimis quæ in quinto Capite descripta, & ad Strumarum curationem a judice haud imperito commendata sunt Leonide, quorum pars maxima e Ceratis maxime constat: aut siquid ejusmodi, formulæ gratia, adjectum erat, ad illud corrigendum major semper adhibebatur rerum calidarum abundantia. Quod si quis hanc rem diligenter excusserit, istas, credo, regulas in posterioribus sæculis haud æque servatas esse comperiet, præsertim in Discutiendi proposito melius fortasse responderent, si Mercurius cum Axungia tantum, eo quo Fallopius his uti solebat modo, admisceretur, vel cum Terebinthina, quam, uti vulgo fit, cum ingenti glutinosorum & mucilagine abundantium copia, quæ cum Poros obstruant, nihil aliud quam Hydrargyri operationem interturbant, idque vero, non translato, vocis sensu, extinguunt. Galenus quidem contra ipsam Emplastrorum, in Discussione, formam, utpote nimis duram atque viscosam, disserit; igitur cum Phlegmone discutienda est, Linimenta tantum adhibet, quia hæc Poros minus occludunt. Cujus consistentiæ sunt Emplastra e Suc-

Succis ab [a] Aëtio descripta; nam ab eo Succi Plantarum Oleo tantum incoquuntur. Tamen in Oedematosis saltem Tumoribus Emplastra conveniunt, & fasciæ vel pulvilli loco ad humores intra Vasa compellendos quodammodo inservire possunt. AETIUS. A. D. 500.

Hi sunt modi maxime idonei, quos Natura, ejusque optimi Interpretes, ad Discussionem præstandam nobis indicaverint; & ex iis quæ de hac re dicta sunt, Suppurationis facile notitia obtinebitur: ad quam quidem peragendam & Pori occludi debent, & eodem tempore ita rarefacti humores attrahi, ut ingenti distentione vasa perrumpantur: hique humores extravasati & ad digestionem perducti sub Puris specie apparent. Inde evenit, ut si citius quam par est aperiatur Tumor, quando scilicet materia cruda est, id ejus maturationem prohibeat. Igitur omnia ista Medicamenta quæ Discussioni inepta esse posui, ad Suppurandum maxime valent; cui consentit id quod a Galeno dicitur, hæc ex partibus crassis debere constare; Tetrapharmacum vero, quod ex Pice, Adipe, Resina, & Cera fit, inter ea quæ Pus movent valentissimum vocat Celsus. Ita in Vulneribus, materia tandem Medicamentorum Emplasticorum ope ad Digestionem pervenit. Utque in Discussione animadversum est, glutinosas res nullo modo admittendas esse, ita nihil quod vehementer Discutiat Detergeatve iis misceri debet per quæ Pus movere cupimus; idque ob causam ab Hollerio de hac re allatam, ne

[a] 14.

AETIUS. A. D. 500. ne hoc modo Poros aperiamus, quos occludi expedit. Verum haud pauca contigisse exempla notamus, ubi remedia ad Discussionem idonea sint adhibita, cum proposita esset a Medente Suppuratio. Nam cum per se materia ad Suppurationem tendit, quicquid Discussionem, Revulsionem, aut Evacuationem præstat, id eam a maturescendo prohibet, atque ita curationem, si non frustratur, saltem differt. Contra, cum Discussionem fieri volumus, liquet omnia etiam intus danda esse, quæ vasa exinaniant, obstructionesque in his amoveant, quod passim ab Aëtio inculcatum est: aliter enim non discutitur, sed ad Suppurationem venit, Tumor. Natura semper via simplici & uniformi procedit; & Ars, quæ hanc feliciter sequi nititur, eodem semper collimare debet. Et profecto, si pars hæc Chirurgiæ ab ejus Magistris esset distinctius explicata, clariusque designati & expositi Remediorum Externorum effectus, nihil aliud majorem Internorum Medicamentorum Operationibus atque Virtutibus lucem affunderet.

Alia multa, in Chirurgia, minime contemnenda, tradit Aëtius; & inter hæc, nonnulla quibus Medicus etiam utiliter instrui possit. Unum eo spectans exemplum proferam, in quo curandi nobis regula ad imitandum aptissima proponitur. Hæc in [a] Capite quodam invenitur, quod si non omne, pars saltem ejus de Herodoto sumta est; ubi tractantur Ἐξανθήματα, sive Eruptiones Cuticulares cujuscunque generis, quæ vel

a 4. I. 129.

vel Febri superveniunt, vel huic ab initio junguntur: eæ præsertim, quæ pruritum movent, & in cute pulicum morsibus similes efflorescunt. In hoc casu, Naturam redundantibus ac vitiosis humoribus onerari dicit: quæ nisi Evacuatione aliqua, aut per Vomitum, aut per Alvum exhauriantur, partes Vitales adoriendo multum periculi intentant. Quamobrem in initio statim, si Febris violenter exarserit, Sanguinem mitti jubet. Minime dubito, quin, uti nunc obtinet, ita illis quoque temporibus vulgaris ista opinio obtinuerit, ut ab Eruptione Cuticulari hujusmodi medela vetaretur: cujus hæc plerumque ratio affertur, ne eo modo humor a Circumferentia ad Centrum recedat. Verum argumentationis istius fallacia, si ad Oeconomiæ Animalis normam exigatur, facillime detegi potest: atque in promtu est demonstrare, quemadmodum in multis casibus, ubi abundat sanguis, vel is nimium glutinosus est, detractio ejus lentorem partium attenuet, ac liberiorem earum reddat circulationem: quo fit ut non modo non cohibeatur, sed benignius etiam procedat Eruptio. Igitur in Erysipelate, Variolis, Morbillis, Febre Scarlatina, aliisque similibus vitiis, si vehementia sint symptomata, & caput vel pulmonem afficiant, aut in alia quavis parte dolorem ingentem moveant, haud absque ratione ac tuto prorsus Vena inciditur. Ego certe, quanquam haud aliud frequentius experimentum instituerim, ne semel quidem animadverti quamlibet harum Eruptionum post missionem Sanguinis re-

AETIUS. A.D. 500.

AETIUS. A.D. 500. retrocessisse, ubi affectus ipse id auxilii requireret. In Erysipelate præsertim, sed & in aliis quoque casibus, ubi Inflammatio adest, Experientia docet, per ipsius partis affectæ Scarificationem, cum Membranæ illic onere gravatæ crassiores appareant, frequenter malum omne mira cum celeritate dissipatum evanescere.

Aëtius Amidæ in Mesopotamia natus est, Alexandriæ litterarum studiis operam dedit, fuitque Relligione verisimiliter [a] Christianus; unde fieri potuit, ut multi hunc cum altero ejusdem nominis confuderint Antiochia oriundo, qui Juliani tempore in Ariana Secta celebris exstitit. Noster in quibusdam Manuscriptis Codicibus appellatur [b] Κόμης Οψικίυ, Comes Obsequii, id est, iis Præfectus, qui loco Comitum & Præcursorum, Imperatorem antecedere solerent. In eo multa ad Pharmaceuticen Ægyptiam spectantia reperiuntur. Ingentem quoque Formularum numerum collegit, earum præsertim quæ, ut Secreta, ab Inventoribus suis venditata sunt. Quasdam ex his videtur nulla alia, quam ipsas irridendi, causa proferre, ac docendi quam immenso credulis hominibus pretio constiterint: sicut, exempli gratia, Collyrium [c] Danai centum ac viginti Numismatis Constantinopoli venibat, idque ita care venditum emptores pro beneficio ei acceptum referebant. Duobus talentis æstimabatur Colicum Antidotum Nicostrati, impie dictum Isotheon. Id, inquam, videtur Aë-

a A Deo missum. Dei munus, 4, 3, 14. b Bibl. Cæsar. 6, 102. c 2, 3, 98. 351, 32.

Aëtii fuisse consilium, ut vilitatem harum Aetius. ostenderet Formularum, quamprimum pu- A. D. 500. blice innotuissent, quibuscunque eæ fuerant titulis insignitæ, aut quantacunque in existimatione habitæ; igitur illas neque extollit, neque, ut eas expertus ipse, commendat, sicuti, de [a] Philonio loquens, merito facit; nudamque satagit harum enarrationem tradere, ut venditorum fraudes una cum emptorum credulitate perstringat. Quisquis Medicam Artem vel primoribus labris attigerit, nequit ignorare, Universale quodvis Remedium nihil aliud quam verba esse; nam utcunque ipsum Medicamentum sit per se præstans atque efficax, tamen nullo modo fieri potest, ut id hominibus æque omnibus conveniat, in omni casu, atque in omni occasione: unde peritus semper Medicus requiritur, qui cum morbi naturam ac symptomata penitus intellexerit, prudenter judicet, quando id expediat offerre, & quando ab eo temperare præstet. Hujus rei non longe petenda est demonstratio; cum manifesta sit in magno illo ac fortasse unico Specifico, Cortice scilicet Peruviano: qui si indiscriminatim ac sine judicio, etiam in Febribus Intermittentibus, adhibeatur, potest æque nocere ac proficere.

Primus Græcorum Scriptor e Christiànis, nisi fallor, Aëtius est, qui Incantationes Medicis usibus accommodatas docuerit: hæ autem magnopere inter Veteres Ægyptios valde celebratæ sunt. Unam hujusmodi profert, sub nomine Sancti Blasii, [b] ad extrahen-

a ibid. b 2, 4, 50.

AETIUS. A. D. 500.

hendum os quod in gutture hæserit; & alterum adversus [a] Fistulam.

Sedecim Librorum Aëtii in quatuor Τετραβίβλους divisio non ab ipso Auctore facta; uti Fabricius animadvertit, sed ab aliquo Recentiorum excogitata est; nam quandocunque ii vel ab ipso vel a Photio nominantur, id fit juxta Librorum ipsorum numerum ac seriem. Quanquam in uno loco voce, Quaternionibus [b], Traductor utitur, quam illic per incuriam irrepsisse arbitror.

Nihil amplius de hoc Auctore dicam, cum ex eo Remedii contra Podagram specimen protulero, eo quod sit parum vulgare, & omnium quæ in Historia Medica tradantur in suo genere primum. Medicamentum id Externum est, & ab eo Magnus [c] Exsiccator dicitur: eo per annum integrum aliquis uti debet, servata insuper per singulos menses sequenti victus ratione. Mensibus Alexandrina ille, sive Ægyptia nomina, imponit; qui si nostro more vocentur, hæc præscriptionis formula est: „Æger mense „Septembri, pro omni cibo ac potione La„cte sit contentus; Octobri, allium edat; „Novembri, a balneo abstineat; Decem„bri, brassicam ne comedat; Januario, vi„ni meraci haustum mane singulo bibat; „Februario, betam ne comedat; Martio, „dulcia cum esculentis & potulentis mi„sceat; Aprili, Raphanum rusticanum ne „comedat; neque, Maio, piscem Poly„pum; Junio, mane frigidam bibat; Julio „a Venere abstineat; Augusto denique, „mal-

a 4. 3, 14. b 4. 1. 19. c 3. 4. 48.

,, vam ne comedat. ,, Inde Hiſtrionum iſtius temporis in Medicina artes videmus; tamen ab Alexandro ad eundem affectum etiam magis ridiculum [a] Antidotum præſcribitur, qua quis uti per integrum quoque annum debet, ſervato interim hoc ordine, ,, ut menſibus ,, Januario, Februario, Martio, Aprili, ,, quinquies, alternis diebus, exhibeatur; ,, Maio, ter, Junio, bis, diebus etiam al- ,, ternis: Julio, Auguſto, & Septembri, ,, ſemel, in menſe ſingulo: Octobri, & No- ,, vembri, bis: Decembri, quater, alternis ,, diebus. ,, Ita in toto anno Doſes conficiuntur triginta & ſex. Simul abſtinere debet æger a vino, carne porcina & bubula, a lepore, braſſica, ſinapi, lacte, &c. Aliud idem Auctor Antidotum habet quod ex trecentis ſexaginta & ſex Potionibus conſtat, quæ ita ſumi debent, ut curſus integer annis duobus expleatur. Ac promittere audeo, ſi quis huic Regimini patienter ſe ſubjicere, & præceptorum ſeveritati vitam ſedulo velit accommodare, minus hunc aliquanto de Podagra conqueſturum, quam a pleriſque nunc dierum fieri ſoleat. AETIUS. A.D.500.

His non obſtantibus, ALEXANDER cæterorum longe diſſimilis eſt; magiſque certe omnia, ut fatetur ipſe Clericus, de ſuo penu promit. Nam ex magna parte & ſtylum & ordinem habet, ſi cum Galeno ejuſque exſcriptoribus conferatur, ſibi ipſi peculiarem. Illic quoque ubi veſtigia Antiquorum, aut in deſcribendis Symptomatis, aut in af- ALEXANDER. A.D.560.

D feċti-

a Lib. 11.

ALEXANDER. A.D. 560.

fectibus curandis persequitur (sicut ab eo necessario factum est, & ab omnibus, qui Medicinæ Systema conscribendum suscipiunt, fieri debet) suo semper ordine suisque verbis utitur. In eo stylus est, ut summatim loquar, sincerus, brevis, perspicuus, &, ut ipse ait, ex communibus præcipue verbis compositus: ac licet ob vocum quarundam exterarum admistionem (quod ob multas ejus peregrinationes fortasse contigit) haud usquequaque elegans, valde tamen significans & comprehensibils. Cæteri morbos admodum perturbate collocant; hos ille consequenter a Capite ad Pedes disponit. Igitur solus Græcorum est, qui ordine possit (quanquam uterque suo modo utitur) cum Aretæo contendere; hique Auctores duo, quos ab Hippocrate præstantissimos judico, in altera quoque re conveniunt, ut de paucis tantummodo affectibus scribant, qui numero quinquaginta aut sexaginta non excedunt, quosque ea de causa frequentius ipsis in Medicina tractanda obversatos conjicio. Nam si ab aliis exscribere sategissent, Oribasii atque Aëtii volumina mole verisimiliter æquare tentassent. Id unum miror, quod Alexander de nullo quoquam Mulierum affectu mentionem fecerit. In explanandis morborum causis satis accuratus est, & in proponendis curationum scopis admodum sagax. In Diagnosticis autem magnopere præcellit; quippe cum affectus illos qui magnam inter se similitudinem habent, exactissime discriminet; sicut a Jecoris inflammatione Pleuritidem: a Calculo dolorem Colicum:

cum: Febres Hecticas a Quotidianis cæterisque Febribus. Primo intuitu perspicere licet quantum in hac re desit cum Aëtio Oribasius. Duorum casuum, & curationum a se institutarum Historias, unam in Febre Tertiana, alteram in Lienis Scirrho, tradit: quæ, præter illas ab Hippocrate & Galeno memoratas, sola sunt ex omni Antiquitate hujusmodi scriptionis exempla. ALEXANDER. A. D. 560.

Idem est in Compositione Medicamentorum enarranda, horumque exhibendorum modo ac tempore præfiniendo, perquam diligens: inter quæ, multa extant ab ipso inventa. Et, si vera fateamur, tam amplus horum in eo delectus est, ut nimis multa potius quam nimis pauca sint. Magnam videtur in omnium Medicamentorum suorum viribus fiduciam habere; neque silentio præteriri debet superstitiosa ista ac ridicula fides quam in Amuletis & Incantationibus ponit; longe supra quam quod in homine exquisito illo judicio abundante credi possit. Aliquas harum rerum rationes adducere conatur [a], & Galeni authoritate se tuetur. Quod Magiæ studuerit, multa proferri possunt argumenta; solusque fortasse Medicorum est, qui ex Osthane quædam, uno ex antiquissimis apud Persas Magis, depromserit. Huic autem, sive ex temporum superstitione, sive ex hominis senectute originem duxerit, in Alexandro credulitati ignoscamus. Id solum animadvertam, hujusmodi ab eo remedia, nonnisi in Febribus Intermittentibus, Calculo, dolore Colico, ac Podagra commenda-

D 2 ri;

a 1, 15. 9, 4.

ALEXANDER. A. D. 560.

ri; & per omnia fere inſequentia, credo, tempora mos invaluit, ut Magicæ iſtæ applicationes in iiſdem præcipue Morbis obtinerent. Cæteris [a] haudquaquam inferior eſt Homeri verſus,

Τετρήχει δ' ἀγορή, ὑπὸ δ' ἐστοναχίζετο γαῖα·

Neque ideo minus æſtimari debet, quod minimo conſtet.

In cæteris rebus, quantumlibet Antiquorum ſit amator, tamen in ſententia ſua proferenda, atque adeo cum illis [b] diſſentiendo, libertate omni utitur; ac ſpeciatim cum [c] Galeno ſæpiſſime diſcordat, modo ſe mirari dicens, quanam ratione doctrinam is ita perturbatam atque ita parum [d] diſtinctam tradiderit: modo diverſam ab eo medendi [e] viam, non, uti profitetur, contradicendi, ſed veritatis indicandæ ſtudio, proponens. Utque ſummatim loquar, haud ſolum in unoquoque morbo totum curandi modum diſtinctiſſime explicat, ſed plerumque etiam quæ [f] vitanda ſint Lectorem commonet: quod exemplum ſi alii omnes Auctores eſſent eadem accuratione imitati, haud minorem inde utilitatem, quam a traditis in quaque occaſione agendi præceptis, haurire licuiſſet.

Alia quoque res Alexandri ſcriptionem a ſupra memoratis Auctoribus diſcernit, quod morborum ſignis & curationum modis explicandis unice incumbat: in Materia Medica,

a 11. b 1, 17. 7, 13, 9. 3, c 6, 1, 12, 1, 6. d 12, 1. 6, 7, 8. e 12, 6. f 3. 7. 4, 1, 3. 10, 13. 12, 7.

dica, in Re Anatomica, & Chirurgica, contra ac alii fecerant, nihil prorsus attingens; quanquam Librum scripserit, aut certe scribere instituerit, de[a] Fracturis, & aliquid etiam de [b] Oculorum morbis contexuerit. ALEXANDER. A. D. 560.

In tractanda Podagra, de qua nihil quicquam prodidit Galenus, Librum Alexander integrum ponit; unde fortasse morbum hunc hujus tempore magis invaluisse jure quis crediderit. Quem præcipue Purgantium ope is levare nititur: & in plerisque hujusmodi ab eo ordinatis compositionibus Hermodactyli (quas quidem ille vix ab Oribasio Aëtioque memoratas quantivis facit) maximam partem gerunt. Vides quam parum recens inventio sit, sicut vane a quibusdam putatur, Podagræ per Purgantia mederi velle: quod malum fortasse omnino non curari magis expedit, quam siquis in eo eximias istas Formulas ab Alexandro præscriptas adhibuerit; licet hæ virtute haudquaquam cedant iis, quæ hodierni passim Medicastri venditant.

Fui in hac re paulo fusior, ut ex ipso ejus Opere Scriptorem hunc potius, quam Exscriptorem, dici debere ostenderem. Trallibus natus est, Civitate illa Lydiæ celeberrima: cujus incolæ sermonem Græcum purissime loquebantur, ob Ionicarum urbium vicinitatem. Ipse autem non modo sub [c] Stephano Parente suo, eodemque Medico, institutus est, verum etiam in hac Arte Magistrum habuit Cosmæ Patrem; cui

D 3 qui-

a 1, 14. b 2, 1. c Lib. 4.

ALEXANDER. A.D. 560.

quidem Cosmæ, partim ipsius rogatu, partim ut beneficiorum gratiam aliquam Patri ejus persolveret, Volumina sua scripsit & dicavit. Ipse in Medicina fuit exercitatissimus, Experientiæ longissimæ, famaque multum cognitus, non modo Romæ, sed etiam quocunque peregre proficisceretur, sive per Galliam, sive per Hispaniam, sive per alias regiones: unde, tanquam cæteris præcellens, Alexander Medicus vocabatur. Ideoque in parte Therapeutica Medicis superioribus frequenter plenior est & accuratior, quod ea præsertim remedia concinnaverit, quæ ex repetitis observationibus maxime efficacia compererat: quod alibi sæpe, sed disertius narrat, in Præfatione ad Librum duodecimum; ubi primo Febres generatim, ac deinde singulæ harum species pertractantur. Et hunc quidem Librum quisquis versaverit, illum cæteris undecim præponi debere perspiciet; sed & alioqui ipse Alexander, in postrema parte undecimi, opus illic se conclusurum esse pronuntiat.

Hactenus quibusdam, quæ Auctorem nostrum Eruditorum lectioni saltem commendent, summatim expositis, id amplius exequar, ut nonnulla ab eo maxime notabilia obiter decerpam: quæ quanquam Praxi magnopere inserviant, tamen ab aliis vel omissa vel parum explicata invenio. Volo autem in hac re ipsius ordinem sequi.

In [a] Causo, sive Morbo qui ab illo Febris Ardens Spuria dicitur, ubi redundat Bilis, & materia Evacuationi sese offert, & Fe-

[a] 12, 3.

Febris haud intensa est, Purgationem Venæ sectioni præfert: cum alii Sanguinis missioni maxime nitantur. Observationem hanc adjicit peracutam & perutilem: „Memini „me, inquit, etiam acuta laborantem Fe„bri purgasse; verum hæc res non modo „multam & exquisitam animadversionem ac „judicium, sed & Medicum quoque deside„rat fidenti præsentique animo.„ Ii qui Experientiæ rationem adjungunt, hujusce observationis facile vim perspicient; neque viam hanc negabunt in quibusdam casibus, siquis huic prudenter institerit, mira cum felicitate tentari. Hic enim frequenter aut sequendæ aut adjuvandæ Naturæ modus est aptissimus. Caput apud Oribasium est ex Archigene ad hanc [a] rem spectans; idque recte animadvertit Galenus [b], Diarrhœam ex naturalibus iis auxiliis esse unam, per quæ Morbus iste ad Crisim perducitur. Porro neutiquam violenta Trallianus, sed lenia tantum, in Febre Tertiana & Quotidiana, exhibet Purgantia: quæ res animadversionem seriam meretur, Virumque illum, non modo acri cum judicio, sed caute ac fideliter, Artem suam exercuisse comprobat.

ALEXANDER. A. D. 560.

In eodem Morbo, Causo scilicet, si Syncope ab humoribus crudis ac redundantibus incidat, Venæ sectionem præcipit: idque eo magis animadverto, quod in hac re nullum ducem habuerit, excepto [c] Aretæo, qui idem in eodem casu auxilium adhiberi jubet. Sane quoad Syncopen generatim, Scriptores

D 4

a Collect. 8, 46. b De Crif. 3, 3. c Cur. Acut. 2, 3.

ALEXANDER A. D. 560.

res Practici, etiam inter Recentiores, uno fere consensu de missione Sanguinis prorsus silent: iique pauci, qui ejus mentionem faciunt, eam improbant; ita ut vix quisquam sit, præter Sennertum, ejusque exscriptorem Riverium, qui id remedii ullo modo admittat: deque eo Riverius strictim duntaxat loquitur, neque illud administrari debere, præterquam in duobus casibus, Plenitudinis nempe ac Terroris, existimat. Minus fortasse cautionem hanc ingentem admirabimur, si ea quæ de hoc argumento pronuntiaverint Antiquorum nonnulli, nobiscum reputemus. Id [a] Aëtius & [b] Oribasius, etiam in Plenitudine, metuunt; Cælius autem Aurelianus hæc verba pro universa lege statuit, „ Phlebotomiam nihil jugulatione differre ratio testatur [c]. „ Aliam vero de hac re sententiam inveniet, quisquis ad ipsos Medicinæ fontes accesserit. Hippocrates enim, aut aliquis ex discipulis ejus, in Acutorum Morborum explicatione diserte tradit, siquis subito obmutuerit, id a Venarum obstructione, sive interceptione, proficisci ἢν ὑγιαίνοντι τόδε ξυμβῇ ἄνευ προφάσιος [d], si id in valetudine integra, absque evidenti causa, obtigerit; quare missionem Sanguinis e brachio necessariam esse judicat. Galenus, qui Hippocratis sensum intellexit optime, vocem Ἄφωνον ita interpretatur, ut ea non modo Apoplexiam, sed Syncopem etiam, significari putet; & in utroque casu Venæ sectionem adeo vehementer commendat,

a 2, 1, 96. b Synopf. 7, 26. c 2. Acut. 38.
d Vict. Acut. 4, 23.

dat, ut multos diversa curatione interfectos esse affirmet. In Aphorismo hoc, (qui a nullo quoquam Interpretum, quasi huc pertineret, diligenter examinatus est) sedulo perpensa ac significanter expressa conditio ponitur, „Si in valetudine integra; absque „evidenti causa, obtigerit:„ hoc enim præfinito, vix fieri potest, ut oriatur Syncope, nisi ab aliquo Sanguinis vitio, unde major in ejus transitu per Cor Resistentia efficitur, quæ nulla ope æque cito, ac per Venæ sectionem, tollitur. Hanc Syncopen, a Plenitudine ortam, Germanis, quippe qui vulgo corporis admodum obesi sint, valde familiarem esse notat [a] Riolanus; horumque negligentiam incusat, quod in ea curanda Sanguinis detractionem omittant. In Praxi certe animadvertimus, soliti cujusvis fluxus suppressioni, ut ex Naribus aut ex Hæmorrhoidibus, Syncopen frequenter succedere. Solus inter Recentiores casum hunc penitius examinavit [b] Petrus Salius, verum haud cum exceptionibus ab Hippocrate positis: & eundem a Practicis Scriptoribus semper omitti recte ab eo animadversum est. Duo vel tria hujus rei, Experientia sibi nota, exempla profert lectu dignissima: idque subjicit, hoc Syncopes genus per diem unum aut alterum præsentiri solere, vel ex Suffocationis cujusdam invasione, vel ex Pulsu intermittente; seque accessiones morbi Venæ sectione prævertisse, quam una cum Frictionibus contra eundem commendat, quod Alexandri præceptis plane convenit. Præ- ALEXANDER. A. D. 560.

[a] Enchirid. Anatom. 3, 8. [b] De Affect. Partic. 4.

ALEXANDER. A. D. 560.

ter hæc, Salius multis periculum sese prædixisse narrat, qui spretis ejus monitis morte subita interierint; quibus dissectis, sanguinem eorum ita concretum repperit, ut hunc, perinde ac si solidus esset, de venis eduxerit. Hoc in casu, Sanguinis detractio sine dubio apprime necessaria est; ac facile existimare licet, si frustra fuerit hoc remedium, omnia æque alia nihil profutura. Hujusmodi erat, ab Alexandro instituta curandi ratio; ea vero ex quibus hanc deducit, Diagnostica, admodum perspicua sunt ac distincta: uti, facies solito tumidior pallidiorque, habitus corporis inflatus, pulsus exiguus, piger, quique longa ictuum intervalla habeat. Hæc certe istiusmodi medelæ indicationes evidentissimas præbent.

In Febribus Tertianis, & eo magis in Quartanis, Vomitum ante accessionem supra cætera omnia remedia laudat: idemque Quartanas etiam inveteratissimas solo hoc auxilio depulit. Quæ quidem curatio ab Antiquis cæteris memorata, nunquam vero in consuetudinem adducta est; quanquam naturæ certe prorsus conveniat, multumque emolumenti non modo in hoc, sed & in plerisque aliis affectibus diuturnis præstet. Antidotum quidem hic descriptum, & ab eo Mirabile appellata, nimiam cum Circulatoris Formula similitudinem habet: estque Catholicon quoddam Mithridatio non absimile, quod & huic & aliis fere triginta ab eo enumeratis morbis medeatur. Illud etiam Senex adjicit, hominem qui id ei Medicamentum dono dedisset sanctissime asseverasse,

ſe, nullum aliud illi ob eximias virtutes eſſe conferendum. Has omnes Alexander virtutes, Compoſitionemque ipſam fuſe narrat: quam, ut ſibi communicatam, ita ſine fuco quoque omnibus impertit; quæ ſane hominis probitas alibi etiam ſæpenumero apparet. Haud raro Veterum virtutem admiratus ſum, qui utcunque ſine ratione interdum iis, quæ Specifica vocabant, mirificam ineſſe vim putaverint, & ea ſupra modum ſuſtulerint, tamen pro Secretis neutiquam celarent. In eo ſcilicet elaborabant ut Artem ſuam probe callerent, utpote communis emolumenti ab ea redundantis magnitudinem intelligentes: ideoque longiſſime a privato lucro abhorrentes, ac profeſſionis dignitatem tuentes, quicquid aut per Experientiam ſuam adinvenire, aut ab aliorum Obſervationibus excerpere valuerunt, quod morbos poſſet humano generi inſidiantes depellere, id omne generoſe ac libere in vulgus edebant. Hic Antiquorum mos erat, perpetuumque iis Medicis exemplar eſſe debet, qui illos vel ſcientia vel virtute imitari exoptant.

ALEXANDER. A. D. 560.

Phrenitis [a] ab eo accuratiſſime deſcribitur: & rationes optimæ adducuntur, quamobrem haud a Diaphragmatis, ut a pleriſque creditum eſt, ſed ab ipſius Cerebri affectu oriatur. Cumque in brachio vena ſeſe inciſioni ſubtrahebat, hanc quæ in Fronte eſt aperire conſueverat, quod poſt eum a Rhaze quoque commendatum eſt. Licet in obſtinata Phrenitide Diacodium aliquando præbeat,

a I, 13.

ALEXANDER. A. D. 560.

beat, de eo tamen peridoneas cautiones subjicit: ut, si æger temperamenti sit Phlegmatici, furor non admodum vehemens, viresque corporis infirmæ, usum ejus remedii dehortetur. Nam in istis casibus semper nocent, interdum perniciosa sunt Opiata. In Pleuritide ac Tussi, fere eadem monet. Si, quæ ab eo de Phrenitide ac Pleuritide dicta sunt, cum iis quæ de iisdem affectibus tradidit Oribasius Aëtiusque, conferantur, harum rerum multo explicatior apud hunc, quam apud illos, doctrina reperietur. Nam in utroque morbo nihil aliud Paulus quam Alexandrum exscribit.

Medicamenta idem Vesicantia, in [a] Lethargo, Scillam: in [b] Epilepsia, Lepidium, adhibet; alia quoque multa, præsertim in [c] Podagra, uti Allium, Euphorbium, Sinapi, &c. inter quæ sunt Cantharides: hasque, magna Seri copia profluente, subitam levationem afferre tradit. Sed & hoc quoque monitum commode subjicit, nequis Topicis tantum Remediis confidat.

Ad [d] Paralysin, novum Hieræ genus, idque optime confectum, laudat; ac majorem postea Scammoniæ modum injici vetat: hanc præterea observationem subjungens, quam alibi nusquam reperio, quæque, si ei bene attendatur, magnum in Praxi usum præstabit: „Multi enim, inquit, ita faciunt, vim „medicamenti ad evacuandum augere se „credentes, neque hoc modo id minus uti„le reddi cognoscunt. Haud enim eo spe„ctamus, ut id per alvum expedite defer„ri

a I, 14. b I, 15. c II. d I, 16.

„ri velimus, sed potius in membra di- ALEXANDER. A. D. 560.
„stribui, in corpore morari, humores illic
„attenuare & corrigere, meatus dilatare,
„nervorum obstructiones discutere, ut ita
„spiritus in hos absque impedimento derive-
„tur.„ Idque potissimum in Temperamento Phlegmatico fieri debere admonet. Facile quis ostenderit, quantum in hac doctrina momenti sit, quamque late hoc de tarde purgantibus præceptum ad morbos quosdam Diuturnos pertineat. Nam quotidiana quidem Experientia videmus, miro id cum successu fieri: uti præcipue cum Aquas Minerales, Bathonicas puta; ordinamus, aut Calomelas, idque in variis affectibus. Ita quoque in dolore Colico, aut Iliaca Passione, ea quæ vehementer purgant, nimisque intestina compungunt, morbum sæpe augent, & periculum, ut ipse alibi notat, inflammationis faciunt, nisi eorum vis Opiatis prudenter hebetata atque imminuta sit.

Varia [a] Melancholiæ genera luculenter ab eo descripta sunt: vires Imaginationis vividis coloribus depictæ; & multa hujus rei exempla commode prolata, ad Aretæi fere similitudinem. Ea vero curat ille; Victu potius, atque Balneis, & oblectamentis, quam Medicamentorum farragine; a Veteribus autem in eo discordat, quod non ita frequenter Cucurbitulas, Hirudines, ac Sinapismos adhiberi velit. Etiam in Purgatione, licet ab iis Helleborus albus tantopere prædicetur, Lapidem Armeniacum ei præfert, qui tuto admodum atque efficaciter al-

a 1, 17.

ALEXANDER. A. D. 560. alvum movet, sine eo discrimine aliisque incommodis, quæ nimium frequenter ab alterius istius Medicamenti violentia nascuntur. Sententia hæc, ab Alexandro de Helleboro albo pronuntiata, cum eorum temporum Historia probe convenit: ex qua docemur, Medicamentum illud, ita a Veteribus celebratum, postea in desuetudinem omnino abiisse: donec [a] Asclepiodotus, Vir & in Mathematicis disciplinis & in Musica versatissimus, id in usum denuo revocarit, circiter A. D. D. multasque ope hac in morbis obstinatissimis admirandas curationes præstiterit. Tamen id Remedii ab Auctore nostro, qui non ita multo post floruit, minime comprobatum videmus.

In [b] Parotide optimam hanc legem ponit, ut mittatur Sanguis ante Discutientium aut Attrahentium quorumvis usum; & eos ait qui ante Venæ sectionem nimis mature hæc ordinaverint, ægris strangulationem induxisse. Eadem ratione vehementer Astringentium ac Repellentium usum merito repudiat, qualia sunt, Solanum, Alumen, &c. Medicamenta enumerat ad Discutiendam Parotidem idonea: quam profecto rem, ubi casus hanc medendi viam recipit, potius quam Suppurationem, moliri semper magis convenit. Quod si irritus fuerit hic conatus, Tumorque nihil quicquam subsederit, ac dolor etiamnum inhæserit, omnibus modis, inquit, Pus movendum est; ejusque generationis signum est, si una cum doloris incremento Rigor atque Febris, quæ an-

a Photii Biblioth. 500. b 3, 7.

antea non erant, nec opinato invaserint. In ALEXANDER. A. D. 560.
hoc, de rei summa cum Celso convenit, qui in isto casu distinctissimum nobis documentum præbuit: id est, „Si Tumor per se primario, nec alii cuivis morbo conjunctus, „appareat, moderata primum Repellentia „ac Discutientia tententur: ubi vero alii alicui affectui supervenerit, quo nihil frequentius incidit, id tum maturari quamprimum atque aperiri debet.„ Nam in hoc casu Tumor Criticus est, ac morbum solvit. Hippocrates autem Parotides illas, quæ longis Febribus succedunt, exitiales pronuntiat, nisi suppuraverint. Ubi vero obstinatæ istæ diu permanserint, neque per Externa Remedia maturari potuerint, Ustionis ope aliquando ad Pus perductæ sunt. Nam Severinus, & ante hunc Vallesius, exposuit, quemadmodum ipsi hanc rationem in Magnis Parotidibus cum successu tentaverint.

Medicatio, quam in [a] Angina fieri vult, omnibus numeris absoluta est; Repellentia sola in initio probat, Relaxantibus omnibus ex toto rejectis. Multum, ut ab Aretæo quoque factum est, Antidotum Διαβοτανῶν commendat, ita dictum a Ruta Sylvestri, quæ præcipua est inter ea quæ Compositionem hanc constituunt ab illo descriptam. Venæ sectionem supra alia omnia necessariam judicat; idque per tres aut quatuor vices, prout occasio postulat, repeti jubet, cum ea cautione ne quis Sanguinem ad deliquium mittat. Quod si per hæc auxilia vitium

a 4, 7.

ALEXANDER. A. D. 560.

tium nihil levetur, Venæ sub Lingua incidendæ sunt; (quanquam Cælius Aurelianus id, tanquam superstitiosum, damnet) neque res in posterum diem differenda, sicuti Aëtius quoque de missione Sanguinis præcipit, sed eodem die præstanda est. „Sæpius, inquit, malo urgente, Venam mane aperui, sub vesperam eas quæ sub Lingua sunt: nocte, Purgationem institui: atque ita quoque difficulter strangulationem resolvi. In alio, post missionem Sanguinis, statim Medicamentum Purgans, sequenti die non expectato, obtuli. Id autem faciendum est, ubi discrimen ingens imminet, neque inducias morbus admittit. Venas etiam Jugulares magno cum successu aperui: ut Saphænam quoque in Fæminis, cum Menses una suppressi essent, ex quo duplex commodum obtigit, ut non modo Menses erumperent, sed Tumor etiam in Gutture subsideret.„ Vides hæc, sicuti alia prope omnia, a perito Artifice ac Magistro dictata; neque sane hæc laus illi sine injuria denegari potest, quod medela ab eo ordinata rationi exactissime conveniat: ita ut post Medicinam tot inventionibus & incrementis locupletatam, vix quicquam his adjicere valeamus.

[a] Tuberculi in Pulmone mentionem habet Alexander, unde Spiritus difficultas oritur, Expectorationis tamen atque Febris expers. Morbus hic a [b] Galeno memoratur, qui eam Tabis esse speciem ait; & hæc sane frequentissima in nostra regione est. præsertim in cor-

a 5, 8. b Loc. Affect. 4, 6, 7.

poribus Strumosis. Hæc licet vera Phthisi tardius procedat, in qua Febris Hectica Tabem inducens, Pulmonis Ulceri supervenit, utplurimum tamen in Raucitatem & Atrophiam desinit, & æque certam perniciem minatur. Casum itidem narrat, inauditum sibi ac valde admirabilem visum, de extussito [a] Calculo: non materia quadam concreta, sed vero Calculo, lævi, duro, sonitum ex lapsu in terram reddente. Hujusmodi Calculorum per Tussim excretorum plurimos vidi, & ex his aliquos Nucis Avellanæ magnitudinem æquantes; nulla autem Tabis suberant indicia, inveterata licet usque persistente Tussi. Novi quendam, qui longis intervallis quatuor aut quinque tales exspuerit; is quem memorat Alexander, Tussi diu conflictatus est, neque ullam levationem sensit, donec Calculum ejecisset: eratque tenui naturaliter corporis habitu, morboque & macie pene confectus: qui Tabe, juxta illum, verisimiliter interiisset, nisi medelam humectantem & refrigerantem servando duram hanc excrevisset materiam. Alexander adeo curationem hic a Galeno præceptam magna cum severitate, tamen haud injuria, reprehendit: qui asperam quandam materiam ita eductam viderat, grandinis quidem, neutiquam vero [b] Calculi similem; & in eo casu Medicamenta tantum calida atque exsiccantia adhibuerat, qualia sunt Mithridatium, & Theriaca: illo insuper animadverso, neminem ita affectum convaluisse. Id Alexander sine hæsita-

ALEXANDER. A.D. 560.

E tione

a 5, 4. b Loc. Affect. 4. 6.

ALEXANDER A. D. 560

tione aperte damnat: ſeque de homine tam ſolerti haud ita libere prolocuturum fuiſſe dicit, niſi amore Veritatis impulſus hanc celare nefas eſſe judicaſſet: ſermonemque concludit prolato celebri illo Ariſtotelis dicto, „ Amicus Plato, ſed magis amica Veritas. „ Deeſt plane hæc libertas quibuſdam Galeni admiratoribus, qui, Maſſariæ ſimiles, nobilis cujuſdam in Italia Profeſſoris, cum Galeno errare malunt, quam cum alio quovis recte ſentire.

Obſervatio, de Liquidorum uſu in [a] Pleuritide, attentionem meretur; nam ab eo facta eſt, qui & Fluidorum Animalium & Medicamentorum vim probe intellexerat. „ Humor, inquit ex Hippocrate, alimenti vehiculum eſt. Quamobrem Ευκρατον, id eſt, aquam tepidam, inter cæteras potiones ac cibos exhibere ne deſinas. Neque enim ſiccum quodvis medicamentum abſque humore in altum poteſt deſcendere, ſed in ſuperficie actionis expers remanet: ubi vero humido aliquo mixtum eſt, vires ſuas exerit, & calorem aut refrigerium largitur. Igitur Aqua, licet a quibuſdam, eo quod ſimplex ſit, nulli Alimenti eſſe putetur, tamen ad omnium nutritionem neceſſaria eſt, cibos in corpus univerſum diſtribuit, & diviſas continet unitque particulas. Nam ſi hæc ſiccam & parum cohærentem terram conjungit, eique continuitatem impertit, ut ex illa varii generis effingantur Vaſa: ſi panem ipſum, qui a nobis comeditur, una cum farina com- „ po-

a 6, 1.

„ponit: si eadem & in Animalibus & in ALEXANDER. A.D.560.
„Stirpibus præcipua Generationis causa est,
„quidni rationi consentaneum videatur, eadem hanc in Humano Corpore munia præstare?„ Hæc observatio ingentis momenti est, lateque in omnem Medicinæ usum se diffundit, præcipue vero in Acutis Affectibus; & is qui Hippocratis Librum De Victu Acutorum attente perlegerit, (ex quo quidem, Antiquitatis Monumento pretiosissimo, longa aliquot de Febribus contexta sunt Volumina) facile concipiet, quam salutares in morbis periculosissimis effectus, etiam absque Medicinæ ope, producat sola per se Dilutio. Itaque fundamento hoc in tradenda curatione [a] Febrium innititur Trallianus, „ut omnia fiant per quæ humiditas augeatur; omnisque ejus Medicina per Acutos hos Affectus in Refrigerantibus ac Diluentibus potissimum consistit, qualia sunt Ptisana, Hydromel, &c. ita ut, quanquam Attenuantia eodem fere spectent, tamen Calidiorum usum detrectet, & Galenum ipsum ob eam rem incuset. Id unum in hoc Auctore amplius animadvertam, quod ubicunque Simplicium Medicamentorum, quæ calorem moveant, assumtionem idoneam judicat, ea vix unquam solida, sed Aquæ fere semper incocta exhibeat: id quod non modo ejus ratiociniis congruit, sed etiam optima ratione firmatur.

In Sanguinis [b] Sputo, venam se in Talo incidisse prodit, idque melius, quam idem in Brachio factum, respondisse. Atque hanc

[a] 12, 1. [b] 7, 1.

ALEXANDER. A. D. 560. ejus rei causam adducit, quod Materiæ ad remotiores partes attractio Revulsionem magis efficacem reddat: quæ quidem ratio neque minus clare exposita, neque minus solida est iis, quæ nunc jam post inventam Circulationem proferuntur.

Observationem tradit in [a] Βυλίμῳ sive Fame immodica, novam ac plane suam; cujus ne minima quidem apud alios extat mentio: quod is morbus scilicet a Lumbricis interdum nascatur. Fæminæ casum memorat, quæ voraci hoc appetitu laborans perpetuam in Ventriculo rosionem sentiret, cum dolore jugi Capitis; ea post Hieræ sumtionem Lumbricum longitudine duodecim cubitorum dejecit, unde omni malo statim levata est. Idem in Praxi frequenter occurrit.

Novum etiam aliquid, licet haud magni referat, & nobis jam familiare sit, de Singultu notat; hunc scilicet a subito terrore, aut ab animi intentione, ut in numeranda pecunia similibusque rebus, statim tolli.

Ad Choleram, in quibusdam casibus, [b] Vinum meracum laudat: idque in eo singulare est, quod in plerisque morbis separatim de Vino loquitur; cujus in delectu valde accuratus est, prout diversæ ejus qualitates ægrotantis conditioni accommodatæ sunt.

In debilitate Jecoris, & Dysenteria, Rhabarbari apud illum invenitur mentio: quæ quidem Planta ab eo, ni fallor, memorata primum est; quanquam usum ejusdem ab Arabibus indicatum putet Clericus. Arabes quidem in convertendo Dioscoride ac Medicis

[a] 7, 4. [b] 7, 14.

ALEXANDER. A. D. 560.

dicis Græcis, Radicem hanc cum Rha Pontico confundunt: virtutesque ab Antiquis in hoc animadversas ei ascribunt quod proprie Rhabarbarum est: uti cuivis constabit, qui descriptionem ejus a Rhaze proditam inspexerit. Atque in eodem errore ipsum versatum puto Alexandrum, licet hujus tempore sine dubio innotesceret jam Rhabarbarum; hoc enim in Astringentibus tantum ponit, uti Rha Ponticum cæteri Græci, neque de Purgante ejus vi quicquam commemorat. Cujus quidem facultatis in Rheo (id enim ita simpliciter vocat) mentionem primus videtur fecisse [a] Paulus: qui narrat etiam quemadmodum hujus additione Laxantia quædam validiora fieri possint. Prosper autem Alpinus refert quosdam animadvertisse Purgantem aliquando Rha Pontico inesse vim, quanquam ea mitiorem quæ in [b] Rhabarbaro est. Recentiores Græci Radici huic, Barbaricæ nomen, imposuerunt, haud ex eo loco ubi orta, sed ex eo in quem apportata est; siquidem Æthiopiæ superioris regio, Barbaria dicta est, eo quod, ut a [c] Salmasio recte animadversum est, Sinui Barbarico prætenderetur, in quo plurima essent Emporia, præsertim Rhapta, totius plagæ Metropolis. Fretum hoc, ab Oriente, cum Indico Oceano conjungitur; ideoque Actuarius, ac post hunc Myrepsus, Plantam hanc vocant Ῥέον Ἰνδικόν. Iis temporibus sine dubio hac via Alexandriam allatum est, atque ita Medicis Græcis innotuit.

 il-

a 1, 43. b Plant. Exot. 2, 5. c Plin. Exercit. 798.

ALEXANDER. A. D. 560.

Illud autem notare debeo, quod Alexandrum Rhabarbari mentionem fecisse minime advertat Salmasius: Paulum vero testem adducat, qui de ea re ne verbum dixerit, & generatim tantum Rha descripserit. Garcias ab Horto, Proregis Hispani Medicus, ait se in India didicisse, Rhabarbarum omne quod eo atque in Persiam apportaretur, in China nasci: vecturam autem, & terra & mari fieri solere; terra vero per Tartariam ad Ormuzum commodius vehi, quoniam in mari esset putrefactioni opportuna.

In [a] Dysenteria, quam Rheumaticam vocat, Sanguinem ad duas Heminas detrahit. Neque injuria temerariam ac sine ratione ab aliquibus usurpatam consuetudinem improbat, qui statim Opiata ingerunt, hæc enim in tempus quidem humores cohibent, verum & caput afficiunt, & vires infirmant, & postea fluxum incitant; quamobrem eorum usum, nisi urgente necessitate, prohibet. Notatque in vera Dysenteria, ubi exulceratio adest, id sæpe Mucum videri quod revera Pus est; & ego contrarium quoque huic errorem haud raro evenire arbitror, ut Mucus videatur esse Pus.

In Lienis [b] Scirrho, multa de Ferri virtutibus commemorat. Id autem, & liquori infusum, & per se datum, commendat; quod cum ab illo primum, quod sciamus, adhibitum sit, ad eos refutandos valet, qui Medicinales hujus Metalli facultates Chymicis fuisse Operationibus repertas prædicant. Profecto in Hippocrate nulla ejus mentio est,

a 8, 8. b 8, 13.

est, licet is pleraque ex his, quibus nunc utimur, Medicamenta Simplicia enumeret. Plinius in referendis omnibus ad Medicinam aptis Ferri virtutibus, unum duntaxat id intus adhibendi modum proponit; scilicet ubi in Aqua candens extinguitur & propinatur contra Dysenteriam: idemque in Vino facit ad eundem morbum Dioscorides. In Aqua similiter a Celso extinguitur ad Lienem coercendum. Ferrum quidem, ita proprie dictum, scilicet στόμωμα Ferri, ab Aëtio & Oribasio memoratur: sed ut extrinsecus tantum, in Malignis Ulceribus, aptum. Ita si insequentium temporum Auctores consulamus, metallum hoc nonnisi rarius usurpatum videbimus; idque, sive interne sive externe, vix sub alio quam sub Astringentis nomine. Immo Avicenna ita vehementer noxam ab eo metuit, in Substantia dato, ut ad præcavendum malum omne, Magnetis aliquid postea assumi præcipiat: quanquam, Arabs itidem, Rhazes, hunc ejus dandi modum sæpius laudet, diversasque id agendi formulas enarret. Post Rhazem, haud scio an quisquam de vi ejus Deobstruente intus sumti loquatur, ante Monardem, qui Anatomia jam tum reflorescente scripsit: quæ ut clariorem nobis certioremque in eruendis Morborum Causis lucem suppeditavit, ita quoque efficaciores quasdam ad horum depulsionem vias adinvenit. Neque ex ulla re magis, quam ex ea de qua nunc agimus, evinci potest, quantam opem conferat ad Medicinæ usum Anatomia. Quanam enim alia ratiocinatione

ALEXANDER. A. D. 560.

ALEXANDER. A. D. 560 quis adductus Ferrum in Jecoris aut Lienis Scirrho adhibuerit, nisi oculata demonstratione, in Dissectionibus, causam ab Obstructione ortam cognosset, ex quo facile colligi potuit, quicquid ad Obstructionem submovendam maxime valens esset, id aptissimum in curando fore auxilium. Hujusmodi remedium est Ferrum, quod præterquam quod attenuandi facultate præditum sit, majorem quoque in hoc casu ex Particularum Gravitate vim obtinet. Nam cum Vegetabile quodvis pondere Specifico septies excedat, fortiori, secundum hanc proportionem, impulsu agit, atque inde Deobstruens validius evadit. Quisquis aut Recentiorum scripta pervolverit, aut in Praxi fuerit unquam ipse versatus, facile cognoscet, nobiles multas, in variis Affectibus Diuturnis, non modo Aquarum sed & Medicamentorum Chalybeatorum ope, curationes posse præstari. Iique qui persuadere nobis volunt, nullam huic Metallo Alterativam inesse virtutem, æque parum ex aliorum, ac e sua ipsorum Experientia profecerunt.

Venæ sectio, in [a] Paroxysmo Calculi, a nullo alio æque vehementer, ac ab Alexandro, requiritur. Id certe optimo judicio: præsertim si, uti vulgo fieri consuevit, Urinæ quoque difficultas urgeat. Nam Experentia docet, obstinatum hunc Affectum, ubi cætera omnia auxilia nihil prosint, Sanguinis detractione, sine alius cujusvis Medicinæ ope, interdum tolli.

Quid

[a] 9, 4.

Quid de Podagra ſenſerit, antea expoſui: illud autem ex eo adjiciam, morbum hunc illis temporibus inſanabilem eſſe judicatum; a qua ipſe opinione differt, modo idoneæ curandi viæ inſiſtatur. Quæque ab eo præſcripta eſt, rationi profecto optime convenit: Victuſque ac Medicamentorum uſus magna cum accuratione ac delectu traditur. Ac ſiquis his patienter obtemperare velit, nulla ab alia re felicem æque ſucceſſum ſperaverit. ALEXANDER. A. D. 560.

Præter duodecim iſtos Alexandri Libros, extat Epiſtola ejuſdem ad Theodorum, pro Filio hujus, de Lumbricis, conſcripta, fere ad ſimilitudinem ejus quæ ad Cecilianum a Galeno miſſa eſt. Commodeque ab illo notatum video, quanta cum difficultate conſilium præberi poſſit in eo caſu, qui generatim tantum ab alio homine refertur; ideoque, cum ipſum ægrum facultate viſendi careat, ac particulari ſingularum rerum cognitione deſtituatur, multo plura, quam quæ fortaſſe ad rem pertineant, litteris complecti neceſſarium exiſtimat. Igitur a deſcriptione Lumbricorum orditur, qui in tria genera dividuntur; unum, tenue, & exiguum eſt: Aſcarides vocantur; alterum, Teres eſt: tertium, Latum, ſive Tænia dicitur. Hujus poſtremi generis unum Alexander vidit pedum fere ſedecim longitudine. De ſingulis generibus agit, tam cum adeſt Febris, quam cum abeſt; ac Medicamenta in his caſibus utilia, & Antiquorum temporibus uſitata, enarrat: quæ cum his quibus nunc utimur, prope eadem ſunt, exceptis Mercurialibus.

ALEXANDER. A. D. 560. Ignosces mihi credo, quod tam diu sim huic Auctori immoratus: siquidem inter Antiquos Scriptores Practicos hunc multum eminere judico, & eum esse qui a Recentiore quovis diligenter legi mereatur. Ex formulis quibusdam in fine Libri undecimi comprehensis forte quis conjecerit, Christianum fuisse, aut Judæum. Paganum enim tantam in rebus nonullis e Sacra Scriptura ductis, quantam is facit, fidem posuisse haud putandum est. Scio Ethnicos Incantationes adhibere solitos, quæ verbis de Scriptura exceptis constarent; verum id præcipue, si non unice, in Dæmoniacis, ac vix in alio quovis Morbo, factum arbitror. Consuetudo hæc videtur a Christianis primum inducta, sicut in Aëtio antea animadverti: idque clarius apparebit, si Marcellum Empiricum adeamus, qui hujusmodi Incantationibus abundat, ac sine dubio Christianus extitit.

Fabricius Sectam Alexandri reperisse se existimans, Methodicum fuisse autumat; idemque miratur unde factum sit, ut Prosper Alpinus, qui Methodicorum doctrinam plene ac minute exposuit, Auctorem hunc omiserit. Conjecturam in eo fundat Fabricius, quod Alexander de Methodo in Arte Medica loquatur. Id utique verum est; sed ejusmodi Methodum neutiquam significat qualis a Methodicorum Secta instituta est, sed eam designat quam secutus est Hippocrates, ut ab eo ipso alibi explanatum est. Porro forma hujus Scriptoris a Methodico plane discrepat; cujus is est animus, ut Evi-

videntes tantum causas examinet, & quid commune inter se alia res cum alia habeat, & utrum a Contractione an a Relaxatione morbus oriatur: abditis causis, symptomatis, ægri ætate, regione, ac temperamento, a cogitatione rejectis. Quin & scribendi modus, quem Alexander tenuit, ab horum norma toto cælo differt; idque in omni fere pagina videri potest. Et præterquam quod magnam illam, de qua supra dixi, a Methodicis positam, Morborum distinctionem haud unquam nominet, neque uspiam de Resumptivo aut Metasyncritico Cyclo aut de Diatrito cogitare videatur, quæ omnia Methodici semper in ore habent: perpetuus Purgantium usus ab eo in plerisque Morbis, ac præsertim in Arthritico, traditus, horum præceptis ac rationibus omnino repugnat. Deque Sectis id in universum dico, nulla harum vestigia post Galeni ætatem reperiri, ne Alexandriæ quidem, quæ per aliqua insequentia Sæcula maxime celebris Medicinæ Schola extitit: nisi fortasse excipi debeant Vindicianus ac Theodorus Priscianus, qui duo Methodici circa Valentiniani Secundi tempora floruerunt, quique omnia ex Antiquioribus ejusdem Sectæ Scriptoribus videntur exscripsisse. A Galeno quidem ita stabilita est Secta Rationalis, sive Dogmatica, ut postea semper invalescens cæteras omnes extinxerit; quanquam, si magis proprie loquamur, hæc non Secta quædam peculiaris esset ipsa, singularibus quibusdam Sententiis innixa, sed optimarum potius doctrinarum delectus, quas unicuique

ALEXANDER. A. D. 560. que Sectæ propositum esset amplecti & docere. Igitur in multis rebus Dogmatici cum Methodicis conveniunt, ac præcipue in curandi ratione.

Alexander Medicos complures nominat, quorum aliqui circa ipsius ætatem viguerint: præsertim vero Jacobum Psychrestum insigniter collaudat, qui & in Medicina & in Philosophia magnopere excelluit, præceptore usus Hesychio, qui scientiæ adipiscendæ gratia plurimas regiones peragraverat. Jacobus a Leone Magno, sive Thrace, Comes & Archiater factus est, adeoque ab Imperatore ac populo dilectus, ut ei Senatus in Zeuxippi Thermis, a [a] Severo structis, statuam posuerit. Isidorus Gazensis, ab aliis Pelusiota dictus, qui Justiniani temporibus floruit, alteram ei [b] Athenis positam vidit. Idemque auctor est, Psychrestum Alexandria oriundum fuisse, quanquam gens ejus originem ex Damasco traheret; fuisse autem in Medicina exercitatissimum, multasque curationes eximias præstitisse: Enemata ac Suppositoria frequenter admodum præcepisse: in Chirurgia raro adhibuisse ferrum aut ignem. Omnibus Recentioribus Medicis prælatus est a discipulo suo Asclepiodoto, qui ob renovatum Hellebori Albi usum inclaruit: nam is Helleborus eo tempore in desuetudinem abierat, ita ut ne Psychresto quidem innotesceret. Fusior etiam in Jacobo hoc laudando Suidas est, quem perfectam in Theoria & Praxi Medica scientiam consecutum esse prædicat: coæta-

a Malel. in Vit. Leon. b Photius.

taneis autem omnibus præcelluisse, & cum Antiquorum quolibet potuisse conferri, ac plerisque superiorem extitisse: ab ægris item cultum ac dilectum, ut quem divinitus inspiratum crederent, in eoque fidem inconcussam haberent, quoniam in Prognosticis nunquam hunc errasse comperissent. Eo studio ad Artem suam promovendam ferebatur, ut Æsculapii animam in illum transfusam arbitrarentur. Kusterus verum ei nomen (Ψύχριστος) ex Malela reddidisse ait, cum in prioribus Editionibus (Ψυχόχρειστος) impressum esset; tamen in Traductione Aëtii legitur Psychristus. Utramque ego Lectionem falsam esse judico; & si Alexandrum consulamus, facile perspiciemus legi debere (Ψυχόχρηστος aut Ψυχρόχρηστος) nam utrovis modo recte dicitur, similiter ac Φιλόχρηστος, compositum: is enim diserte ait, hoc illi nomen inditum fuisse, ὅτι ὑγραινούσῃ, τροφῇ, ἐκέχρητο. Alexander illum Θεοφιλέστατον appellat, ac post hunc Suidas, Θεοφιλῆ: quare in Photio error est, ubi de illo ac Patre ejus dicitur, ἀσεβεῖς ἦσαν: & quisquis ea quæ sequuntur in Photio attenderit, εὐσεβεῖς legi debere facile percipiet.

ALEXANDER. A. D. 560.

Coætaneus Alexandro fuit Uranius quidam, qui Constantinopoli Medicinam exercuit. Quoniam Homo esset animo ita singulari ac memorabili, ut imaginem ejus Agathias Historiæ suæ inserere voluerit, brevem ego quoque ex Auctore eo Viri istius descriptionem huic Operi meo interponere non alienum putavi. Fuit is natione Syrus, pro-

URANIUS. A. D. 560.

Uranius. A. D. 560.

professione Medicus; ac licet vel Aristotelica, vel alia quapiam vetere Philosophia, ne leviter quidem imbutus esset, ingentem eruditionis suæ opinionem conceperat: cum in verborum cursu quodam & audaci Paradoxorum defensione virtus ejus omnis consisteret. Versabatur autem plerumque aut in Bibliopoliis, aut in Foris Aulæ adjacentibus; ibique cum hominibus morum æque ac doctrinæ expertibus disputationes instituebat: levia multa super quæstionibus arduis Speculationibusque humanæ mentis captum prorsus excedentibus, uti sunt Attributa & Essentia Dei, argumenta, coram Auditoribus æque impiis, magna cum temeritate effutiens. Post diem comessationibus absumtum, vesperi plerumque conveniebant nobiles hi Sodales: ac profano more res sublimes ac perplexas eo modo discutiebant, ut nemo vel alium convinceret vel ab alio convictus digrederetur; sed in ea quisque opinione, quam cum præjudicio attulisset, obstinate persisteret: &, lusorum more, disceptationes suas haud raro cum altercatione & verborum aculeis concluderent. Isque erat argumentorum finis, ut animis mutuo plerumque odio exulceratis discederent. Hos inter princeps eminebat Uranius, Thersitis instar apud Homerum, turbas movens. Verum, ut sanæ cujuscunque disciplinæ expers erat, argumenta modo atque ordine legitimo dispertiri nesciebat; ita ut interdum rebus dubitatis, antequam eæ proferrentur, respondere vellet, interdum, respondendi loco, rationem quare eæ propositæ essent ex-

exquireret. Omnes denique, quæ in collocutionibus rite ordinatis obtinent, & ad veritatis indagationem necessariæ habentur, Leges assidue invertebat. In omni re Scepticorum opiniones affectans, responsa omnia ad Pyrrhonis Sextique Empirici normam effingebat. Ab hac sua sententia, qua nihil certo sciri posse credebat, perfectam animi tranquillitatem, & integrum a cruciatu omni & angore liberationem sperabat. Cum indolis esset adeo angustæ, neminem, præter fatuos admodum atque credulos, decipere valebat; utque omnibus literis destitutus, ita erat etiam communis hujus ac civilis scientiæ, quæ in excolenda Politiorum virorum familiaritate versatur, plane rudis. Nobilium domos frequentabat, ubi cibo vinoque ultra modum satur, cætui pro ludibrio erat: cumque omnem sibi verborum licentiam permitteret, modo risum movebat, modo injurias ac verbera in se trahebat; ita epulis plerumque, pro Scurra, interfuit. Talis cum esset Uranius, una cum Arebindo in Persiam Legato profectus est; ubi Impostoris partes accuratissime egit, vitia sua obtegens, & facta omnia Virtutis specie quadam adumbrans. Habitum vestitumque Philosophi induit; & quo tempore primum in conspectum Chosrois venit, vultum præ se tulit adeo gravem & severum, ut existimationem de se haud incommodam Regi huic impresserit, aditusque ad eum non difficiles sibimet aperuerit. Magos statim, ut cum eo sermones haberent, convocavit Chosroes; inter quos Quæstiones plurimæ ad Na-

URANIUS. A. D. 560.

Uranius. A. D. 560. Naturalem Philosophiam pertinentes propositæ sunt: uti hæc, Fueritne ab omni Æternitate Mundus: & illa, An Rerum omnium Unica sit Causa, sive Principium. Uranius, licet horum Argumentorum omnino ignarus, confidentia tamen præceptam de se opinionem sustinuit: siquidem id ei profuit, ut in Gorgia inquit Socrates, „Quod, „quanquam ipse parum sciret, tamen ii qui„buscum disputaret etiam ipso magis in„scientes essent.„ Eamque Empiricus iste apud Chosroem gratiam iniit, ut huic eidem secum Rex mensæ accubanti propinaverit, suumque illi, ut ex eo biberet, poculum porrexerit, quem honorem nemini mortalium antea detulerat; illud etiam adjiciens, quod ex omnibus Philosophis (horum autem celeberrimum fere quemque viderat, cum in Persiam ex Græcia venire consuessent) subtilissimus esset omnibusque numeris absolitissimus Uranius.

Constat sane, Damascium patria Syrum, Simplicium Cilicem, Diogenem Phænicem, & Isidorum Gazensem, aliosque ex optimis doctissimisque ejus Sæculi Philosophis, paulo ante hæc tempora in Persiam migravisse, eo quod a Religione dominante adhorrerent, deque Regionis hujus Imperatore pariter ac populo multa præclare dicerentur; Principem scilicet æquitate ac justitia florere: subditos in obsequio & morigeratione inviolabili felicitatem suam ponere: expilationes illic & latrocinia nusquam exerceri: omnia agi cum sinceritate ac fide. Ii autem, quamprimum eo pervenerant, cuncta memoratis con-

contraria repererunt: siquidem omnia per injustitiam ac vim administrari cernerent; similiterque falsæ se de Principe famæ credidisse agnoverunt, ubi coram, hunc de Philosophia fastuose quidem, sed absque ulla hujus argumenti notitia, differentem audissent: &, quanquam de eorum merito bene sentiret Chosroes, maximæ tamen apud eum existimationis Uranium esse perciperent. Cujus rei clara admodum naturæque humanæ congrua videtur esse ratio: quod unusquisque sit ad sui similes proclivis, seque ipso eminentiores aversetur. Post reditum ex peregrinatione humanissimas Uranius a Chosroe accepit litteras, in quibus ab eo frequenter nomine Magistri appellatus est. Ex illo nemini non intolerabilis factus est Uranius, cum ex amicitia Chosrois eo arrogantiæ venisset, ut omnes magna cum superbia despiceret. Nunquam enim convivio interfuit, quin beneficia ab eo Principe in se collata, sermonesque cum eodem habitos commemoraret: ita ut nihil secum ab exteris istis Regionibus nisi vanitatis & insolentiæ, quibus vitiis ante discessum a patria satis abundabat, incrementum reportasse videretur. Elogia ab eo in Principem illum facta apud credulos homines eruditionis Regiæ fidem pepererunt. Iique qui novas ac miraculosas narrationes curiose aucupabantur, cum neque de laudatore neque de laudato judicium ferre possent, ab artificiosis Impostoris adumbrationibus sæpius decepti sunt. Id utique fatendum est omnes, quæ ad summum Imperatorem effingendum re-

URANIUS. A. D. 560.

F qui-

URANIUS. A. D. 560. quiruntur, Chosroi obtigisse virtutes; cujus fortitudinem, neque ætate neque belli laboribus fractam, jure miremur: doctrinam vero ejusmodi fuisse, qualem ab Uranio quispiam Magistro haurire debuit, credibile est.

Ex hac Agathiæ descriptione veram & Chosrois & Uranii imaginem efformare possumus. Liberque, De Sapientia Indorum, similem prope nobis ejusdem Principis speciem repræsentabit, qui, uti docebimus, alterum quoque Medicum, nomine Pezroem unice dilexit.

PROCOPIUS. A. D. 560. Blondus, Sabellicus, & Tiraquellus Procopium, insignem illum Historicum, qui Justiniani tempore floruit, Medicum fuisse existimant, licet opinionis suæ nulla argumenta proferant: unde alii id eos somniasse credunt. Tamen si locos quosdam in ejus scriptis consideremus, hujus rei aliqua inde conjectura duci potest; siquidem in nonnullis ad Medicinam pertinentibus, multa cæteris quibuscunque Historicis, etiam prædicatore ejus vehementi & imitatore Agathia, magis minute ac singulatim narrat; qui quidem, utpote in Foro educatus, plurimas de [a] Legibus observationes Historiæ interserit, Professioni suæ non incongruas. Pauca e Procopio exempla proferam. Ab Aqua [b] Padi Militum Stomachos adeo debilitatos fuisse & imminutam concoctionem scribit, ut periculosissimæ eos inde Diarrhœæ ac Dysenteriæ exceperint. In describenda [c] Fame

me

[a] Lib. 2. Berytus & Alexandria. Lib. 4. Tribunal. cui præfuit Anastasio. [b] Bel. Goth. Lib. 2. [c] Ibid.

me illa horribili, qua per id tempus Æmilia omnis laborabat, naturalem ait Stomachi calorem penitus fuisse extinctum; ita ut nisi puerorum more paulatim alerentur, etiam eo, difficulter reperiebant, quem cibo obruti perirent: Bilemque, quæ in eorum Temperamentis dominaretur, corpus universum flavo colore infecisse. Animadvertit etiam, Regionem omnem, quocunque Vesuvii [a] Sulphur pertingit, admodum feracem esse; & ob eandem causam per multas ætates Aërem hunc a Medicis pro Tabidorum curatione commendatum existimat. Neque nimias me, ut spero, argutias persequi putabis, si id Tibi in memoriam revocavero, quamlibet ab eo occasionem arripi solere, ut Professioni nostræ honorem tribuat. Illo enim referente, [b] Theodoricus morti jam vicinus Elpidio Archiatro suo sententiam aperuit, seque injustitiæ apud illum in perimendo Symmacho & Boëthio accusavit. Cumque Legati, per obsidionem Edessæ, ad [c] Chosroem missi essent, Stephanus nobilis Medicus ex eo loco oriundus, istius olim Regis Præceptor, quique Patri ejus Cavadi sanitatem reddiderat, non modo in eorum numerum delectus, sed etiam Orator pro cæteris apud Principem designatus est. Paulo post idem Chosroes, de pace cum Justiniano agens, ne inducias quidem cum eo facere voluit, nisi ea conditione, ut Tribunus, cujus ope in Medicina indigeret, & quocum familiaritatem habuisset, ad eum mitteretur: quod ubi

PROCOPIUS. A.D. 560.

a Ibid. b Ibid. c Bel. Persic. 2.

PROCOPIUS. A D. 550.

factum eſt, in quinquennium, ſicuti narrat Hiſtoricus, factæ ſunt induciæ. Alio loco plura de eodem Medico commemorat, ſcilicet in Palæſtina natum ac popularem ſuum fuiſſe; item Artis ſuæ peritia eminuiſſe; prudentem quoque, temperatum, ac pium extitiſſe. Is antea Choſroem morbo aliquo laborantem curaverat; unde magna munerum vi cumulatus in Patriam rediit. Poſt inducias ſupra memoratas, apud Choſroem annum integrum permanſit, cui Rex, quicquid poſtulare vellet, conceſſit; verum is pecuniæ loco illud tantum popoſcit, ut Romanis quibuſdam illic in captivitate detentis libertas redderetur. Rogatu ejus, non modo Viros ab illo nominatos, ſed alios etiam ad tria millia remiſit Choſroes; unde per univerſum Imperii ambitum Tribuni nomen inclaruit. In eo ſaltem mecum convenies, quod Procopius Medicis ſpeciem ac dignitatem minime contemnendam tribuat; ex cultu autem & honore his ab omni hominum ordine tributo exiſtimandum eſt, pleroſque tunc temporis in ea opinione fuiſſe, ut in diverſis illos Scientiæ partibus, ac præſertim in omnibus ad Artem ſuam pertinentibus, probe verſatos eſſe cenſerent. Aliqua idem Auctor in deſcribendis Vulneribus habet, quæ ad rem propius accedunt; nam de ea plaga loquens qua periit Artabazes, caſum adeo minute explicat, ut [a] Arteriam in collo præciſam eſſe dicat, unde factum eſt ut Sanguis ſupprimi non potuerit. Supra dextrum Oculum juxta os naſi ictus eſt

a Tra-

[a] Bell. Goth. 3.

[a] Trajanus, in quo Sagittæ Cuspis ferrea, utcunque ampla ac longa, ita alte desedit, ut conspectum effugerit: ac sententiam suam de hac re liquido declarat, parum sibi constare quem in locum illa penetrarit, id autem minime dubium esse, quin alicubi intus hæserit, nullum dolorem excitans: nam post quinque annos mucro in ejus facie apparuit; id etiam Auctor iste adjicit quo tempore ista scriptitaret, telum per tres jam annos viam sibi perpetim fecisse, ac spem subesse aliquam fore ut brevi sine cruciatu integrum exiret, cum homo adhuc omni molestia vacaret. Similiter ejus vulneris, quod in facie acceperat [b] Arses, narrationem plenam exponit: illud etiam commemorans, quemadmodum Chirurgi telum extrahere cupientes in eo valde hærerent, quod & de Oculo magna desperatio esset, metusque ne in ipsa Operatione convulnerarentur Nervi ac Membranæ, per quod æger in subitum atque ingens discrimen adduceretur. Ex iis unus, nomine Theoctistus, vulnerati cervicem manu premens, eum interrogavit, an dolorem vehementem persentisceret: cumque respondisset Arses, Vehementem, Sanaberis igitur, inquit ille, neque Oculum amittes; idque eo constantius affirmavit, quod ex hac re teli mucronem haud alte intra cutim desedisse judicaret; tum lignea teli parte, quæ foris appareret, abscissa, Musculorum carnem eo loco aperuit quo dolor maxime urgebat: & reliquam ligni partem una cum Ferro in tres

PROCOPIUS. A. D. 560.

F 3 cuspi-

a Bell. Goth. 2. b Ibid.

PROCOPIUS. A.D. 560. cuspides diviso sine difficultate exemit, vulnusque, etiam nulla relicta cicatrice, ad sanitatem perduxit. Sed cum eadem esset Operatio in Cutila tentata, ubi majore vi opus esset ad sagittam evellendam, is in animæ defectionem incidit, & inflammatis Cerebri Membranis Phreniticus obiit. Bucas magnam Sanguinis copiam amisit, parumque abfuit quin animam statim expiraret: quod ideo obtigisse Medici prædicabant, quod Musculi essent non recta linea, sed transversa percussi; veruntamen tribus postea diebus mors insecuta est.

Hæc eo valere existimo, ut Procopium Medicinæ studuisse credamus; id saltem, cum juvenis necdum rerum civilium tractatione implicatus esset, Scientia ista aliquatenus imbutum fuisse, evincunt. Nam in supra expositorum casuum descriptione notandum est, Phrases ipsas vocesque Medicis Scriptoribus familiares atque proprias ab eo adhiberi. Sed argumento huic, Utrum Medicus fuerit necne, haud amplius immorabor: illud autem affirmare ausim, certum quendam ab eo morbum haud minori cum artificio & accuratione depictum esse, nec stylo minus Medico expressum, quam si ex professo Artem nostram exercuisset. Loquor de Peste, quæ Constantinopoli, A. D. DXLIII, grassata est. Quoniam vero ejus Historia & exquisite delineata est, & utiles multas Observationes continet ad Morbum ipsum spectantes, eam Howeli verbis, pauca insuper animadvertens, proponam.

" Pestis

" Pestis hæc genus humanum fere absumpsit, cujus nullam aliam fuisse causam putat Procopius, nisi Dei voluntatem. Neque enim unam duntaxat orbis partem invasit, neque una aliqua Anni tempestate desæviit: quod si fecisset, a subtilibus ingeniis id, ut ille ait, causis quibusdam artificiose prætextis ascribi poterat. Universum autem Terrarum Orbem perculit, & omnia hominum genera corripuit, utcunque diversæ naturæ & differentis essent habitus, neque ætati ulli neque temperamento parcens. Hominum varietas, quoad eorum vel habitandi locos, vel rationem victus, vel corporis constitutionem, vel animi studia, vel aliam quamvis rem, nihil quicquam contra morbum hunc valebat. Quosdam Æstate, alios Hyeme, alios aliis tempestatibus oppressit. Pelusii cæpit in Ægypto, dein ab una parte Alexandriam totamque Ægyptum pervasit, ab altera vero Palæstinæ partes Ægypto conterminas occupavit. Inde ad ultimos Orbis fines, quasi statis itineribus, pervenit, omnia destruens, omnes Insulas, Antra, Montes, quacunque homines versarentur, populans; nam si regionem aliquam præteriisset, revertebatur illico, parique ac cæteras strage affligebat. In ora semper maritima incipiens, ad interiores penetrabat regionum partes. Anno ab ejus ortu secundo, Constantinopoli, ubi tum Procopio esse contigit, circa Ver medium apparuit. Mortuorum Simulacra sub humanis cujuscunque generis formis plu-

PROCOPIUS. A.D. 560.

PROCOPIUS. A D. 560.

" plurimi videbant, & ab iis in aliqua corporis parte sese percussos putabant; nam statim ac Simulacrum ejusmodi conspexissent, morbo tentabantur. Cum in ea primum incidebant, Divina quædam proferebant nomina, & in Templa sese proripiebant: neque tamen ita magis tuti ab eo erant. Postea, amicorum compellationem veriti, intra cubicula se, auribus obturatis, concludebant. Quidam in somniis monstra his similia conspicere, quidam vocem audire visi sunt, quæ nuntiaret eos in numero esse morti destinatorum. Plerosque vero sine ulla præmonitione Febris continuo invasit; neque tamen ulla vel coloris immutatio, vel ardoris sensus aderat: nam usque ad vesperam adeo tenuis inhærebat Febricula, ut neque æger, neque ex Pulsu Medicus, quicquam discriminis vereretur. Quibusdam vero eodem die, alios crastino, alios multo post, Bubo occupavit, aut in Inguine, aut in Alis, aut pone Aurem, aut in alia parte. Hæc pariter omnibus Symptomata contigerunt, quicunque Morbo tentati sunt.

" Sed & alia quoque in diversis diversa accesserunt; id an e corporum varietate, an ex Dei voluntate evenerit, Auctor noster affirmare metuit. Quosdam somnolentia & in stuporem propensio oppressit: alii mente graviter emoti sunt. Qui in soporem ferebantur, eos omnium rerum cepit oblivio: quorum siqui curarentur, ii cibos sumebant, alii a suis neglecti fame interierunt. Qui mentis alienatione laborarunt,

" Si-

"Simulacris infeſtabantur, perpetuoque clamitabant homines adeſſe qui necem iis intentarent, atque ideo fugam capeſſere moliebantur: eas vero moleſtias curatoribus ſuis præbebant, ut hi non minus quam ægri ipſi miſericordiam moverent. E tactu vel decumbentium vel mortuorum, neque Medicus, neque alius quiſquam contagionem ſuſcepit; multi enim mirandum in modum ea immunes reſtabant, licet ægris jugiter aſſiderent defunctoſque ſepelirent: multique, qua ratione neſcientes, ea correpti ac ſubito peremti ſunt. Plurimi in Aquam, plurimi in mare deſiliebant, utcunque ſiti nulla vexati. Quibuſdam, ſine ſopore aut mentis alienatione, Bubo in Gangrænam abiit, hique ſæviſſimo cum cruciatu animam exſpirabant: quem etiam Phreniticis non abfuiſſe credibile eſt, quanquam, utpote mente capti, nulla proderent ejus indicia. Propterea Medici quidam Venenum Fontemque Morbi in Peſtilentibus his Ulceribus deliteſcere ſuſpicantes, Cadavera mortuorum aperuerunt, atque ipſa Ulcera perſcrutantes, magnum repererunt intus Carbunculum. Quicunque corpus Puſtulis nigris, magnitudine Lenticulæ, diſtinctum haberent, ii intra primum diem fato cedebant. Multi, Sanguine per Vomitum effuſo, peribant. Quidam, ab optimis Medicis deplorati inopinato convaluerunt; alii, de quorum ſalute non dubitaretur, ſubita morte ſublati ſunt. Nullam hujus morbi cauſam Ratione quisquam aſſequi potuit. Aliis "pro-

PROCOPIUS. A. D. 560.

PROCOPIUS. A. D. 560.

"profuit, aliis offecit Balneum. Multi curationis defectu obierunt, multi sine ea superstites evaserunt. Nulla denique incolumitatis via apparebat, vel cavendo vel medendo affectui: cum in eo ignoraretur æque & invasionis & decessionis causa.

"Quæcunque Fæminæ Prægnantes tentarentur, eæ omnes absumtæ sunt; harum aliquæ abortum passæ, aliæ partum enixæ postea cum eo perierunt; tres solum Puerperæ convaluerunt, fœtu tamen amisso, atque una obiit cujus evasit Infans. Quibus Ulcera ampla erant multumque humoris effundebant, ii ad sanitatem redierunt: siquidem hoc modo deferbuit Carbunculi furor, atque id erat indicium Salutis certissimum.* Quibus vero Ulcera in eodem ab initio statu permanebant, hi morte sunt abrepti. In quibusdam Femora emarcuerunt, ubi in his orta Ulceri nihil saniei emittebant. Quidam vixerunt, cum imminutione linguæ, & usque ad mortis diem balbutientes, aut sonos indistinctos proferentes permanserunt. Constantinopoli Pestis hæc per quatuor Menses in totum, perque horum tres maximo cum furore, desæviit. In initio haud ita multo plures, quam ex consuetudine, moriebantur; dein, increscente ejus violentia, quinque ac postremo supra decem millia hominum, in singulos dies rapta sunt. Primo Cadavera sedulo humabantur: postea vero omnibus rebus perturbatis, plurimi sine sepultura jacebant. Servi absque Heris relicti, ac Divites Mini-

stris

„ nistris indigebant. Per desolatam Civitatem nihil fere aliud conspiciendum erat, præter vacuas domos, & clausas sine commercio tabernas. Inter hæc valde sollicitus, uti par erat, Imperator Pauperum curam Theodoro commisit uno e Referendariis, qui Imperatoris responsa ad Supplicationes subscribere solebant; isque egenis pecuniam ex Ærario divisit. His adjicit Procopius, multos metu scelerata vitæ consuetudine immutata sese Deo consecrasse; multosque, sublato periculo, ad pristinam impietatem rediisse." Hæc est Pestilentiæ istius descriptio ab eo tradita. Howelus autem hæc amplius subjicit: " Licet ea Constantinopoli per quatuor tantum Menses duraverit, tamen Euagrius, qui cum omni Domo hac laboravit, per duos & quinquaginta annos sæviisse prodit, idque ita graviter, ut universum prope Orbem absumserit. Cum igitur ultra Procopii mortem perseveravit, haud mirum videri debet, si per ita longum tempus, in diversis adeo cælis ac regionibus, Symptomata apparuerint diversa quodammodo ab iis quæ ejus ætate visa sunt. Tamen Euagrii descriptio haud multum ab ista differt. Affirmat autem, hanc in quibusdam rebus, Pesti Atheniensi a Thucydide expositæ similem, in aliis vero longe dissimilem fuisse; in Æthiopia, sicut illam, cœpisse, omnes vero priores sævitia exsuperasse. Ac tempus quo inhæserit, & regiones quas ultro citroque commeando occupaverit, in mentem revocans, miratur

PROCOPIUS. A. D. 560.

„ Phi-

PROCOPIUS. A. D. 560. "Philostratum pro stupenda re habuisse Pestem, quæ sua ætate per quindecim annos continuata sit. Sed cum Procopii Historia cunctis esset satis cognita, ipsi præsertim Euagrio, qui, ut eruditi omnes sciunt, multa ex ea mutuatus est: certe magis mira res est hunc affirmare ausum, Pestis istius Historiam a nullo ante se fuisse litteris mandatam: neque enim hos de diversis duabus Pestilentiis loqui ullo modo credibile est."

Proculdubio, sicuti animadvertit Howelus, de eadem uterque Peste loquitur: ea scilicet, quæ per annos duos & quinquaginta duravit, quæque in Oriente, uti refert Agathias, orta est anno Justiniani quinto; quanquam, ut is cum Procopio concordet, legi debere illic puto, quintum & decimum. Illud etiam inter illos discrimen faciendum est, quod Procopius eam describat prout anno se secundo Constantinopoli ostendit; Euagrius autem, ut testatur ipse, eandem suis observationibus multis post id annis convenientem reddat: nam ea primum incipiente, Procopius, ipso referente, puer Grammaticæ [a] tunc studebat, & tempore eodem Peste laboravit. Ita ut vera facile percipi possit causa, cur in quibusdam rebus duo hi Auctores secum discordent Euagrius rem hanc pro miraculo ponit, quod nemo quisquam Urbe qualibet infecta oriundus e soli mutatione utilitatem caperet: cum tales singuli Lue, quæ inter populares suos grassaretur, certissime tentaren-

[a] Lib. 4.

rentur. In quo quidem de Auctoris fide ambigi posset, nisi similis rei exemplum recentioribus sæculis obtigisse nossemus, sicut alias ostendam, ubi ad Sudorem Anglicum venero. Idem Euagrius Pestem hanc Atheniensi illi a Thucydide descriptæ partim similem, partim valde absimilem fuisse tradit: verum nulla affert hujus rei indicia, quorum largam certe copiam habuit. Modus ipse, quo hæc sese disseminavit, erat diversus. Hic enim vel repentina morte occubuerunt, vel primo die, (quemadmodum iis accidit, quibus nigræ apparuerunt Pustulæ) vel saltem intra paucos dies. Et Agathias, qui secundam ejus invasionem describit, quæ Constantinopoli accidit [a] A. D. DLVIII, diserte ait, plerosque momento temporis obiisse, sicut a vehementi Apoplexia: & eos, quibus maximæ natura vires suppeterent, quinto diei nunquam superfuisse. In Atheniensi autem, morbus ad septimum vel nonum diem ibat, qui quidem usitati erant mortis dies. In eadem contaminati sunt, quicunque ad ægros accedebant: in hac vero, idem non obtigisse plane declaratur. Neque stupor is quo in initio hujus affecti sunt, neque ista humi volutatio, neque ea quæ de Bubone tradit, ac Mulieribus Prægnantibus, in Thucydide occurrunt Galenus in conferendis iis Pestilentiæ descriptionibus quæ ab Hippocrate ac Thucydide litteris mandatæ sunt, illud notat, quod Thucydides eam, minime quidem Medici more, sed prout singula

PROCOPIUS. A. D. 560.

[a] 5, 5.

PROCOPIUS. A. D. 560.

la ipsi, tanquam communi cuidam inspectori, observarentur, expresserit. Utroque modo fecisse id videtur Procopius: nam præter Observationes de Gravidis supra positas, quarum tres tantum evaserunt, fluxus e Bubone ab eo primum animadversus est certissimum salutis indicium attulisse, quod in eodem casu etiamnum obtinet. Medici quoque sermone utitur, de variis medendi rationibus, quas experti sunt homines, & quemadmodum eæ frustra fuerint, loquens, ut de Balneis, &c. item de diversis ægrotantium Symptomatis; ac speciatim quod ad Febrem attinet, neque coloris mutationem neque æstum in corpore fuisse ait: & Febriculam adeo lentam usque ad vesperam extitisse, ut ne Medicus quidem, explorato Pulsu, discrimen ullum subesse vereretur. Videbis in lectione Thucydidis ac Lucretii, nullam aliam ejus temporis homines habuisse dignoscendæ Febris rationem, quam ex tactu corporis: siquidem ars tentandi Pulsum, atque ex eo judicandi, posterioribus ætatibus inventa est. Is etiam narrat, quam parum in causis morbi vulgo prolatis acquiescerent: ideoque eorum qui Ulceribus Pestilentibus mortui sunt cadavera aperuerint, atque ingentem ortum intus Carbunculum deprehenderint. Unde disci potest, etiam ejus ætatis Medicos in nullo Scientiæ genere hospites fuisse, quæ ad Artis Praxin promovendam pertineret: iique, ut Anatomiam præsertim excoluerunt, sicut ex hoc loco constat, ita quoque in rectos eam usus deduxerunt, ope ejus morborum

cau-

causas & varia investigando Symptomata. Una res in Historia hac magnam attentionem meretur; ea de Contagione est. Neque Medicus neque alius quispiam, Procopio referente, contrectatione ægrotantium aut mortuorum (ob eam solam causam, hoc, ut opinor, intelligi vult) vitio correptus est; plurimique mirandum in modum integri permanserunt; quanquam infectos curare ac sepelire non desissent: illud etiam subjicit Euagrius, licet id magna ex parte contagiosum fuerit, quosdam tamen, qui juxta decumbentes, vitam perosi, hærerent, neque morte neque morbo excipi potuisse. Ac profecto in Morbis omnibus Epidemicis, quantacunque demum iis Contagio subsit, exempla adduci possunt, quæ hanc non ad singulum quemque pertigisse demonstrent. Ipse etiam Procopius Pestem illam per Contagionem fuisse propagatam censuit, uti liquet ex iis quæ postea subjicit, hanc scilicet semper juxta Mare initium sumsisse, atque inde diffudisse se in Regiones Mediterraneas: quæ res omni ratiocinatione fortior est ad probandum illud, quod Morbus hic per Commercium & Communicationem, & a longinquo apportari & in longinquum dispergi possit. Et hæc quidem vulgaris fuit in primis ætatibus opinio.

PROCOPIUS. A. D. 560.

Sed ut illuc unde abii, si modo hæc digressio est, revertar; de quarto jam ultimoque ex Veteribus Scriptoribus Græcis, quod in me suscepi, loquar. Is est Paulus, qui licet a Clerico in Quarto Sæculo collocetur,

PAULUS. A. D. 500.

PAULUS. A. D. 640. tur: haud ante Septimum vixit: quique, utut Collector, tamen ab Oribasio (prout hic mutilus jam a nobis legitur) Aëtioque plurimum differt: & multa ab Alexandro, non modo sensum exprimens, sed & ipsa quoque verba exscribit. In Ægina Insula natus est, peregrinationes multas obiit, & magnum ita in diversis Regionibus medendi usum acquisivit. Atque hæc ei laus tribuenda est, quod Morborum descriptiones tradat breves ac plenas: isque utcunque exscriptor, de Morbis Mulierum, quod notatu haud indignum est, speciatim agit, primusque ex omnibus Viris quorum memoria ad nos pervenit, Artem Obstetriciam tractavit: unde ab Arabibus Obstetricius etiam dictus est, Librumque a Fæminarum Prægnantium malis orditur.

Quædam Veterum Medicorum fragmenta Paulo accepta ferri debent; ac præsertim Epistola Dioclis ad Antigonum de tuenda Sanitate.

Lubet autem de hoc Auctore sententiam meam paulo distinctius proferre, ideo quod a nonnullis ita despici videtur, ut in eo nihil cujusvis momenti occurrere contendant. Atque intra Sextum ejus Librum consistens, Virum hunc operam omnem in alienis laboribus colligendis minime consumsisse, haud dubitanter probari posse concipio. Liber iste Operationum Chirurgicarum enarrationem seorsim complectitur: quod opus in suo genere perfectissimum judico, ex iis saltem quæ ante Scientiarum instaurationem prodierunt. De Operationibus loquor, quæ ma-

manum exigunt; nam ea quæ extrinſecus applicantur Vulneribus Ulceribuſque ac cæteris vitiis, in Quarto Libro fuſe expoſita ſunt. Ex ipſo autem illo Volumine ſatis conſtat, Operationes Chirurgicas a Paulo ipſo adminiſtratas fuiſſe: ſiquidem varias rationes, & ab Antiquis, & a coætaneis ſuis, & a ſe ipſo uſurpatas, deſcribit. Harum etiam eventum ſæpe commemorat, & felicem & infauſtum: deque eodem argumento agens, Galenum in omnibus adeo non exſcribit, ut ab eo interdum diſſentiat, Recentioremque Experientiam illius [a] Doctrinæ præferre videatur. Ita in Capitulo de [b] Aneuryſmate, adductis iis quæ a Galeno de hac re dicta ſunt, opinionem ſuam de curandi ratione interponit. Eodem modo cum Leonide agit (qui & ab eo & ab Aëtio frequenter nominatur) in tractatione Herniæ Varicoſæ. Immo Antiquos ita parum ſuperſtitioſe ſequitur, ut iis, quæ ab Hippocrate ipſo de Naſi fracti repoſitione præcipiuntur, minime contentus, magis recentem viam proponat, cui potiores etiam deferre videtur.

PAULUS. A.D. 640.

Quid ſi etiam Collector iſte multa nos in hac Arte doceat, a nullo antea, quantum ſciri poteſt, Antiquiore memorata? quod inquiſitione facta aliquis veriſſimum, credo, reperiet: præſertim ſi cum Celſo conferatur, qui Chirurgiæ ſtatum, prout illa Veterum ac ſuo tempore ſeſe habuit, accuratiſſime nobis ante oculos poſuit; cui quidem, Galeni ætate, vix quicquam incre-

G men-

a 87. b 37.

PAULUS. A.D. 640. menti accessit. Tamen in multis rebus fusior & explicatior est Paulus; sicut in curatione Hydrocephali, in Paracentesi, sive in Thorace, sive in Abdomine facienda, &c. & in Calculi e Vesica extractione, Celsus quidem omnes infra nonum annum & supra decimum quartum hac ultima Operatione interdicit; eandem Paulus in media, & aliquando in provecta ætate, admittit, licet hanc in primis ætatibus optime cedere fateatur. Illud in hac Operatione amplius animadvertit, quod in ipso Perinæi medio minime fieri debeat incisio, sed oblique in altera parte, idque sinistra, versus clunem: quodque extrinsecus hanc amplam esse oporteat, intus vero haud ampliorem quam ut per eam exitus Calculo detur. Sunt & alia in hoc Volumine Chirurgico, quæ nova plane videntur: ut cum de [a] Patellæ fractura agit, quem casum rarius incidere ait, licet is Chirurgis nostris sæpenumero occurrat. Ejus nullam mentionem habet Celsus. Venas [b] Jugulares in obstinatis Oculorum fluxionibus aperit Paulus; quod quidem experimentum a nullo Antiquiore factum invenio, si Alexandrum excipiamus, qui hunc Venæsectionis modum adhibet in [c] Angina. Describit etiam ille Arterias pone Aures incidendi rationem, quam in Opthalmia usurpat ac Vertigine: contra Celsi Aphorismum, qui Arteriam divisam negat rursus coire. Tamen Arteriam ab Aretæo, & nonnunquam a Galeno aperiri jussam videmus, ut alias fusius ostendetur. Ac prout ille Cucur-

a 100. b 40. c 4, 2.

curbitulis frequentius utitur, ita quoque novum instrumentum ad id, sive Scarificatorem, adinvenisse videtur, qui, tres cuspides habens, tres incisiones uno eodemque tempore [a] faciat. PAULUS. A. D. 640.

Caput de Telorum & [b] Sagittarum, &c. extractione notatu dignissimum est, & multa magnæ utilitatis præcepta continet; descriptio autem Telorum, quæ apud Veteres in ea ætate, ac præcipue apud Ægyptios, in usu erant, admodum curiosa est, dilucida, ac brevis.

Varia Herniarum genera, præsertim [c] Intestinalem, ample & accurate describit; ejusque causas & Symptomata differentia explicat, prout ea vel a Ruptione, vel a Distentione Peritonæi ortum ducit: unde Intestinum, quod Ilei pars est, hujusque Membranæ Productionibus incumbit, facile vel in Inguen vel in Scrotum prolabitur. Ideoque in quibusdam causibus necessario facienda est incisio, ut reponi possit Intestinum; quæ quidem Operatio accurate admodum hic ac minute traditur, magis etiam quam in Celso: hæc autem ab Antiquis probe cognita, a Rousseto, Paræo, & Hildano commendata, a præstantibus denuo quibusdam apud nos Viris renovata est. Celsus quidem ait, id remedium esse quod puerilis tantum ætas & modicum malum, recipiat: ac duo postremo memorati Auctores id solum in ultima necessitate, pro extremo refugio, præcipiunt; constat etiam illorum tempore rem fere in desuetidinem abiisse: quanquam ex-

 em-

a 41. b 16. c 6, 65.

PAULUS. A.D. 640. emplum ab [a] Hildano prolatum de homine supra annos septuaginta nato, qui ab eo hac ratione curatus est, luculenter ostendit Operationem non modo tutam esse, sed etiam melius cessuram si primis quibusque temporibus adhibeatur, antequam Sphaceli discrimen subsit. Barbettus viam incidendi Abdominis proponit in Iliaco affectu, ubi Intestini Introsusceptio est; quod si casus iste talem curandi rationem patitur, eandem, ubi morbus ex alterutra Herniarum supra positarum nascitur, post inutilem aliorum Remediorum applicationem, adhiberi potius oportere censeo; præsertim cum in Epigastrio nihil magis periculi, quam in Processibus Peritonæi incidendis appareat. Ideoque tria nobis Operationis hujus revera præstitæ exempla tradit Roussetus: unum a Circulatore, reliqua duo a Chirurgis eo tempore illustribus. Inguinalis Hernia, juxta omnes Auctores, principium duntaxat Intestinalis Herniæ est; Intestinum vero per Inguen necessario descendere debere aiunt, antequam in Scrotum devolvi possit; unde Paulus affirmat Enterocelen semper a Bubonocele præiri. Illud etiam inter Anatomicos pariter omnes & Chirurgos convenit, Intestinum per Musculorum Abdominalium Circulos, sive Foramina, prolabi. Quanquam vero dubium non est quin hoc frequenter incidat, tamen si rem paulo attentius perpendamus, alia fortasse reperietur Intestino via, hactenus parum observata, per quam id descendens Bubonocelen produxe-

a Cent. 6, 73.

duxerit. Cavum in Femore, inter Musculum Pectineum & Sartorium, ubi Vasa Cruralia transeunt, est admodum notabile: & Musculorum Abdominalium Tendines hic ita laxe positi sunt, ut id ab Abdomine nihil nisi adipis paulum ac fibræ aliquæ membranosæ discriminent: ex quo disci potest, quam facile Peritonæum pressione quavis per interstitium hoc in Cavum illud depelli possit: præsertim cum id, ob erectum hominis incessum, in linea ad Abdomen magis directa jaceat, quam ipsi Tendinum istorum Circuli. Ac si narrationes eorum ipsorum hominum conferamus, qui Bubonocelen in Processibus Peritonæi semper nasci existimant, eos de nulla alia re, nisi de hoc loco, convenire reperiemus. Notat Fabricius ab Aquapendente, Bubonocelen, & Venæ Cruralis Varicem, sæpenumero Bubonem fuisse creditas: in quo casu, aut Vena aut Intestinum, magno cum hominis periculo, sectum est. Nemo non scit Bubones in iis semper Glandulis sitos esse, quæ super Vasa Cruralia jacent; unde constat hunc in ea fuisse opinione, ut frequenter eundem locum Bubo ac Bubonocele occupent: qui locus id Cavum est de quo diximus, & ob eandem rationem Bubunocele a Celso videtur appellari, Varix Inguinis. Bernardus, nuper Chirurgus Regius, casui affuit, in quo Intestinum se sub cute usque ad medium Femur protendit; fieri illic nullo modo potuit, quin id per interstitium subter Musculorum Abdominalium Tendines delapsum sit: nam si per Circulos devolutum

PAULUS. A.D. 640.

PAULUS. A.D. 640. esset, in Scrotum recta tetendisset, neutiquam vero divertisset in Femur. Viam quoque hanc videtur significare Barbettus, licet eadem ac cæteri obscuritate se involvat; ait enim ille, „Experimur etiam Processum „Peritonæi ita posse disrumpi, ut Intestina „non in Scrotum, sed inter Cutim & Musculos, versus Femur, sese urgeant.„ Ubi, si per has voces, „Processum Peritonæi,„ ejus Productiones eas intelligit quæ ex Tunica Vaginali oriuntur, jam probavimus in sedem ab eo descriptam Intestinum prolabi non posse. Huic rei aliquam fortasse lucem afferet Herniæ Inguinalis in Mulieribus consideratio: quam a Ligamentis Teretibus Uteri oriri putat Fallopius, cum hæc per Musculorum Abdominalium Foramina in isto Sexu transeant, perinde ac Vasa Spermatica in Viris faciunt. Id quidem verissimum est: verum haud in eodem loco; nam in Mulieribus hi Circuli super Os Pubis positi sunt, & Ligamenta, quamprimum per hos exierint, cum Tendinibus firmiter Ossi inseruntur. Ita ut propter angustiam viæ, vix hic Herniæ locus esse videatur: ac si esset, Intestinum necessario recta antrorsum super Os Pubis incumberet; uti quoque nonnunquam facit, etiam usque ad Labia Pudendi se protendens. Verùm illud in hujusmodi Herniis plerumque magis obliquum iter fecisse versus Os Ilii deprehendetur. Unde Celsus diserte ait, Herniam in Mulieribus „fieri præcipue circa Ilia,„ Quod Peritonæum in hoc loco distendi possit, ex iis liquet quæ de Hydrope in Membrana

brana ista orto tradit Nuckius: ubi aqua se diffundens, eo referente, saccum effinxit in Femore, ,,per vacua Musculorum spa-,, tia.,, Hildanus autem, in explicanda Herniæ Uterinæ causa, extensionem Peritonæi accidisse putat, ,,circa foramina illa, circa ,, quæ Bubonocele fit in Mulieribus:,, ac si verba hæc, quæ profecto satis ambigua sunt, & de industria fortasse eo modo expressa, cum descriptione positura Tumori ab eodem assignatæ conferamus, ea nonnisi Interstitio a nobis memorato convenire posse deprehendemus. Quantæ capax sit distentionis Peritonæum, ex Ascite solo luculenter discimus: & a Chirurgiæ Scriptoribus liquido probatur ejus magnitudinis distentionem, quæ in eo casu plerumque fit de quo agimus, sine Ruptione accidere posse in aliis etiam locis, præterquam in Membranæ istius ad Inguen aut ad Umbilicum productionibus. Exempla talium Herniarum Barbettus profert, in Dorso scilicet, supra Umbilicum, longe supra Ilia; quæ, ut ille ait, pro Abscessibus inscienter sectæ sunt. Paulus quidem inter Hernias Intestinales discrimen facit, prout eæ vel ex Ruptione, vel ex Distentione Peritonæi oriuntur: ac diserte Operationem Scalpelli ope suscipi vetat, nisi in posteriori genere, Sed quicunque harum partium Anatomiam attentius consideraverit, hunc ab eo plane dissensurum confido: nam in Ruptione Peritonæi, si Operatio præstetur, ac reponatur Intestinum, facile concipi potest, qua ratione omnes Peritonæi, perinde ac cæteræ, par-

PAULUS. A.D. 640.

Paulus. A.D. 640. tes ita rursus sanari & coire valeant, ut nullam in posterum Intestino descendenti viam præbeant. At in Distentione, si post Operationem etiamnum tenditur Peritonæum, quod aliter fieri nequit, quomodo Herniæ prohibetur recursus? Ut ejusmodi Distentio recte concipi possit, Præparationes curiosissimæ accurati illius ac diligentis Anatomici, Doctoris Douglas, inspici debent; is enim primus veram nobis Peritonæi speciem repræsentavit; quæ quidem pars ingentis momenti est, ejusque Structura attente consideranda est, non modo in hac Operatione, sed etiam in ea extractione Calculi quæ fit per incisionem Abdominis. Idem quoque primus perspicue demonstravit, ab externæ Peritonæi Lamellæ elongatione Vaginalem Testiculorum Tunicam, uti Auctores aiunt: neutiquam efformari, ab ea vero produci Tunicam, quæ & est & ab eo commode appellatur, „ Tunica „ Vasorum Spermaticorum propria. „ Postea quoque animadvertit in lectione Pauli, hanc ei notam & ab eo descriptam fuisse, & nominatam ἑλικοειδῆ ex multiplici in iis Vasis, quæ ab hac teguntur, convolutione. Cornarius cæterique Expositores, de ejusmodi Tunica minime somniantes, vocem hanc emendant, & hujus vice legi volunt ἐρυθροειδῆ, istam cum Vaginali confundentes.

Alia descripta est a Paulo Operatio, modus scilicet aperiendi Arterias pone Aures, in [a] Defluxionibus cæterisque Capitis morbis;

[a] 6, 4, 5.

bis: quod quidem Remedii genus ab Hippocrate usurpatum & a Galeno strictim memoratum video: ejus autem præstandi modus magis explicate ab hoc Auctore traditur, fitque vel per transversam Sectionem applicato postea Cauterio, vel per Excisionem. Priorem viam plenissime [a] Paulus explicat; idemque in proximo Capite posteriorem exponit, quam altera magis vulgarem fuisse credimus: nam Aretæus, qui voces omnes curiose semper deligit, nullam, præter hanc posteriorem, [b] Arteriotomiam commemorat. Hæc duo fuerunt sola Arterias incidendi genera, non modo in Græcorum, sed in [c] Arabum quoque Schola servata. Quare miremur unde Recentioribus quibusdam in mentem venerit, Antiquos eodem modo Arterias in Sanguinis detractione secuisse, quo in Venis usi sint, id est, incisionem per Lanceolam faciendo. Unum quidem, sed unicum, in quo Arteriotomiam hac ratione præstitam suspicari possimus, in Medicorum Monumentis exemplum reperio: hoc a [d] Galeno prolatum est, qui, quantum ejus sensum assequor, in eo Volumine quod de curandis Morbis per missionem Sanguinis composuit, primus experimentum hoc, idque in se ipso, videtur tentasse. A dolore prope Diaphragma urgente in discrimen adductus, bis per somnum, ut remedium hoc experiretur, monitus est: idque adeo fecit, Arteriam inter Pollicem digitumque Indicem secans, ex

PAULUS. A.D. 640.

a Διατέμνειν, διαιρέειν. b Ἐκτάμνειν, 1, 2, 3.
c Rhaz. ad Almanz. 9, 1. d Curat. per Ven. Sect. 13.

PAULUS. A. D. 640. Libram Sanguinis detraxit: unde cessavit statim dolor, & ipse ad sanitatem rediit. Similem in Sacerdote quodam casum memorat, qui per Arteriæ in Manu incisionem a desperata Pleuritide convaluit. Hoc ille successu adductus est, ut in omnibus doloribus violentis atque inhærentibus, idque præcipue in Membranis, cum a calore ortum ducerent, Manus atque Capitis Arterias incideret. Idem in eodem loco ait, Arteriam in Talo post Vulnus, non relicto Aneurysmate, iterum glutinatam se vidisse; alibi [a] quoque similem casum refert, ubi per errorem puncta est Cubiti Arteria; erat hæc incisio admodum exigua, ex quo fortasse factum est, ut ea rursus, quatuor dierum spatio coierit: quod ita nunquam alias obtigisse, sed in re pari Aneurysma semper consecutum deprehendit Galenus. De Vulneribus Arteriarum Observationem subjicit, hæc minus periculose fieri in Puerili ætate ac Muliebri sexu: in quibus Vasorum Tunicas minus rigidas, atque ideo facilius uniri, existimat. Utrumque supra positum curandi genus molestiam & dolorem vehementem creat: id autem quod per Lanceolam præstatur ita omni difficultate vacat, ut hoc ab insequentibus Græcis vix usurpatum esse demiremur: non fuisse autem, ex hoc Scriptore & [b] Actuario evidenter apparet. Quodque admirationem auget, ubi Arteria in cutis superficie jacet, Ossique incumbit, parum hac in Operatione Artis, & periculi etiam minus, videtur. Hujusmodi est Arteria

a Meth. Med. 5, 7. b Meth. Med. 3, 4.

ria Temporalis; unde Recentiorum nonnulli hanc aperire ausi sunt in omnibus fere Capitis morbis, ac præsertim in Hemicrania. Paræus [a], qui sine dubio Artem suam cum scientia exercuit, docet, quantam inde utilitatem in hoc casu non modo ægrotus quidam alter, sed & ipse etiam ceperit, postquam frustra fuissent alia omnia remedia. Addit etiam, longa se experientia comperisse, Arteriæ per Lanceolam incisionem, non eo, quo vulgo creditur, discrimine comitari; sed & hanc haud incommodius Venæ coituram, modo plus ei aliquanto temporis tribuatur; neque sanguinem ex ea rursus unquam erupisse, si per quatuor dies, uti fieri debet, splenium superimpositum servabatur. Illa, quam de Chirurgo quodam Tigurino, in Epistolis suis prodit Vir magnæ fidei Gesnerus [b], admodum singularis est Historia; nam Chirurgus iste, cum vehementi Hemicrania singulis annis confl-ctaretur, Temporalem Arteriam a Gesnero quidem jussus est incidere; verum is doloris impatiens, hanc suo modo transversam ipse secuit, tresque emisit Sanguinis Libras: revertente autem dolore temerarium idem experimentum iteravit, & ad sanitatem integram pervenit. Quamque non difficulter incidatur hæc Arteria, facile colligi potest ex iis quæ rettulit [c] Meckerenus: qui cum Operationem hanc duodecies præstitisset, nihil unquam ex ea sinistri, nisi una vice, idque ob incuriam ægrotantis, minime vero ex quovis in Operante defectu, accidisse vidit.

PAULUS. A.D. 640.

a 16, 4. b 3, 96. c Obsetv. Chirurg. 38.

PAULUS.Æ. A. D. 640. vidit. Idem, quo securior post Operationem præstetur Arteria, idoneam admodum atque commodam describit, quæ semper ei in usu esset, Fasciam. Id denique, ut argumentum absolvam, animadverti debet, [a] Prosperum Alpinum se non modo Arterias in Temporibus, sed etiam pone Aures, in Fronte, in Talo, & alibi apud Ægyptios, in Morbis compluribus Diuturnis, haud minus frequenter, quam Venas, vidisse sectas; iique contra omnes Inflammationes internas eandem ipsam Arteriam quam in simili casu aperuit Galenus, eam scilicet quæ inter Pollicem Digitumque Indicem est, incidere solebant. Operationis item viam refert, quatenus vel ad Incisionis modum, vel ad Fasciæ genus pertinet; illud etiam notans, inter omnes casus, quorum ipse testis oculatus exstiterat, nunquam cuiquam male rem cessisse, neque id unquam obtigisse incommodi, ut Aneurysma succederet. Multa ejusmodi in [b] Severino quoque exempla occurrunt.

Hactenus de veritate facti. Arteriæ aperiendæ Scopus necessario est, aut Derivatio, aut Revulsio: quanquam ubique Revulsio mihi sola proponi debere videatur. Veluti, cum in Fronte, aut in Sutura Coronali, dolor est, annon Arteriarum apertio vel in Occipite, vel prope Aures, (ut Oribasius ex Antyllo jubet) evidenter Revulsionem efficit? quanquam Severinus per id Derivationem fieri affirmet, secumque eodem tempore ipse discordans, ubi in poste-

a Med. Ægypt. 2, 12. b Chirurg. Effic. 42, 45.

ſteriori parte dolor eſt, Arteriæ anterioris ſectionem Revulſioni cauſam præbere tradat. Id ſolum in præſentia de Revulſione dicam, ejus effectum in eo maxime conſiſtere, ut ſubito peragatur; certe dum ex Arteria Sanguis fluit, ſenſibus ipſis evidenter patet, quanto vehementior ac celerior neceſſario ex ea, quam ex inciſa Vena, ſit Revulſio: quanta porro inde Vaſis, ex quibus illa fit, libertas tribuatur, quo validius eam quæ illis naturaliter ineſt vim contractilem exerant, & inutili qua obſtruuntur materia ſeſe exonerent, ubi nulla jam iis cum affluentis Reſiſtentia Sanguinis lucta aut contentio eſt. Fortior etiamnum eſt Revulſio, ubi Sanguinis curſus intercipitur, uti fit cum Arteria ad partem affectam tendens ſecatur: hæc vero ejuſmodi Revulſio eſt, quæ a Sectione Venæ nunquam poteſt contingere. Quantumvis autem Operatio hæc rationi congruat, vereor ut unquam veniat in uſum, quia ſuaſor ejus periclitatur ne per aliorum incuriam famæ ſuæ officiat; hæc utique magna eſt Chirurgi infelicitas, ut peritia ſua conſiliis ab Arte prorſus alienis prævertatur.

PAULUS. A. D. 640.

Ab argumento hoc conſequenter venio ad mali ejus conſiderationem, quod Sciſſuræ cuivis in Arteria, aut Vulneri, aut aliquando exiguæ admodum, uti dictum eſt, puncturæ ſupervenit. Id Aneuryſma dicitur; de quo [a] Auctor noſter quædam habet ab aliis eo prioribus intacta. Nam repetitis iis, quæ de eadem re tradiderat Galenus, ſuas

[a] 6, 40.

PAULUS. A. D. 640. suas aliquas Observationes adjicit: accurateque ea distinguit, quæ ab Anastomosi ortum trahunt, ab his quibus originem Ruptio Arteriæ præbuerit. Priora magis oblonga sunt & altius conduntur, impressoque digito sonitum quendam reddunt: posteriora superficiei magis vicina & rotundiora sunt, neque sonum faciunt; in utrisque vero Sanguinem extravasari putat. Aneurysmata in Capite atque Gutture desperata pronuntiat [a] Aëtius, omnemque horum curationem suscipi vetat, nihil præter Emplastrum e Cupresso iis applicari jubens. Iisque Operationem Manualem his tantum vult Aneurysmatis, quæ in Brachio sunt, adhiberi. Paulus autem, licet incisionem haud tuto fieri judicet in iis quæ Axillas, aut Inguen, Collumve occupaverint, aut alibi etiam, modo grandia sint, ne ex Vasorum amplitudine profusio magna Sanguinis oriatur: tamen hactenus ab Aëtio discrepat, ut ea quæ in extremis partibus, aut Articulis, aut in Capite præsertim reperiuntur, Chirurgiæ ope curari commode existimet. Operationem certe, pro utroque Aneurysmatum a se expositorum genere, accuratissime describit; post factas Ligaturas, vas dividi jubet, & Arteriam non modo supra sed etiam infra vulnus vinciri diserte præcipit, sicuti nostrates hodie Chirurgi facere consueverunt: cum in utraque re manifeste deficiant Batavi, quod ex Barbetto [b] colligere licet, & videri fusius potest in duobus casibus, quorum alter in secunda Ruyschii Ob-

a 4. 3. 10. b Chirurg. 144.

Obſervatione memoratur, alter autem in Experimento Nuccii nono & vigeſimo. PAULUS. A. D. 640.

Cum toties Aneuryſmatis mentionem habuerim, de eo amplius diſſerendi veniam oro; neque ineptam fortaſſe in hoc loco diſquiſitionem arbitraberis, ſi ad varias de illo contentiones, & ad incertas parumque claras ejus explicationes nobis traditas reſpexeris. Aneuryſma a Galeno, atque hic itidem a Paulo definitur, „Tumor ab Arterioſo „Sanguine extravaſato productus;„ idque a Ruptione in Arteriæ Tunicis ortum trahere, conſtans ſemper fuit Græcorum omnium pariter atque Arabum Medicorum ſententia. Primus Arteriam non Rumpi, ſed Dilatari tantum aſſeruit Fernelius. Videturque idem ſenſiſſe Veſalius; nam cum Adolphus Occo, qui caſum refert ægri Tumorem in Dorſo habentis, cujus ipſe curationem una cum Achille Gaſſero ſuſcepiſſet: & in conſilium advocatus eſſet præſtantiſſimus ille Anatomicus Veſalius, rem ſtatim conjectura aſſecutus eſt, idque Aneuryſma eſſe pronuntiavit ex Aortæ Dilatatione productum. Simulque declaravit, Sanguinem intra ejus Tunicas contineri; eo modo quo fit in Venis quas Varices occupaverint: ſeque in hujuſmodi Tumoribus deprehendiſſe modo humorem glaciei aut cryſtalli inſtar concretum, modo Sevum referentem, & aliquando Sanguinem grumoſum Molæ ſimilem. Aperto cadavere, Aortæ cavum vehementer diſtentum apparuit, multuſque in eo Sanguis concretus juxta Veſalii prædictionem, unde ingens ei nomen acceſſit.

Et

PAULUS. A. D. 640. Et Arterias quidem diſtendi poſſe, ex frequenti hominum, veneno & aliis quibuſdam affectibus mortuorum, inſpectione certum eſt. Notabilis illa eſt Hiſtoria a Vido Vidio relata, quam & ipſe raram fatetur, de enormi omnium circumquaque Capitis Arteriarum intumeſcentia, quæ ingentes repræſentaret Varices. Cumque, eodem teſte, Fallopius, qui inciſionem ejus ſuſceperat, jam in procinctu eſſet ad id exequendum, Tumoris magnitudine perculſus deſtitit a ſententia, neque ultra quicquam moliri auſus eſt. Verum hujuſmodi diſtentio, quæ ſe per tot ramos æqualiter diffundit, vix a quoquam nomen Aneuryſmatis obtinuerit: nam id quidem diverſæ naturæ, magiſque circumſcriptus Tumor eſt.

Sennertus, Fernelii opinionem emendans, neque Dilatatione ſola contentus, omnium Aneuryſmatum naturam in Muſcularis, ſive Internæ, Tunicæ Arterioſæ, Ruptione ſtatuit, Externa interim illæſa remanente. Mihi quidem manifeſtum videtur Sennertum, quanquam de eo prorſus tacet, ab Hildano doctrinam hanc eſſe mutuatum, qui eandem rem verbis planiſſimis expreſſit. Aneuryſma ab Hildano deſcriptum Puncturæ ſupervenerat: & in eo quidem caſu fieri poteſt, quemadmodum ille conjicit, ut Exterior Tunica per compreſſionem uniatur, cum ex membranoſis atque admodum glutinoſis partibus conſiſtat, uti liquet ex eo quod ab hujuſmodi duntaxat pelliculis extrahatur Gluten; ſed cum fibræ Interioris Tunicæ Muſculares ſint, eæ ſtatim ut a Rupti-

ptione contrahantur ac breviores fiant necesse est, ita ut a se invicem discedentes difficilius postea coeant. Neque concipio, qua ratione hujusmodi Aneurysma formari possit, nisi cum a Punctura oriatur, quæ tamen interdum etiam ambas Tunicas perforat. Nam ubi causa interna est, improbabile prorsus videtur, ut ea vis quæ perrumpendæ interiori Tunicæ suffecerit, resistentiam ullam ab Exteriori inveniat, quam altera quinque vicibus ad minimum esse debiliorem omnes fatentur. Nihilominus sententiam hanc, licet vix ullam veritatis speciem præ se ferat, amplexi sunt Willisius, Barbettus, aliique Medici: unde per multos annos ista Aneurysmatis definitio obtinuit. Certe ex quo primum hæc opinio de nulla Sanguinis Extravasatione prolata est, Auctores omnes qui vel Medicinæ vel Anatomiæ Corpus aliquod contexuerunt, Hypothesin hanc secuti sunt: neque argumentum de quo scribere aggressi sint, neque id ipsum quod super argumento suo scripserint, satis comprehendentes. Id exemplo lubet confirmare: Vehementer contendit Forestus, omnia Aneurysmata ex Arteriæ Dilatatione procedere; tamen in eo, quod in omnibus suis Operibus unicum profert, Aneurysmatis casu, Tumor ex Ruptione ortus est, Sanguisque extravasatus. Diemerbroekius autem, doctrinæ tunc vigenti obsecutus, Aneurysma contra Regii placitum definit, qui Ruptionem in Arteria esse statuerat: ac deinde Aneurysmatis Historiam adducit, in quo erat Ruptio: sed postremo

PAULUS. A.D. 640. absurde concludit id non fuisse Aneurysma, ea sola de causa quod esset illic Ruptio, & consequenter haud intra suam definitionem caderet.

Præcipua argumenta quibus Dilatationis fautores insistunt, quibusque ii premuntur qui in Arteria Ruptionem agnoscunt, his duabus quæstionibus continentur: quomodo fieri possit, si sanguis intra Vasorum Tunicas non concluditur, ut in Aneurysmate contingat Pulsatio? & si Sanguis Extravasatus est, quare non in Pus vertatur? Quod ad Pulsationem pertinet, certe non difficulter comprehendi potest, Sanguinis jugem in Arteriis impulsum huic quoque necessario motum communicare, qui contiguus ei, quanquam Extravasatus, jacet. Vis Percussionis ingens est: & in Vesica Aëre plena novus, utut exiguus impulsus, ope Syringis factus, quicquid in ea est movebit, ejusque latera distendet, id quod experimentis probatur. Quod si Arteria ampla est, & prope superficiem cutis jacet, neque longe a Tumoris Centro abest, & si Aneurysma haud nimiam in longitudinem protenditur, Pulsatio vehemens erit, quanquam haud rupta sit Arteriæ Tunica. Idque non modo ratione, sed etiam re evinci potest. Apud Severinum casus est, in quo post Vulnus in magna Femoris Arteria, in interstitia Musculorum Sanguis ad sex Libras effusus est, fuit autem in Tumore adeo violenta Pulsatio, ut ambas ei manus impositas attolleret. Cum Aneurysma alte inter Musculos conditur, sæpissime Pulsatio non sen-

ſentitur. Ad hæc accedit, quod obſcurior iſta fieri poſſit, penituſque demum extingui, increſcente Sanguinis coagulatione: multa vero tam in Severino, quam in Littro, exempla occurrunt, ubi ea, primo vehemens, poſtea omnino evanuerit. Quare hæc non ſemper ejus comes inſeparabilis putanda eſt. Profecto in Tumoribus pleriſque contrario modo ratiocinandum eſt: & ubi Pus non evidenter apparet, Aneuryſmatis ſemper ſuſpicio eſſe debet: multique ex defectu hujus cautionis Abſceſſum eſſe falſo credentes, Tumorem in ægri perniciem apparuerunt. Ea quæ de Pulſatione dicta ſunt ad ſecundæ objectionis ſolutionem accommodari poſſunt; nam ſi Tumori motum communicari concipiamus, facile comprehendemus etiam, qua ratione idem motus Sanguinis putrefactionem arceat, perinde ac ſi in Arteriæ Tunicis contineretur, diſtentione tantum ampliatis. Levis profecto impulſus perfectam in magna Fluidi cujuſvis copia ſtagnationem impediet. Ita in Ecchymoſi, Sanguis extravaſatus ſæpiſſime non ſuppurat, & ſi id evenit, aliqua pars ejus in rubrum abit Coagulum, a cæteris ſeparata ac diſtincta; Puris admiſtione omni vacans. Huc omnino pertinet caſus e Severino ſupra memoratus: ubi poſteaquam Tumor per quadraginta dies increviſſet, ex eo ſex Libræ puri Sanguinis eductæ ſunt, in Muſculorum interſtitiis extravaſati, quique ad Pus nullo modo tenderet. Quid quod res ipſa a Scriptoribus iſtis poſita, omnem nempe Sanguinem in Pus verti, jure in du-

PAULUS. A.D. 640.

PAULUS. A.D. 640. bium revocari possit; nam quænam ea sit in Sanguine qualitas, aut cujus generis hæ particulæ, quæ hunc ad suppurationem idoneum reddant, Problema, fateor, solutu est difficile: id autem pro certo habeo, inesse quiddam Sanguini Arterioso, quod quo minus is in Pus vertatur haud raro prohibet.

Ita argumentorum, quæ ad evertendam Veterum opinionem adducuntur, infirmitatem perspicimus: & Experientia ipsa, e dissectionibus hic adhibitis, litem plerumque in eorum gratiam dijudicat. Nam ut ad casum revertamur, ubi Vesalium interfuisse antea diximus (quæ quidem Aneurysmatis dissecti prima est Historia) præter Arteriæ Dilatationem, ingens Ruptio erat, uti tradit unus ex præsentibus illic Medicis, Achilles Gasserus. Saporta, Fernelio coætaneus, qui videtur hunc designare, licet ejus nomen minime proferat, tres casus minutissime narrat, in quibus rupta est Arteria. Horum primus, a Sennerto excerptus, fuse quoque ab eo repetitur, qui pronuntiat id Aneurysma non fuisse. Verum exputare nequeo, quare huic potissimum casui sese opposuerit, & omnium explicatissimo, & cavillationi minime opportuno: nam post dissectionem magna vis puri Sanguinis educta est, & Arteria dilatata ac rupta apparuit; porro cum æger in vivis esset, in Tumore Pulsatio sentiebatur, isque pressioni cedebat. Quod si hoc non Aneurysma est, nescio quænam verba ad id designandum excogitari possint. Complurium Aneurysma-

natum disse&ctorum Historiam tradit Bartholinus, unius præsertim, quod Neapoli contigit, quodque argumentum est Libri ab eo scripti, in quo Libro tumida quidem & ampullata oratio est, at res ipsa satis perspicue declarata est. Fuit illud in Brachio, ex Punctura ortum, brachium amputatum est, æger autem obiit. Axillaris Arteria usque ad alas ipsas vehementer dilatata erat, & in ea solum parte, quæ Puncturam acceperat, integra reperta est: ab altera ruptæ omnes Tunicæ, neque rami ab ea procedentes investigari poterant. Utque id in superficie erat, Sanguis grumosus per omne Musculorum iter jacebat. Hornius in Epistola, quæ huic Bartholini Libro attexitur, alium singularem casum memorat, qui quoniam utilia nobis multa ad Praxin consilia subjicit, Historiam ejus omnem breviter enarrabo. Tumor in Sura erat, hunc Aneurysma pronuntiavit Antonius Vacca: alii contra stabant, ac numero prævalentes, quasi Abscessum curaverunt. Ea ratione factum est, ut Tumor usque ad ipsos pedis digitos protenderetur, & superveniret Gangræna, quare coacti sunt pedem supra Talum abscidere, ne Sphacelus ad femur se diffunderet. Tertio post die, Tumorem aperire tentaverunt; verum æger in ipsa Operatione extinctus est. Quamvis Arteria esset ita dilatata, ut sexies naturalem ejus modum excederet, pars versus cutim erosa erat ac perrupta; atque inter Musculos Gemellos Sanguinis Grumosi Parenchyma repertum, ita solidi ut carnis fere consistentiam æquaret. Casum

PAULUS.
A. D. 640.

PAULUS. A.D. 640. huic non absimilem ipse vidi una cum Chirurgis Nosocomii Sancti Bartholomæi. Æger senex erat, malique habitus; & Aneurysma, ipso referente, cum per continuos duodecim annos auctum cepisset, ultimis temporibus vehementer increverat. Totam Suram fere usque ad genu cingebat; & in eo violenta erat Pulsatio, non modo propter cutim, sed etiam in Musculis, qua parte sura est crassissima. Multæ e Venarum Valvulis ita prorsus disruptæ erant, ut Varices portentosæ magnitudinis locos supra atque infra genu occuparent, quæ tamen elevato Crure subsidebant. In Amputatione quanquam fortes adhiberentur Ligaturæ, & Operatio confestim expedita, e Vasis ultra Libram Sanguis profluxit, ob ingentem, quæ in Venarum atque Arteriarum Diametris contigerat, ampliationem. Dissecto Aneurysmate, inventæ sunt, præter Sanguinem fluidum, Libræ duæ tresve Thromborum, qui Lamellarum more supra se invicem dispositi jacebant: universus Arteriæ Cruralis tractus magnopere dilatatus, & ramusculi passim ab ejus trunco dirupti, eo intervallo quod ab horum ortu circa digiti quadrantem distaret; ex his in interstitia Gastrocnemiorum Sanguis derivatus est, siquidem nulla cum inferioribus partibus communicatio intercederet. Ita perederat Ossa Caries, ut foramen ingens in Tibia, Fibulæque pars, quæ longitudine quatuor digitos æquaret, absumta reperiretur. Hæc in Ossibus Caries Aneurysma sæpe comitatur; casus duo apud Ruyschium leguntur,

ubi

ubi omnes veræ Costæ cum Sterno fere consumptæ sunt, & exigua pars, quæ supererat, putris relicta. Neque vero intellectu difficile est, quomodo Tumor talis jugi pressione Periosteum afficere in eoque obstructionem creare valeat, unde paulatim Os ipsum exedatur. Aliud etiam ex hac re disci potest: nam cum Os ea soliditate constans Aneurysmatis pressioni resistere nequeat, credibile est Arteriarum Tunicas eidem vi facilius cessuras, ita ut inde earum quoque Fibrillæ disperdantur. Historiam Aneurysmatis in Aortæ Trunco Ascendente prodit Lancisius, ex quo æger, qui per aliquod spatium antea de Palpitatione, animæ defectione, dolore, angustia Thoracis, & in eo Pulsatione conquestus esset, subito interiit. Sterni pars superior ab altero latere paulum erat extrinsecus protrusum. Dissecto cadavere, in tota Aortæ curvatura quiddam lardo simile, Cysti inclusum, apparuit: Foramen in ipso Pericardio, ubi consequenter Libræ Sanguinis duæ sunt inventæ. In ea is sententia est, ut omnia Aneurysmata ex Arteriæ Dilatatione oriri existimet: neque improbabile est primis quibusque temporibus id ita esse; nihilominus in præsenti exemplo Fibras corrosas fuisse ait, atque hinc Diloricationem, uti ab eo vocatur, explicare aggreditur, in qua, juxta illum, vera Aneurysmatis natura consistit; id est, si ejus sensum recte capio, in Arteriæ Tunicarum Discissione, sive Dilaceratione. Guicciardini casum plane similem, apud Andream Laurentium legimus: in quo non modo

PAULUS. A.D. 640.

PAULUS. A.D. 640. rupta erat Vena Cava una cum ejus Valvulis, ſed Aortæ orificium ad Brachii magnitudinem ampliatum. Idem in caſu contigit quem rettulit Paræus: ubi Arteriæ Tunica Interior, quamvis in Os mutata, tamen rupta quoque erat. Certum eſt Aortam, ſupra ejus flexionem, facilius dilatari poſſe, ob reſiſtentiam eam quæ Sanguini illic ex ejuſdem curvatura opponitur; ex quo etiam in hac Arteriæ parte utplurimum Aneuryſmata producuntur: ac ſi iſta in Dilatatione tantum conſiſtant, nullibi hanc facilius quam in eo loco fieri poſſe credibile eſt. In Actis Gallicis longam & particularem duorum in iſto loco Aneuryſmatum Hiſtoriam commemorat Littrus: in quibus ita protruſa erat Arteria, ut ſaccum effingeret ad Thoracem collumque pertingentem, immo in altero caſu, per cervices uſque ad maxillam. Uterque æger Pulſationem primo, quæ Arteriarum motui exacte reſponderet, & moleſtam quandam in Thorace luctam ſenſerat, cum magna demum oppreſſione, ſpirandi difficultate, & totius corporis languore: idque multo antequam extrinſecus quicquam ſupra Claviculas appareret; poſtea alia quoque Symptomata acceſſerunt, qualia fere ipſe in ſimili caſu vidi, dolor ſcilicet, non modo in Pectore, ſed etiam in humeris, in brachiis, & in capite; atque in capite frequens etiam Pulſatio; ſomni parum, iſque haud raro interruptus; in lecto decumbendi ſæpe impotentia, atque inclinato antrorſum corpore ſemper levamentum majus: Spiritus ita nonnun-

quam

quam impeditus, ut subitæ strangulationis metum incuteret. In priori homine, pars aliqua costarum, Sternum, & Claviculæ Carie exesa sunt. Circulator quidam per Suppurantia Medicamenta Aneurysmatis partem ruperat, ex quo supervenit Gangræna, & post tres dies mors. Utrumque hoc Aneurysma dicit Arteriæ tantum Dilatationem fuisse: quanquam vero eorum minuta admodum & accurata sit descriptio, inhæret mihi scrupulus, neque persuaderi possum nihil hic fuisse nisi Arteriæ Tunicarnm Dilatationem. Nam cum ulterius ipse tradat, Saccum istum non modo Costis undequaque, & Sterno, & Claviculis, Musculisque firmiter adhæsisse, sed Membranas ejus corrosas in iis omnibus quibus adhæreret locis, hæ Membranæ, quas is Sacco tribuit, erant fortasse Mediastini aut Pleuræ portiones, aut earum, quæ ad Musculos attinerent, expansiones. Neque vero contra illud hoc absurde dixerim, humores extravasatos Membranam sibi propriam effingere posse, quæ minime pars eorum sit vasorum, unde humores isti profluxerint. Ea quæ omni die in Hernia Carnosa, atque in Fungis ex magno Cystium numero compositis aspicimus, quarum singulæ suam habent Membranam, & materia sæpe aliqua impletur ab illa quæ cæteris inest discrepante, eam huic sententiæ probabilitatem astruunt, ut ante hujus controversiæ diremptionem id perpendi saltem mereatur. Relatio Aneurysmatis in Thorace a Ruyschio exposita, quod sine Externo quovis Tumo-

PAULUS. A.D. 640.

PAULUS. A. D. 640. re totum ejus cavum inferserat, videtur ad hanc rem quadrare: nam ex innumeris, ut inquit ille, crassisque Tunicis constabat, quæ Laminarum instar alia super aliam incumberet, eratque inter has multum Sanguinis coagulati conclusum. Ita in eo casu quem exponit [a] Littrus, Sanguis instratarum more frondium jacebat, Polypum quendam efformans. Et hujusmodi certe exempla in Severino, Marchetto, aliisque occurrunt. Popularis noster Wisemannus semper se utramque Arteriæ Tunicam apertam invenisse narrat. Denique, quoniam id argumentum omnium validissimum est quod ex factis ipsis profertur, illud amplius subjicere debeo, quod inter omnes dissecti Aneurysmatis traditas ab Anatomicis narrationes, vix unum, quod quidem amplum fuerit, inveniatur, in quo non esset, juxta Pauli doctrinam, in Arteria ruptio. Ea, quæ a me dicta sunt, satis, credo, ostendunt, quantum a veritate abhorret ista a * Recentioribus quibusdam Aneurysmatum, in vera ac Spuria, divisio facta: nam differentia omnis ista in Tumoris figura consistit, Ac siquis istorum in hoc argumento disputationes examinet, distinctionem hanc, uti plerumque in Theoria falsam, ita quoque in Praxi nullius esse momenti comperiet.

Patet igitur quanta cum peritia Paulus Operationes Chirurgiæ difficillimas exercuerit; atque uti naturam casuum a se tractatorum recte intelligere videtur, ita quoque hunc

a Memoires de l'Academie 1712.
* Croissant Garengoet.

hunc non minus in optimo curationis modo solertem fuisse confitendum est. Idque amplius animadvertam, esse quasdam Operationes ab eo expositas, quæ neque descriptæ neque commendatæ sint ab Auctore quoquam ejus temporibus superiore, cujus quidem scripta his diebus extent; quarum una est Bronchotomia, sive Laryngis incisio, quæ fit in vehementi Angina. Modum is Operationis ab Antyllo desumit, quem ob novitatem ejus & accuratam enarrationem exscribere non gravabor. „Chirurgorum, inquit, præstantissimi hanc quoque administrationem literis prodiderunt. Antyllus itaque hunc in modum scribit. In Synanchicis quidem hanc Chirurgiam, ut inutilem, improbamus, cum omnes Arteriæ (Asperæ, credo, Arteriæ ramos intelligit) & Pulmo affectus est; in ore autem & mento inflammatione consistente, aut etiam in Tonsillis os Asperæ Arteriæ operientibus, incolumi ipsa Arteria, rationi convenit Sectione uti, quo periculum strangulationis evitetur. Quam cum aggredimur, partem Arteriæ, infra caput ejus spatio trium vel quatuor ipsius circulorum, scalpello dividere oportet: totam enim dividere periculosum est. Commodissimus hic est incisioni locus, tum quod carne nudus est, tum quod Sanguinis vasa longe ab eo distant. Itaque inclinato ægroti Capite retrorsum, quo magis Arteria in conspectum veniat, transversam lineam incidemus, ipsam inter duos circulos ducentes, ita ut ne cartilago, sed "mem-

PAULUS, A.D. 640.

PAULUS. A.D. 640. " membrana cartilagines colligans, secetur. " Quod si meticulosior aliquis in agendo " fuerit, hamulo prius elevatam cutim di- " vidat: ac dein Arteriæ ipsi occurrens, va- " sis, siqua se forte offerunt, evitatis, inci- " sionem faciat." Hactenus Antyllus; Paulus autem subjicit, " Antyllo in mentem " venisse hujus incisionis modi ex eo quod " (in fortuito Arteriæ Vulnere, intelligit " credo Paulus) aërem per eam magno cum " murmure exeuntem, vocisque intercepti- " onem notasset. Quamprimum strangula- " tionis metus absit, oræ Vulneris sutura " committendæ sunt, ita ut caro sola sine " Cartilagine suatur; ac dein Medicamenta " adhibenda, quæ cruentis Vulneribus con- " veniunt. Quibus si glutinatio non effici- " tur, ad ea quæ Carnem inducunt venien- " dum. Simili quoque Curatione utendum " in iis qui mortis desiderio guttur sibi ipsis " præciderint." Operatio ista magna cum perspicuitate descripta est, & in eam observationes quædam haud inutiles adjectæ. Hanc, " pro fabulosa deridet [a] Cælius Au- " relianus, & quæ a nullo sit Antiquorum " tradita, sed temeraria tantum Asclepiadis " inventione proposita." Ejus mentionem quoque habet Aretæus, verum haud experientia [b] confirmatam putat: " nam inflam- " mationis, inquit fervor ex vulnere major " efficietur, cumque strangulatione & tussi " in exitium hominis conspirabit. Ac si hoc " modo id periculi evaserit, vulneris oræ, " utpote cartilaginosæ, non coalescent."

His

a Acut. 3, 4. b Cur. Acut. 1, 7.

His autem objectionibus optime respondet Paulus; & ex Recentioribus quosdam id cum successu tentasse constat, quantumvis vulgo etiamnum cum ingenti periculo experimentum fieri credatur*. PAULUS. A.D. 640.

Purmannus * sese Operationem hanc in ægro præstitisse narrat, cui Tumor atque inflammatio vehemens guttur obsedissent, & strangulationem subitam intentassent. Homo autem, qui & sermonem & mentem amiserat, utrumque paulo post recepit. Et Chirurgus quidam magnæ & experientiæ & fidei, sese eandem rem fecisse, mihi ipsi affirmavit; idque is nullo antecedente apparatu, ne divisa quidem cute, executus est; scalpello tantum inter duos ex Annulis locum incidit, ac postea Spathulam exilem intromisit, cava demum Turunda adhibita; unde æger, qui animam eo tempore efflare videbatur, brevi convaluit, multosque postea annos incolumis superfuit.

Arabs Albucasis, magnæ Experientiæ Chirurgus, uti infra confirmabitur, Operationis hujus modum a Paulo, nulla ejus mentione habita, exscribit; eamque, licet ipse nunquam præstitam vidisset, sine periculo fieri posse existimat. Isque eo magis in sententiam hanc adductus est, quod Mulierem ipse viderat, quæ guttur sibi præcidisset, & stertorem atque gemitum morientibus similem ederet; Aerem is per vulnus exisse deprehendit, & Venas Jugulares non fuisse sectas; unde cito curata est, nullo quoquam, præter raucitatem, incommodo re-

* Garengoet. a Chirurg. Curios.

PAULUS. A.D. 640. remanente. Quatuor ejusdem naturæ casibus relatis, Experimentum usu proprio confirmat, Auctor pro eo quo vixit tempore minime contemnendus, Gulielmus de Saliceto. Prostat etiam ejusmodi exemplum singulare in Actis Philosophicis.

Alia Operatio est haud antea descripta, per quam in Viro [a] Mammæ exciduntur: ubi, ut aliquando fit, in amplitudinem immodicam excreverunt. Multum hic Adipis, ut ait ille, subtercrescit, ac Muliebris Mammæ speciem refert; idque ope Chirurgiæ tolli debet. Administratio autem hujusmodi est: " Lunata per imam Mammillæ partem " linea inciditur; cutisque, exempto adipe, " sutura rursus committitur. Ac si forte " Mammilla in inferiora, uti in Mulieribus, " propenderit, Lunatas duas plagas in ex" tremis earum cornibus utrinque coeuntes " inferemus, ita ut minor a majore compre" hendatur; ac tum cutis interjecta, una " cum adipe, eximetur: & iisdem suturis " utemur. Ac siquid errore sit relictum, id " rursus excidere oportet." Fabricius ab Aquapendente curationem hanc crudelem atque barbaram vocat, quæque admirationem omnem superet: multamque in quærendo talium excrescentiarum usu operam ponit; quas in iis solum inveniri contendit, quibus pili in Pectore desunt: ideoque has in iis ad fovendum calefaciendumque Cor magis necessarias esse conjicit. Operationem cruciatu plenam esse non negabo; auxilium tamen videtur esse unicum, modo hæc res cu-

a 6. 46.

curationem ullam recipiat. Idque non temere quis affirmet, lenem a Fabricio propositam medelam, quæ fit per Lixivialem Calcis Expressionem, vel parum vel nihil profecturam. PAULUS. A.D. 640.

Spero me non commissurum ut ineptus Tibi, Vir Amicissime, videar, eo quod tantum temporis tui consumam in singularibus quibusdam rebus, quæ apud Veteres occurrunt, designandis, quarumque mentionem omnem Historiæ Medicæ Scriptores omiserunt; quod sane indicio est hos vel eorum monumenta ne omnino quidem attigisse, vel ita negligenter tractasse ut nullam ex iis utilitatem decerpserint. Quodque ad argumentum modo absolutum pertinet, Chirurgia Pauli omnium de hac re Librorum ab ejus temporibus usque ad hunc diem quasi fundamentum semper extitit: multique accurate exscriptum, aliqui novo tantum quasi vestitu indutum, emiserunt. Neque aliud addam præterquam quod Fabricius ab Aquapendente, celebris admodum, quique in Experientia consenuit, Chirurgus, & Operationum earum, quæ manum postulant, administrationem unus ex Recentioribus accuratissime descripsit, doctrinam Celsi atque Pauli ubique, pro Textu, ponat: quodque Observationes ejus ac præcepta in horum explicatione unice propemodum consistant. Sunt tamen multi, qui ex præjudicata opinione nihil nisi vulgaria, & vix notatu digna in Paulo reperiri, Celsumque nullam unquam Operationem executum esse contendunt. Salmasius quidem

hunc

PAULUS. A.D. 640. hunc parum candide Ἀνιατρολογητὸν appellat, quasi Vir Medicinæ imperitus esset: liceat autem mihi a docto hoc Critico dissentire in re quæ ad Medicam Artem pertinet. De Paulo vero satis mihi dixisse videor, ut quid de eo existimandum sit, omnes judicent. Certe Celsus, si Medicinam haud exercuisset, nunquam in referendo eo modo, quo Heraclides Ἀγκυλοϐλέφαρον curari voluit, hæc verba protulisset, " Ego sic restitutum esse neminem [a] memini:" neque apud illum alii desunt loci eodem spectantes. An Romæ ita scribere ausus esset, ubi nemini Artem hanc, necne, factitaverit, ignotum esse poterat? num credibile est quenquam ita accurate de quovis argumento, ac præcipue de Chirurgia, re, siqua alia est, subtili ac perplexa, scribere potuisse, etiamsi Traductorem solum fuisse concedamus, nisi in ista quoque esset ipse Professione versatus? versatus autem in illa est, plus minusve, sine dubio Celsus, nisi ex alio aliquo Auctore omnia sit ad verbum furatus. Unius tantum Capitis Lectio, quæ de Calvariæ Fractura est, facile evincet, subtiles illas de Contra-Fissura observationes e propria ipsius esse Experientia profectas. Ac licet quidam dubitent, utrum existat unquam Contra-Fissura, rem haud improbabilem istam censeo; quando Suturæ vel admodum compressæ vel prorsus obliteratæ sint: uti haud raro fit, ac præcipue in hominibus ætate provectioribus. Objectio quæ petitur ex eo quod de aliis quoque Argumentis haud imperite scripserit, uti

a 7. 42.

uti de Rhetorica, &c. ac Medicinam quasi partem tantum grandioris cujusdam operis in eo comprehenderit, valde infirma est; tanquam haud multo magis verisimile esset, ut de Rhetorica aut alia quavis Arte Medicus scienter scriberet, quam ut Rhetor merus cum judicio apteque & apposite Medicinam exponeret. PAULUS. A.D. 64?.

Facile ostendere possem, quem ad gradum Ars Chirurgica primis his temporibus evecta sit, prout illa in horum atque his magis Veterum Auctorum Commentariis explicata est: verum hanc rem absolvere malo Viri ejus verbis, qui controversiæ hujus judex erat longe peritissimus, quique ob eruditionem ejus summam cum pari Experientia [a] conjunctam, ingens extitit & Professionis & Patriæ suæ decus. "Si incre-"menta, inquit ille, a Recentioribus in "Chirurgia facta consideremus, confiteri "necesse erit ita parum nos debere nosmet "iis anteponere, aut eos despicatui habe-"re, uti mos est inter illos qui & parum "norint & nihil legerint, ut nulla ista opi-"nione fortiora vel inscitiæ, vel arrogantiæ "nostræ argumenta proferre valeamus. Ne-"que vero is sum qui affirmem, nihil pror-"sus a Recentibus ad excolendam Chirur-"giam præstitum: id enim & absurdum & "injuriosum esset, neque stultitiam mino-"rem ea, quam nunc reprehendo, indica-"ret; id solum, nos in expoliendis ornan-"disque Veterum inventis, atque in melio-"ri luce collocandis, magis elaborasse, quam

I "mul-

a Carolus Bernard.

PAULUS. A. D. 640. "multa alicujus momenti de nostro adjecisse, contendo. Quod fortasse ob alteram "ex his duabus causis contigit, Vel quod "injuriarum extrinsecus illatarum sanandi "ars, cum sensibus præcipue subjiceretur, "maturius agitata sit, ideoque ad aliquem "perfectionis gradum altera Medicinæ parte citius perduci potuerit; Vel quod, cum "plerique ejus Professores per aliquot sæcula illiterati atque Empirici essent, ea "haud tantum aucta & exculta sit, quantum fuisset, si ad eam exercitandam "melius instructi, quam vulgo & olim fuerint & hodie sint, Chirurgi accessissent. "Cujus quidem rei satis validum, me judice, argumentum est, ea insignium Scriptorum paucitas, qui Chirurgiam illustrarunt, si cum iis conferantur qui in aliis "plerisque Artibus ac Scientiis excelluerint; "quanquam si pauciores essent, nihil inde "huic Arti, modo Sciolis istis fidem adhibere velimus, detrimenti accederet. Equidem vanæ hujus opinionis excusationem "nullam probabiliorem hac invenio: Quoniam aliquando & in Medicinæ & in Chirurgiæ usu ea via incedendum est, quæ "aliis commonstrari nequeat, & ad quam "Artifex quisque suo ipsius judicio ac naturali sagacitate duci debeat: ideoque nihil "de hujusmodi rebus in Auctoribus istis reperiatur, quos Opinatores hi consulendos "forte fortuna sumserint, lectionem omnem "illico, quasi inutilem & frugis expertem, "despiciunt; præcipueque Veteres contemnunt, qui plerumque, ut vera fatear,

"ne-

" neque Tironibus neque Insulsis scribunt, PAULUS.
" ac multo minus iis qui nulla unquam di- A.D. 640.
" sciplina erudiri valeant.

" Quicunque autem eorum scripta consi-
" derate examinaverit, & ea conferendi oc-
" casionem, deque iis a propria Experien-
" tia judicandi facultatem habuerit, necesse
" est ut fateatur, id unum præ Recentiori-
" bus plerisque horum lectionem magnopere
" commendare, quod & signa Pathognomo-
" nica accuratius describant, & Tumorum
" atque Ulcerum species exactius distinguant
" omnibus quotquot nuper ingenio maxime
" valuisse jactitamus.

" Quod si præsens hæc ætas asperas quas-
" dam & supervacaneas in curando rationes
" sustulerit, uti nos fecisse agnoscendum est,
" eas ab Antiquis ortum traxisse minime de-
" monstrari potest: cum eas ab ignotis bar-
" barisque Professoribus, qui multo post vi-
" xerint, in usum adductas esse constet.

" Minime dubium est, quin præcipua Chi-
" rurgiæ incrementa, posterioribus hisce sæ-
" culis facta, Anatomiæ præsertim inventis
" tribui debeant: cujus ope plurima ex iis
" solvimus Phænomenis, quæ antea vel in-
" explicabilia erant, vel perperam explana-
" ta sunt: cum præcipua interim ejus pars
" (Artem intelligo Curandi, cui cæteræ omnes
" quasi famulari debeant) haud multo in me-
" liori statu floreat, quam ab Antiquis sit
" relicta.

" Ut affirmata a me irrefragabili probem
" argumento, ad singula ea Chirurgiæ Vo-
" lumina, quæ a doctissimis præclarissimis-

PAULUS. A.D. 640. "que inter Recentiores vulgata sunt, provoco: siquidem omnia vel a se invicem, "vel, si qua aliis præstent, e Veteribus exscripta sint. Verum in hac re id pro Recentioribus dici potest, hunc ab iis adhiberi quidem suetum, tamen haud inchoatum esse exscribendi modum: cum Aëtius "Paulusque Ægineta haud pauca a Galeno "mutuati sint; Marcellusque Empiricus "idem inverecundius fecerit pleraque a "Scribonio Largo sumens, haud memorato "interim ejus inter cæteros Auctores nomine, quibus haud ita multum debuerit.

"Inter omnes eos qui Systemata composuerint, paucos esse existimo, qui non "primas Hieronymo Fabricio ab Aquapendente deferant, Viro certe & doctrinæ & "judicii indubitati; tamen haudquaquam "eum puduit lectores docere, Celsum inter "Latinos (qui, ut ipse ait," Mirabilis est in omnibus," quemque, Horatii verbis, "nos jubet, Nocturna versare manu, versare diurna) inter Græcos Paulum Æginetam, inter Arabas Albucasim (quem Recentioribus annumerare nolim, quia in "eorum numero est quem Judices nostri "recentes rejiciunt, vel quod ejus scripta "nunquam legerint, vel quod mala hæc ei "fortuna obtigerit, ut sexcentis abhinc annis vixerit) quasi Triumviros esse, quorum præcipue auxilio usus sit in illustri illo Libro a se composito.

"At innumeræ, dicat aliquis, Operationes nunc in usu sunt, Antiquis incognitæ; vereor equidem, inquisitione facta,

"ne

„ne plures, eæque admodum utiles, a nobis vel omiſſæ vel neglectæ, quam inventæ ſint. PAULUS. A.D. 640.

Hactenus pauca quædam dixi (ſiquidem multo plura dici poſſent) de quatuor iſtis Scriptoribus Græcis; ex quo brevi Specimine comperies, ſylvam aliquam in iis a Clerico inveniri potuiſſe, quæ paris momenti eſſet & ab aliis æque intacta, ac multæ res, quas ille fuſius enarravit, ex iis præcipue decerptæ, qui in Hippocratis & Galeni intervallo floruerunt.

Atque hoc quidem tempore ſpatium intra quod viguere Græci in Medicina Scriptores Claſſici (etenim hoc nomine appellandi ſunt) abſolvitur. Nam ſi ſingulos, ab eorum Principe Hippocrate uſque ad Paulum, coætaneis ſuis quacunque in Arte aut Profeſſione excellentibus contuleris, his ii vel in rerum diſpoſitione, vel in argumentandi perſpicuitate, vel in puritate ac vi ſermonis, nullo modo inferiores cenſendi ſunt. Immo quidam ex illis ſupra quam quod cujuſque ætas ferebat, ſani & eloquentes fuerunt; cujus rei exemplum luculentum eſt Aretæus. Ac Sophiſtæ ipſi, qui ante & poſt Adriani imperium non modo Romam ſed univerſum Aſiæ littus impleverant, quique in Veterum Græcorum elegantia, vel ſermone ſaltem imitando operam omnem curamque poſuerunt, ſi ſtylum duntaxat ſpectemus, Galeno & quibuſdam ejus Succeſſoribus neutiquam facundiores extiterunt. Galenus ipſe non modo Medicus ſui tempo-

A.D. 640. ris peritiſſimus fuit, ſed omnes etiam alios varia eruditione doctrinaque Critica ſuperavit. Tantum honoris Viri iſti Profeſſioni ſuæ attulerunt ex eo quod in aliis Artibus non minus quam in ſua verſati ſint. Celebris etiam ille Sanctus Baſilius, qui propriæ valetudini, quæ nunquam ei non infirma erat, inſerviendo, Medicus evaſit, quique multas alluſiones ac ſimilitudines ex hac Arte deſumtas habet, fuit, ut Photii verbis utar, ob orationis nitorem, proprietatem, perſpicuitatem, ac dulcedinem, ex primis inter Patres Scriptoribus: ſicut etiam Sancti Lucæ ſermo ad Veterum normam eo quo utuntur cæteri Evangeliſtæ propius accedit. Quanquam enim Lucas aliquam habeat Helleniſmorum & loquelæ Syræ miſtionem, quod in homine ortu Syro, & ab [a] Helleniſtis veriſimiliter ad Judæam Religionem converſo ferendum eſt: tamen e Græcorum Auctorum, dum Medicinæ ſtuduit, lectione ſine dubio ſtylum expolivit. Et oratio ejus interdum fluens ac florida eſt, uti cum Iter Sancti Pauli deſcribit. Iſque, ubi de Morbis aut curationibus eorum ſermo incidit, voces, ideo certe quod Medicinam eſſet profeſſus, magis quam alii faciunt, argumento idoneas adhibet. Cujus multa proferri poſſent exempla; unum vero aut alterum ſufficiet. Paralyſi correptus admodum congrue ab eo [b] παραλελυμένος, qui a Sancto [c] Matthæo atque [d] Marco παραλυτικὸς dicitur; quæ quidem vox apud Veteres nuſquam occur-

a Vid. Grotium in Titul. b 5, 18. c p. 9. 2. d p 2. 3.

currit. Mulier Sanguinis profluvio laborans a [a] Sancto Marco describitur, quasi παθοῦσα ὑπὸ πολλῶν ἰατρῶν καὶ δαπανήσασα τὰ παρ' ἑαυτῆς, καὶ μηδὲν ὠφεληθεῖσα, ἀλλὰ μᾶλλον εἰς τὸ χεῖρον ἐλθοῦσα: omnia ista a [b] Sancto Matthæo omissa sunt, Sanctus autem Lucas eadem, alio tamen more, multumque in Professionis Medicæ gratiam, tradit; nam pro eo quod multa a multis Medicis passa esset, & ex curatione deterius se habuerit, hoc solum inquit, vim morbi medicamentorum potentia majorem extitisse, οὐκ ἴσχυσεν ἀπ' οὐδενὸς θεραπευθῆναι [c]. Porro, de nummis a Muliere impensis loquens, verbo perquam idoneo utitur, προσαναλώσασα; cum vox a Sancto Marco adhibita, nempe δαπανήσασα, luxuriosam tantum pecuniæ profusionem proprie significet: quo sensu quoque eandem habet in [d] Filii Prodigi Historia Sanctus Lucas. Ita in ejusdem Mulieris tradenda curatione, nihil aliud dicit Sanctus Matthæus, nisi ἐσώθη: Marcus autem, ad similitudinem locutionis Hebraicæ ait, ἐξηράνθη ἡ πηγὴ τοῦ αἵματος: Lucæ vero Phrasis, ut magis Medica, ita simplicior quoque & correctior est[e], ἔστη ἡ ῥύσις. Ubi Christus multorum morbos sanaverat, de iis dicit Matthæus, διεσώθησαν [e], & Marcus, ἐσώζοντο [f]: Lucas autem verbum adhibet quod sanationem peculiariter exprimit, ἰᾶτο πάντας [g]: idemque Verbum in duodecim aliis scriptoris hujus locis occurrit, semelque vox ἴασις. Ita cum Centurionis famulum [h] curatum esse ait Sanctus Marcus, Lucas

A. D. 64.

I 4 non

a 5, 26. b 9, 20. c 8, 43. d 15, 14. e 41, 36. f 6, 65. g 6, 19. h 8, 13.

A. D. 640. non modo ſanatum eum, ſed ὑγιαίνοντα [a], perfecte valentem, commemorat: per quod curatio efficacior ſignificatur. Ita in deſcribenda virginis reſurrectione e mortuis, prolata Chriſti voce inquit, [b] ἐπέστρεψε τὸ πνεῦμα: quod ille, ſine dubio, uti primum reſuſcitationis ſignum, ponit. Eandem in loquendo accurationem ſervat, ubi de [c] Claudis mentio incidit. Ita in iſto loco ubi dicitur, ,, Non egent, qui ſani ſunt, Medico, ſed ,, qui male habent, ,, Sancti Matthæus atque Marcus id exprimunt per vocem ἰσχύοντες, at vox a Sancto Luca adhibita, ſcilicet ὑγιαίνοντες [d], magis congrua eſt. Poſſunt enim homines temperamenti validiſſimi morbis conflictari, (uti Capitis dolore, &c.) qui Medici opem requirant: at qui bene valent, hanc non deſiderant. Ita de Petri noverca loquens ait, ἦν συνεχομένη μεγάλῳ πυρετῷ: Galenus inquit μέγιστος ac σφοδρότατος in morbis eodem ſenſu a Medicis uſurpari, noſque interdum febrem μείζονα, interdum σφοδροτέραν, quam antea fuerit, dicere. Ita in Hippocratis Epidem. L. 2. S. 2, legimus, πυρετὸν ὀλίγον. Quare Sanctus Lucas Medicorum hic ſermone utitur; atque ita dicit, quo morbum curatu difficiliorem fuiſſe oſtendat. Ac ſequentes loci, ,, Medice cura te ipſum [e]: ,, &, ,, Palpate me, & videte, ,, quia Spiritus carnem & oſſa non habet [f], ,, apud Sanctum Lucam ſolum exſtant. Atque illud in Servatoris noſtri Agonia, videlicet, ,, Sudorem ejus factum eſſe, ut guttas San- ,, gui-

a 7. 10. b 8, 55. c Act. Ap. 3. 7. d 5, 31. e 4, 23. f 24, 39.

„guinis decurrentis ad terram [a] „ a cæteris A.D. 640. Evangelistis omissum est, aptissime vero a Sancto Luca, utpote Medico, memoratum. Porro notatu dignum est istis quoque omnibus, in Miraculorum Christi, quæ ad sanationem pertinent, magis diligentem esse Lucam; multasque ab eo Historias esse prolatas quæ cæteri tacuerint: qualis est ea de resuscitatione Viduæ Filii in Urbe Nain [*]; & ista de Viatore, quem Samaritanus infuso Vulneribus ejus Oleo Vinoque curavit [b]; & illa de Muliere, quæ Spiritu Infirmitatis per octodecim annos laborasset, & a Jesu sanata sit [c]; & hæc de homine qui Hydrope tentatus esset [d]; & de decem illis qui Lepra infecti ad sanitatem redierint [e]; de aure denique in servo Pontificis Maximi a Christo curata [f]. Illud etiam animadversione dignum est, quod Lucas in enarrandis iis, quæ ad sanationem pertinent, Christi miraculis fusior sit quam Evangelistæ cæteri; quodque Historiam unam, de resuscitato Viduæ Filio in Urbe Nain, ab aliis omissam narret.

Nullam hic Græcis Medicis laudem tribui, quæ non iis jure debeatur; horum vero exemplum Latini Scriptores male sunt secuti: & si Celsum atque Plinium excipimus, (hic enim aliquas Medicinæ partes in Historia sua Naturali attigit,) quis est cujus lectionem sustinere possimus? Scribonius Largus, cui vix aliud quam Empirici nomen imponi potest, licet priori Claudio imperante scripserit, quo tempore lingua Ro-

a 22, 44. * 7, 11. b 10, 30. c 13, 11. d 14, 2. e 17, 12. f 22, 51.

A.D. 640. mana tolerabili saltem puritate florebat, in sermonem Latinum, ut ita dicam, converti debet, quo facilius ab iis intelligi possit, qui in Classicis tantum ejusdem ætatis Scriptoribus versati sunt.

Leonardus de Capua, in ridiculis istis Sermonibus quæ ab eo Ratiocinia nominantur, haud semel significat, a Græcis exiguos admodum in Arte Medica factos esse progressus, ac nihil fere ei ab illis collatum, nisi quod eam verborum eloquentia exornaverint. Nihil interim ex omni Historia luculentius evincitur, quam quod ii Medicinam in Artis ac Scientiæ formam primi redegerint: quodque ab eorum tempore usque ad hunc diem in omnibus Terræ partibus, quibus inaudita est Græca in medendo disciplina, nihil nisi Empirica curandi ratio obtineat. Eodem jure ipsos Poeticam, Oratoriam, & Sculpendi Pingendique Artem omnibus numeris absolvisse denegasset. Nunquam hoc Libro legi quicquam absurdius; atque id solum ostendit Auctor, magnam ab eo tumultuariæ cujusdam eruditionis conquisitam esse copiam, neque ingenium ut eo abuteretur illi defuisse, quo omnia semper in malam partem detorsit. Quam diligenter aucta, expolita, & perfecta sit a Græcis Medicina, accuratissime exposuit Clericus; neque otium ego meum tuumve in homine refutando conteram, qui ita parum Professionis suæ utilitatem ac vim agnoscit, ut in ea vix ullam esse Artem concedat. Immo satis ridicule Sextum Empiricum, Scepticum illum celebrem, inter Auctores

ctores [a] eos adducit, qui Medicinæ incertitudinem cognoscerent: cum is sibi pro Principio statuerat, ut nihil certi in ulla re, ne in Mathematicis quidem Demonstrationibus, reperiri contenderet. A.D. 640.

Pauca de altero quodam e Veteribus Auctore dicenda sunt, quanquam is nihil proprie de Medicina scripserit. NEMESIUM intelligo, Emissæ Episcopum, qui Librum de Natura Hominis, circa finem quarti Seculi, composuit. Eo me impulit Oxoniensis Editor, qui duo illi inventa ascribit, quorum alterum omnium est, quotquot unquam in Medicina reperta sunt, longe utilissimum. De Bile primum est [b], „quæ, ut inquit Nemesius, & per se, & propter aliud constituta est; nam ad concoctionem confert, „& depulsionem excrementorum movet: „ideoque fit quodammodo una de partibus „nutrientibus, quinimo & calorem quen„dam præbet corpori ut vitalis facultas. Ac „his quidem de causis propter se videtur „extitisse: sed quia Sanguinem purgat, San„guinis causa quodammodo videtur esse fa„cta.„ His verbis, inquit Editor, Bilis Systema plane & accurate traditum est: Systema illud, quod ingenti cum arrogantia a se inventum prædicavit Sylvius de le Boe. Neque sane inficiandum est, in iis integra rationum a Sylvio adductarum fundamenta contineri: & si Theoria hæc ullam in Medicina utilitatem præstat, inventionis laus jure a Nemesio vendicanda est. Altera res lon- NEMESIUS.

a 464. b. 28.

NEMESIUS. A. D. 640.

longe majoris momenti est; siquidem Auctor affirmat, Circulationem Sanguinis, quam superiori Sæculo repertam tantopere jactamus, Nemesio fuisse notam, atque ab eo verbis admodum claris ac luculentis descriptam. Ea hæc sunt, „ [a] Pulsuum motus „ initium habet a corde, & maxime a sini„ stro ejus Ventriculo. Diducitur autem „ vehementer & contrahitur Arteria, har„ monia quadam ac ratione. Sed dum didu„ citur, a proximis venis vi trahit tenuem „ sanguinem, cujus respiratio fit alimentum „ Spiritui Vitali. Dum autem contrahitur, „ quod in se fuliginosi est per totum corpus „ & occulta foramina exhaurit: quo modo „ Cor per os & nares quicquid fuliginosi est „ exspirando sursum expellit. „ Unico hoc, „ parum certe firmo nixus fundamento, magnum illud Circulationis inventum Nemesio tribuit; iique, qui eandem & Hippocrati & Galeno innotuisse contendunt, argumentis æque validis instruuntur. Illud solummodo dicam, ex hac ipsa descriptione, & ex iis quæ de Jecore in eodem Capite idem Auctor tradit, (quod viscus ille alimentum corpori per Venas suppeditare autumat) manifeste concludi posse, nullam de modo, quo peragitur Sanguinis Circulatio, notitiam habuisse Nemesium.

De hac re disputationem instituere nolo, atque id tantum animadvertam, Circulationem veram ab Auctore longe recentiori, accurato quidem & eleganti eo, neutiquam fuisse comprehensam. De Columbo loquor, qui

a Cap. 24.

qui cum Anatomiam exquisite calleret, minutissime distinctissimeque, annis abhinc supra centum & quinquaginta, non modo structuram sed & usum quoque singularum partium ad Cor pertinentium explicuit, nisi quod exiguum de Valvulis quibusdam errorem admiserit: isque verbis ita dilucidis, ut nihil supra fieri possit, monstrat qua ratione per Cordis contractionem ac dilatationem, ac mechanicam ejusdem vasorum Texturam, Sanguis a Vena Cava per Pulmonem in Aortam circuletur, atque inde in omnes Corporis partes deferatur; quam rem nulli unquam observatam, neque de ea quicquam litteris proditum affirmat. Juxta illum, (ejus autem verba quoad sensum fere cum iis conveniunt, quæ a Serveto coætaneo ei Scriptore, adhibentur, licet in Columbo multo explicatiora sint) Pulmo Spirituum Vitalium generationi inservit: id quod ab eo vocibus sequentibus explanatur:

Nemesius. A.D. 640.

„[a] Aër Asperæ Arteriæ vehiculo per universum Pulmonem fertur: Pulmo vero „Aërem illum una cum eo sanguine miscet, „qui a Dextro Cordis Ventriculo profectus „per Arterialem Venam diducitur. Sanguis hujusmodi ob assiduum Pulmonum „motum agitatur, tenuis redditur, & una „cum Aere miscetur, qui & ipse in hac „collisione rarefactioneque præparatur: ut „simul mixti Sanguis & Aër per Arteriæ Venalis ramos suscipiantur: tandemque per „ipsius truncum ad Sinistrum Cordis Ventriculum deferantur: deferuntur vero tam „belle

a Lib. 11.

NEMESIUS. A.D. 640.

,,belle mixti atque attenuati, ut Cordi exiguus præterea labor superſit: poſt quam exiguam elaborationem quaſi extrema impoſita manu vitalibus hiſce ſpiritibus, reliquum eſt ut illos ope Arteriæ Aortæ per omnes corporis partes diſtribuat.,, Hic ad verbum curioſi illius Anatomici ſenſus eſt, qui quidem veritati optime convenit; verum hic ſubito quaſi gradum ſiſtit, neque fluxum Sanguinis ex Arteriis in Venas explicare aggreditur. Immo ex iis, quæ de Vaſis iſtis paſſim profert, evidenter conſtat, nihil eum de ullo inter hæc Vaſa commercio ſuſpicionis habuiſſe. Nam præterquam quod Arteriis ſolis Spirituum Vitalium tranſmiſſionem aſſignet, in alio ſermone ait Venas Sanguinem a Jecore in omnes Corporis partes diducere. Et in hac re præcipue hæret ejus de Circulatione doctrina, quod Venarum & Arteriarum communicationem minime explicet: utcunque ii illud parum comprehenderint, qui vel pro Harvæo, vel contra illum, Libros evulgaverint. Cæſalpinus [a] quidem Anaſtomoſeos vocem vel caſu adhibens, vel hanc a [b] Serveto mutuatus, calorem innatum ex Arteriis in Venas, ſed nonniſi ſomni tempore, tranſire poſſe exiſtimat: atque ex iis quæ proxime ſequuntur patet, Circularem Sanguinis progreſſum minime ab eo fuiſſe cognitum; hunc enim undulante quodam motu ab altero ad alterum vaſis extremum more Euripi (ea ipſa eſt ejus vox) ferri ponit; neque alia eſt Hippocratis de motu Sanguinis

a Quæſt. Peripat. b De Trinitate, 5.

nis sententia: Fabricius autem ab Aquapendente hunc in Arteriis per Fluxum ac Refluxum circulari diserte tradit. Quod si ex iis quæ Auctores isti de Circulatione Sanguinis, tam per Cor, quam per Pulmonem in Aortam, dixerint, ratiocinari volumus, evidenter concludendum est, Sanguinem, qui Aortæ immittitur, debere necessario in Venam Cavam reverti: nam nisi id ita esset, nulla ratione jugis ille cursus, qui, ipsis docentibus, per Cor ac Pulmonem peragitur, continuari posset. Tamen hanc iis consequentiam non fuisse perceptam æque evidenter apparet, quamvis id ex illorum Principiis facili ac necessaria deductione concludatur. Verum haud magis mirum est, Columbum & Cæsalpinum huc usque, nec ulterius, esse progressos, quam quod Fabricius ab Aquapendente Venarum Valvulas a se repertas descripserit; simulque verum earum usum penitus [a] ignoraverit, id quod ex ipsa ab eo facta descriptione evincitur.

NEMESIUS. A. D. 640.

Ut integra inventi hujus laus populari nostro tribuenda est, ita id ille omni rationum ac verborum claritate exposuit; ac licet multa postea de hac re vulgata sint, Harvæi Librum esse omnium & brevissimum & maxime perspicuum, & argumentorum pondere munitissimum fidenter aio: cujus rei veritatem percipiet, quisquis varias pro Circulatione Apologias evolverit, vel ea sit patientia instructus ut [b] Tractatum perlegere sustineat quem, tædii plenissimum ac frugis omnino expertem, conscripsit Raymundus Vieussenius. No-

a De Venarum Ostiolis. b De Sanguine & Corde.

NEMESIUS. A.D. 640.

Nova hæc de Circulatione doctrina, licet firmiſſimis rationibus extra dubium poſita, vehementer a multis impugnata eſt: ejuſque inventor adverſantium plurimorum impetum ſuſtinuit: quorum reſponſiones pleræque magis contradicendi ſtudio, quam argumentandi vi, refertæ ſunt. Minime quidem horum exempla imitatus eſt Vir eruditionis maximæ Gaſſendus; is enim ea, quæ Litteratum deceret, ingenuitate præditus, licet antea Circulationem, & Chyli cum Sanguine commercium, ſtrenue negaſſet, tamen erroris ſui poſtea a Pecqueto convictus eſt, qui Receptaculum Chyli detexit, & in Humano Corpore Ductum Thoracicum primus inveſtigavit: quarum rerum compos Gaſſendus magno ſe affectum gaudio declaravit, quod in ipſo mortis limine duorum ita nobilium inventorum ſcientiam aſſecutus eſſet: illud etiam adjiciens, quod has res veriſſimas, quæ ſe invicem probant ac ſtabiliunt, quos quaſi cardines reputaret, quibus omnis poſtea Medicina verti deberet.

Ex hoc Harvæi reperto multum incrementi poſſet Medicina, etiam in curationibus morborum, acquirere. Ejuſmodi quidem opus ipſe aggredi inſtituerat, quo emolumenta, e doctrina ſua in Praxin redundantia, oſtendere voluit; ſed, morbo ac morte præpeditus; conſilium illud haud executus eſt. Cæptum profecto Architecto hoc nobili digniſſimum, quod utinam aliqui Succeſſores ejus abſolvant. Pauca tantum hic ipſe ſubnotabo, ex quibus diſci poterit, quan-

quantos usus Practicæ Professionis hujus parti afferre valeat penitus perspecta ac rite adhibita Circulationis cognitio. NEMESIUS. A.D.640.

Primo enim, ex Doctrina hac constat quanto cum judicio, uti nunc fit a Chirurgis nostris, in Amputationibus adhibeatur Arteriarum deligatio: quantumque hic modus veteri illi anteponi debeat, qua cum ingenti terrore & cruciatu Sanguis, nonnisi Cauteriorum, Causticorum, & Escharoticorum ope, sisti solebat. Præterquam quod invento hoc tormenti vehementia tollitur, ex Motus legibus quo fertur Sanguis, scimus neutiquam fieri posse, quin is contra Escharam secti vasis ea vi arietet, cui nihil præter ligaturam satis valide possit resistere. Inventionem hujus rei Paræo [a] debemus, qui, ut ipse ait, de ea nihil unquam aut visu aut auditu perceperat, sed experimenti instituendi ansam ex quibusdam verbis in Galeno de Vulneribus arripuerat: quod illi ita feliciter respondit, ut id sibi in mentem venisse Inspiratione Divina existimaverit. Quod si animo frequenter recolere vellemus ea, quæ a Veteribus de Argumento quovis prodita sunt, nova certe nobis, sine Inspiratione, non modo de re quæsita consilia se offerrent, sed quæ ad alia quoque negotia aptari possent, uti Paræo contigit. Circulationis quidem notitiam præivit hoc Paræi institutum; sed vehementer ambigo an id ita frequentem in usum venisset, nisi commoditatem ejus percepissent homines, a doctrina hac evidenter convicti: uti colligere li-

K cet

a Lib. 10, 24.

NEMESIUS. A. D. 640. cet ex eo quod tarde admodum in quibusdam regionibus, etiam in Gallia, invaluerit, si ex iis judicandum est quæ de hac re tradidit [a] Vigierius. Certe apud Nostrates, nonnisi paucis abhinc annis, renovatum, vel potius introductum est. Exiguam ejus notitiam habere videntur Germani: idque nonnisi strictim ab Hildano [b] memoratur: a Batavis, Nuckio [c] teste, omnino rejectum est.

Explicat etiam Circulatio, quemadmodum post Amputationem Membri, abscisso Arteriæ Trunco, in vicinis partibus continuetur Sanguinis cursus: ideo scilicet quod minores Arteriæ rami vicem istius suppleant, atque sensim in majorem capacitatem ampliatæ Sanguinem, partium motui ac nutrimento necessarium, suppeditent. Quod quidem Problema nullis aliis Principiis solvi potest, atque ita longe abest ut hæc res contra Circulationem, sicut inscii quidam Scriptores faciunt, objici queat, ut ejus veritatem argumento validissimo confirmet.

Eadem doctrina primo intuitu veram rationem commonstrat (& hæc quidem a Chirurgis nostratibus adhibetur, qui nullis vel Anatomiæ peritia, vel Chirurgiæ veteris studio inferiores sunt) tractandi Aneurysmata, quæ Puncturæ superveniunt. Siquidem, loco Compressionis, quæ vix unquam cursum Sanguinis intercipit, post idoneas ligationes dividenda est Arteria: & hæc non modo supra, sed etiam infra, Puncturam de-

a Chirurg. p. 39. b De Gangræn. 8, 5.
c Experim. Chirurg. 49.

deliganda eſt (uti fit in Varice) quo Sangui- NEMESIUS.
nis in eam fluxus prohibeatur ex aliis ramis, A.D. 640.
qui fere in omni Corporis parte communicationem inter ſe habent. Notavi antea, Praxin alterius cujuſdam Gentis eſſe in hac re valde mancam.

Poſtremo, Galenus, quique hunc ſecuti ſunt, Revulſionem ſemper, quo ea major ſit, ex eo latere, in quo malum eſt, fieri præcipiunt: idque ob hanc cauſam, ſi cauſa dici meretur, quod major partium conſenſus eſt in dextro latere cum venis dextris, & in ſiniſtro cum ſiniſtris. Itaque nulla unquam acrior in Medicina controverſia extitit quam quæ per ducentos prope annos agitata eſt: „Utrum ſcilicet in Pleuritide Vena in eodem, an in oppoſito Latere, aperiri debeat.„ Cujus rei ideo præcipue mentionem facio, ut oſtendam neminem ſatis intellexiſſe ante inventam Circulationem, quid eſſet Revulſio: quicquid inepti quidam Veterum fautores affirment; neque enim ullo modo fieri poteſt, ut doctrina hæc, ſine Circulationis ſcientia, comprehendatur. Ope hujus ſtatim videmus, quo in loco Revulſio fieri poſſit fortiſſima; quodque pertinet ad miſſionem Sanguinis in Pleuritide, intelligimus Venæ Sectionem in eodem Latere paulo quidem ſubitius revellere, tantulam vero eſſe differentiam, ut miremur unde ulla unquam mota ſit de hac re controverſia. Illud de miſſione Sanguinis univerſe adjiciam, quod Circulatio omnia illa præcepta prorſus inutilia reddiderit, quæ multo cum labore antea magnoque fa-

NEMESIUS. A.D. 640.

stu posita sunt, de aperienda in particularibus morbis sive hac sive illa Vena: ac licet indocta Medicorum plebes Artem cauponandi, & Mysterio rem clarissimam involvendi, occasionem amiserint, iis certe, qui Professionis suæ gnari sunt, hanc saltem a Circulatione utilitatem se consecutos esse fatendum est, ut perfecte intelligant quam parvi sæpe referat hujus sive illius Venæ delectus; vel siquid intersit, nunquam in judicando hæreant, quænam cæteris anteponi debeat.

Sed ut ad Historiæ nostræ seriem revertar, ad alios jam Medicinæ Scriptores Græcos minoris notæ ac recentioris ævi veniendum est. Quoniam in plerisque vix quicquam novi deprehendo, brevem tantummodo Operum enarrationem faciam, & Auctorum ætates qua potero accuratione constituam; quam rem apud Historicos nostros valde perturbatam invenio. Quanquam id sane haud ita mirandum est, quoniam ab Agathiæ tempore, id est ab A.D. DLX, usque ad imperium Isaaci Comneni, quod A. D. MLX obtigit, magnus in Historia Græca per quingentos annos hiatus est, ita ut nihil fere rerum in omni isto intervallo gestarum sciamus, nisi quod e tenui paucorum quorundam Imperatorum, ac præsertim Mauritii & Heraclii, mentione colligendum est.

PALLADIUS.

PALLADIUS, Sophista & Jatrosophista dictus, Alexandriæ, ut ipse significare videtur, educatus est. Hunc primum inter Recentiores Græcos pono, cum erudito Auctore parum

rum conveniens, qui hunc circa A. D. cxxvi floruisse* tradit. Santalbinus ad veritatem propius accedit, Palladium post Galenum collocans, inferius A. cc. quanquam in hac re magnopere etiam lapsus est Santalbinus; nam in Præfatione Traductionis quam edidit Palladii Commentariorum in Hippocratis Librum de Fracturis, dicit verisimile esse hunc Auctorem post Galeni tempora vixisse, ideo quod Galenus nullam ejus mentionem habeat: cum e sua ipsius Traductione probare potuisset rem istam esse certam, siquidem ibi Palladius Galenum nominat. Id quod etiam in aliis suis operibus frequenter facit; etiam hunc non tantum Galeno sed & Aëtio quoque & Alexandro juniorem arguimus, quod eorum verbis utitur, uti mox videbimus. PALLADIUS.

Commentarii in Fracturas imperfecti sunt: sed ex eorum relliquiis jacturam istam non magnopere dolendam esse discimus: cum doctrinæ claritate & copia Textus Annotationibus minime cedat. Commentarii in Sextum Epidemiorum Librum Septimam Sectionem non excedunt; cæteri, in quibus exposita erat Sectio Octava, perierunt. In his, magna cum perspicuitate & accuratione, non modo Hippocratem sed Galenum quoque passim illustrat; ac speciatim animadvertit Calculum suo tempore magis frequentem ac minus sanabilem esse factum: quod ævi luxuriæ tribuit, quæ gulæ multum dedita erat, & exercitationi parum.

Liber de Febribus clarus ac brevis est, quem ex Aëtio totum fere desumsit. Caput

* Biblioth. Literar. N. 2.

PALLADIUS.

de Epiala ad verbum fere ex isto Auctore descriptum est; & in eo Hecticæ Comparatio illa insignis cum Aquæ super Calcem infusione evidenter a Galeno Aëtio & Alexandro translata est. In proximo Capite de Marasmo agitur; atque hic errorem obiter corrigere lubet quem in eleganti sua hujus Opusculi Editione admisit Charterius. Morbo hoc affectis dicuntur esse βλέφαρα παραπλησίως μυσταζόντων, quod ille convertit, „ palpebræ „ Sacrificantium similes. „ Præterquam quod μυστάζω non sit Græca vox, sensus postulat ut legatur νυσταζόντων, „ dormitantium. „ Hæc in eodem casu Palpebrarum conniventia per verbum illud a Galeno exprimitur; in Aëtio ὑπνώττοντες legitur, in Alexandro εἰς ὕπνον ἕλκονται.

Varii extant hujus Opusculi Codices Manuscripti in Bibliotheca Cæsarea, quanquam nullus horum Palladii nomen gerat, sed omnes vel Theophilo, vel Stephano, vel interdum utrique ascribantur. In unius Titulo, ab ore Theophili exceptum dicitur, uti fuse [a] narrat Lambecius. Tamen si Palladium ipsum consulamus, verum ejus Auctorem illum ipsum esse reperiemus: quippe cum id nominet in Commentariis suis ad [b] Epidemia Hippocratis. Hoc exemplo discimus, quam exigua fides Titulis adhiberi debeat, quos Libris Manuscriptis sæpe præfixos legimus; siquidem hi non raro hujus aut illius Auctoris nomen præ se ferunt, juxta vel errorem, vel conjecturam, vel secretum aliquod Librarii consilium.

Extant

a Lib. 6. 18. b Sect. 6, 6.

Extant quidem Tractatus complures ſub Theophili nomine, qui multis ac diverſis Titulis diſtinguitur, Jatroſophiſtæ, Protoſpatharii, & Monachi; quorum duo poſterio a ſibi ipſis contradicere videntur. Lambecius Theophilum hunc ſub Heraclii regno ponit: idque ea ſolum de cauſa, quod in [a] uno Manuſcripto Codice Libri de Febribus, uti modo dictum eſt, is ab ore Theophili exceptus traditur; & quoniam idem Liber Stephano aſcribitur, qui iſtius Imperatoris tempore floruit, hinc concludi putat Stephanum fuiſſe unum e Theophili Auditoribus. Sed auctoritas hæc & ratiocinium videntur æque parum valere; & quæ ſupra de hoc Tractatu dicta ſunt, ad refellendam iſtam opinionem ſufficere arbitror. Ego potius ex barbaris quibuſdam vocibus quæ ſcriptis ſuis paſſim intermiſcet, poſt illud tempus vixiſſe hunc crediderim. Omnium quotquot nunc ſuperſunt Auctorum is eſt primus, qui ex profeſſo de Urinis egerit: quarum conſiſtentiæ & coloris cauſas luculenter explicuit; item, quoſnam morbos ſingula earum genera indicent, & quænam præſagia ex illis duci poſſint. Sunt hic multa eadem iiſdemque verbis expoſita, quæ in Libro ejuſdem argumenti legimus Galeno perperam tributo; id ei facile apparebit qui utrumque contulerit. Aëtium ſæpe exſcribit; & eodem prope modo argumentum tractat de Fæcibus.

THEOPHILUS.

Extant præterea alii duo ejuſdem Theophili Libri; alter, De Structura Humani

a 15.

THEOPHILUS.

Corporis: alter, Commentarii in Aphorismos Hippocratis; sunt quidem ii breves & perspicui: atque in illis sane haud minus se in Aristotelis doctrina versatum, quam in Hippocrate explanando intelligentem ostendit. Sed in utroque Opere, ac speciatim in priori, pleraque a Galeno sumit: cujus Libros de Usu Partium sæpe ita religiose exscribit, ut in Asperæ Arteriæ descriptione versum eundem Homericum ponat quem adduxerat Galenus,

Κλαγγηδὸν εἰς πέτονται ἐπ' ὠκεανοῖο ῥοάων.

Verum in quibus locis hic a Galeno discrepet, aut ei quippiam adjiciat, melius ab erudito Juvene explicabitur, qui desideratam nobis hujus & aliorum quorundam Græcorum Tractatuum ad Anatomiam pertinentium Editionem publico dare constituit.

Aphorismi, modo memorati, impressi sunt sub nomine Philothei; eosdem Manuscriptus Codex Cæsareus Stephano tribuit.

Liber de Pulsu, quem conversum habemus sub Philareti nomine, in Manuscripto Codice Cæsareo a Theophilo scriptus dicitur; idque fortasse haud perperam: etenim Humani Corporis Structura fere eodem modo tractatur. Alios de argumento isto, vel haud satis perfecte, vel nimis prolixe egisse ait; posteriori voce Galenum credo significare vult, cujus quidem scripta in Epitomen tantum videtur hic redegisse e Libris ejus de Præsagitione ex Pulsibus.

STE-

STEPHANUS Athenienſis, ſive Alexandrinus, (nam ex loco ubi ortus, & ex eo ubi commoratus eſt, modo hoc nomine, modo illo dicitur) ſcripſit Commentarium in primum Galeni Librum ad Glauconem. Is quidem Galeni Liber ea perſpicuitate eſt, ut explanationem vix recipere poſſe videatur; verum haud improbabile eſt Medicam ejus temporis eruditionem præcipue in explicando Galeno conſtitiſſe: & Abi Osbeia, Biographus Arabs, ſeptem Medicos Alexandrinos commemorat, quorum unus eſt Stephanus, qui Galeni Opera in ſedecim Libros digeſſerint: atque hos rurſus, pro argumenti varietate, in ſeptem Claſſes partiti ſint; & eorundem illos Librorum lectioni unice incubuiſſe tradit, neque in alia re occupatos quam ut hos vicibus ſuis commentarentur & Auditoribus ſuis explicarent. Ideoque minime veriſimile eſt id quod Cl. Clericus ſine ullo fundamento exiſtimat. hunc tertio vixiſſe Sæculo; immo ex hoc ipſo Stephani Commentario patet, multo recentiorem fuiſſe: ſiquidem ipſe Commentatores in Librum a Galeno ad Glauconem ſcriptum perquam [a] Antiquos memorat. Mecumque recolenti ea quæ in Sectione 140 de Quartana dicit, pravam videtur, ut ipſe vult, Galeni interpretationem ab Alexandro [b] factam reſpicere. Si hic idem eſt ac Stephanus, qui Chymicus dicitur, ætas ejus haud difficulter inveſtigari poteſt: Chymicus enim Opus ſuum de Chryſopœia Heraclio dicat: atque ita id cum iis convenit quæ STEPHANUS.

a 1. 98. b Lib. 12, 8.

STEPHANUS. superius tradita sunt. De Stephano quoque altero legimus, Alexandro itidem illo, qui sub eodem Imperatore in Astrologia clarus exstitit, atque ingentem illam Saracenorum potentiam prædixit, ad quam paucis postea annis evecti sunt. Lindanus Stephanum e Veteribus Græcis ultimum vocat; tamen si hæc de ætate ejus vera sint, multos alios post id tempus Græce scripsisse constabit.

NONUS. Horum NONUS ordine proximus videtur; is Enchiridion quoddam Medicum composuit, quod brevem plurimorum affectuum enarrationem, & eorundem curationes complectitur. Illud Constantino Porphyrogenito inscribit, qui juxta Lambecium Leonis filius, & septimus fuit ejus nominis Imperator, atque A. D. DCCCC obiit; idem litteris ipse paulum imbutus, earum Patronus insignis audiit. Sed Constantinum hunc, Porphyrogenitum pariter nominatim, Jeremias Martius, qui opus hoc Græce & Latine edidit, filium fuisse arbitratur Constantini Ducæ, qui A. D. MLXVII obiit: idque ob hanc causam, quod Ducas Pater Litterarum admirator cultorque extitit, & frequenter has voces in ore habere solitus est, ,, Malle se Doctrina quam Imperio nobilitari. ,, Igitur aliqua eruditionis fama circa id tempus Pselli floruerunt.

Utri Constantinorum inscripserit Librum suum Nonus, parvi refert: tamen ex Annæ Comnenæ Historia notari potest, per spatium illud temporis, quod duobus istis Im-

Imperatoribus intercessit, vel admodum elanguisse vel plane intermortua fuisse Litterarum studia [a]. Nonus.

Epitome hæc nihil fere continet, quod non ex Aëtio, Alexandro, ac Paulo sit exscriptum. Exempli gratia, in [b] Capite de Caro, ea quæ de anteriori Cerebri parte dicit, ab Alexandro [c] Pauloque [d] desumta sunt. Quod de missione Sanguinis in Paroxysmo [e] Calculi præcipit, a posteriori [f] horum manifeste hausit; & ex [g] priori observationem ac distinctionem de Venæ Sectione & Purgatione factam in Pleuritide [h]: quanquam Morellus, qui ipsa verba ejus adducit, nullam de ea re mentionem habeat. Multa de Medicamentis ab eo commendatis apud Aëtium iisdem vocibus narrata inveniuntur: ut, Collyrium Erasistrati, quæque ex Thure & Glaucio [i] componuntur; item Medicamenta Faciei admota in Elephantiasi [k], &c. Antidotum Esdræ [l], & alia. Ea verecundia est Nonus, ut nullum Auctorem nominet: quod certe hominem minime decuit qui nihil de proprio haberet. Quin & aliorum quoque Experientiam sibi assumere non veretur; nam Melancholiam [m] exacte describens, salutares quos in ea vidisset ipse effectus fuse tradit Lapidis Armeniaci, ideoque hunc Veratro albo præfert; item de Rabiosi [n] Canis Morsu haud inepte loquitur, illud insuper animadvertens, cum Vulneri supervenisset Hydrophobia, nunquam se in omni

a Lib. 5. b 28. c 1, 4. d 3, 2. e 174. f 3, 45. g 6, 1. h 129. i 49, 4, 5. k 205, 206. l 13. m 33. n 270.

NONUS. omni Artis usu novisse quenquam ad sanitatem perductum. Verum de priori re omnia ad verbum ab [a] Alexandro, de posteriori a [b] Paulo desumta sunt. Hunc pro Inventore habet Barchuysen, multusque est in explanandis ejus opinionibus de causis morborum, cum ne unam quidem ille, quam non aliunde mutuatus sit, opinionem habuerit.

Quidam Manuscripti Codices Bibliothecæ Cæsareæ Opus hoc in Capita dividunt, alii in Libros; omnibus vero nomen Theophanis inscribitur, sine ulla Noni mentione, atque in Titulo id præcipue ex Oribasio collectum dicitur, licet ex iis quæ supra dicta sunt Collectorem hunc, quicunque is sit, plus aliis Auctoribus debere appareat.

MICHAEL PSELLUS. Haud diu post Nonum vixit MICHAEL PSELLUS, & Librum eum quem de Qualitatibus ac Virtutibus Alimentorum contexuit, Constantino Imperatori inscripsit. Constantinum hunc [c] Lambecius illum fuisse credit, qui dictus est Monomachus, quique ab A. D. MXLIII usque ad MLV regnavit; at si, juxta eundem, Psellus A. D. MLXXVIII obiit, haud minus verisimile est Constantinum fuisse Ducam, & eo magis quod ex Zonara [d] constat Psellum apud Michaëlem Ducam, Imperatoris istius Filium, Præceptoris locum habuisse. Idem Zonaras Scriptorem hunc instituendo Principi valde inidoneum fuisse ait, utpote nullo Litterarum genere imbutum: quem tamen Anna Com-

a 1, 17. b 5, 3. c Biblioth. Cæsar. 6. 208.
d Lib. 18.

Comnena, quæ paulo poſt hunc extitit, ut hominem magnæ indolis & in omni Philoſophia cum primis doctum, ac Litteris tam Græcis quam Chaldaicis penitus inſtructum deprædicat. Ejuſmodi laudes illi tribuit Leo Allatius, qui ex Diſſertatione de Pſellis etiam amore hujus nominis captus videtur, & hunc non modo πολυγραφώτατον vocat, ſed etiam inter Auctores primos ponit. Tamen in hoc Tractatu nihil invenio quod cuivis Scriptori magnæ laudi eſſe poſſit: neque enim aliud eſt quam Collectio facta ex Antiquioribus Medicis Græcis. qui & ipſi hanc Scientiæ partem de Galeno præcipue hauſerunt, uti fecerat etiam e Dioſcoride Galenus. Pſellus a Nicephoro Botoniate vexatus atque omnibus bonis ſpoliatus eſt, & vitam Monaſticam amplexus paulo poſt in ætate provectiſſima obiit. Alii complures ab hoc Auctore ſcripti ſunt Libri, de quibus fuſe egit Leo Allatius. MICHAEL PSELLUS.

Quanquam hujuſmodi Collector fuerit Pſellus, SIMEON Antiochenſis de eodem argumento ſcripſit, ſtylo quidem corruptiſſimo, & materiam ex eo potiſſimum hauſit; idque eo magis mirum videri poteſt, quod Liber quem exſcribendum ſumſit, in omnium memoria jam tum recens verſaretur. Simeon enim, licet Pſello junior, tamen coætaneus ei certe fuit, quippe qui Librum ſuum dicaverit Michaëli Ducæ, Parapinaceo dicto, qui imperio ſe abdicavit A. D. MLXXVIII, eo ipſo anno quo Pſellus, uti docemur, mortuus eſt. Sunt & alia multa hu- SIMEON.

SIMEON. hujus Simeonis Opera; ac præsertim ei debetur Libri cujusdam admodum ridiculi Traductio ex Arabico in Græcum sermonem, De Sapientia Indorum, quem Perzoes, professione Medicus, rogatu Chosrois Persarum Regis contexuit.

DEMETRIUS PEPAGOMENUS. Extat etiam Libellus de Podagra, a DEMETRIO PEPAGOMENO scriptus, & Michaëli Palæologo dicatus, circa A. D. MCCLX, si Imperator ejus nominis primus, at circa MCCCX, si secundus intelligatur. Opus hoc, licet nihil fere notatu dignum contineat, & ex aliis Auctoribus ac præcipue ab Alexandro haustus sit, tamen haud ita infra mediocritatem est, ut a Traductore M. Musuro ejus Auctor, cujus ille nomen ignoravit, quasi sensus suos exprimere nequiret, infans & elinguis dici mereatur. Fabricius suspicari videtur Librum De Curatione Calculi; Galeno perperam tributum, a Demetrio fuisse scriptum; id quomodo ei in mentem venerit, divinare nequeo, nisi duorum horum affectuum cognatio occasionem ei conjectandi præbuerit, ambos fuisse ab eodem Auctore pertractatos.

ACTUARIUS. ACTUARIUS, Zachariæ filius, ita sine dubio vocatus quod Archiatri munus sub hoc Imperatore gessit, melioris notæ, quam omnes modo memorati, Auctor est. Scripsit is Tractatus complures, in quibus multæ res occurrunt lectu dignissimæ. Constantinopoli Medicinam, idque, uti videtur, non sine fama aliqua, exercuit; siquidem Libri

Libri ejus sex De Methodo Medendi compositi sunt in usum unius e præcipuis Aulæ Ministris, Magni scilicet Camerarii, qui Legationem ad Regiones Septentrionales susceperat. Fabricius, per errorem, Actuarium ipsum facit Legatum. In his Libris, licet Galenum præcipue sequatur, & haud raro Aëtium Paulumque, (at neutro eorum nominato,) tamen omnia quoque profert, quæ ad argumentum suum pertinere arbitratur, ex Auctoribus tam Antiquis quam Recentibus; Græcis perinde ac Barbaris; utque ei debitam laudem tribuam, multa ibidem haud alibi reperienda occurrunt. ACTUARIUS.

Opus hoc Libellum vocat, sive Compendium extempore scriptum in privatos solum Legati, ut ipse passim narrat, usus: qui cum ipse aliquantum in Scientia Medica versatus esset, id in occasione quavis facile consuleret. Igitur in eo nihil est ad Chirurgiam spectans, vel ad Morbos Mulierum; licet Auctor interdum, quasi propositi immemor, puerorum morbis, ac præsertim Aphthis, mederi doceat. In prioribus duobus Libris, agit de Morborum signis & Caussis; in sequentibus duobus, de Curatione & generatim & per se; in duobus ultimis, Remedia describit omnia tam externa quam interna: quorum aliqua a Græcis hausta, alia a se inventa, alia auditu cognita prodit, vix unquam vero nomen Auctoris adjicit, ne nimiam illud Medicamento existimationem pariat.

In tertio quartoque Libro, sicut etiam alibi, suam ipsius Experientiam haud paucis

com-

ACTUARIUS. commemorat. De Canis Rabiosi morsu agens, ex eo Hydrophobiam post anni intervallum ortam se novisse tradit; quidam, inquit, hunc post septem annos interdum apparere aiunt, in quo Paulum respicere videtur, cujus ista sunt verba, licet eum haud nominet. Novas quasdam nec inutiles Observationes habet de Colico [a] Dolore, & Inflammatione [b] Jecoris. Distinctio ab eo facta de Causis Palpitationis videtur haud aliunde sumta, neque hanc alibi uspiam invenio; Oribasius, Aëtius, atque Paulus ea quæ de hac re habent (sunt autem pauca admodum) e Galeno tantum hauriunt. Actuarius Palpitationem plerumque a nimio calore vel abundantia Sanguinis oriri docet: non autem iis semper modis fieri, sed aliquando a Vaporibus sursum elatis produci. Differentia autem hac ratione percipi potest; si ex priori causa ortum ducit, Pulsus inæqualis est: si ex posteriori, non item. Neque ullus profecto e Recentioribus eo Auctor est, qui causas vehementis hujus in Corde motus verbis rationi magis congruis exposuerit. Si Scriptores consulamus Arabas, qui vel ante ejus tempora vel in eadem ætate floruerint, morbum hunc ab iis Frigidæ plerumque Causæ tributum reperiemus; eundem Tartari sui dissolutioni ascribit Paracelsus: Nativi Gas Aciditati Helmontius: corrosivis præcipue e Pancreate Vaporibus Sylvius de le Boe. Omnes hominum ineptorum Hypotheses, quæ ad mali hujus originem pertinent, nimis longum esset recensere; igitur

a 4, 6. b 4, 7.

tur unam tantum ceterarum instar e Germano quodam Auctore, Dolæo, proferam, qui Medicinæ omnis, uti hanc dicit, Encyclopædiam composuit, ut veram cujusque morbi naturam nobis explicaret. „Palpitatio, inquit, „affectus est, in quo Cardimelech, Rex „noster, valde inquietatur, & bello intestino infestatur, & tamen omnem lapidem „movet ad hostem illum abigendum, motusque domesticos sedandos: ei vero quasi „suppetiæ a Microcosmetore Socio Cardimelechi mittuntur, Spiritus nempe Animales ad Cor impetuosius ruentes.„ Sed ut, omissis his vanitatibus, de rationali Palpitationis Pathologia differam, id quod de inæquali Pulsu in Plenitudine tradit Actuarius, frequenti Experientia verissimum esse comperimus. Hæc etiam Pulsus inæqualitas aliquam in Corde obstructionem indicat: atque haud raro non Palpitationem tantum, sed Syncopen quoque ac mortem subitam, prænuntiat; uti prædixit in Antipatro Medico Galenus, qui paulo post hoc modo obiit. Pulsus quidem in violentis hisce motibus, non modo temporum intervallo atque ictuum vi inæqualis est, sed frequenter etiam intermittit. Nam in hoc casu resistentia fit a Sanguine vel in Aorta vel in Arteria Pulmonari: ad quam exsuperandam Cor haud illico valens, contractionem suam quasi suspendit, donec sufficiens ei ad Sanguinis per vasa more solito protrusionem Spirituum suppeditetur copia. Igitur observari potest, in Palpitationis vehementi Paroxysmo majora esse Pulsationum intervalla: & quo

ACTUARIUS.

L

Actuarius. quo longiora hæc ſunt, eo violentiores eſſe iſtas. Ita res ſe habet in magna Sanguinis abundantia: atque ob hanc ipſam cauſam eos, quibus ſuppreſſa fuerint vel Hæmorrhoidum vel Menſium profluvia, Palpitationibus maxime opportunos notat Galenus. Malum hoc non modo ex Plenitudine oriri poteſt, ſed etiam ab ingenti vel Rarefactione vel Cohæſione ac Tenacitate in Sanguinis particulis: vel a magna Flatuum copia, quæ vel Thoracem vel Abdomen premant diſtendantque. Ob aliquam ex his cauſis Cordis Palpitationem Viris Hypochondriacis atque Fæminis Hyſtericis Symptoma uſitatum eſſe novimus, quod etiam notavit Actuarius; Hollerius autem caſum huc ſpectantem tradit, in quo Pericardium Flatu ſolo ad immenſam molem intumuiſſet, neque alia affectus hujus appareret cauſa.

De Palpitationis medela plura cæteris Græcis tradit Actuarius; præter Alterantia, quæ affectus cauſis & ægri temperamento aptanda ſunt, Venæ Sectione maxime & Purgatione nititur; quorum poſterius remedium ab hoc primum Auctore memoratum credo. Ac profecto, quando is morbus peculiari alicui Spirituum ac Sanguinis conditioni ortum debet, uti non alius poteſt eſſe curandi ſcopus, quam vel ut in Nervos minuatur Spirituum fluxus, vel ut tollatur ea quæ in Vaſis Cordis a Sanguine reſiſtentia eſt, lenes utrique huic conſilio Evacuationes optime reſpondebunt, ac præſertim Venæ Sectio & Purgatio, quoniam exinaniunt ſimul & revellunt. Neque ullam eſſe Palpitatio-

nem

nem credo, quæ quidem originaria atque I- ACTUARIUS.
diopathica dici debeat, quæque ex pravo
Sanguinis ſtatu oriatur, ubi ambo hæc remedia non conveniant, quicquid contra doceat Sennertus: & frequenter ſubiit me mirari neutrum horum a Williſio noſtrate in curatione hujus morbi eſſe præceptum. Piſo, Practicus haud infelix, utrumque [a] commendat, ſicut ab aliis quoque multis factum eſt: verum ii ita exceptionibus atque cautelis abundant, ut difficulter intelligi poſſit, quando alterutrum ex iſtis auxiliis vel adhiberi vel vitari debeat. Galenus certe detractionem Sanguinis univerſe fieri jubet: atque inſignem is de homine Hiſtoriam [b] narrat, qui verno tempore quotannis vehementi Palpitatione tentatus, per tres etiam deinceps annos Sanguinis miſſione in Paroxyſmo ab affectu liber evaſerit; quod cum obſervaſſet æger, quarto anno Venæſectione maturius facta acceſſionem prævertit, quod idem Experimentum ei per multos poſtea annos pari cum ſucceſſu reſpondit. In Plenitudine, omnes de Miſſione Sanguinis conveniunt; [c] Salius autem recte videtur ſentire, qui hanc fieri jubet, ſive hæc adſit, ſive non. Nam ſive Palpitationem hanc a nimio Spirituum impetu oriri judicamus, ſive a nimia Rarefactione aut Cohæſione Sanguinis, quæ majorem efficiat in exitu Cordis reſiſtentiam: levamentum certe in ſingulis caſibus a Sanguinis quantitate imminuta expectari poteſt. Unde in Palpitationibus Sympto-

a Sect. 3. 2. b Loc. Affect. 5, 2. c Curat. Particularium Affect.

Actuarius.

ptomaticis, uti sunt eæ quæ Mensium aut Hæmorrhoidum fluxus suppressioni superveniunt, quamprimum Natura ad consuetudinem redierit, Cordis hic affectus evanescit. Immo ex Hæmorrhoidibus subita sanguinis eruptio, in quibus ista fieri non consueverit, malum hoc fere semper tollit. Prudenter sine dubio a Sennerto posita cautio est, ne, cum Aquæ in Pericardio redundantia Palpitationem fecerit, adhibeatur aut Purgatio aut Venæ Sectio: quorum usus pro certo parum efficax comperietur, ideo quod morbi causa ab horum auxiliorum operatione attingi nequeat. Quomodo vero Aqua hæc a calido Electuario, aut Pane fervido, aut Sacco Aromatico, quæ Remedia ab eo sunt proposita, discuti aut absumi possit, haud minus intellectu difficile est, quam ejusdem Aquæ derivatio ope Vesicantium Sterno applicatorum, quæ a nonnullis præcipiuntur, quorumque effectus ab illo incomprehensibilis judicatur. Mali genus ab eo descriptum mihi videtur insanabile; ideoque inutiliter quæritur, utrum in hoc Venæsectio adhiberi debeat necne. Illud unicum addam, Originariæ Palpitationis curationem esse a plerisque Medicis Scriptoribus omissam: siquidem hi regulas omnes Practicas adversus illud genus, quod per Sympathiam oritur [a], præcipue ordinaverunt: quanquam sine dubio Palpitationes existant, quæ a nullo alio morbo antea subsistente pendeant, neque vitium ullum habeant sive Cordis sive Pericar-

[a] Vid. Rivei.

cardii adjunctum, tamen Artis auxilio depelli possint, sicut hic ab Actuario docemur. ACTUARIUS.

Primus inter Græcos Actuarius memoravit descripsitque mitiora Purgantium genera, uti Cassiam, Mannam, Sennam, Myrobalanos; horum posteriora duo Medicamenta e peregrinis regionibus, Syria scilicet & Ægypto, in patriam suam advecta esse tradit. De Sennæ, quasi Fructu, loquitur, idem certe volens quod Serapion Vaginam, Mesues autem Folliculum semen includentem nominat; neque enim horum alteruter neque Actuarius de Foliis ejusdem quicquam habet. Ac licet hæc nunc præcipuo sint in usu, tamen interdum siliquæ etiam adhibentur: quæ quidem sola Sennæ pars iis temporibus, quantum ex istis hominibus disci potest, pro Medicamento verisimiliter usurpata est. Hanc tam in Pituita, quam in Bile expurganda, valde efficacem esse prodit: de priori ista ejus virtute Arabes tacent. Ea quæ dicit ille de apportatione ejus tam e Syria quam ex Ægypto satis cum his congruunt, quæ de eadem Planta nunc dierum a fidissimis Auctoribus narrantur: nam ea quæ ex Oriente mittitur, etiamnum optima habetur. Quæ de singulis horum Purgantium generibus dicit, ex Arabibus, qui ab eo vocantur Barbari, haurire se fatetur; atque hi sine dubio ista primum in usus Medicos traxerunt. Similiter atque hi, is tres Myrobalanorum species describit; Emblicasque & Belliricas Arabico nomine appellat; quas quidem ambas,

ACTUARIUS.

licet qualitate magnam cum Myrobalanis cognationem habeant, tamen ab his ille, uti Arabes quoque omnes faciunt, distinguit. Primus has cum Myrobalanis confudisse videtur Myrepsus, quarum ideo quinque genera enumerat, cumque in hac re plerique e Recentioribus secuti sunt. Ea quæ apud [a] Actuarium habentur de Compositione quæ fit ex omnibus istis speciebus, & Tryphala, sive Tryphera parva, dicta est, (vox enim Triphylos, uti hanc legi vult [b] Gesnerus, nimis longe petita est) cum iis ad amussim quadrant quæ in [c] Serapione ac [d] Mesue, Barbaris Sapientibus ab eo vocatis, inveniuntur, idque Medicamentum ad eosdem affectus ab istis præscribitur. Caput integrum Syrupis ac Julapiis impendit Actuarius; quas ambas Compositiones Saccharum plerumque ingreditur, hasque ille sine dubio ab Arabibus desumsit. Inde factum est, ut quidam hunc eorum linguæ peritum fuisse existimaverint. Utut autem Medicamentorum ab iis repertorum notitiam habuerit, tamen, id quod animadversione dignissimum est, de nullo quovis affectu quicquam tradit, qui non a cæteris itidem Græcis Scriptoribus memoretur; neque verbum apud hunc de iis Morbis, quos Arabes primum descripserunt, ne Variolarum quidem mentionem, reperias. Cum Sarracenis primum morbus hic apparuit, & quascunque illi regiones armis occupaverunt, ibidem pari furore statim grassatus est: seseque per Africam,

a Meth. Med. 5, 8. b Epist. 1, 22. c Simpl. 95. d 5, 9.

cam, Europam, maximamque Asiæ partem, præcipue illic ubi hæc ad Orientem spectat, latissime diffudit. Unde jure miremur, nusquam hunc in Imperio Græco per multa retro sæcula fuisse visum; quod quidem ita esse fatebimur, si illorum temporum atque ejus Gentis vel Medicos, vel etiam Historicos, consulamus: qui de vitio hoc nihil prorsus significant, licet iidem alioqui neque terræ motus, neque Pestis cujusquam mentionem in Historiis suis omiserint. ACTUARIUS.

Est etiam altera res a Græco nullo ante Actuarium scriptore memorata, Distillati scilicet Liquores, uti Rhodostagma, & Intybostagma [a]; quæ a Traductore appellantur Stillatitius Liquor Rosarum, & Aqua quam Intybus stillavit: quæque ab Auctore ipso adhibentur in conficiendis Julapiis. Liquores hos Chymico quovis processu minime præparatos contendit [b] Gesnerus, nihilque aliud esse quam Syrupos ex istis Plantis, ac Rhodostacti a Paulo descripti plane similes. Clericus vero, opinionem Langii secutus, contra sentit: clarissimeque demonstravit, Stillatitium Rosarum Liquorem ab Actuario memoratum, admodum esse diversum a Pauli Rhodostacto, quod e Succo Rosarum & Melle simul coctis unice conficitur. Is in hac re neutiquam falli videtur; quod ut ulterius probem, quædam libet asserere e Nicolao Myrepso, qui Græcorum ultimus est, & ipsa Actuarii verba sæpe mutuatur. Is [c] Rhodostacton Pauli descri-

a Method. Medend. 5, 4. b Præf. Euonym. c Lib. 7
d Epist. Lib. 1, 53. e Sect. 39.

ACTUARIUS.

scribit, hoc solo cum discrimine, ut in eo Saccharum vel Mel indifferenter usurpari posse dicat. Postea Hydrorosatum describit eadem ratione qua ab Aëtio Pauloque traditur: quod quidem Medicamentum priori simile est, nisi quod hic Rosis Aqua adjiciatur. Deinceps hujus ipsius Julapii ab Actuario traditi compositionem narrat; unde hoc saltem liquet, quod præparationem ejus ab alteris duobus distinctam esse crediderit. Porro quicunque Compositionem ipsam consideraverit, perspicue videbit eandem absurdissime præceptam esse; nisi Aqua Rosarum distillata significetur; alioqui enim duplex erit omnino labor, & Medicamentum nulli bono ex iisdem rebus bis conficietur.

Clericus Actuarium in Arabum Schola fuisse institutum, & aliquid ex iis hausisse Artis Chymicæ existimat; hæc autem mera videtur conjectura, nulla auctoritate innixa. Quanquam enim, uti supra notavi, Medicamenta nonnulla, ab iis in usum adducta, sine dubio cognoverit Actuarius (quod fortuito alicui tunc temporis inter Græcos atque Arabas commercio deberi potuit) tamen haudquaquam constat fuisse eundem in eorum Scriptis Medicis versatum. Facile enim fieri potest, ut Medicamentum quis ex India sive Orientali sive Occidentali vectum, ejusque usum probe noscat, neque ideo tamen quicquam amplius de Medicinæ Theoria ac Praxi in istis regionibus vigente intelligat.

Quod ad Distillationem ipsam, sive introductionem Chymiæ in Artem Medicam pertinet,

tinet, hujus rei Epocham Avicennæ tempore ponit Clericus; ipsumque Avicennam primum hanc Scientiam in usus Medicos derivasse existimat. Mihi non propositum est disputationem hic ordiri de Origine Chymiæ Medicinalis: id duntaxat animadvertam, si ea res Arabibus debetur, quod utique haud improbabile est, honorem inventionis Rhazi potius ascribi oportere; nam ut de Mercurio extincto & Sublimato nihil dicam, quem a is itidem memorat, Oleum Ovorum, quod unicum e Chymia depromptum apud Avicennam Medicamentum invenio, ab eodem Auctore describitur. Primus etiam Rhazes Oleum Benedictum, sive Philosophorum, tradidit: fuseque explicat, quemadmodum in Retorta Vitrea fieri debeat, quæ ad vim ignis sustinendam valens sit ac probe lutata (luto Sapientiæ inquit Interpres) ignemque sensim augendum esse præcipit, donec Rubrum ope Distillationis eliciatur Oleum. Primus hic credo Scriptor est qui ullam Chymicorum Medicamentorum mentionem fecerit; quicquid enim in Veteribus Græcis, uti vocantur, Chymicis invenitur, id ad Metallorum Fusionem vel Transmutationem unice pertinet. Clericus Avicennam in usus Medicos Chymiam ideo primum adhibuisse statuit, quod in illo, uti narrat, prima occurrit Chymici remedii mentio: licet id unicum sit, Aqua scilicet Rosarum Distillata: duosque huc spectantes ex eo b locos adducit. At si diligentius velit Avicennam retractare, nihil omnino illic de Di-

ACTUARIUS.

L 5 stil-

a Ad Almanz. 8, 4. b De Viribus Cordis & Pleurit.

ACTUARIUS.

stillatione dictum reperiet, cum Rosæ in Aqua coqui disertissime jubeantur, quemadmodum a Græcis fieri solebat in compositione Rhodostacti & Hydrorosati. Ac verissimum esse credo, quod de antiquis Arabibus ait Gesnerus: ubicunque Aqua Herbæ cujusvis in eorum scriptis nominetur, ibi nihil aliud nisi Decoctum ejus significari. Resque certissima est, Johannem Damascenum, Mesuen dictum, (qui juxta finem Sæculi duodecimi, sub Frederico Barbarossa floruit) primum esse, qui processum Aquæ Rosarum Chymico more conficiendæ descripserit.

Ac nihilominus credibile est, Aquam Rosarum Distillatam in usu fuisse apud Græcos ante hæc tempora. Locus est in ea Historia, quam scripsit Anna Comnena, ad hanc rem appositus. Cum Imperator animo deliquisset, paulum hujusce liquoris ori ejus infusum est, unde ad se rediit; ipsa verba [a] sunt, „τοῦ τῶν ῥόδων σταλάγματος.„ Vox hæc opinor, salva sermonis proprietate, nullo modo ad notandum vel Syrupum, vel Decoctum, vel Succum Rosarum expressum, adhiberi potest; & cum per hanc Liquor Herbæ cujusvis significetur, fit in eo tantum casu, ubi post incisionem is Liquor ex illa guttatim defluit, quemadmodum e Vegetabilibus, unde distillat Gummi vel Balsamum. Huc accedit, quod haud facile sibi quispiam persuaserit, Succum Rosarum simplicem fuisse in re adeo desperata pro Cardiaco datum. Imperator hic, nomine Alexius, A. D.

a Lib. 15, sub fine.

A. D. MCXVIII obiit; quare si Aquam Rosarum Distillatam hic significari ponamus, liquet hanc Græcis innotuisse paulo post tempora Avicennæ. ACTUARIUS.

Obiter notari potest, Principem illam, quæ Historiam hanc conscripsit, uti multis Scientiis Artibusque eruditam fuisse accepimus, ita quoque videri Medicinæ cognitionem aliquam habuisse. Nam in exploranda Patris pulsu eam valde occupatam, ex eoque de viribus ejus judicantem videmus; Morbum ipsum minutissime describit, ac veritatem Prognostici a Nicolao Callicle, insigni tunc temporis Medico, facti agnoscit. Is enim, cum materia Podagrica sese Imperatoris humero infixisset, cæterique Purgationi adversarentur, prædixit; siquidem illa extremitates corporis reliquisset, nisi hac via expelleretur, cito nobiliores partes occupaturam. Quod ita accidit; nam brevi supervenit Asthma, neque ita multo post ipsa mors.

Præter hæc, in eadem Historia longam atque elaboratam habemus Nosocomii splendidissimi descriptionem, in usum Ægrorum ab Alexio structi. Utque hoc Ædificium videtur inter prima fuisse quæ apud Græcos Reditibus dotata sit, ideo locum sibi in Medicinæ Historia potest jure quodam vendicare. Neque brevem ejus enarrationem tradens longe me a proposito aberraturum puto. Novam Alexius Civitatem, prope Euxini Maris ostium, forma quadrata condidit; ubi humanæ infirmitatis misericordia commotus Nosocomia quoque fundavit in ali-

ACTUARIUS.

alimentum ac subsidium eorum, qui vel mutili essent vel morbis laborarent. Cæcos Claudosque illic videres, sicut olim in Solomonis Porticu, quæ cujusque generis ægrotantibus abundabat. Ædificium ipsum duplex erat, duo Tabulata altum. Ita late patebat, ut vix toto unius diei spatio bene perlustrari posset. Licet hujus Civitatis incolæ atque Nosocomii habitatores neque Terras neque Possessiones haberent, ac Jobi paupertatem æquarent, ex munificentia tamen hujus Principis nihil unquam illis defuit, quod ad eos sustinendos sublevandosque requisitum videretur. Et id quod magis mirandum est, nihil ipsi possidentes, Dispensatores atque Oeconomos suos habebant: ita ut principes Viri in administrandis eorum negotiis secum invicem certarent. Hinc magnæ emptiones factæ, magna munera in operis adeo benefici extructionem collata; idque Historiæ Auctor suo tempore absolutum vidit. Verum illud Alexius primum fundavit & constituit, Reditus ei tam ex Terra quam ex Mari assignavit, ejusque curam uni e primis Regni Administris in perpetuum delegavit. Quanquam hic Milites saucii atque invalidi, ac Senes laboribus inidonei sustentarentur, tamen appellabatur Orphanorum Nosocomium: quia major in eo plerumque talium numerus quam cæterorum aleretur. Erant Litteræ Patentes Aurea Bulla signatæ, quibus statui ac stabiliri posset Agrorum possessio atque annuus ejusdem proventus. Dispensatores autem rationes exactissime referre tenebantur, ut liqui-

do

do perſpici poſſet pecuniam Pauperibus aſ- ACTUARIUS.
ſignatam ab his haud in proprios uſus eſſe converſam. Procopius quidem ait, Juſtinianum plurima hujuſmodi Noſocomia inſtituiſſe; de iis vero nihil ſpeciatim narrat, quanquam alia ab illo Imperatore Ædificia conſtructa deſcripſerit. Ac dum Veterem vel Græciæ vel aliarum Regionum Hiſtoriam excutimus, mirari licet ita pauca dici de hujus generis Fundationibus.

Sed ut ad Actuarium redeam, & ea abſolvam quæ ſuperſunt dicenda de Libris ejus, ubi Methodus Medendi traditur: Auctor hic & in delectu & in deſcriptione Medicamentorum videtur admodum curioſus; atque hoc Opus, pro Medicinæ Syſtemate Practico haud contemnendo, jure haberi poteſt.

Duo Libri de Spiritibus more Phyſiologico conſcripti ſunt; omniſque ejus ratiocinatio in eo Tractatu Principiis inniti videtur a Galeno, Ariſtotele, aliiſque ſuper eodem argumento traditis. Quare, cum vix ullius adjumenti ſit vel in dignoſcendis vel in curandis Morbis, plura de eo dicere ſuperſedebo; ejus Epitome apud Barchuyſen invenitur. Illud interim notabo, Stylum in iis Libris minime impurum eſſe, ſed Atticam venuſtatem plurimum redolere, quæ in poſterioribus Græcis rariſſime occurrit.

Idem Auctor Septem etiam Libros de Urinis compoſuit, ubi hanc rem plene diſtincteque explicuit, ac licet formam a Theophilo delineatam ſervet, tamen multa etiam de ſuo adjicit; ita ut vix quicquam novi Re-

ACTUARIUS. Recentioribus dicendum reliquerit, quanquam ex his multi hunc Actuarii Commentarium, nulla ejus habita mentione, fere ad verbum exscripserint. In horum Librorum fine extat Capitulum uniuscujusque lectione dignissimum; ubi Observationem de Prognostico in Morbis instituendo utilissimam subjicit, Nihil ad veritatem Prædictionis magis conferre, quam Pulsus atque Urinæ juncta consideratio; ideoque in Libris de Methodo Medendi duas has Indicationes magno cum judicio simul tractat. Ex eo quod Medicamenta quædam Arabica cognoverit, nonnulli existimarunt, hos Libros illum ex Avicenna transtulisse; at scriptionis ratio ita diversa est, ut nullus huic conjecturæ locus esse videatur. Multoque magis verisimile est, Exemplar Arabicum, quod Manuscriptum extat, fuisse e Græco traductum.

Argumenta haud satis perspicua suppetunt, quibus accurate hujus Scriptoris ætas determinari queat. Vulgo existimatur, nulla tamen quod sciam auctoritate, Sæculo eum undecimo vixisse, ab aliis duodecimo. Eundem Lambecius ad initium decimi quarti revocat: idque ob hanc causam, quod in Manuscriptis Bibliothecæ Cæsareæ Codicibus Libri de Methodo Medendi Apocaucho inscribuntur, qui, juxta illum, idem est ac ille qui sub Andronico & Cantacuzeno A. D. MCCCXXX. aut MCCCXL valde celebris extitit. Omnis argumenti vis hac circumstantia nititur; & quia rationes ab eo ad hanc rem confirmandam adhibitæ inusitati

tati cujusdam generis esse videntur, lubet earum pondus paucis examinare. Probare is vult Apocauchum eundem esse, quem Actuarius, eo non nominato, ait Legationis causa in Septentrionem profectum, ac suum fuisse Condiscipulum[a] sub Josepho Rachendyte, cui inscripti sunt Libri de Spiritibus. Apocauchum Lambecius inquit fuisse Philosophiæ & Medicinæ peritum; quod ut ostendat, testimonium ex Johannis Cantacuzeni Historia adducit, in qua Apocauchus ironice, ut ille ait, appellatur, „ὁ διδάσκαλος τῆς οἰκουμένης καὶ μαθητὴς τοῦ πράου καὶ φιλανθρώπου[b], id est, Magister orbis, & discipulus mitis illius ac benigni præceptoris, nempe Josephi Rachendytæ, cujus nomen ibi subaudiendum est.„ Ac dein ità pergit. „Huc etiam pertinet, quod Joh. Cantacuzenus refert Apocauchum metaphoricis loquendi modis a Medicina desumptis uti consuevisse, & J. Cantacuzenum suum appellasse Medicum[c], utpote cujus opera, multis implicatus periculis & miseris affectus modis, ereptus atque curatus fuisset.„ Hæc ipsa ejus verba sunt, quæ utut a Fabricio recitata atque ejus fide credita, tamen valde mira ei appareant necesse est, qui Historicum ipsum consuluerit. Nam in priori sententia, ita longe abest ut Apocauchum designet Cantacuzenus, ut de Patriarcha Johanne loquatur: quem hic ut arrogantem nec mansuetum hominem perstringit, qui Terrarum Orbem quasi Præce-

ACTUARIUS.

a Præf. in 1. & 2 Meth. Med. b Lib. 3. 36. c 3, 10.

ACTUARIUS.

ceptor instituere præ se ferret, ac Discipulus esse ejus qui lenis erga Homines & Humani generis amans fuisset; quibus verbis hunc non Rachendyten, sed Servatorem nostrum, describere manifestum est: eademque loquendi forma, eodem sensu, alio in loco utitur. Similis propemodum error est in iis quæ sequuntur, de Metaphoris a Medicina ductis, quorum usu ita delectatum fuisse Apocauchum scribit; nam Historicus nihil prorsus de hac re loquitur: id tantummodo notat, se ab Apocaucho Medicum ejus dici solitum, haud vero istius vocis sensu, sed quoniam illum Cantacuzenus multis laboribus periculisque liberarat: verum inde minime concludi potest, ullam Apocauchum Medicinæ peritiam habuisse. Immo ita parum Apocauchi eruditio in hac Historia prædicatur, ut ibidem dicatur ab obscuris initiis tenuique fortuna, ex inferiore in Ærario Scriba, naturali quadam versutia, ac singulari in acquirenda pecunia calliditate (cujus valde esset appetens(primo in redimendis Vectigalibus munus quoddam exercuisse, ac dein Publicanis præfectum fuisse, Andronici Imperatoris temporibus: a quo cum ad Andronici ejus Nepotis partes transfugisset (neque enim pudore vel infamia unquam commovebatur) paulatim ita se provexit, ut Quæstor, Aulæ & Imperio Præpositus, Archidux demum & Omnia evaserit, uti id exprimit Cantacuzenus. Illud autem erat maxime mirabile, quod in eo potestatis fastigio perstiterit, quanquam ipse [a] Princeps animo erga illum esset aversissi-

[a] 3, 14.

ſiſſimo, ac licet in arduis hiſce muniis opera ejus uteretur, pro mero ſemper * Nebulone habuiſſet. Tandem ubi intolerabili cum arrogantia diu ſe geſſiſſet, quæ nunquam non mentis eſt exiguæ & puſillanimæ natura, & publicarum omnium calamitatum Auctor jure putaretur, Apocauchus iſte meritam mortem ſubiit, a Captivis oppreſſus A. D. MCCCXLV. ACTUARIUS.

Sed ut ad propoſitum revertar, tametſi hujus Apocauchi deſcriptio ei conveniret qui ab Actuario delineatur, fieri non poteſt ut is hic loci Actuario ſignificetur. Facile enim probatu eſt, non modo Actuarium, ſed & alterum quoque Auctorem qui hunc frequenter memorat atque exſcribit, ante hæc tempora vixiſſe. Nicolaum intelligo Myrepſum, e Scriptoribus Græcis poſtremum, modo impurus ejus ſermo pro Græco haberi debeat; hic ſane, ſub Antidotarii nomine, varia Medicamenta compoſita collegit, quæ in Græcis & Arabibus diſperſa repeTiuntur. Res certiſſima eſt Myrepſum opus hoc contexuiſſe ante A. D. MCCC: etenim haud ſolum Petrus de Abano, Conciliator ille celebris, qui A. D. MCCCXVI obiit, ſed etiam Matthæus Sylvaticus, & Franciſcus Pedemontanus, Medicus uterque Roberti Siciliæ Regis, quique initio ejus Regni, quod A. MCCCX auſpicatus eſt, ſcripſerunt, nominatim multas ex eo formulas producunt. Igitur illum poſt hæc tempora non floruiſſe concludi poteſt; ac licet parum conſtet quanto antiquior fuerit,

M ta-

* 2, 31.

Actuarius. tamen verisimile est eum haud multo ante finem Sæculi decimi tertii extitisse. Nam ut taceam Antidotum Michaëlis Angeli, qui fortasse Imperator fuit primus e Palæologis circa A. D. MCCL, quique uxorem duxit Alexandri Angeli Filiam, aliud etiam describit quo usus est Papa Nicolaus, quem Papam ejus nominis tertium fuisse arbitror, qui A. D. MCCLXXX obiit, & Myrepso coætaneum; erat enim, ut ista tempora ferebant, homo haud ineruditus, & eximius Litterarum omnium fautor. Hæc saltem luculenter demonstrant Actuarium Scriptorem esse antiquiorem quam a Lambecio putatur. Quædam antea dixi de Actuarii stylo, ex quo etiam argumentari licet illum haud adeo Recentem esse; nam si cum Psello vel Simeone conferatur, multo purior ejus oratio apparebit; ac certe post A. D. MCC haud facile Scriptorem ullum inveniemus, qui non sermonem suum vel Recentiori Græco Idiomate, vel Barbarismis ex alia aliqua lingua ductis inquinaverit.

Quod si Codicis Manuscripti auctoritas, in quo Liber Apocaucho inscribitur, nobis objiciatur, facilis hujus rei est solutio; aut enim alter quidam Apocauchus esse debet, aut ipse Titulus suppostitius est; quæ res inter Librarios perquam familiaris est, ac jam tum fieri solebat cum instruebatur Bibliotheca illa celebris a Ptolemæo Philadelpho.

Alii quidam Græci Auctores, & alia memoratorum Opuscula, exigui tamen momenti omnia, reperiri possunt apud Athenæum,

næum, Photium, Lambecium, Fabricium, &c. Verum hæc, cum parum ad illustrandam Medicinæ vel Historiam vel Artem conducant, prætereo. Neque vero quicquam disserere necesse est de Latinis Scriptoribus, qui post tempora Galeni vixerint; quia Clericus in prima Historiæ suæ Editione plenam & distinctam eorum omnium enarrationem tradidit: præterquam Marcelli Empirici, qui Scribonium Largum impudentissime compilavit atque exscripsit, parumque in Opere suo ipse præstitit, nisi quod nugatorias aliquas Formulas, vel potius Fabulas, adjecerit. ACTUARIUS.

Hoc modo brevem Tibi, Vir Amicissime, quatenus certiori aliqua auctoritate niti potuerim, Græcorum Medicorum post Galeni ætatem, contexui Historiam; & quædam in eorum Libris ad incrementum Medicinæ pertinentia indicavi. Opinio quidem invaluit ut vix quicquam ad hujusce Artis provectionem a Veteribus fuerit præstitum, nisi quod in voluminosis magni illius Viri operibus comprehenderetur. Illud verisimiliter huic sententiæ originem præbuit, quod cum primo intuitu a Successoribus ejus plurima ex eo describi viderent, multi neque collatis neque excussis cæterorum Libris, hos nihil aliud nisi Exscriptores fuisse arbitrarentur. Neque horum Auctorum Editor quisquam in tollendo hoc errore operam impendit; nam quicquid Commentarii loco reliquerunt, præcipue in Criticis Grammaticisque observationibus insumtum est; ne-

que hunc ſibi finem propoſuerunt, ut explicarent ea quæ ad Hiſtoriam vel Praxin Medicinæ, Scriptoris cujuſque tempore, pertinerent. Hujus rei aliud quodvis teſtimonium adducere ſupervacaneum eſt, præter Dolabellas Cornarii in Paulum. Ad ejuſdem erroris confirmationem facere potuit etiam omnium Sectarum extinctio, ſive potius [a] comprehenſio, quæ poſt Galenum, ut animadverti ſupra, facta eſt. Proculdubio enim novæ cujuſvis Doctrinæ promulgatio, quantumvis vanæ & abſurdæ, magis tunc temporis, uti ſemper eveniet, hominum ſermone celebrata eſt, quam Praxeos ipſius locupletatio, vel per Medicamenti vel per Operationis novæ inventionem; cumque Scriptores Medici per tria vel quatuor Sæcula poſt Galenum poſteriori huic ſtudio potiſſimum incubuerint, ob id ipſum fortaſſe ita parvo in honore habiti ſunt. Verum ut Hypotheſibus, quantum eæ merentur, tribuam, (nam his præcipue Sectæ iſtæ inclaruerunt, in iiſque excolendis omnem operam curamque inſumſerunt) mihi quidem videtur, recentis Medicamenti inventionem, aut novam medendi rationem, locum ſibi poſſe pariter inſignem in Medicinæ Annalibus vendicare.

Quædam Exempla attuli, & his plura afferri poſſunt, quibus oſtenſum eſt, a Medicis ſupra memoratis morbos nonnullos qui a ſuperioribus prætermiſſi fuiſſent, eſſe deſcriptos. Eſt, ubi novam veteres tractandi viam explicant; eſt, ubi nova Medicamenta,

[a] Hinc fortaſſe Secta Epiſynthetica nomen habuit.

ta, tam Simplicia quam Composita, proponunt; est ubi magna in Chirurgiæ Praxi augmenta adjiciunt. Et si vera hæc Artis nostræ incrementa reputari debeant, confitendum est Medicinam progressus adhuc continuos fecisse usque ad A. D. DC.

Idem ei evidentius patebit, qui Morborum descriptioni attenderit per hæc temporis spatia traditæ. Clericus Catalogum nobis omnium Morborum & Affectuum ab Hippocrate nominatorum exhibuit; qui quidem multo numerosiores sunt iis qui a Celso memorantur. Utinam idem quoque fecisset in his qui apud Galenum occurrunt; nam ex eo animadvertere licuisset, Morborum Tabulam haud tantum auctam esse, quantum existimare quispiam posset qui molem duntaxat ejus Operum respiceret. Verum si hoc consilio Aëtii scripta pervolvamus, & ea cum Galeni scriptis comparemus, reperietur Morborum numerus, prout ab Aëtio traduntur, tertia prope parte auctus. Longum ac fortasse infructuosum esset ad singula descendere; ideoque nullum aliud, nisi ab Oculorum Affectibus, exemplum petam. Vitia hujus Organi, sicut ab Hippocrate & Celso memorantur, numero sunt circiter Triginta; Galenus aliorum complurium nomina prodit, quorum tamen parva differentia est, ideoque eorum descriptionem omittit; in Aëtio, qui integrum in his tractandis Librum impendit, numerus duplo major ad minimum reperietur, & ab illo eorum Symptomata & curatio fuse explicantur. Horum Celsus Tredecim tantum-

modo describit: vix ullum Galenus, qui manum postulet; at in Aëtio Triginta diversi occurrunt Oculorum Morbi, ad quos Operationes Chirurgicas præcipit; atque in uno eorum vehementi nempe humorum Defluxione, fuse exponit tres diversas e Chirurgia petitas medendi rationes Porro notandum est, in hoc Libro qui ex longissimis est, pauciores nominatos esse ab Aëtio Auctores, quam is alibi facere consueverit; unde haud immerito conjici potest, de hoc illum argumento scripsisse, propria aliquatenus fretum experientia. Idque ita ab illo sæpe fieri manifestum est; præcipui vero sunt ab eo memorati Auctores, Severus & Demosthenes, intelligens uterque Scriptor, uti ex his ipsis fragmentis liquet. Ac Demosthenes quidem discipulus fuit Alexandri Herophilei, Philalethes, perinde ac ejus Magister, dictus: tres autem Libros de Oculis composuit, quos Galenus suo tempore valde celebratos fuisse testatur.

Quod ad Chirurgiam speciatim attinet, illud utique haudquaquam imminuta Antiquiorum laude dixerim, quicunque diligenter Aëtium Paulumque evolverit, facile perspecturum multa hanc Medicinæ partem incrementa cepisse, quæ nec a Galeno nec ab alio quoquam tradantur. Idque summatim animadverti potest, Scriptores a me memoratos per hoc spatium temporis usque ad initium Septimi Sæculi, & eos etiam quorum relliquiæ in horum Libris conservantur, haud ejusmodi Collectores fuisse qui (uti plerumque evenit) levem argumen-

ti

ti a se tractati cognitionem haberent, sed unumquemque eorum fuisse singulari experientia usuque instructum. Quod si posteriores his Græci Scriptores haud ita excelsi fuerint ingenii, parvosque in Arte quam professi sunt profectus ostenderint, haud sane res adeo mira est: cum per multas exinde ætates ignorantia universalis totum prorsus orbem occupaverit; minimeque ideo sperari posset aliquis in Medicina progressus, cum aliæ omnes Scientiæ & omnia disciplinarum prope extincta essent genera: ac fore ut hæc Ars sola communium istius temporis calamitatum expers remaneret.

Vides, Vir Amicissime, haud nimis care a me æstimari inferiorem hanc Scriptorum classem; neque tamen operæ me piget in eorum lectione insumtæ. Quanquam enim vindemiolæ isthinc collectæ haud magni sint momenti, sunt tamen ejusmodi quæ haud prorsus contemni debeant. Hos certe, & eo magis Viros illos ætate & scientia superiores, animo obversans, magna ex Antecessorum nostrorum Operibus adjumenta sumi posse percipio: mihique persuasissimum est, Medicinæ studiosos ad Artem hanc exercendam nulla alia via melius erudiri posse ac fingi, quam per accuratam Scriptorum, ac præcipue Veterum, Medicorum notitiam. Quod si hoc vehementius quam par est iis videar affirmare, qui nullam nisi in suo judicio suaque experientia fiduciam habent, illud saltem attendatur, rariores aliquando casus incidere; quod si

fiat, audacter pronuntio, haud ita mirabiles ei futuros, cui familiare cum illustribus in Medicina Auctoribus commercium intercesserit; immo fore, ut is affectus ejusmodi promtius dignoscat clariusque percipiat alio quovis, qui quantolibet ingenio praeditus haec auxilia contempserit.

Licuerit sane cuique, ut aequum est, a propria Experientia Observationes ducere; hae tamen & accuratiores futurae sunt & saniori cum judicio instituentur, ubi lecta quisque a se cum visis contulerit. Neque Artificis intellectui quicquam derogo, neque ingenium intra limites angustos coerceo, mentem ejus in disquirendis pensitandisque Antiquiorum sententiis & cum emolumento & cum profectu occupari posse affirmans; praesertim cum nemo quisquam prohibeatur quo minus libere de singulis rebus judicet, nec in ullius opiniones jurare cogatur; nisi quatenus has rationi congruere & in usum duci posse compererit. Igitur nihil causae est, cur ingenium suum quisquam ne lectione turbetur, vel in errorem trahatur, metuat. Neque enim in omni Praxeos varietate & frequentia major & uberior ingenii judiciique excolendi aperitur campus, quam siquis in diversorum Auctorum examinatione, vel etiam in variis ejusdem Auctoris partibus locisque perpendendis sese exercuerit. Mihi quidem ii valde arrogantes videntur, qui, Experientia utcunque longa freti, nihil novum aut animadversione dignum in praeteritorum temporum Scriptoribus inveniri existimant. Ac vehementer miror, quanam

nam ratione Vir aliquis probus futili ea Scientia contentus esse possit, quæ nonnisi ex Recentibus quibusdam Systematis colligitur: aut idoneum se vitæ mortisque judicem arbitrari (nam ita plane res se habet) ex eo quod duas tresve Pharmacopœas consuluerit, aut aliquot in Pharmacopolarum officinis Formulas excusserit, aut etiam (quod tamen paulo magis ad rem pertinet) menses aliquos in Nosocomio traduxerit. Nostræ ætati gentique peculiare vitium est, ut clarissimi doctissimique Scriptores a quibusdam ejus Artis Professoribus despiciantur; multumque tam in Medicina quam in Theologia obfuit extra limites suos evagata popularis illa libere, uti aiunt, cogitandi cupido. Verum esse fateor, a nemine cæcum debere ullius verbis assensum præstari, ea solum de causa quod magnæ sit vel antiquitatis vel magni nominis; sed illud etiam æque verum est, longam ac probe stabilitam Antiquorum famam ad hoc sufficere, ut ante condemnationem ii audiri atque examinari debeant. Et si in hanc rem non præjudicata fiat inquisitio, haud sine fundamento Hippocratem & Galenum & eorum Successores, Medicinæ semper Parentes atque Principes habitos, tantamque ab universis per non interruptam plurimarum ætatum seriem eorundem auctoritati fidem tributam esse, evidenter credo constabit. Per quod temporis spatium homines extitisse verisimile est neque depressiori ingenio præditos, neque minori usu instructos iis, quos ævum præsens, utcunque celebre, produxit. Nun-

 quam

quam hoc prudentiæ specimen insigne habitum est, cum quis ita se sapientem putarit, ut doctrinæ nullius indigeat; tamen in hoc errore ii versantur, qui Experientia sua unice nixi, a nullo nisi a se ipsis doceri volunt.

Haud intelligo cur operam suam Medicus quivis male se collocare arbitretur in conferendis Morbis ac Symptomatis, Ratiociniis ac Remediis, prout hæc in Antiquorum ac Recentium scriptis explicantur; cum, hac comparatione facta, ubi eorum consensum vel dissidium animadverterit, quibusque in rebus hi vel illi aut scopum attigerint aut ab eo aberraverint, multo æquius Recentes possit Veteribus anteponere (siquidem anteponi debeant) quam idem judicium ferre, si illorum duntaxat causam cognoverit.

Vulgo dicitur crediturque, Materiam Medicam non modo non ampliorem nunc sed etiam intra angustiores terminos redactam esse, quam pristinis fuerit temporibus. Quod utrum ad amussim ex omni parte verum sit, ambigi posset; sed non est huic nunc disputationi locus. Atqui verum id sit necne, nihil ad hanc de quo agimus Scientiam pertinet, nisi probetur numerum quoque ac vim morborum esse imminutam, quod quidem aliter se habere arbitror. Tamen si juxta brevem studiorum rationem a quibusdam Medicis usurpatam institui vellemus, repudiata Hippocratis, Viri plane divini, auctoritate, rejiceremus aut potius in contrariam partem traheremus primum ejus Apho-

phorifmum ; qui fi fuerit Medicinæ ftatus, non video cur non omnes Empirici cujufvis, Arcanum quodlibet venditantis, ductum fequi debeamus. Nam quid ita magnopere intereft, fi fcientiam fpectes, utrum opiniones noftras omnes ad unum aliquem Auctorem accommodemus: an ea quæ præfcribimus omnia intra unum aliquod Medicamentum confiftant? Experientia certe plurimum ad Scientiæ acquifitionem confert; neque homo quifquam intelligens ejus adjumenta non permagni æftimat; tamen haud negari poteft, vocem ipfam fæpe prætendi, ubi effectus non ita clare patent. Fieri quidem facile poteft, ut ævum omne aliquis in Praxi confumat, neque ullam tamen ex ufu hoc fcientiam confequatur, nifi idoneis obfervationibus mentem fuam inftruxerit. quibus materiam ufus ifte fuppeditat; atqui haud multum verifimile eft, ut is qui in eadem femper orbita infiftit; neque aliud unquam, nifi fuas ipfius cogitationes, anguftis quidem eas limitibus circumfcriptas, in animo habet, magna quicquam cum accuratione obfervet. Contra, qui Auctores perfcrutatur, tam fua ipfius quam aliorum Experientia abundat, ex quarum conjunctione omnis alicujus momenti progreffus in Scientia expectari debet. Quod nifi ita effet, vetuftiffimus quifque Practicus optime femper mederetur; &, quoad fcientiam, vix quicquam inter vetulam quamvis ægrorum Curatricem, & graviffimum Medicinæ Profefforem intereffet.

Sed

Sed ut argumentum hoc abſolvam, minime ſum in ea opinione, ut Scientiam Medico neceſſariam a lectione omnium Librorum quæ ad hanc Artem pertinent poſſe obtineri putem, niſi Obſervationes idoneæ ſanumque acceſſerit Judicium. Multa lectio, ut ab Auctore celeberrimo dicitur, multæ comeſtioni ſimilis eſt; utraque officit, ubi digeſtio abeſt. Neque contendo, ſtudium in Veteribus evolvendis poſitum per ſe ad inchoandam Praxin ſufficere, ſed pro eo duntaxat pugno, ut Profeſſionis dignitas ſuſtentetur: quod quidem non niſi a Viris idonea eruditione inſtructis fieri poteſt; neque ejuſmodi eruditio ullo modo acquirenda eſt, niſi conferantur Auctores Antiqui cum Recentibus, atque adhibeantur ſinguli, prout optime vel ſtabiliendæ alicui veritati vel præſenti alicui uſui inſerviunt. Perque diverſas hujus applicandæ vias neceſſario fit, ut alius alii præſtet Medicus. Ex defectu certe requiſitæ hujuſce cognitionis, quæ ab optimis Auctoribus haurienda eſt, adeo multi infeliciter ſcriptitarunt: qui quantumvis ob diuturnam Praxin ſeſe jactitent, ubi de Morbis quippiam litteris mandare inſtituerint, plerumque ita miſere omnia explicant, ut in iis legendis operam perdamus; & Anteceſſorum in ſcribendo virtutes ita parum vel imitantur vel percipiunt, ut interdum ne ſciant quidem quo ſint eorum opera ſermone conſcripta.

Uberius demonſtrari poſſent fructus ex hac optimorum in Arte Medica Scriptorum cognitione capiendi; verum hujus Libri mo-

moles ita jam ultra propoſitum excrevit, ut longa in ipſa concluſione inexcuſabilis futura ſit digreſſio. Finem itaque hic labori imponam & meo & Tuo. Id mihi ſolum veniæ dabis ut teſtificer (quod & tum animo meo obverſabatur, cum hunc Tibi ſermonem primo inſcribere volui, nec minori cum affectu menti meæ etiamnum inſidet) quam vivo ſingularis Tuæ amicitiæ ſenſu permovear, quantamque erga me omnium Artis noſtræ Profeſſorum benevolentiam ſim expertus, quo tempore vitæ meæ periculum intentari creditum eſt. Hoc utique ſumma cum voluptate nunquam non meminero; idque ut, quam maxime ſolenniter atque publice fieri poteſt, profitear, obligari me exiſtimo.

HIS-